

**Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm
ve Nakibüleşrâflar**

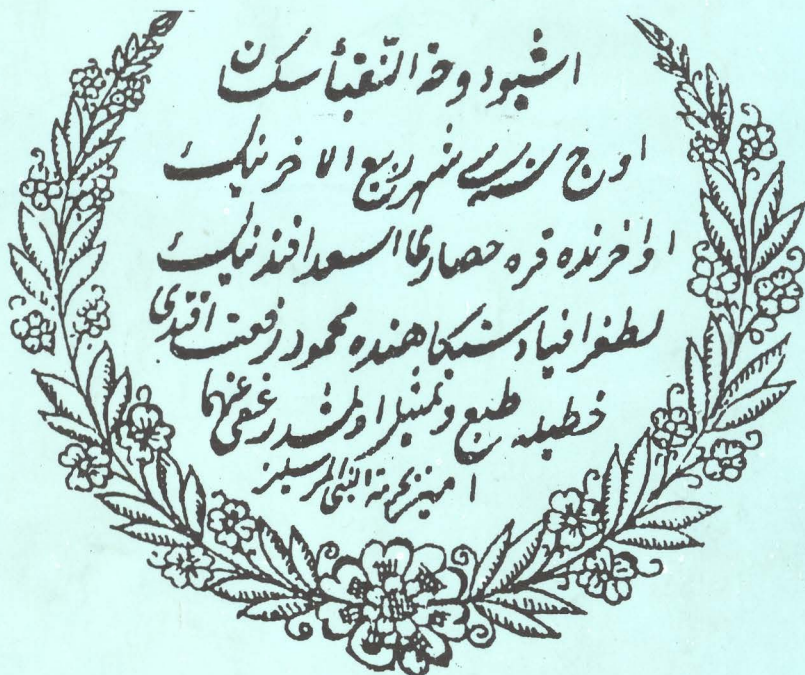
Ahmet Rıf'at

DEVHATÜ'N-NUKABÂ

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Hasan YÜKSEL

M. Fatih KÖKSAL

**Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm
ve Nakibüleşrâflar**

Ahmet Rıf'at

DEVHATÜ'N-NUKABÂ

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Hasan YÜKSEL · M. Fatih KÖKSAL

Sivas 1998

•
Sayfa Düzeni
Şeref BOYRAZ

•
ISBN
975-96154-3-6

•
1. Baskı
Temmuz 1998

•
Baskı
Dilek Matbaası
☎ : 0 346 221 19 63

•
İsteme Adresi: Doç. Dr. Hasan YÜKSEL
Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü 58140 SİVAS
☎ : 0 346 226 15 27 / 13 93

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR.....	XIX
I. OSMANLI TOPLUMUNDA SÂDÂT-I KİRÂM.....	I
1. Ünvanları.....	4
2. Statüleri.....	7
3. Muafiyetleri.....	10
4. Müteseyyidler.....	12
5. Sâdâta Düşmanlık Besleyenler.....	14
6. Anadolu'daki Seyyidlerin Kökenleri.....	16
8. Nakibüleşrâflık Müessesesi.....	19
9. Nakibüleşrâf Kaymakamları.....	22
10. Seyyid ve Şeriflerin Cezalandırılmaları.....	23
11. Nakibüleşrâfların Portresi.....	24
II. AHMED RIF'AT EFENDİ'NİN HAYATI ve ESERLERİ.....	34
A. Hayatı.....	34
B. Eserleri.....	34
III. DEVHATÜ'N-NUKABÂ'NIN KAYNAKLARI.....	36
Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yol.....	45
BİBLİYOGRAFYA.....	47
METİN.....	55
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Mahmûd Efendi.....	61
El-Mevlâ'l-Fâzıl Taşkendî Muhterem Efendi.....	63

El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Hasan Efendi.....	64
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi.....	65
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Mîrzâ Mahtûm Efendi.....	66
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Yahyâ Efendi.....	68
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Abdülkâdir Efendi.....	68
El-Mevlâ'n-Necîb Seyyid Melîmed Nakîb.....	69
El-Mevlâ Emîr Ali Efendi.....	70
El-Mevlâ Kâsım Gubârî Efendi.....	71
El-Mevlâ'l-Fâzıl Ve Sadrü'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi.....	72
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İbni Es-Seyyid Mehmed.....	74
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Emîr Efendi.....	76
El-Mevlâ Seyrek-zâde Yûnus Efendi.....	77
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Bin Es-Seyyid Mehmed.....	78
El-Mevlâ Abdurrahman Bin Ahmed Bin Emrullah.....	79
El-Mevlâ Şeyh Mehmed Bin El-Mevlâ Mehmed Kudsî.....	81
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd İbni El-Mevlâ Mehmed Es'ad Efendi.....	83
El-Mevlâ Es-Seyyid Ca'fer Efendi.....	84
El-Mevlâ Es-Seyyid Feyzullah Efendi.....	85
El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahman Efendi.....	86
El-Mevlâ Başmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi.....	87
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi.....	87
El-Mevlâ Es-Seyyid Osmân Efendi.....	88
El-Mevlâ Es-Seyyid Fethullah Efendi.....	88
El-Mevlâ Seyfî-zâde İbrâhim Efendi.....	90
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi.....	90
El-Mevlâ Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi.....	91
El-Mevlâ Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi.....	93
El-Mevlâ Ak Mahmûd Efendi-zâde Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi.....	93
El-Mevlâ Aftas Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi.....	94
El-Mevlâ İmâd-zâde Seyyid Ebû Saîd Efendi.....	95
El-Mevlâ Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi.....	96
El-Mevlâ Es-Seyyid Mahmûd Dede Efendi.....	97

Es-Seyyid Feyzullah Efendi	97
El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi.....	99
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi.....	100
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi	100
El-Mevlâ Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi.....	101
El-Mevlâ İdrîs-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi.....	101
El-Mevlâ Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi.....	102
El-Mevlâ Seyyid Abdullah Efendi.....	102
El-Mevlâ Karahisârî Es-Seyyid İbrâhîm Efendi	103
El-Mevlâ Dürri-zâde Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi.....	104
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Dervîş Efendi.....	105
El-Mevlâ Seyyid Mehmed Kâmil Efendi	106
El-Mevlâ Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi.....	106
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi	107
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi.....	108
El-Mevlâ El-Fazıl Râif İsmail Paşa-zâde	109
El-Mevlâ Dürri-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi	110
El-Mevlâ'l-Fâzıl Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi.....	111
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi	112
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Sıddîk Efendi.....	113
El-Mevlâ Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi.....	114
El-Mevlâ El-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet Beyefendi	118
El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi	119
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi.....	120
El-Mevlâ Es-Seyyid El-Hac Hasan Tahsîn Beyefendi.....	123
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi	125
Nizâmüddîn İbni Es-Seyyid Şihâbüddîn Hazretleri	126
D İ Z İ N	129
T İ P K İ B A S I M	130

Ö N S Ö Z

Osmanlı toplumu, gruplara, sınıflara, muhtelif tabakalara, meslek ve meşreplere göre renkli bir yapı arz etmektedir. Devlet de tabî olan bu yapının bozulmamasına özen göstermiş, bunu sağlamak için de her grup, tabaka veya mesleğin hak ve yetkileri, giyim-kuşamından vergi sistemine kadar yasalar çerçevesinde belirlenmiştir. Ayrıca bu tabakaların hem daha iyi organize olmaları, hem de sıhhatli bir şekilde kontrol edilebilmeleri için bağlı bulundukları birer baş (reis) tayin edilmiştir. Dolayısıyla devlet, oldukça renkli ve karmaşık bu sosyal yapı içerisinde ferdi muhatap almaz, her meslek, grup veya cemaatin başına atadığı kimseleri sorumlu, yetkili ve aynı zamanda muhatap kabul ederdi.

İşte bu gruplardan biri de “seyyid” ve “şerif”lerden oluşan “sâdât-ı kirâm”dır. Osmanlı, Hz. Peygamber neslinin devamı olarak bilinen ve bu sebeple de halktan oldukça büyük saygı gören “sâdât-ı kirâm”a da reis olarak en muvafık gördüğü kimseleri “nakibüleşrâf” adıyla tayin etmiştir.

Ahmed Nazîf Efendi (? - 1858/59), Riyâzü’n-nukabâ adını verdiği eserinde bu nakibüleşrâfların 56’sının biyografisini vermiş; kendisi de “sâdât-ı kirâm”ın bir ferdi olan Ahmed Rıf’at Efendi (? - 1876) de Devhatü’n-nukabâ’sını aynı doğrultuda, fakat selefinin eserine altı kişinin biyografisini daha ilâve etmek suretiyle hazırlamıştır.

Padişahların, vezirlerin, şeyhülislâmların, reisülküttâbların ve sair kimselerin biyografilerini toplayan tabakât kitapları cümlesinden bir eser olan Devhatü’n-nukabâ, matbû olmakla beraber mevcudu çok az olan ve ulaşılması zor bir kitaptır. Bu eseri; Osmanlı toplum yapısını daha iyi anlamak adına, önemli ve etkili bir sosyal tabaka kabul ettiğimiz seyyid ve şeriflerin ve onların teşkilâtı demek olan nikâbet müessesesinin ortaya konmasında faydalı olacağına ve aynı zamanda bu nakibüleşrâfların bir çoğunun şiir ve edebiyata ünsiyetleri cihetinden kültür ve edebiyat tarihi

araştırmalarına ışık tutacağına inandığımız için yeni Türk harflerine kazandırmayı düşündük.

Eseri yeni harflere aktarıp yayına hazırlarken giriş kısmında “sâdât-ı kirâm”a ve nakibüleşrâflık müessesine ilişkin genel bilgiler verdik. Eerin yeni harflere aktarılmasının yanı sıra, başta nakibüleşrâflar olmak üzere, eserde ismi geçen diğer kişiler hakkında daha geniş bilgilerin bulunabileceği temel müracaat kaynaklarını da dipnotlarda gösterdik. Ayrıca bu kitaptan istifade edeceklerin işlerini daha kolaylatırmak için, metnin sonuna özellikle bu tür çalışmalarda mutlaka bulunması gerektiğine inandığımız bir “indeks” koyduk. “İnceleme” ve “metin” olarak iki esas bölüm hâlinde ortaya çıkan bu çalışmamızın en sonunda da eserin tıpkıbasımına yer verdik.

Katkılarından dolayı Sayın Doç. Dr. Mehmet Arslan’a ve Sayın Doç. Dr. Saim Savaş’a teşekkür etmeyi borç biliriz.

Faydalı olmasını dilediğimiz bu çalışmamızda görülebilecek eksiklik ve hataların eleştirilmesi bizi ancak memnun edecektir.

KISALTMALAR

XIX. Yüzyılın İlk Yarısında...: İbrahim Yılmaz ÇELİK, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır (1790-1840)*, Ankara 1995.

a.g.e. : Adı geçen eser.

Âdâb-ı Zurefâ: *Râmiz ve Âdâb-ı Zurefâ'sı*, Haz.: Sadık ERDEM, AKM Yayını, Ankara 1994.

AKM: Atatürk Kültür Merkezi.

Âlimler ve Sanatkârlar: Ahmed Refik, *Osmanlı Âlimleri ve Sanatkârları*, Sadeleştiren: Dursun GÜRLEK, Timaş Yayınları, İstanbul 1997.

b.: bin

Berber Bedirî'nin Günlüğü: *Şeyh Ahmet El-Bedirî El-Hallak, Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Olaylar: Berber Bedirî'nin Günlüğü*, Arapça'dan Çev.: Hasan YÜKSEL, Sivas 1993.

Beyanî, Tezkire: Beyânî Cârullah Efendi, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, İÜ Kütüphanesi, TY.1568.

Bibl. : Bibliyografya.

bkz. : Bakınız.

BOA. : Başbakanlık Osmanlı Arşivi.

C. : Cilt.

Çev. : Çeviren.

d. : Doğum tarihi.

Def. : Defter.

Devha: Devhatü'n-nukabâ.

Devhatü'l-meşâyih: Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddîn, *Devhatü'l-meşâyih*, (Tıpkıbasım), Çağrı Yayınları, İstanbul 1978.

Ebussuud Efendi'nin Fetvaları: Ertuğrul Düzdağ, *Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983.

Enîsü'l-müsâmirîn: Abdurrahman Hibrî, *Enîsü'l-müsâmirîn*, Haz.: Ratip KAZANCIGİL, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yayını, Edirne 1996.

Esâmî: Muallim Nâcî, *Esâmî*, Mahmudbey Matbaası, İstanbul 1308.

Esmâü'l-müellifîn: Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifîn Esmâü'l-müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, MEB Yayını, İstanbul 1940.

Eş-Şakâyıku'n-nu'mâniyye: Taşköprülü-zâde İsmâüddîn Ebü'l-hayr Ahmed Efendi, *Eş-Şakâyıku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye*, Neşreden: Ahmed Subhi FURAT, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.

Fezleke: Kâtip Çelebi, *Fezleke*, (2 Cilt), İstanbul 1286.

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân: Bursalı İsmail Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, Bursa 1302.

Gülşen-i Şuarâ: Ahdî, *Gülşen-i Şuarâ*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Nu. 1303.

Hadâyıkü'l-hakâyık: Nev'î-zâde Atâyî, *Hadâikü'l-Hakâyık fî Tekmileti's-Şakâyık* (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.2, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN. Çağrı Yayınları. İstanbul 1989).

Hadâyıkü's-şakâyık: Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâikü's-Şakâyık* (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.1 Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN Çağrı Yayınları İstanbul 1989).

Hadîkatü'l-cevâmi: Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Hadîkatü'l-cevâmi*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1281.

Hâtimetü'l-eş'âr: Fatîd Davud, *Hâtimetü'l-eş'âr*, İstihkâm Alayları Litoğrafya Destgâhı, İstanbul 1271.

Haz.: Hazırlayan.

Haz.lar: Hazırlayanlar.

Heşt Behîşt: Edirneli Sehî, *Tezkire-i Sehî*, Matbaa-i Âmidî, İstanbul 1325.

İA.: Milli Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi.

İlmiye Sâl-nâmesi: *İlmiye Sâl-nâmesi*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1334.

İlmiye Teşkilatı: İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, TTK Yayını, Ankara 1984.

İÜ: İstanbul Üniversitesi.

İÜEF: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Kâfile-i Şuarâ: Tevfîk, *Kâfile-i Şuarâ*, İstanbul 1290.

- Kâmûsü'l-a'lâm:** Şemseddin Sâmî, *Kâmûsü'l-a'lâm*, (6 Cilt) Mihrân Matbaası, İstanbul 1306-1316.
- Keşfü'z-zünûn:** Kâtip Çelebi, *Keşf el-zünûn*, (2 Cilt), MEB Yayını, İstanbul 1940.
- Kınalı-zâde Tezkire:** Kınalı-zâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-suarâ*, (2 Cilt) Neşreden: İbrahim KUTLUK, TTK Yayını, Ankara 1989.
- Kühü'l-ahbâr:** *Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısım*, Haz.: Mustafa İSEN, AKM Yayını Ankara 1994.
- Latîfî, Tezkire:** Kastamonulu Latîfî, *Tezkire-i Latîfî*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1314.
- Mecelletü'n-nisâb:** Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin, *Mecelletü'n-nisâb fi'n-nisbi ve'l-künâ ve'l-ekâb*, Süleymaniye, Kütüphanesi Halet Efendi, Nu.628.
- Mecmûa-i Tevârih:** Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, *Mecmûa-i Tevârih*, Haz.lar: Fahri Ç. DERİN-Vahid ÇABUK, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.
- Mekke-i Mükerreme:** İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Mekke-i Mükerreme* Emirleri, Ankara 1972.
- Meşâirü's-suarâ:** Âşık Çelebi, *Meşâirü's-suarâ (Meşâir üs-Suarâ or Tezkere of Âşık Çelebi*, By. G. M. Meredith-Owens, London 1971).
- Mu'cemü'l-müellifîn:** Ömer Rızâ KEHHÂLE, *Mu'cemü'l-müellifîn*, (15 Cilt), Beyrut 1957.
- Mucîb, Tezkire:** *Mucîb, Tezkiretü's-suarâ*, İÜ Kütüphanesi TY.3913.
- Nefahâtü'l-üns:** Lâmiî Çelebi, *Nefahâtü'l-üns min Hadarâti'l-kuds*, İstanbul 1289.
- Netayicü'l-Vukuat:** Neşet ÇAĞATAY, *Netayicü'l-Vukuat: Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi*, (2 Cilt), Ankara 1979.
- Nü. : Numara.
- Nuhbetü'l-âsâr:** İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-eş'âr*, Haz.: Abdülkerim ABDÜLKADİROĞLU, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara 1985.
- Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar:** *Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: Kitab-i Müstetâb, kitab-i Mesâlihi'l-Müslimîn ve Menâfî'i'l-Mü'minîn, Hırzû'l-Mülûk*, TTK Yayını, Ankara 1988.
- Osmanlı Müellifleri:** Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, (3 Cilt). Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333-1342.

Osmanlı Şeyhülislâmları: Dr. Abdülkadir ALTINSU, *Osmanlı Şeyhülislâmları*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1972.

Osmanlı Tarih Yazarları: Franz BABINGER, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Çev.: Coşkun ÜÇÖK, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1982.

ö. : Ölüm tarihi.

Rızâ, **Tezkire:** Es-Seyyid Rızâ, *Tezkire-i Rızâ*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1316.

Riyâz: Bkz. **Riyâzü'n-nukabâ**

Riyâzü'n-nukabâ: Ahmed Nazîf, *Riyâzü'n-nukabâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2275.

Riyâzü's-şuarâ: Riyâzî Mehmed Efendi, *Riyâzü's-şuarâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Nu.314.

S. : Sayı.

s. : Sayfa.

Safâyî, **Tezkire:** Safâyî, *Tezkiretü's-şuarâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2549.

Sâlim, **Tezkire:** Sâlim, *Tezkire-i Sâlim*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1315.

Saltuknâme'de...: Kemal YÜCE, *Saltuknâme'de Tarihî Dinî ve Efsanevî Unsurlar*, Ankara 1987.

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sicill-i Osmânî: Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî yâhud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, (4 Cilt), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308-1311.

Son Asır Türk Şairleri: İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl İNAL, *Son Asır Türk Şairleri*, Dergâh Yayınları (Tıpkıbasım), İstanbul 1988.

Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvâları...: Ertuğrul DÜZDAĞ, *Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983.

ŞS.: Şeriiye Sicili.

TDK: Türk Dil Kurumu.

TDVİA. : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.

Tekmiletü's-Şakâyık: Fındıklılı İsmet Efendi, *Tekmiletü's-Şakâyık fî Hakk-ı Ehli'l-Hakâyık (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.5, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).*

Teşrifat ve Teşkilatımız: Ali Seydi Bey, *Teşrifat ve Teşkilatımız*, Haz.: Niyazi Ahmet BANOĞLU, Tercüman 1001 Temel Eser, Nu.17, Tarihsiz İstanbul.

TTK: Türk Tarih Kurumu.

Tuhfe-i Hattâtîn: Müstakim-zâde Süleyman Saâdeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn*, Devlet Matbaası, İstanbul 1928.

Türk Şairleri: Sadeddin Nüzhet ERGUN, *Türk Şairleri*, (3 Cilt), İstanbul Tarihsiz.

Üveysilikten Bektaşiliğe: Hasan YÜKSEL-Saim SAVAŞ, *Üveysilikten Bektaşiliğe: Kitab-ı Cebbar Kulu*, Sivas 1997.

Vakâyi'ü'l-fuzelâ (3 Cilt): Şeyhî Mehmed Efendi, *Vakâyi'ü'l-fuzelâ* (*Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri*, C.3-4, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989). Orijinali 3 Cilt olan bu eserin 1. Cildi Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri serisinin 3. Cildinde 2. ve 3. Ciltleri ise 4. Cildinde yayımlanmıştır. Dipnotlarda verilen cilt numaralarında okuyucuya kolaylık olması bakımından adı geçen serideki ciltler esas alınmıştır. Meselâ "Vakâyi'ü'l-fuzelâ, C.3" yazan bir nottaki bilgiler orijinal metnin 1. Cildine, adı geçen Şakâyık Zeyilleri serisinin ise 3. cildine tekabül etmektedir.

Vefeyât: Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, *Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhir-i Ricâl*, Haz.: Fahri Ç. DERİN, İÜEF Yayını İstanbul 1978.

VGMA.: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi.

Yâdigâr-ı Şemsî: Mehmed Şemseddin, *Yâdigâr-ı Şemsî*, (2 Cilt) (*Bursa Dergâhları*, Haz.lar: Mustafa KARA-Kadir ATLANSOY, Uludağ Yayınları, Bursa 1997).

Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr: Ali Osman COŞKUN, *Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr Adlı Eseri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1985.

Zübdetü'l-eş'âr: Kaf-zâde Fâizî, *Zübdetü'l-eş'âr*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murad Molla Nu.1065.

I. OSMANLI TOPLUMUNDA SÂDÂT-I KİRÂM

ve

NAKİBÜLEŞRÂFLAR

Bilindiği üzere Osmanlı toplumu askerî ve reaya sınıfı olmak üzere iki tabakadan müteşekkildi. Reaya, imparatorluğun üretici sınıfını oluşturan en geniş tabakadır; daha doğrusu yönetilen kitledir. Padişah adına ülkenin idarî, adlî ve eğitim hizmetleri ile güvenliğini sağlayan ve bu hizmetleri mukabilinde vergiden muaf tutulan sınıfa da askerîler denir. Bunlar da yaptıkları hizmetler bakımından ikiye ayrılır: Ehl-i örf ve ehl-i ilm. “Ehl-i örf” veya “ehl-i seyf” de denilen grup, padişah adına ülkede güvenliği ve asayişini sağlamaktaydı. “Ehl-i ilm” ya da “İlmiye” olarak anılanlar ise yine padişah adına şer’-i şerif üzere ülkede adaleti sağlayan ve eğitim hizmetlerini yürüten grubu oluşturmaktaydı. Ehl-i örfün ekseriyetini kul kökenliler, buna mukabil ilmiye sınıfının çoğunluğunu da Türk ve Müslüman menşeli’liler meydana getiriyordu. Türk ve Müslüman tebanın askerî sınıfına katılabilmesi için ya medrese eğitimi tamamlaması veya padişahı memnun edici bir hizmette bulunması gerekiyordu; bunun tek istisnası, burada üzerinde durulan ve yaygın deyişle “sâdât-ı kirâm” denilen gruptur.

İşte bu nedenle sâdât-ı kirâma İslâm toplumunun aristokratları ve asilzâdeleri diyebiliriz. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, İslâm toplumunun asilzâdeleri diyebileceğimiz bu insanların asilzâdelikleri servete, tekebbüre, teffahhura, bencillik ve ceberrutluğa değil; zühde, tevazuya, erdeme, iffete, hakkaniyete ve doğruluğa dayanıyordu. En azından onlardan beklenen tutum ve tavır buydu. Diğer bir ifadeyle, onlardan İslâm ahlâk kitaplarında ideal insan olarak tanımlanan ve topluma benimsetilmeye çalışılan “insan-ı kâmil” modelindeki gibi davranmaları veya öyle olmaları beklenirdi. 17 Mart 632 (18 Zilhicce 10) tarihinde Veda Haccı’ndan dönen Hz. Peygamber’in (as.), “Size paha biçilmez iki şey bırakıyorum: Allah’ın kitabını ve ehl-i beytimi...Benden

sonra bunlara sarılırsanız asla sapıklığa düşmezsiniz”, hadisi de bu beklentiye pekiştirmektedir¹. Bununla beraber İslâm inanç ve ahlâk kurallarına riayet etmeyenlerin ehl-i beytten de olsalar diğer kefereden bir farkları olmayacağı âl-i Resûl’ün İslâm’ın ahkâmına riayet edenler olduğunu ve Hz. Nuh ile oğlu Ken’an’ın hikâyesini ünlü Osmanlı şeyhülislâmı Ebussuud Efendi bir fetvasında örnek olarak zikretmiştir². Bir diğer fetvasında ise, “Sâdâtın ba’zı, ‘bize hukûk-ı ibâd zarar eylemez, biz âhirette hukûk-ı ibâddan mes’ul olmazız, âlâ külli hâl biz cennete dâhil oluruz’ deseler, mezburlara ne lazım olur?” sorusuna, İslâmın getirmiş olduğu ibadetleri yapmaktan kaçman böylesi evlâd-ı Resûl için verdiği cevapta “Eğer bunlar bu iddiaları üzerinde ısrar ederlerse zındık olurlar ve katlieri vacip olur” demektedir³.

Gerçi İslâm’dan önce de Doğu ve Orta Doğu toplumlarında, toplumsal vicdanlarda kirliliğe bulaşmamış, gerektiğinde kendisine başvurulabilecek ve toplumun diğer bireylerine davranışlarıyla numûne olarak gösterilebilecek insanların saygı gördüğü ve bu tip insanları kendi aralarında eksik etmek istemedikleri de görülmektedir. Sözelimi, İslâm’dan önce Mekke toplumundaki Hanifler ve Hindistan’daki Budist ve Zerdüş dervişler gibi⁴.

Bilindiği üzere Hz. Peygamber’in nesli, kızı Fatımatü’z-Zehra ile amca-zâdesi Hz. Ali’nin evliliğinden doğan Hasan ile Hüseyin’in

1. Ethem Ruhi FİĞLALİ, “*Gadîr-i Hum*”, TDVİA., C.13, s.279-280.
2. “480-Mesele..... Farazâ sıhhat-i nesebi mukarrer olsa dahi, bî-din olucak, sair kefereden farkı olmaz. Hazreti Resulullah’ın (asv) âli, şe’âir-i şer’i mübhini riâyet ve ahkâm-i met’ni himâyet edenlerdir. Hazreti Nuh’un (as), Ken’an sulbi oğlu iken dini üzerine olmadığı için “ehlimdendir” deyü, necâtı için Rabb-i izzete du’a ettikte “innehu leyse min ehlike deyü buyurulup, sair kefereler ile bile ta’zîb ve iğrâk buyurulmuştur. ...” **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.109-110. Selçuklu dönemi tarihçilerinden Aksaraylı Kerimüddin Mahmud, Müsameretü’l-ahyar adlı eserinde, Seyyid Hamza adındaki birisinin zulümkârlığını anlatırken soyunun kendisine bir fayda vermeyeceğini, “bize zulüm edenler bizden değildir” diye Hz. Peygamber’e atfen bir hadis ve Hz. Nuh ile oğlunun hikayesini zikretmektedir. Bkz. **Selçukî Devletleri Tarihi**, Çev. M. Nuri GENÇOSMAN, Ankara, 1943, s.318-320.
3. **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.83
4. Bir lisansüstü çalışmada, seyyidlik kurumu İslâm tarihindeki hilafet mücadelelerinin sonucunda ortaya çıkan bir kurum olarak sunulmuştur. Burada müslümanların vaktiyle hak ettikleri yere koymadıkları evlâd-ı Resûl’e karşı bu seyyidlik kurumunu oluşturarak vicdanî borçlarını ödedikleri görüşü hâkimdir. Bkz. Rüya KILIÇ, **Hilafet Mücadelelerinin İslâm Tarihinde ve Osmanlı İmparatorluğu’nda Toplumsal Yapıdaki İzdüşümü: Seyyidler ve Şerifler**, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

soylarından gelenlerle devam etmektedir ve bu insanların itibarı Hz. Peygamber'in neslinden gelmiş olmalarındandır. Yoksa Hz. Ali'nin diğer eşlerinden doğan çocuklarından devam eden nesline de her ne kadar riayet ediliyorsa da kendilerine böylesi mukaddes bir itibar verilmemiştir⁵. Çünkü, İslâmî kaynaklara atfen yazılanlar, Hz. Peygamber'in ehl-i beytinin Hz. Ali ile Hz. Fatıma'dan olma İmam Hasan ile İmam Hüseyin'le devam ettiği ve bunların evlât ve ahfadiyla sınırlı olduğunu gösteriyor⁶.

Buradaki amaç, bu tür tartışmalara girmekten ziyade, Osmanlı toplumunda yeralan sâdât-ı kirâmın serveti, statüsü, muafiyetleri, meslekleri, menşeleri, ünvanları vs. hususlardaki durumlarına ilişkin bazı bilgileri vermeye çalışmaktır.

5. Bu konuda merhum Ali Emîrî'nin Yemen'de başında geçtiğini belirttiği bir anektodu kaydedelim:

"...İşte Yemen'in sâdât ve ulemâsıyla tarihe ve ensâba dair her zamân böyle istifâdeli bir sûrette konuşurduk. İstanbul'da ve Rumeli ve Anadolu'da sâdât olup olmadığını sorarlar ben de silsileleri müseccel pek çok sâdât-ı kirâm olduğunu söylerdim. Ben her söyledikçe efendim Fâtımî midirler? derlerdi. Benim birden bire Fâtımî tabirinden fikrim Mısır'da ve Mağrib-zeminde hükümet eden Fâtımîlere giderdi. Hiç münâsebet görmezdim. Bir gün dediler ki, efendim biz Fâtımî demekden maksadımız Hz. Fatımatü'z-Zehrâ'dır. Bir seyyid Fâtımî olmazsa biz imâmete kabûl etmeyiz. Hz. Ali efendimizin ondan ziyâde evlâd-ı kirâmı var idi. Bunlardan yalnız Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin efendilerimizin silsileleri Hz. Fâtıma vâsıtasıyla Nebiyy-i zî-şân efendimiz hazretlerine vâsıl olur. Mesela, Hz. Ali'nin diğer vâlideden evlâdı Muhammed ibni Hanefî'ye hazretleri kibâr-ı Alevviyye'den olduğu halde onun evlâdı bile Yemen'de da'vâ-yı imâmet edemez. İmamlar ya Hasanî ya Hüseyinî olmalıdır, dediler. Dedim, Hz. Fâtıma vâlidemiz nisvandandır, şu hâlde demek oluyor ki siz silsile-i sâdâtı nisvândan dahi kabul ediyorsunuz. Hay hay, nasıl kabûl etmeyiz? Silsileden maksad aksâ-yı cenâb-ı Resulullah'a vâsıl olmaktır...", Ali Emîrî, "Hâdim ve Hâfız-ı Emânât-i Mübâreke, Hulefâ-yı Celîle-i Osmâniyye'nin Şeref-i Silsile-i Siyâdetleri ve İlmi Ensâbın Fevâidi", **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası**, S.13, Sene: 2, 31 Mart 1335, s. 427-428.

6. Ehl-i beyt hakkında. bir âyet-i kerimenin nüzûlu esnasında eşlerinden Ümmüseleme'nin evinde bulunan Hz. Peygamber, cübbesinin altına Hz. Fâtıma ile Hz. Ali ve iki torunu Hasan ile Hüseyin'i alıyor; işte ehl-i beytim, diyor. Bkz. Yaşar YÜCEL, **Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: Kitab-i Müstetâb, kitab-i Mesâlihi'l-Müslimin ve Menâfi'i'l-Mü'minin, Hırzû'l-Mülûk**, TTK Yayını, Ankara 1988, s.200.

1. Ünvanları

Kızı Hz. Fatıma'dan başka bütün çocukları hâl-i hayatında vefat eden Hz. Peygamber'in nesli, amcazâdesi Hz. Ali ile Fatıma'dan olma Hasan ile Hüseyin'den devam etmektedir. İslâm dünyasının her yanına yayılan bu sülale mensupları çeşitli zamanlarda ve mekânlarda muhtelif san ve ünvanlarla anılmışlardır.

İslâm toplumunda asalet ve sosyal statü bakımından tanınmış ünlü ailelerden birisine mensup olanlara “şerif” veya “eşrâftan” denilmekle beraber; bu şerif ve eşrâf ünvanı özellikle ilk yıllarda Hz. Peygamber'in ehl-i beytine mensup olanlara ve hatta Hz. Peygamber'in ceddi Haşim soyundan gelen Haşimîlere denilmiştir. Hicrî IV. (M. 900) yüzyılda Abbasîler zamanında oluşturulan “Ensab Nikabeti” isimli teşkilat ile şeriflik Ali b. Ebu Talib (İmam Ali evlâdı ve torunlarına) ve âl-i Abbas'a ünvan olmuştur⁷. Fatimîler zamanında (910-1171) Mısır'da şerif ünvanı Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin soyundan gelenlere mahsustu. Daha sonraları İmam Hasan evlâdına “şerif” ve İmam Hüseyin evlâdına “seyyid” denilmesi yaygınlaşmıştır⁸. Başlangıçta Ensab Nakibleri'nin Talibîlerle Abbasî ailelerinin secerelerini ayrı tuttukları ve Talibîlere nezaret ve defterlerini tutan nakibe Nakibü't-Talibiyyin, Abbasîler'inkine de Nakibü'l-Abbasîyyin denildiği⁹ ve bu iki ensab nakibliğinin daha sonra birleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumu, Osmanlı nakibüleşrâflarının tutmuş olduğu defterlerde izlemek mümkündür. Bu defterlerde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin soyundan gelenlerin şecereleri ve isimleri kayıtlı olduğu gibi âl-i Abbas'tan (Hz. Peygamber'in amcasının torunları) gelenler de kaydedilmiştir¹⁰.

Nakibüleşrâflık makamına bağlı olmasalar bile Benî Haşim, Benî Abbas ve diğer halifelerin soyları da dinî aristokrasinin saygınlığından ve imtiyazlarından yararlanmak için varlıklarını her fırsatta vurgulamışlardır. Sözgelimi 1700'lerde Suriye'de yaşamış olan Berber Bedirî'nin tutmuş olduğu günlükte Hz. Ömer'in soyundan gelen Farukîler'den ve Hz.

7. İlmiye Teşkilatı, s.162.

8. Mekke-i Mükerrreme Emirleri, s.5.

9. Mekke-i Mükerrreme Emirleri, aynı yer.

10. Bkz. Nakibü'l-eşraf Defteri. Nu. 2 (Muhterem Efendi Defteri), s. 16 - Beyân-ı Esâmî-i Abbâsiyân. Yekûn nefer : 15 Fî 21 Recep 983. Şeyh Hacı Cafer b. Şeyh Ramazan ez-evlâd-ı Pir Hasan Rezzâkî, Şeyh Pir Ali b. Şeyh Pir Taceddin min Kasaba-i Harput, Şeyh Mehmed b. Şeyh Ömer El-Abbasî. Şeyh Abdullah b. Şeyh Hüseyin El-Abbasî....”.

Ebubekir'in soyundan gelen Sıddıkîler'den¹¹ sıkça söz edilmektedir. Aynı durumu Anadolu'nun muhtelif mıntıkalarında da izlemek mümkündür. Mesela, Siirt'in Tillo nahiyesinde Hz. Abbas'ın soyundan gelen kalabalık bir Abbasî topluluğuna, Cizre'de Haşimî soylulara ve Gümüşhane'nin yeni ismi Seyyid Baba olan Şiran kazasının Aluçlu karyesinde Hz. Ebubekir soyundan gelen Şeyh Yusuf bin Şaban'ın evlâdından Seyyid Nurullah Baba zaviyedar ailesine rastlanılmaktadır¹². Hatta Osmanlılar devrinde diğer sahabelerin soyundan gelenlerin de dinî aristokrasiye dahil edildiği söylenmektedir¹³.

Araplarda soy sop merakının çok yaygın olduğu bilinmektedir. İslâm toplumunda ortaçağdan beri ve hatta bugün bile dinî aristokrasiye mensup olmanın bir imtiyaz ve servet kaynağı olması, diğer halife ve sahabelerin soyundan gelenlerin de bu hususiyetlerini ihmal etmeyerek özenle korumalarını sağlamıştır. Bu durumu biraz da çağın bu anlayışı pekiştirmiştir. Mesela, Osmanlılar Mekke ve Medine halkından Anadolu'ya gelmiş olan ve evlâd-ı Resûl'e nisbeti olmayanlara bile kutsal topraklardan olmaları dolayısıyla gerekli yardım, ikram ve ihsanlarda bulunmuşlardır¹⁴.

Kutsal topraklardan gelenlere gösterilen bu saygı¹⁵, Araplar'ın Birinci Dünya Savaşı'ndaki bağımsızlık mücadelelerinden sonra Osmanlılar'ın da Arap topraklarını kaybetmeleri üzerine, savaşın getirdiği acılar ve hayâl kırıklığı ile beraber kaybolmuş ve hatta "kavm-i necîbden" diye istihza konusu olmuştur.

Hız. Peygamber'in soyundan gelenlerin seyyid, şerif ünvanlarının dışında Anadolu ve diğer Türk illerinde, tarihte ve bugün daha başka

¹¹. Berber Bedirî'nin Günlüğü, s.67, 136, 137, 140, 141.

¹². Şeyh Yusuf b. Şaban'ın Temmuz 1431 (Zilka'de 834) tarihli vakfiye suretinde bu zatın Hz. Ebubekir neslinden olduğu belirtiliyor: "İnne sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât Şeyhü'l-arifin kıdvetü's-salikin kutbu'l-muhakkikin Şeyh Yusuf ibnü'l-merhum el-mağfur Şaban kuddise sırrahu'l-aziz min nesli Ebibekr radiyallahu anh....", Hasan Yüksel Kitaplığındaki Zilka'de 834 Tarihli Vakfiye Sureti.

¹³. Bekrî Alaeddin, Bir Çağın Öncüsü Abdulganî Nablusî: Hayatı ve Fikirleri, Çev.: Veysel UYSAL, İnsan Yayınları, İstanbul 1995, s.30-31.

¹⁴. Mekke-i Mükerrreme Emirleri, s.4. Ayrıca bkz., Münir ATALAR, Osmanlı Devleti'nde Sürre-i Hümayûn ve Surre Alayları, Ankara 1991, s.10.

¹⁵. "XV. asrın ilk yarısında Anadolu'dan geçen Bertrandon de la Broquière, Mekke'den gelen bir kervanın önünde Kutahya'dan Bursa'ya gelirken kendisini hacı zanneden bazı Türklerin yolda elini ve elbiselerini öptüğünü söylüyor." Bkz. M. Fuat KÖPRÜLÜ, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1981, s.164.

farklı san ve ünvanlarla anıldıkları görülmektedir. Türkistan, Özbek ve Kazak Türkleri arasında Hz. Peygamber soyundan geldikleri kabul edilen aileler veya kimselere “Hoca” denilmektedir¹⁶. Ahmet Yesevî’nin Hoca ünvanıyla anılması da bu yüzdendir¹⁷. Bugün Iğdır, Kars, Ağrı ve Anadolu’nun diğer bazı yörelerindeki seyyidler de “Emir” veya “Mir” ünvanıyla anılmaktadır¹⁸. Tarihî kayıtlar da bu söylemlerin eskilere dayandığını, hatta bunların yeşil sarıklarına “emirî sarık” adı verildiğini göstermektedir¹⁹. Elazığ, Erzincan havalisindeki seyyidlere yörede “Evlâd-ı Resûl” denilmektedir²⁰. Alevîlere ait bazı temel kaynaklarda “Evlâd-ı Muhammed” tabiri de kullanılmaktadır²¹. Sâdât’tan olan hanımlara da Iğdır gibi Anadolu’nun bazı bölgelerinde ve Azerbaycan’da “Begüm” denilmektedir²². Yine tarihî kayıtlarda seyyidlere “Alevî” denildiği ve eskiden seyyidlerin uzun saç bıraktıkları, buna telmihen de “Alevî saçlı” (uzun saçlı seyyid) deyiminin ortaya çıktığı ve hatta Sa’dî’nin Gülistân’ındaki bir hikâyede bunu açıkladığı belirtilmektedir²³.

XII. yüzyıldan itibaren Hz. Hasan soyundan gelenlere “Şerif” ve Hz. Hüseyin soyundan gelenlere de “Seyyid” demenin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Seyyid sülalesinden biri, bir şerifle veya bir şerif soylu, bir seyyid soylu ile evlendiğinde doğan çocuğa “Seyyid Şerif” denildiği Saltuknâme’deki tarihî kayıtlardan anlaşılmaktadır:

“..şerif başına iki alâmet eyledi. Bir kızıl kim Hasanîler tonıdır...zirâ şerif atadan Hüseyinî ve anadan Hasanî idi”²⁴.

16. Aşirbek Kurbanovlu MÜMİNOV, “Mübeyyidiyye-Yeseviyye Alakası Hakkında”, Kazakçadan Tercüme Eden: Aşur ÖZDEMİR, *Bir*, S.1 (1994), s.115-123.

17. Hoca Ahmet Yesevî’nin nesebi için bkz. Fuat KÖPRÜLÜ, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara 1984, s.61-86.

18. Mesela Iğdır’ın Evcî Köyü’nde, yörede büyük tazim ve takdis gören Mir Muhtar Ağa lakaplı bir seyyid oturmaktadır. Iğdır’dan 25 yaşında hemşire Sefa Bağcı, 1996.

19. *Mekke-i Mükerreme Emirleri*, s.11.

20. Keban ilçesi Zırkıbaz köyünden 70 yaşlarında, okur-yazar Dursun Doğan, 1965.

21. *Üveysilikten Bektaşiliğe*, s.110-111.

22. Iğdır’dan 22 yaşında üniversite mezunu Özlem ARAS, 1995.

23. Külliyyat-ı Sa’dî, Bombay, 1309, Gülistan, s. 47’den nakleden Abdülkâfi GÖLPINARLI, *Velâyetnâme: Menakıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1990, s.143.

24. *Saltuknâme’de...*, s. 126.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı da, “Bir seyyid, şeriflerden bir kadın ile evlenirse onlardan doğan çocuğa seyyid-i şerif denilirdi.” ifadesiyle Saltuknâme’deki tarihî kaydı doğrulamaktadır.

Zaman zaman terkedilmiş olsa da Abbasîler’den itibaren seyyid ve şerifleri, toplumun diğer bireylerinden ayıran belirgin özellik, giyinmiş oldukları elbisenin veya takınmış oldukları sarığın renginin çoğunlukla yeşil olmasıdır²⁵. Buna mukabil Abbasîler’in rengi siyahtır. Bundan dolayı edebî metinlerde siyahı ifade etmek için Abbasîler’in bayraklarının siyah renkli oluşundan telmihen “Abbasî alem” ve sarıklarının siyah olmasından da “Abbasî imâme” deyimleri üretilmiştir. Fakat Anadolu’da Hz. Hasan soyundan gelenlerin kırmızı rengi kendilerine alamet olarak aldıkları, yukarıdaki Saltuknâme’den yapılan alıntıdan anlaşılmaktadır²⁶. Anadolu’da Hz. Ali’ye nisbeten kendilerine Alevî denilen kitleye “Kızılbaş” denilmesinin nedeni bu tarihi zeminde aranabilir. Osmanlılarda Mekke emiri, şerife gönderilen nâmelerin, keselerin, hil’atlerin ve havranîlerin yeşil renkli olduğu ve hatta yeşil renkte olmasına itina edildiği anlaşılmaktadır²⁷.

Abbasîler’den itibaren zaman zaman terkedilmiş olsa da sâdât-ı kirâma özgü olan bu yeşil rengi sarınmak için de müseccel seyyid olmak gerekiyordu. 10 Kasım 1577 (8 Ramazan 985) tarihli bir mühimme kaydındaki hükme göre, Şeyh Umur Karyesi’nde seyyidlik iddiasında bulunanların tahkik edilmesi ve seyyid olmayanların yeşil sarınmamaları için ilgili yerlerin kadılarına emir gönderilmiştir²⁸. Keza, Ocak 1593 tarihli bir belgede, Kayseri kadısının, Derviş Çelebi ibni Gazi Çelebi adındaki birisine “Git nakibe hüccetini imzalat, ondan sonra yeşil sarın!” dediği görülmektedir²⁹.

2. Statüleri

Eşrâfın, diğer bir deyişle seyyid veya şerif oldukları ispatlanmış olan sâdâtın bulundukları çevrede başlıca iki imtiyazları vardı.

²⁵. Mekke-i Mükerrreme Emirleri, s.6.

²⁶. Saltuknâme’de..., s.126.

²⁷. Mekke-i Mükerrreme Emirleri, s.6, dipnot: 2.

²⁸. BOA., Mühimme Def. Nu. 33/76.

²⁹. Kayseri ŞS. Nu. 8, 5/40.

Birincisi içinde yaşadıkları toplum tarafından kendilerine karşı beslenen dinî kaynaklı saygı, sevgi ve gördükleri itibardır³⁰. Hilafet mücadelesinde Hz. Ali ve taraftarlarının yenik düşmesi ve ardından Kerbela Vak'ası ve daha sonra Emevî ve Abbasî hanedanlarının bunlara zulümleri, İslâm tarihinde ve dolayısıyla İslâm literatüründe ehl-i beyte karşı cünûn derecesine varan bir muhabbet ve şefkat oluşturmuştur. Öyle ki ehl-i beyte değil kötülük yapmak, onlara karşı duyulan anlık bir su-i zan bile dergâh-ı Hak'tan sürülmeye yeter bir sebeptir³¹. Bu konuda Türk Edebiyatı'nda en güzel ürünleri Fuzûlî³² (?- 1556) ve Kâzım Paşa(1821-1890) tarafından verilmiştir³³.

İslâm tarihinde bilinen bütün meşhur sofiler ve tarikat önderlerinin -Hoca Ahmet Yesevi, Mevlâna Celâleddin-i Rumî ve daha başka bir çok Türk sofisi gibi- hemen hemen tamamının nesebi ehl-i beyte dayanır. Bunun böyle olması biraz da toplumun onları öyle görmek istemesinden kaynaklandığı intibını vermektedir.

Daha önce belirttiğimiz üzere sâdâtın asalet ve imtiyazı İslâm inanç ve itikadı üzere "insan-ı kâmil" olarak, bugünkü ifadeyle örnek bir Müslüman olarak yaşamasına bağlıdır. İslâm'ın ahlâk, inanç ve ibadet kurallarına uymayanların haklarında "...sâir kefereden farkı olmaz." hükmüyle kesin fetva verilmiştir³⁴. Bulundukları toplumda kabul gören

30. Osmanlı da yazılı bir hüküm bulunmasa da bütün mahkemelerde ve divanlarda dâvâcılar arasında seyyid, şerif ve kadı varsa, öncelikle bunların dâvâlarına bakılırdı. Bkz. **İlmiye Teşkilatı**, s.168-169.

31. **Üveysilikten Bektaşiliğe**, s.110-112.

32. Fuzûlî, **Hadikatü's-Süeda**. İstanbul 1286; Kâzım Paşa, **Mekalid-i Aşk**, İstanbul, 1301.

33. Bu konu hakkında daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Arslan-l. Hakkı Aksoyak, "*Gelibolulu Mustafa Ali'nin Kerbela Mersiyelerini Muhtevî Bir Risalesi: 'Subhatü'l-Abdâl'*", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.2, Sivas 1996, s.49-67.

34. "Mes'ele: Reisleri Hazret-i Resulullah (Sav.) âlindendir, derler, öyle olucak nev'a şüphe olur mu? El-Cevap: Hâşâ yoktur. Ef'âl-i şeni'aları ol neseb-i tâhire alakaları olmamağla şehâdet ettiğinden gayri, sikâttan menkûldur ki babası İsmail ibtidâ-i hurûcunda, İmam Ali Er-Rızâ ibni Musa El-Kâzım meşhedinde ve sâir emâkinde olan sâdât-ı izâmı, kendinin nesebini Bahr-i Ensâba derc eylemeğe ikrâh edip, iftiraya cür'et edemeyenleri katl-i âm edincek, ba'zı sâdât katilden halâs için imtisâl suretini gösterip dediğin eylemişler. Amma bu miktar tedârik eylemişler ki, bunun nesebini ulemâ-yi ensâb-ı şerife mâ-beynlerinde akîm olup, ahlâ nesli kalmamağla ma'rûf bir seyyide müntehef kılmışlardır, ki nazar edenler hakikat-i hâle vâkıf olalar Farazâ sıhhat-i nesebi mukarrer olsa dahi bî-din olucak sâir kefereden farkı olmaz. Hazreti Resulullah'ın (Sav.) âli, şe'âir-i şer'-i mübini ri'âyet ve ahkâm-ı metnini himayet edenlerdir. Hazreti Nuh'un (as.), Ken'an sulbi oğlu iken dini üzerine olmadığı için ehlindendir deyü necâtı için Rabb-i izzete du'a ettikte 'innehu leyse min ehlike' deyü

sâdâta birçok keramet ve olağan üstülükler de atfedilir. “Hakiki seyyidin üstüne sinek konmaz”³⁵ veya “Seyyidler evliya kılıcı gibidir, üstüne basmadıkça kesmez”³⁶ gibi sözler de seyyidlere isnad edilen özellikler arasındadır. Kendilerine duyulan ihtiram ile sâdâtın toplumsal barışta önemli rol oynadığı bilinmektedir. Örneğin, eskiden Güneydoğu Anadolu’da aşiretler arasındaki çatışmalar esnasında sâdât-ı kirâm ellerindeki sancaklarını açıp çatışan taraflar arasına girip onları uzlaştırıyor, karşılığında da belli bir meta veya para alıyorlardı. Hatta 1960'lara kadar Urfa, Mardin, Batman, Siirt ve Hakkari gibi illerde sâdât-ı kirâmın bu işlevi sürmekte idi..

Bulunduğu bölgede veya içinde yaşadığı toplumda kabul gören sâdâta adak adandığı da anlaşılmaktadır. Iğdır’da bir dilekte bulunanların kudsîyet attettikleri ve saygı duydukları herhangi bir seyyidin ceddine adak adamaları bugün de devam eden bir gelenektir³⁷. Hatta bu geleneğin İslâm toplumu arasında yaşayan gayri müslimlerce de kabul gördüğü anlaşılmaktadır³⁸.

Bununla beraber toplumun içinde bazı kesimlerin sâdât-ı kirâma pek itibar etmedikleri, hatta devletin kendilerine tanıdığı vergi muafiyetinden rahatsız oldukları ve onların da diğerleri gibi vergi vermelerini istedikleri de görülmektedir. Mesela, Nisan 1778 (25 Rebiü'l-âhîr 1192) tarihinde Sivas Şer’iyye Sicili’ne kaydedilen bir belgeye göre, Sivas ve Antep halkı, devlet tarafından kendilerinden istenen tekâlif-i şakkaya aralarında yaşayan seyyidlerin de katılmasını istemektedirler. Bu isteğe yerel sorumluların olumlu yaklaşması üzerine söz konusu yerlerde yaşayan sâdât tarafından konu İstanbul’a arz edilmiştir. Sonuçta sâdâttan tekâlif-i şakka alınmayacağı şeklinde karar çıkmıştır³⁹.

buyurulup, sâir kefereler ile bile ta’zip ve iğrâk buyurulmuştur. Enbiyâ-i izâm (asv.) neslinden olmak dünyevî ve uhrevî azabtan necâta sebep olsaydı, Hazreti Adem nebî (as.) neslinden olmak ile, esnâf-ı kefereden bir kâfir olsa dünyada ve âhirette mu’azzeb olmazdı. Vallahu te’âlâ a’lem ve ahkem (A. 256a)” **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.109-110.

35. Maraş’tan 60 yaşında, emekli vaiz Halil ACAR, 1987.

36. Urfa’dan 35 yaşında, öğretmen Veysi DÖRTBUDAK, 1988.

37. Iğdır’dan 25 yaşında, hemşire Sefa BAĞCI, 1996.

38. “Mesele: Zeyd-i Yahudi eğer fîlan fi’li edersem, sâdâta şu mikdar akçe nezrim olsun, dedikten sonra fi’li mezburu işlese, emirler akçeyi alabilirler mi? El-Cevap: Alamazlar, kâfirlerin nezri batıldır, sıhhat-ı nezirde İslâm şarttır (B.87a)” **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.93.

39. Sivas ŞS. Nu. 1/55.

Örfî vergilerden muaf olan sâdâta, ne kadar fakir olursa olsun zekât almak da düşmezdi. Çünkü İslâm toplumundaki yaygın düşünceye göre zekât, ödenen malın kiridir ve sâdât-ı kirâm da sülale-i tahireye mensup olduğuna göre bunlara kirli bir mal reva görülemez. Bunların beytûlmaldan istihkakları vardır. Bu konuda ünlü şeyhülislâm Ebussuud Efendi vermiş olduğu fetvada, fakir de olsa sâdâttan hiç kimseye zekat düşmeyeceğini ısrarla belirtirken sadece hile-i şer'îye yöntemiyle dolaylı olarak cevaz vermektedir⁴⁰. Ebussuud Efendi'den bir hayli sonra şeyhülislâmlık yapan Ali Efendi, "Sâdâttan olan Zeyd-i fakire zekât vermek câiz olur mu?" sorusuna, "Olmaz." cevabını vermekte ve Hz. Ali'nin soyundan gelen hiçbir Haşimî'ye de zekât düşmeyeceğini ilave etmektedir⁴¹.

3. Muafiyetleri

Kendilerinden önceki Türk ve İslâm devletlerindeki yerleşmiş uygulama gibi, Osmanlı Devleti'nde de sâdât-ı kirâm askerî sınıfından addedilmiştir⁴². Örneğin, XVI. yüzyılda Hamid Sancağı'nda vergiden muaf olanlar arasında şerifzâde, âl-i Resûl ve seyyidlerin de yer aldığı görülmektedir⁴³. Ayrıca bunlar askerî sınıf mensupları gibi çiftbozan resminden de muaf tutulmuşlardır. Yani ziraatle uğraştıkları yerlerde ekip biçtikleri toprağın öşür ve resmini verirler, fakat istediklerinde tarımla uğraşmaktan vazgeçebilirlerdi⁴⁴.

Ne var ki, zaman zaman kimi yerel yöneticiler bunlara vergi tarh etmekte ve bazı mükellefiyetlere koştukları görülmektedir. Bu durum sık

40. "Mesele: Sâdâttan olan Zeyd, akrabasından Amr-ı fakire zekat ve sadaka vermek caiz olur mu? El-Cevap: Zekat verilmez, gayri sadaka verilmek meşrû'dur (B. 26a). Mesele: Zeyd âl-i Resûl'den olup, fakir olup deyni olsa, deyni kadar ya dahi ziyâde zekât verilmek câiz olur mu? El-cevab: zekât verilmek yokdur. Meğer gönlü gani bir fakire verile. Ol dahi tiyb-i hâtır ile Zeyd'in deynini ödeye (B.27a)." **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.82.

41. **Fetavâ-yı Ali Efendi**, C.I, Kostantiniyye 1245, s.16.

42. "...evlâd-ı askerî ve sâdât dahi külliyyen askerîdir", **Ankara Nu. 9/3050** (Evâil-i Ramazan 1013 tarihli ferman sureti, nakleden Özer ERGENÇ, **Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı : XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya**, Ankara Enstitüsü Vakfı, Ankara 1995, 214/3; krş. Halil İNALCIK, "XV. Asır Türkiye İktisadî ve İctimai Tarihi Kaynakları", **İktisat Fakültesi Mecmuası**, C.XV/1-4 (1954), s.53.

43. Zeki ARIKAN, **XV-XVI. Yüzyıllarda Hamid Sancağı**, İzmir, 1988, s.77-78.

44. Ömer Lütfi BARKAN, **"Tımar"**, İA., C.XII/I (İstanbul 1979), s.307.

sık şikayet konusu olmuştur. Sözgelimi Antalya kadısına yazılan 1501 (H.906) tarihli bir hükümde, şahihü'n-neseb Kâsım, Mehmed ve Ali adındaki seyyidlerin diğer sıradan reaya gibi hizmete sürüldükleri ve kendilerinden avarız istendiği belirtilmektedir. Halbuki bunlar âl-i Resûl ve ehl-i berat olduklarından, diğer reaya gibi görmek doğru olmadığı ve kendilerini incitmemeleri ve zahmet vermemeleri konusunda emir verilmiştir⁴⁵.

Seyyidlerden resm-i arusâne ve başka bahanelerle akçe istenmemesi, besledikleri 150 koyuna kadar vergi alınmaması ve hatta korunmaları hususunda yetkililer uyarıldıkları hâlde XVIII. yüzyılda bunlardan usulsüz olarak mütezimlerin, amillerin, voyvodaların, sancakbeylerinin ve beylerbeyleri ile adamlarının ve diğer ehl-i örfün fetvalara aykırı olarak besledikleri 150 koyunları için vergi ve ulaklara vermek üzere de atlarını almışlardır. Bu durumun devam etmemesi için 1718'de bazı kadılıklara gönderilen fermanda, özetle, sâdât-ı kirâmdan olanların avarız-ı divaniyye ve tekâlif-i şakka ile rüsûm-i raiyyettten muaf olduklarını bunun için bütün yetkililerin bu hususa dikkat etmesi istenmektedir⁴⁶.

Sâdât-ı kirâma tanınan muafiyetlere halktan da bazı itirazların vaki olduğu ve bu itirazları bir kısım yerel yöneticiler fırsat bilip kendilerinden bir takım örfî vergi almaya kalkıştıkları da görülmektedir. Sözgelimi, Mart 1778 (Evâsıt-ı Safer 1192) tarihinde Sivas kadısı ve Antep naibine hitaben sadır olan bir fermanda sahihü'n-neseb sâdâttan olan müteveffa Seyyid Şeyh Cafer'in 12 oğlundan Sivas ve Antep kasabaları ahâlisi zuhur eden "Avarız ve hazariye ve sair evâmir-i şerife ile vârid olan tekâlifden siz dahi bizimle maan hisse verin." diye sıkıştırıldıkları ve yetkililerin (ehl-i örf'de) padişah emri olmadan bunlardan tekâlif-i şakka istedikleri belirtiliyor. Durumun İstanbul'a arz edilmesi üzerine sahihü'n-neseb seyyidler olduklarından kendilerinden söz konusu vergilerin istenmemesi doğrultusunda hüküm çıkmıştır⁴⁷.

Nakibüleşrâf kaymakamlarının da bölgelerinde bulunan sâdât-ı kirâmın yerel yöneticilerin zulmünden korumaları için uyarıldıkları bilinmektedir. Örneğin, Şubat 1781 (Rebiü'l-evvel 1195) tarihinde Sivas, Han-ı Cedid, Yıldızeli, İlbeyli, Gelmiş, Behrampaşa, Yakacık, Karahisar

45. İlhan ŞAHİN-Feridun EMECAN, **II. Beyazıt Dönemine Ait 906 Tarihli Ahkam Defteri**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1994, 24, Hüküm Nu. 80.

46. Afyon ŞS. Nu. 32/257; Karaman ŞS. Nu. 282/5.

47. Sivas ŞS. Nu. 1/55.

ve Akdağ Madeni kazalarında bulunan sâdât üzerine nakibüleşrâf kaymakamı olarak tayin edilen Seyyid El-Hâc Abdüllatif Efendi'ye atama beratında seyyidlerden cezalandırılmaları gerekenlerin ve onlardan şer'an tahsil edilmesi gereken paraların kendisi tarafından icra ve tahsil edilmesi, diğer yetkilileri onlara dokundurmaması, "tevcihiyye ve arusiyye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-merziyye" adıyla kendilerinden bir akçe alınmaması emredilmektedir⁴⁸.

Kısacası sâdât-ı kirâm, nisaba malik olan her müslümanın ödemekle mükellef olduğu şer'î vergiler dışında tekâlif-i örfiyye denilen, daha doğrusu padişahın iradesiyle konulan bütün kanunî vergilerden muaftılar.

4. Müteseyyidler

Sâdât-ı kirâmın avarız-ı divaniyye ve tekâlif-i şakka ile rüsûm-i raiyyet gibi örfî vergilerden muaf olmaları ayrıca kendilerine duyulan saygı ve atfedilen kudsîyet, toplumda kimilerini bunlara mensup olma veya kendisini bunlarla aynı menşeden geliyor gibi göstermek çabalarına sevketmiştir. Seyyid ve şerif olmayanların iştahını kabartan bu imtiyazları kullanmak için sâdât-ı kirâmın arasına sahte şecere ve hüccetlerle karışanlar olmuştur. Halbuki bu konuda, "La'netüllahi aleyhi ed-dahilü ve'l-haricü" (sahte bir biçimde kendisini bu nesebe dahil edenlere ve bu nesebe mensup olanları dışarıda tutanlara lanet olsun) şeklinde beddua içeren ve Hz. Peygamber'e atfedilen bir hadis dahi bulunmaktadır.

Seyyid olduklarını bile hissettirmekten özenle kaçınan gerçek seyyidlerin bu müteseyyidlerden epey rahatsız oldukları anlaşılmaktadır. Bunun için bir seyyid sülalesi inkıraza uğradığında ailenin son ferdinin kimsenin eline geçmesin ve bununla sahte seyyidlik dâvâsına kalkışılmasın diye elindeki şecereyi suya attığı⁴⁹ veya yüksek bir yere gömdüğü⁵⁰ söylenmektedir.

Müteseyyidlerin (sahte seyyidlerin) sayılarının artması devletin vergi kaynaklarını azalttığından ülkede bulunan ve sâdât olduğunu iddia edenlerin tümü zaman zaman teftişe tâbi tutulmuştur. Meselâ, 1659

48. Sivas ŞS. Nu. 1/353.

49. Iğdır'da, kendisinden başka o sülaleden hayatta kimse kalmayan yaşlıca seyyide bir kadın, ölmeye önce elindeki şecereyi bir akar suya atacağını söylemiştir. Iğdır'dan 25 yaşında hemşire Sefa BAĞCI, 1995.

50. Elazığ'ın Gökbelen Köyünden 60 yaşlarında Perüze YÜKSEL, 1990.

yılında Anadolu'ya teftişe gönderilen İsmail Paşa, seyyid olmadığı hâlde seyyidlik beratı (secere-i tayyibe) elde ederek vergi vermekten kaçınanları araştırırken Ereğli'de müseccel 200 seyyiddan 20'den fazlası sahte seyyid olduğundan seyyidlik ünvanlarını geri almıştır⁵¹. Bu durum sadece Anadolu'ya özgü değildir. İmparatorluğun diğer bölgelerinde ve hatta en uç bölgelerinde bile seyyidlere de müteseyyidlere de rastlanılmaktaydı. Evliya Çelebi Şumnu'yu anlatırken “Buranın sâdât-ı kirâmı ve müteseyyidler çoktur. La'ane'd-dâhilü ve'l-hâric hadîsindeki la'neti kabûl idüp seyyidlik taslayan Kalmuk Tatarı gözlü ve İznik çinisi gibi gök gözlü, zehr-i mâr sözlü, nûrsuz yüzlü, hâşâ emîrleri (seyyidler) var” diyerek şöyle devam etmektedir: “Bir da'vâ sebebiyle Melek Ahmet Paşa huzarına çıkan bir emîr ‘Ceddim ruhiyçün bu ev benim ata ve dedelerimden kalmışdır.’ diyerek ceddine yemîn edip vakıf bir evi ‘mülk-i mevrûsumdur’ diye el koymak isteyince, Gınâ Efendi adında biri dönüp kendisine ‘Siz yeni emîr olmuşa benzersiniz, çünkü müzevvir bir da'vâyâ yapıştınız’ deyince sahte seyyid diyor ki, ‘Be hey efendi, Sultan Osmân Hotin seferine gittiğinde buradan geçerken Nakibüleşrâf Gulamî Efendi'den 300 kile arpa verip emîr kapısına çıkıp on bir kişi şecere aldık. Hani benim gibi eski emîr?’ diyince Paşa, ‘Ya öbür emîr yoldaşların kanda mı? Anları kanda bulalım?’ didükde ‘İşte bunlardır’ diyü beş kişi gösterüp beşini dahi ve kendüyi aslâ söyletmeyüp habs idüp ve hânelerin basup sahte şecerelerin getirtüp başlarından destârların alıp ahâlî-i vilâyetten ahvâlleri suâl oldukda ikrârları üzre müteseyyidlikleri işbât olunup yedişer yıllık tekâlif-i örfiyyeyi virmek üzre akrabâ-yı taallukâtlarıyla kırk yedi nefer kimse hükmolunup izn-i şer'iyye destârları alınup sicill-i şer'-i mübîne reâyâ kaydolundular. Bu gûne müteseyyidi çok şehr-i Şumnu'dur. Hudâ. ıslah ide” demektedir⁵²

Sâdât-ı kirâma tanınan imtiyaz ve imkanların, müteseyyidlerin iştahını kabartıp sahte şecerelerle seyyid veya şerif olarak ortaya çıkması ve bunların gün geçtikçe artması üzerine nakibüleşrâf kaymakamları bu tür iddiada bulunanları dâvâ ederek gerçek saâdâtın haklarını korumaya ve

51. Joseph von HAMMER, *Devlet-i Osmaniyye Tarihi* (Ata Bey Çevirisi), C.11, s.55.

52. Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatname'si*, C.3, İkdâm Matbaası, Dersaadet 1314, s.309-310. Bahaeddin Yediyıldız da 1455-1613 yılları arasında Ordu ve havalisi üzerine yaptığı araştırmada, Kuşcu-alanı adındaki bir köyün 1455 tarihli Tahrir Defteri'nde sâdâda ait herhangi bir kayıt yokken daha sonraki kayıtlarda bu köy halkının bir kısmı sâdât olarak kaydedilmiştir, demektedir. Bkz. Bahaeddin YEDİYILDIZ, *Ordu Kazası Sosyal Tarihi*, Ankara 1985, s.96.

böylece devletin vergi kaybını da önlemeye çalışmış oluyorlardı. Ne var ki nakibüleşrâf kaymakamları tarafından müteseyyid olarak dâvâ edilenlerin çoğu zaman “eb an ced sâdâtan” oldukları görülmüştür⁵³.

Devletin reayadan almakta olduğu bir takım örfî vergilerden ve diğer mükellefiyetlerden muaf olan sâdâtın bu imtiyazlarından yararlanmak gayesiyle ortaya çıkan müteseyyidler sâdât-ı kirâm arasına karışmaması için payitahtta oturan nakibüleşrâfın taşradaki sâdât üzerine atadığı naiblerinin (nakibüleşrâf kaymakamlarının) atama beratlarında, bu husus üzerinde ısrarla durdukları görülmektedir. Örneğin, Ocak 1702 tarihinde nakibüleşrâf Feyzullah Efendi'nin Kütahya Sancağı'nda bulunan sâdât üzerine nakibüleşrâf kaymakamı olarak atadığı Abdülbaki Efendi'nin nikâbet mektubunda özet olarak şöyle denmektedir: “Sizi Kütahya'daki sâdât üzerine nakibüleşrâf kaymakamı olarak atadık. Sahihü'n-neseb sâdâta ikrâm...ve sâir hükkâma müdâhale ittürmeyüp siyânet-i ırz-ı siyâdetde takyîd-i tâm ve kezâlik alâmet vaz'ına bir ferde izin vermeyüp iddiâ-yı sıhhat-i neseb idenleri huzûrumuzda isbâta havâle idesin. Hülâsa-i kelâm bu bir emânet-i kübrâ ve vedî'a-i uzmâdır.”⁵⁴

5. Sâdâta Düşmanlık Besleyenler

Emîr, mîr, âl-i Resûl, evlâd-i Muhammed, evlâd-i Resûl, eşrâf, şerif, seyyid, hoca, begüm gibi sanlarla anılan sâdât-ı kirâma duyulan muhabbet kadar olmasa da, yer yer ve zaman zaman onlara karşı tepkiler de oluşmuştur. Sâdâta duyulan saygı, tanınan imtiyazlar ve muafiyetler, bulundukları çevrede onlara karşı kıskançlıkların ve tepkilerin oluşmasına da yol açmıştır⁵⁵. Halbuki, Osmanlı İmparatorluğu'nda sâdât-ı kirâmın örgütlü ve bilinçli bir sınıf hâlinde hareketten uzak olduğu görülmektedir. Bunun tek istisnasının Şam (Dımışk) ve havalisinde yaşayan sâdât-ı kirâm olduğu görülmektedir⁵⁶.

53. Diyarbekir ŞS. 590/31; Nu. 376/71.

54. Kütahya ŞS. Nu. 1/884.

55. Sivas ŞS. Nu. 1/55.

56. Berber Bedirî'nin Günlüğü...; Halep'teki Sâdât (Şerif)-Yeniçeri çekişmeleri için bkz. André RAYMOND, “Arap Eyaletleri (XVI.-XVII. Yüzyıllar)”, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I: Osmanlı Devleti'nin Doğuşundan XVIII. Yüzyıl Sonuna*, Yayın Yönetmeni: Robert MANTRAN, Çev. Server TANILLI, İstanbul 1992, s.415-510.

Yeniçeriler Osmanlı İmparatorluğu'nda sâdâta düşmanlık etmeyi ve bunlarla çatışmayı alışkanlık hâline getiren grup olarak dikkat çekmektedir. Bunların ehl-i beyte düşmanlıklarını dile getiren Antepli Aynî (1776/77-1838/39) onlara lanet okumaktadır:

Cem' olmuş yetmiş iki firkadan
Bir alay bî-mezhebân u pür-fiten

Düşmen-i âl-i Nebî'dir ol Yezîd
Lâyık-ı gûyende-i hel min mezîd

Ermenî-sîret Yehûdî-mel'anet
Rûm-hilkat kavm-i tersâ-menkabet

Bir alay mel'ûn u bî-îmân u dîn
Lâ'netullahi aleyhim ecma'în⁵⁷.

İmparatorluğun diğer bölgelerindeki yeniçerilerin sâdâta karşı tavırları ve tutumları hakkında bir şey söylemek mümkün görünmüyorsa da, Dınişk, Halep ve Antep vilayetlerinde bu iki grup arasındaki çatışmaların hiç eksik olmadığı ve büyük boyutlara vardığı görülmektedir. Şerifler (seyyidler), sülale-i tahirelerine nisbetle itibar görüyorlardı. Askerlerse, şeriflerle alay etmek gibi bir davranışı âdet edinmişlerdi. Hatta, bunlar Halep'te içi boş yeşil karpuzu herhangi bir köpeğin başına geçirip sokak ve caddelere salıyorlardı ve ardından birileri yürüyor ve bağırarak diyordu ki; "Seyyide yol verin!". Çünkü seyyidler yeşil sarık bağlıyorlardı⁵⁸.

1741-1762 yılları arasında Şam'daki gündelik olayları kaleme alan Berber Bedirî, bu dönemde sâdât-ı kirâm ile yeniçeriler arasındaki çatışmaları şöyle tasvir etmektedir:

"Bu sene (H. 1161/M.1748) Cemaziye'l-âhir ayının sonlarında, Salı günü Şerifler ile kapıkulları arasında çatışma (fitne) çıktı. Sebebi de, eşrâftan (sâdâttan) biri bir diğer şeriften bir tabanca aldı. Denemek için su kanalının yanına gelmişti ve burada silahını denemek için ateşleyince

⁵⁷. Mehmet ARSLAN, "Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair Edebî Bir Metin: Aynî'nin *Manzum Nusretnâmesi*", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.3, Sivas 1996, s.13-56.

⁵⁸. Berber Bedirî'nin *Günlüğü*, s.93, dipnot:3.

kapıkulu ağası silah sesini duydu. Halbuki kapıkulu ağası bu sırada uyuyordu ve silah sesini duyunca korkuyla uyanmıştı. Adamlarına bu silahı sıkı bana getirin, diye emretti. Adamları, gelip şerifi ve beraberindekileri yakalayıp ağalarına götürdüler. Herbirine 300 sopa vurmalarını emretti. Fena hâlde sopaladılar ve ölü gibi bıraktılar ve bu adamlar, dayaktan elbiselerinin içine işediler. Bunlara yapılan muamelenin haberi nakibüleşrâfa ulaşınca gelip onları alarak konağına geri döndü. Ertesi gün, eşrâflar (sâdât) ayağa kalkıp kapıkullarına hücum ettiler ve çarpışmaya başladılar. Eşrâftan üç kişi öldürüldü ve çoğu yaralandı, şehir sarhoşa döndü. Üçüncü gün Şam hakimi Esat Paşa'nın huzurunda bir divan oluşturuldu. Müfti, nakibler, ülemâ vs. gibi ayanlar toplandılar. Kapıkullarının, eşrâftan şehit olanların diyetlerini varislerine ödemelerine karar verdiler. Sonra paşa, halkın yiyecek alabilmesi için kapanan dükkanların açılmasını emretti. Olay günü eşrâftan (seyyidlerden) ikisi (birisi, kendisine bâb-ı musalli gençleri şeyhi denilen Seyyid Hasan, diğeri ise, Sinaniye Mahallesi'nden Seyyid Mehmed b. Dehhan) sopalarına davranarak kapıkullarına hücum ettiler.... iki gün sonra (Cumartesi günü ikindiden sonra idi) aralarında Mehmet b. Dehhan'ın da bulunduğu bir grup, su kanallarından geçerken kapıkullarından biri tabancayla Mehmet b. Dehhan'ı vurdu. Kurşun karnına saplandı. Seyyidler (eşrâf) ve şehir halkı ayağa kalkarak Esat Paşa'ya hücum edercesine vardılar ve olayı kendisine anlattılar. Esat Paşa, onlara dedi ki, eğer ölürse katilini öldüreceğim, ölmediyse de hakkından geleceğim. Vurulan adam (seyyid) öğleden sonra öldü. Eşrâf, paşaya vardı; paşa, katili yargılamak için, şahitleri getirmelerini emretti. Şahitlere vardılar, kimse katil aleyhinde şahitlik yapmak istemedi. Dediler ki, kim şahitlik yaparsa öldürülecektir... Netice olarak dâvâyı ispat edemediler. Eşrâfın kanının boşuna akmasına (heder olmasına) seyirci kalındı. Emir yüce Allah'ındır... Bundan sonra kapıkulları, bir şerifin (seyyidin) öldürülmesinin bedeli bir gümüş akçedir demeye başladılar.”⁵⁹.

6. Anadolu'daki Seyyidlerin Kökenleri

İslâm tarihinde vukû bulan hilafet çekişmelerinde Hz. Ali'nin yenik düşmesi ve ardından oğlu Hz. Hasan'ın zehirlenmesi ve Hz. Hüseyin'in de Kerbela'da şehid edilmesinden sonra bu ailenin geriye kalanları Emevî ve Abbasî sultanlarının şerrinden emin olmak için İslâm

⁵⁹. Berber Bedirî'nin Günlüğü, s.93-95.

Devleti'nin o günkü sınır bölgeleri olan Mağrib, Güney ve Doğu Anadolu, Maverâünnehir, Horasan, Taberistan, Yemen vs. gibi İslâm topraklarının uç bölgelerine çekilmişler ve zamanla buralarda hanedanlıklar kurmuşlardır. Sözelimi, Fas'ta İdrisîler, Yemen'de Süleymanîler, İran'da Zeydîler gibi⁶⁰. Bu bölgelere çekilen ehl-i beyt mensupları buralarda İslâm inanç ve itikadını öğretmekle meşgul olmuşlardır⁶¹. Daha sonra Yemen'de ve İran'da ortaya çıkan Şîî öğretiler ve Şîî iktidarlarının bu tehcirin ürünleri olması gerekir.

İran üzerinden Orta Asya'ya yayılan İslâm ile beraber bu bölgelere giden ve buralardaki yerel Türk nüfusla kaynaşan sâdât-ı kirâm, bu Müslüman Türk nüfusla birlikte Türkleşmiş olarak Anadolu'ya gelmiştir. Örneğin, 24 Ekim 1379 (21 Recep 781) tarihinde Tarsus'un Kızılmurad Mahallesi'nde bir vakıf kurmuş olan Eş-Şeyh Abdullah El-Mencekî, Kureyş sâdât-ı kirâmından olduğunu belirtiyor. Halbuki vakfiyesindeki diğer bilgilere ve nisbesine baktığımızda kendisinin Orta Asya'dan geldiği görülmektedir. Hatta vakfını da Türkistan, Özbekistan, Maverâünnehir, Taşkent, Düşenbe, Gürgantepe, Semerkant, Buhara, Hocend, Evliya Ata, Şaş, Akmescit, Davraz, Fergana, Urgenç, Hive, Belh, Badanşah, Kaşgar, Yarkent vs. gibi şehir ve kasabalardan Anadolu'ya gelecek olan eski hemşehrilerinin ağırlanması için tesis etmiştir⁶². 21 Ağustos 1380 (20 Cemaziye'l-evvel 782) tarihinde bir vakıf tesis etmiş olan Şeyh Ebu'l-kasım Gürgânî-zâde Mevlâna Beyce Şeyh Es-Seyyid Abdülgafur Vakfiyesi'ndeki bilgilere göre sâdât-ı kirâmdandır. Yine vakfiyedeki bilgilere göre Es-Seyyid Abdülgafur, aslen Buhara'nın kuzeyinde 20 günlük uzaklığındaki Gürgan vilayetinden olup, kendisiyle birlikte Anadolu'ya hicret eden bazı hemşerileriyle beraber Tarsus'un Ulaş nahiyesindeki İncipınar adındaki bir köye yerleşip zaviye kurmuştur⁶³. Bu misaller artırılabilceği gibi daha erken tarihlileri de gösterilebilir.

60. Ahmet Yaşar OCAK, "Alevî", TDVİA., C.2, İstanbul 1989, s.368-369.

61. Emevî ve Abbasîler döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya sığınan ehl-i beyt hakkındaki bir makale için bkz. "Fasıldan Fasıla: Kader-denk Çizgisinde Alperenler ve Kudûşîler", Zaman Gazetesi, 13 Temmuz 1996, s.14.

62. VGMA., Def. Nu. 594/49.

63. VGMA., Def. Nu. 594/53.

7. Meslek Alanları

Tarihî kaynaklara bakıldığında, Anadolu'ya gelen ilk sâdât-ı kirâmın ulemâ veya mesâyih sınıfından olduğu görülmektedir. Zaviyedarlık, müderrislik, kadılık, müftülük, imamlık, hatiplik ve benzeri dinsel nitelikteki meslekler Anadolu'daki bu seyyid ve şerif ailelerinin büyük oranda geçim alanı olmuştur. Ne var ki, sürekli nüfuslarının artması ve imparatorluğun toprak fütuhatının sona ermesi seyyid ve şerif aileleri dışındaki Müslüman ve Türk aile çocuklarının da ilmiye ve tarikat alanındaki mesleklere hucûm etmesi neticesinde, bunlardan büyük bir kısmının işsiz kaldığı anlaşılmaktadır.

İşte, işsiz kalan sâdât-ı kirâmın o güne kadar yapmadıkları ve sıradan insanlara özgü mesleklere yönelmeleri, XVII. yüzyıl Osmanlı aydınlarından birinin dikkatini çekmiştir. Bu konuda, Kitabı Mesâlihî'l-Müslimin ve Menafi'i'l-Müminîn adlı eserin ikinci bölümünde şunlar kayıtlıdır:

“Bâb iki: âl-i Resûllere müteallik olan ahvâlleri bildürür: Şol kimesneler ki, sahîh âl-i Resûl olalar. Ellerinde sahîh şecereleri ola. Revâ değildir ki bunlar katı zillet çeküp kimi dellâl ve kimi ma'cûncu ola. Sâyir san'atta olsalar revâdır. Eğerçi bunların fahrı fakrladır. Lakin hâkimü'l-vakt olanlar ta'zimen evkâflardan ve imâretlerden ki mahlûl nesne düşe hâllerine münâsib ola ki kendüler tâlib olalar. Bunlar varken gayriye vermek hiç revâ değildir. Zîrâ sipâhî tâifesinden bir kimesnenin nesebi ma'lûm olunsa fulan kişinin neslidir diyü terahhum olunup dirlik virilür. Pes âl-i Resûl olanlara niçün ta'zim olunmaya. Pes vezîr-i a'zam hazretlerinin zamanında ulemâyâ ve sâdâta böylece ikrâm olunacak âkibetleri hayr olmak mukarrerdir inşaallâh...”⁶⁴.

Bugünkü ifadeyle, gerçekten âl-i Resûl'den olanların tellallık, macunculuk gibi sıradan işlerle uğraşmaları ve sıkıntı çekmeleri bunlara reva değildir. Yetkililer, vakıflara ait boşalan kadrolara bunların atanması ve bunlar varken başkalarını atamanın doğru olmadığını söylemektedir; çünkü, herhangi bir sipahinin soyundan gelene öncelik ve kolaylık tanınıyor da, Hz. Peygamber'in neslinden gelene niçin hürmet ve ta'zim edilmesin, denmektedir.

⁶⁴ Yaşar YÜCEL, **Osmanlı Devlet Düzenine Ait Metinler II: Kitabı Mesâlihî'l-Müslimin ve Menâfi'i'l-Müminîn**, Ankara, 1980, s.6-7.

Sâdât-ı kirâmdan bazılarının Kanunî devrinde bile geçimlerini sağlamak için sıradan işler yaptıkları bu döneme ait fetvalardan anlaşılmaktadır⁶⁵.

Bütün bunlara rağmen, büyük bir çoğunlukla ilmiye sınıfı içerisinde cevelan alanı bulan sâdât-ı kirâmın bir takım örfî vergilerden muaf olmaları; zamanla mültezimlik gibi servet ve nüfuz gerektiren işlere girişmelerini sağlamıştır⁶⁶. XVIII. yüzyılda ayanlığa yeltenen veya ayan denilen mütegalibe sınıfı arasında seyyid sanını taşıyan birçok kimselere rastlanıldığını da burada belirtmemiz gerekir⁶⁷.

8. Nakibüleşrafılık Müessesesi

Osmanlı Devleti'nde yaşayan seyyid ve şeriflerin silsilelerini ve secere-i tayyibe denilen soy kütüklerini kaydedip koruyan, aynı zamanda bunların reisleri olan görevliye nakibüleşraf denir⁶⁸.

Davhatü'n-Nukabâ'da verilen bilgilere göre, Sultan Orhan ve I. Murad devrinden itibaren "sâdât-i kirâm ve meşâyih-i ızâm-ı fezâil-intimâyı avâtıf-ı hürevâne ve mansıb-ı menâsıb-ı divâniyye ve atâyâ-yı seniyye-i mülûkâneleriyle taltîf ve ihyâya lutf u âtifet buyurduklarından etrâf u eknâfdan nice esâtîn-i ilîm ü irfân ve nice sâdât u meşâyih-i kerâmet-nişân" Osmanlı hanedanına ve devletine dua ederek aşli vatanlarını terk ederek Diyar-ı Rûm'a (Anadolu'ya) hicret ederek gelmişler ve bu sebeple Memâlik-i Osmâniye, ulemâ, fuzalâ ve sâdât-ı kirâm ile dolmuştu. Yıldırım Bayezid döneminde (1389-1402) Emir Sultan, diğer adıyla Seyyid Mehmed Buharî, Buhara'dan Anadolu'ya

65. "Mesele: Zeyd-i âl-i Resûl (sav) bir vakıf hamamı icâre ile tutup içinde dellâklık edip bi-hasebi'ş-şer' tazir lazım olsa..." Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları, s.82.

66. Kütahya ŞS. Nu. 1/899.

67. Yücel ÖZKAYA, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayanlık*, Ankara 1994; Ayrıca bkz., M. Çağatay ULUÇAY, XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri, İstanbul 1955, s.16.

68. Nakibüleşrafılık kurumu hakkında bkz. Ali Emirî, *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, S.19 (İstanbul 1335), s.421-437; Osmanlı nakibüleşraflarının tutmuş oldukları defterler konusunda bkz. Cahit BALTACI, "Osmanlılar Döneminde Nakibü'l-eşrafılık Müessesesi ve Nakibü'l-eşraf Defterleri", IV. Millî Türkoloji Kongresi, 23 Ekim 1981'de sunulan tebliğ. Nakibü'l-eşrafılık üzerine hazırlanan ve Türk Tarih Kurumu yayınları arasında yayınlanmayı bekleyen *Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakibü'l-eşrafılık Müessesesi* (Murat Sarıcık,) isimli monografik çalışmaya maalesef ulaşamadık.

gelirken Bağdat'a uğramış ve burada evine misafir olduğu, Bağdat'ın saygın eşrâfından Seyyid Mehmet Bağdadî'nin torunu Seyyid Nattâ' ile Bursa'ya gelmiştir. Padişahın dikkatini çeken Seyyid Nattâ' sâdât-ı kirâma nâzır tayin olunmuştur⁶⁹.

Âşık Çelebi'nin babası Seyyid Pir Mehmet b. Ali diğer adıyla Seyyid Mehmed, meşin yemek sofrası dikmekle geçimini sağladığı için Seyyid Nattâ' lakabı ile tanınmıştır. Daha sonra Emir Buharî'yi damat edindiği gibi kendisi de Vezir İshak Paşa'ya damat olmuştur. Yıldırım Bayezid, Ebu İshak Tekkesi'ni Seyyid Nattâ' adına yaptırmış; tevliyetini de kendisine ve evlâdına tahsis etmiştir⁷⁰. Seyyid Nattâ''nın ölümünden sonra kalan iki evlâdından Zeynelâbidin adındaki büyük oğlu, Fatih ve II. Bayezid döneminde nakibüleşrâflık yapmıştır⁷¹.

Hammer; sâdât-ı kirâmın gözetim ve denetimi görevinin Çelebi Sultan Mehmed döneminde kurulup II. Mehmet zamanında kaldırıldığını ve II. Bayezid devrinde yeniden ihya edildiğini yazmaktadır⁷².

Zeynelâbidin'in veratından sonra bu makam uzun süre boş kalmış⁷³ ve 1494 (H. 900)'te Acem ve Arap memleketlerini dolaşarak İstanbul'a gelen Sultan Bayezid'in hocası Kırımlı Molla Abdullah'ın yetişmesi Seyyid Mahmud ilk defa yevmî 20 akçe vazife ile nakibüleşrâf adıyla seyyid ve şeriflere nazır tayin edilmiştir⁷⁴. Atâyî'nin verdiği bilgilere göre, gerek Seyyid Nattâ', gerekse oğlu Zeynelâbidin döneminde kendilerine nakibüleşrâf değil, "nâzır" denilmiştir. Söz konusu Seyyid Mahmud Suriye, Mısır ve Arabistan'da bulunanlara nakibüleşrâf

69. Ahmet Rif'at, **Devhatü'n-Nukeba**, s.7.

70. 1402'de vukubulan Ankara Muharebesi'nden sonra Seyyid Ali Natta bir süre tutuklanmış ve serbest bırakılınca Hicaz'a gitmiştir. Bilahare tekrar Bursa'ya gelip eski görevine devam etmiştir. **Hadâyikü'l-Hakâyık**, s.161; **Devhatü'n-Nukabâ**, aynı yer; **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9-10.

71. Faik Reşat, **Eslaf**, C.2, (İkinci Tab'), İstanbul 1312, s.89-93. Uzunçarşılı, bu bilgiyi sehven **Devhatü'n-Nukaba**'ya hamletmektedir. Bkz. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9.

72. Joseph von HAMMER, **Devlet-i Osmaniyye Tarihi**, C.4, s.91.

73. Mustafa Nuri Paşa, "Yıldırım Bayezid Han zamanında sâdâta yani peygamber soyundan olanlara ayrı bir sorumlu, yani bu işe bakan bir kişi atanmış iken, bu daire sonraları kendi başına bırakılmıştır. kanunî Sultan Süleyman Han zamanında gerçekten peygamber sülalesinden gelme ilmiye sınıfı mensubu 'nakibü'l-eşraf' atanmıştır." demektedir. Bkz. **Netayicü'l-Vukuat**, s.125-126.

74. **Hadâyikü'l-Hakâyık**, s.176; **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9-10.

denildiğini görmüş olduğundan onun teklifi üzerine bu hizmet sahibine de bundan böyle aynı ünvan verilmiştir denilmektedir⁷⁵.

Başka bir görüşe göre, Memlûk ve İlhanlı devlet teşkilatlarından esinlenerek kurulmuş olan⁷⁶ nakibüleşrâflık veya “nikâbet” kurumunun başındaki nakibüleşrâfın Osmanlı saray protokolündeki yeri konusunda bazı bilgiler, bu müessesenin anlaşılmasında yardımcı olacaktır:

Osmanlı padişahları tahta çıkışlarında (cülûs merasiminde) kendilerine ilkin nakibüleşrâfın biat etmesi kanun idi⁷⁷. Osmanlı sarayındaki bayram törenlerine göre, “merasim vaktinin geldiği silahdar ağa vasıtasıyla hünkâra bilirilince padişah bulunduğu yerden kalkıp önce arz odasına gelir, biraz orada dinlenirdi. O sırada merasimin sonuna kadar kesmemek üzere mehter takımı çalmaya başlardı. Müteakiben hünkâr arz odasından çıkıp tahta oturur, bu arada nakibüleşrâf efendi bir dua ile bayram merasimini açardı”⁷⁸. Buna mukabil padişah hazretleri, gerek sadrazamın ve gerek şeyhülislâmın ve nakibüleşrâfın geçişlerinde alkışlar tutardı⁷⁹.

Gerek padişahların cülûs törenlerinde ve gerek bayram tebriklerinde nakibüleşrâf tebrik ettiği sırada, padişah hürmeten ayağa kalkar ve divan çavuşları tarafından alkış tutulurdu. Resmî yazışmalarda nakibüleşrâflara özgü muayyen lakablar kullanılırdı⁸⁰.

Nakibüleşrâftan sonra seyyid ve şeriflerin en büyük âmiri olan ve “alemdar” ünvanı verilen bu görevli savaş sırasında saraydan çıkarılarak ordu ile beraber gidecek olan “sancağ-ı şerif”i taşımakla vazifeliydi. Sancağ-ı şerifin gidiş ve gelişinde nakibüleşrâf ile seyyid ve şerifler sancak merasimine katılarak sancağın etrafında tekbir alıp salavat getirirler

75. **Hadâyikü'l-Hakâyık**, aynı yer; **Mekke-i Mükەرreme Emirleri**, aynı yer.

76. İlhanlılar (Garp Moğolları) İslâmiyeti kabul ettikten sonra Gazan Mahmut Han zamanında (1295-1304) sâdâta nezaret etmek üzere nakib-i nukabâ-yı sâdât adıyla bir görev ihdas edilmiş ve her vilâyette Darü's-siyâde ismiyle seyyid ve şeriflere özgü birer daire oluşturmuştur. Bu dâiredeki nakibler, nakibü'n-nukabâyâ bağlı olarak seyyid ve şeriflerin defterlerini tutarlar ve bunlara nezâret ederlerdi. **Mekke-i Mükەرreme Emirleri**, s.7, dipnot: 1.

77. Ali Seydi Bey, **Teşrifat ve Teşkilatımız**, s. 31.

78. Ataullah Ahmed, **Tarih-i Atâ**, C.1, s.223-226; **Teşrifat ve Teşkilatımız**, s.29.

79. **Teşrifat ve Teşkilatımız**, s.31.

80. **Mekke-i Mükەرreme Emirleri**, s.12.

ve kanun mucebince nakibüleşrâf sancağ-ı şerif yakınında yürüyüp seyyid ve şerifler tuğ-ı humâyûn dışında yürürlerdi⁸¹.

Yıldırım Bayezid döneminde sâdâtın işlerine bakan bir sorumlu atanmış iken bu daire sonraları kendi başına bırakılmıştır. Kanunî zamanında gerçekten âl-i Resûl'den gelme ilmiye mensubu nakibüleşrâf atanmış ve evlâd-ı Resûl'ün soy kütükleri "nakib efendi defteri"ne kaydettirilip cezalandırılması gereken şerifler, nikâbet dairesinde hapsolunarak öteki halk tabakasından ayrılmışlardır⁸².

9. Nakibüleşrâf Kaymakamları

Osmanlı merkez brokrasisi içinde yer alan nakibüleşrâfın taşradaki temsilcisine "nakibüleşrâf kaymakamı" denirdi. Bunlar nakibüleşrâfın mektubuyla, genel olarak bir seneliğine- taşrada bulundukları bölgedeki sâdâtın işlerine bakmak üzere atanırlardı⁸³. Diğer bir ifadeyle, imparatorluk merkezinin dışındaki yerleşim birimlerinde bulunan seyyid ve şeriflerin işlerine bakan, doğumlarını kaydeden, ahlâka mugayir davranışlarda bulunmamalarına dikkat eden ve aykırı harekette bulunanları cezalandıran görevliler nakibüleşrâf kaymakamları idi. Bunların azil ve tebdili nakibüleşrâfın işaretiyle gerçekleşirdi⁸⁴.

Nakibüleşrâf kaymakamlarının atama mektupları doğrudan kaymakam olarak atanan kişiye hitaben yazılıyordu ve bu mektup ilgili kazanın şer'î siciline kaydedildikten sonra resmi nitelik kazanmış oluyordu⁸⁵.

Nakibüleşrâf kaymakamlarının atama mektuplarına bakıldığında sadece bir kazadaki sâdât üzerine atanmadıkları ve daha çok birbirine yakın aynı bölgede bulunan bir kaç yerleşim birimindeki seyyid ve

81. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, aynı yer.

82. **Netayicü'l-Vukuat**, s.125-126. Memlûklerdeki nakibüleşrâf ise bu sülale-i tahireden geldiğini söyleyenlerin haseb ve nesebini araştırıp öğrenir, aralarındaki anlaşmazlıkları giderir ve onları İslâm ahlâkına aykırı bir hareketten bulunmaktan alıkoyardı. Ayrıca, başkanlığı altında Hz. Peygamber'in soyundan gelenlerin şecerelerini tutmak vazifesiyle görevlendirilmiş bir de divan vardı. Bkz. İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, **Osmanlı Devlet Teşkilâtına Methal**, TTK Yayını, Ankara 1984, s.388-389.

83. Yücel ÖZKAYA, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1985, s.228.

84. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9.

85. **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında...**, s.239-240.

şeriflerin üzerine birden atandıkları görülmektedir. Örneğin, Şubat 1781(Gurre-i Rebiü'l-evvel 1195) tarihinde yeniden nakibüleşrâf kaymakamı olan Seyyid El-Hac Abdullatif Efendi'nin atama mektubunda Sivas, Han-ı Cedid (Yenihan), Yıldızeli, İlbeyli, Gelmiş, Behramşah, Yakacık, Karahisar ve Akdağ kazalarında olan sâdât üzerine nakibüleşrâf olarak atandığı belirtilmektedir⁸⁶. Benzer şekilde Aralık 1740 tarihinde Konya, Eskiil, Belviran, Ladik, Saidili kazalarındaki seyyidler üzerine Yeğen-zâde Mehmet Ârif Efendi nakibüleşrâf kaymakamı olarak atanmıştır⁸⁷.

Nakibüleşrâf kaymakamları atanmış bulundukları kazalarda oturan seyyid ve şeriflere kimsenin dokunmaması, muaf oldukları örfî vergi talebinde bulunmaması, kendilerine hürmet edilmesi ve müteseyyidlere fırsat verilmemesi ve sair haklarının koruması hususunda vazifeliydiler⁸⁸. Ayrıca bu nakibüleşrâf kaymakamlarının da kimseye seyyidlik işareti ve iznini vermemeleri; seyyidlik iddiasında bulunanların İstanbul'a (nakibüleşrâfa) bildirmeleri ve bunlardan müteseyyidlere gereken cezanın verileceği bildiriliyordu⁸⁹.

Nakibüleşrâf kaymakamları gördükleri bu vazifelerin yanı sıra bulundukları kazalarda oldukça önemli bir toplumsal konumda yer alıyorlardı. Sözgelimi payitahta yazılan arz ve şikayetlerde nakibüleşrâf kaymakamlarının isim ve imzaları hemen hemen her zaman bulunmaktaydı⁹⁰.

10. Seyyid ve Şeriflerin Cezalandırılmaları

Sâdât-ı kirâmdan kusur ve kabahati olanları nakibüleşrâf cezalandırırdı. Bu iş için nakibüleşrâf maiyetinde ağa ve çavuşlar bulunuyordu. Ayrıca nakibüleşrâfların konaklarında, suçlu olan seyyid ve şeriflerin tutuklanması için tevkifhaneleri vardı. Bu tevkifhane, nakibüleşrâf başçavuşunun sorumluluk ve denetiminde bulunuyordu.

⁸⁶. Sivas ŞS. Nu. 1/33

⁸⁷. Ankara ŞS. Nu. 154/145.

⁸⁸. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında..., s.239-240.

⁸⁹. Konya ŞS. Nu. 55/2.

⁹⁰. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında..., s.240.

Sâdâttan suçlular, borçlular ve tutuklanmalarını gerektirecek bir konuda yargılananlar burada tutuklu kalırdı⁹¹..

Seyyid ve şeriflerden biri cezalandırılacaksa evvela başındaki emirlik alâmeti olan yeşil sarık alınır ve öpülür, sonra suçlu yatırılıp dayak atılırdı. İdam mahkûm olanlar da ancak nakibüleşrâfın emriyle idam olunurdu⁹².

Osmanlı İmparatorluğu üzerine gözlemlerde bulunmuş olan Paul Rycaut, kitabında seyyidlerden sözederken peygamber neslinden gelmelerine rağmen bunların suistimallerine Türklerin, kesinlikle göz yummadıklarını ve bunlardan biri cezalandırılacağı zaman başından koyu yeşil sarığını çıkarıp, daha sonra acımadan dövdüklerini anlatmaktadır⁹³.

Taşradaki seyyid ve şeriflerden biri suç işlediğinde yine yerel yöneticiler ve kadılar karışamazdı. Bunları orada görevli bulunan nakibüleşrâf kaymakamları yargılar ve cezalandırırdı⁹⁴..

Taşradaki seyyid ve şeriflerin suç işlememeleri ve o sülale-i tahireye mensup olma duygusuyla İslâm ahlâk ve ananesine mugayir hareket etmemelerine dikkat etmekle görevli bulunan nakibüleşrâf kaymakamlarının da zaman zaman görevleri dışında işlerle uğraştıkları, siyasete bulaştıkları⁹⁵ görülmektedir. Kayseri nakibüleşrâf kaymakamı Mollaoğlu Osman'ın kendi hâlinde durmadığı ve fukaradan zorla para almak gibi zulümlerde bulunduğundan dolayı 1810 (H. 1224) tarihinde Tokat'a sürüldüğü bunun tipik bir örneğidir⁹⁶.

11. Nakibüleşrâfların Portresi

Osmanlı toplumunda dinî, hukukî, sosyal ve kültürel olarak sınıfların ve grupların giyim-kuşam ve yaşama biçimleri belirgin çizgilerle birbirinden ayrılır. Bu ayırım devletin koymuş olduğu yasalar ve kültürel

⁹¹. Mekke-i Mükەرreme Emirleri, s.11-12.

⁹². Mekke-i Mükەرreme Emirleri, s.12.

⁹³. The Present State of the Ottoman Empire, London 1668, s.111.

⁹⁴. Musa ÇADIRCI, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları, Ankara 1991, s.93.

⁹⁵. Cemil Cahit GÜZELBEY, Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri, Fasikül: 3, Gaziantep 1966, s.30-31.

⁹⁶. Halis Turgut CİNLİOĞLU, Osmanlılar Zamanında Tokat, Üçüncü Kısım, Tokat Matbaası, Tokat 1951, s.56.

farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Sözgelimi bir müslim ile gayri müslimin giyim kuşamı arasında belirgin bir fark olduğu kadar, Müslüman kitlenin kendi içindeki meslek, mezhep, tarikat ve etnik kimliğinden kaynaklanan farklılıklar da belirgin bir renklilik gösterir. Kısacası, sokakta karşılaşılan iki insan karşısındakinin mesleğini, dinini, mezhebini, tarikatını ve etnik kimliğini sormadan tanır ve ona göre tavır alır.

Ne var ki bütün bu belirginliklere rağmen, Osmanlı toplumu üzerine yapılan çalışmalarda henüz bu renkli toplumun muhtelif katmanlarında yeralanların portrelerine (tipolojilerine) ilişkin -görebildiğimiz kadarıyla- pek fazla bir araştırma yapılmamıştır.

Osmanlı toplumu içerisinde yeralan sâdât-ı kirâma dair yukarıdan itibaren verilen bilgilerden hareketle dıştan kaba hatlarıyla bu grubun ortak bir portresini tasavvur etmek mümkündür⁹⁷. Bununla beraber bu portrenin içboyutunu yakalayamıyoruz. Bunun için bugün de aynı soydan geldiklerini iddia edenlerle yapılacak mülakat veya anketler bunların iç dünyasına dair bilgileri tespit etmemizi sağlayacaktır. Sözgelimi, Iğdır'daki ortak kanaat, seyyidlerin sinirli oldukları yönündedir⁹⁸.

Nakibüleşrâflarla ilgili ortak bir portre çizmek ise daha kolay olacaktır. Çünkü elde 62 nakibüleşrâfın -pek sistematik ve yeterli düzeyde olmasa da- biyografileri bulunmaktadır. Devhatü'n-nukabâ ve onun gibi yine nakibüleşrafların hâl tercümelerini veren Riyâzü'n-nukabâ'dan başka, bibliyografik künyelerini çalışmamızın "Metin" kısmında verdiğimiz diğer bir çok biyografik eserde de nakibüleşrâflara dair bilgilere rastlanılmaktadır.

İşte ikinci bölümde yeni harflerle metnini verdiğimiz Devhatü'n-nukabâ'dan başka bu muhtelif kaynaklardan derlenen bilgilere

97. Bu grubun tam bir portresini çıkarabilmek için Osmanlı dönemine ait daha başka vesikalara da bakmak gerekir. Örneğin bir vakfiyede, "...şöyle şart eylediler ki, meblağ-ı mezbûr her sene onu on bir hisâbı üzere simâlarında âsâr-ı emâneti zâhir ve büşrelerinde envâr-ı istikâmeti bâhir olan tüccâr-ı kaviyyü'l- iktidâr ve ahâlî-i servet ü yesârdan olanlar ile muâmele olunup ve eshâb-ı câh ve zümre-i cünûd-i sipâh ve fırka-i nisâ ve sâdât ve eshâb-ı muhâlâta ve siyyü'l-muamelât ile murâbâha olunmaya..." denmektedir. Yani güvenmediği insanlar arasına seyyidler de katmaktadır. Bkz., 1014 Tarihli, Abdussamed b. Merhum Şeyh Abrurrahim Efendi Vakfı, VGMA., Def. Nu. 605/111-112.

98. Iğdır'dan 25 yaşında, hemşire Sefa Bağcı, 1996.

Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar

dayanarak hazırlanan aşağıdaki tabloda bu 62 nakibüleşrâfın memleketi, doğum yeri, mesleği, edebî ve tasavvufî yönü, baba meslekleri sorgulanarak tespit edilmeye ve buradan hareketle bazı sonuçlara varılmaya çalışılmıştır.

Tabloda yeralan bu bilgilerin ışığında Osmanlı nakibüleşrâflarının ortak portrelerine ilişkin ana hatlar şöyle sıralanabilir:

Doğum yeri ve memleketlerine göre menşelerine bakıldığında Seyyid Muhterem Taşkendî, Mirzâ Mahdûm Tebrizî ve Seyyid Hasan Bağdadî gibi ilk dönem Osmanlı nakibüleşrâflarının Orta Asya, İran ve Orta Doğu bölgelerinden geldikleri görülmektedir. % 29'u başta Bursa olmak üzere Bolu, Isparta, Ankara ve Kayseri gibi İç ve Batı Anadolu şehirlerinden, % 8'i Erzurum, Diyarbakır, Erzincan gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu şehirlerindendir. Nakibüleşrâfların memleketlerinde asıl ağırlık tahmin edileceği gibi İstanbul'dadır. İstanbullu nakiblerin oranı % 40'ı bulmaktadır. % 16'sının memleketi ve doğum yerine ilişkin bilgi bulunamamıştır. Ancak bunların da çoğunun İstanbul doğumlu olması gerektiği kanaatindeyiz. Yukarıda memleketleri belirtilen ilk nakibüleşrâflara ilaveten, nakibüleşrâfların ikisinin Kırım, birinin de Kıbrıslı (Lefkoşe) kökenli olması da Bugünkü Türkiye coğrafyası dışında kalan bölgelere göre bir tespit olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nakibüleşrâfların memleketlerine göre dağılımı da şu şekildedir:

İstanbul	: 25
Bursa	: 5
Ankara	: 4
Isparta	: 4
Kayseri	: 2
Erzurum	: 2
Bağdat	: 2
Erzincan	: 1
Diyarbakır	: 1
Bolu	: 1
Giresun	: 1
Kıbrıs	: 1
Taşkent	: 1
Tebriz	: 1
Kırım	: 1

Buradan şu anlam çıkmaktadır: Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişmesi aşamasında Anadolu'ya akan Türk ve Müslüman nüfus belli bir doyum noktasına ulaşınca kadar, nakibüleşrâflık makamı dışarıdan gelenlerce doldurulmuş; fakat daha sonra bu makam, ilkin Anadolu'da ve bir süre sonra ise, sadece İstanbul'da ikamet edenlere tahsis edilmiştir.

Osmanlı nakibüleşrâflarının tamamına yakını müderris ve kadılıktan bu makama gelmiş kimselerdir. Bunların yarısının kazaskerlik ve %25'inin kazaskerliğin yanı sıra şeyhüislâmlık gibi ilmiye sınıfının en yüksek mevkîlerini de işgâl ettiklerini görüyoruz. Çok az bir kısmı kazaskerlik ve şeyhüislâmlık makamına nakibüleşraflıktan sonra gelmekle beraber büyük ekseriyeti önce nakibüleşraf, bilâhère kazaskerlik ve nihayet meşihat makamına gelmişlerdir. Zaten yukarıda belirttiğimiz üzere sâdâtın ekseriyetinin cevelan alanı ilmiye sınıfına has meslekler ve tarikat şeyhliği idi.

62 nakibüleşrâftan 20'sinin, yani % 32'lik bir oranın şair olması da edebiyat tarihimiz için değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur. Bu oranın genel olarak ilmiye sınıfında görülen şiire ilgiyle alakalı ve doğru orantılı olduğu söylenebilir. Bu şair nakibüleşrâflardan 10'unun "dîvân" sahibi olduğu da hesaba katılırsa şiirin ilgi alanlarına ne denli girdiği de anlaşılır. Ayrıca, Türk edebiyatının en önemli kaynakları arasında yer alan şuarâ tezkirelerinden ikisinin yazarı olan Bağçe-i Safâ-endûz sahibi Es'ad Efendi ile Tezkiretü's-şuarâ sahibi Şeyhüislâm Ârif Hikmet'in de bu nakibler arasında bulunduğunu da burada kaydetmek gerekir.

Bazı nakibüleşrâfların güzel sanatlarla da uğraştıkları anlaşılmaktadır. Şerif-zâde Mehmet Şerif ve Diyarbakırlı Kâsım Gubarî hattatlıklarıyla bilinen nakibler arasındadır.

Nakibüleşrâfların % 8'inin de herhangi bir tarikate mensup olduğu, daha doğrusu sofî meşrep oldukları tespit edilmiştir. Tasavvufî ilgisi bulunan 5 nakibden 3'ünün Nakşibendî, birinin Kadirî tarikatine mensup olduğu görülmektedir. İlk nakibüleşrâf Seyyid Mahmud Efendi'nin tasavvufî ilgisi bilinmesine rağmen mensubiyetinin bilinmemektedir.

Baba mesleklerine bakıldığında ise % 99'a varan oranda yine ilmiye sınıfıyla karşılaşmaktayız. Birinin mütesellim ve birisinin de -her ne kadar ilmiye sınıfından gelenlerin ihraz ettikleri bir meslek ise de- reisülküttab ve vezir rütbelerini haiz oldukları görülmektedir.

Nakibüleşrâflar; memleketleri, meslekleri, babalarının meslekleri, tasavvufî ilişkileri ve şairlik yönleriyle incelendiklerinde şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır⁹⁹:

Adı, Doğum-Ölüm Tarihi	Memleketi	Mesleği	Tasavvufî Yönü ve Şairliği	Babasının Mesleği
1.Seyyid Mahmûd Efendi (?-1537/38)	Bursa	_____	sofi-şair (Emîrî)	müderris
2. Taşkendî Muhterem Efendi (?-1572)	Taşkent	_____	sofi (Nakşibendî)	?
3.Seyyid Hasan Efendi (?-1578)	Bağdat	müderris	_____	kadı
4.Seyyid Mehmed Efendi (1533/34-1584)	?	şeyhülislâm	_____	kazasker
5.Mîrzâ Mahdûm Efendi (?-1587)	Tebriz	kadı	divan sahibi şair (Mîrzâ Mahdûm)	?
6.Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi (?-1599)	Bursa	müderris, kadı	şair (Mîrî)	müderris
7.Abdülkâdir Efendi (?-1604)	Kayseri	kadı	şair (Kadrî)	?
8.Seyyid Mehmed Nakîb (?-1605)	Bursa	müderris, kadı	şair (mahlası belirtilmiyor)	?
9.Emîr Ali Efendi (?-1616)	Bursa	müderris, kadı	_____	müderris

⁹⁹. Bu tabloda yer aldığı hâlde Devhatü'n-nukabâ'da bulunmayan bazı bilgiler, çalışmamızın "Metin" kısmında ilgili dipnotlarda gösterilen kaynaklardan istifade ile elde edilmiştir.

10.Kâsım Gubârî (?-11624/25)	Diyarbakır	müderris, kadı, (hattat)	----	?
11.Seyyid Mehmed Efendi (1553-1630/31)	Eğridir	kadı	şair (Şerîfî)	kadı
12.Seyyid Mehmed Efendi (?-1635)	Eğridir	müderris, kadı	divan sahibi şair (Şeyhî)	kadı
13.Mehmed Es'ad Emîr Efendi (?-1647)	Ankara	kadı	----	?
14.Seyrek-zâde Yûnus Efendi (?-1652)	?	müderris, kadı	----	müderris, kadı
15.Seyyid Mehmed bin Mehmed Efendi (?-1668)	Ankara	kadı	----	kadı, nakibüleşraf
16.Abdurrahman bin Ahmed bin Emrullah (?-1674)	?	kadı	----	?
17.Şeyh Mehmed bin Mehmed Kudsî Efendi (1600/01-1674)	?	kadı	şair (Şeyhî)	kazasker
18.Mehmed Saîd İbni Mehmed Es'ad Efendi (1619-1686)	Ankara	müderris, kadı	şair (Sa'dî-Safhî)	müderris, kadı
19.Ca'fer Efendi (?-1697)	Isparta	müderris, kadı	----	kadı
20.Feyzullah Efendi (1630/31-1703)	Erzurum	kazasker, şeyhülislâm	----	müftü
21.Abdurrahman Efendi (?-1696)	Ankara	müderris, kadı	divan sahibi şair (Vâlî)	imam, hatip

Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar

22. Başmakçı-zâde Ali Efendi (1639- 1712)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	kadı
23. Mehmed Efendi (?-1696)	?	kazasker	----	müderris, kadı
24. Osmân Efendi (?- 1700)	?	kazasker	----	kazasker
25. Fethullah Efendi (?-1703)	Erzurum	kazasker	----	nakibüleşrâf şeyhülislâm
26. Seyfî-zâde İbrâhîm Efendi (1639/40-1711)	Kayseri	müderris, kadı	----	müderris, kadı
27. Mehmed Efendi (1640/41-1717)	Isparta	müderris, kadı	----	kadı
28. Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi (1657/58- 1726)	?	kazasker	şair (Nesîb)	kazasker
29. Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi (1680/81- 1732/33)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	kazasker, şeyhülislâm
30. Ak Mahmûd-zâde Zeynelâbidîn Efendi (1667-1751)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	sofî (Kadîrî)	kazasker
31. Aftas Zeynelâbidîn Efendi (?-1744)	Erzincan	kazasker	----	kazasker
32. İmâd-zâde Seyyid Ebû Sa'îd Efendi (?- 1732/33)	İstanbul	kazasker	----	kadı

33. Bolevî-zâde Mehmed Emîn Efendi (?-1748)	Bolu	kazasker	----	kazasker, şeyhülislâm
34. Mahmûd Dede Efendi (?-1744)	İstanbul	müderriş, kadı	----	?
35. Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi (?- 1745/46)	?	müderriş, kadı	----	nakibüleşrâf kazasker
36. Mehmed Saîd Efendi (?-1752)	?	müderriş, kadı	----	?
37. Mehmed Rızâ Efendi (?-1756)	Kırım	müderriş, kadı	şair (mahlası belirtilmiyor)	?
38. Şerîf-zâde Mehmed Şerîf Efendi (1703/04-1779)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm , (hattat)	----	müderriş, kadı
39. İdrîs-zâde Mehmed Emîn Efendi (?-1761/62)	İstanbul	müderriş, kadı	----	müderriş, şeyhülislâm müfettişi
40. Mîrzâ-zâde Mehmed Saîd Efendi (1710/11-1774)	İstanbul	kazasker	----	kazasker, şeyhülislâm
41. Seyyid Abdullah Efendi (?-1770)	İstanbul	kazasker	----	kazasker, şeyhülislâm
42. Karahisârî İbrâhîm Efendi (1701/02-1778)	Şebinkarahisar	kazasker, şeyhülislâm	----	kadı
43. Dürrî-zâde Mehmed Ârif Efendi (1740/41-1800)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	kazasker, şeyhülislâm
44. Seyyid Mehmed Dervîş Efendi (?- 1790)	İstanbul	kadı	----	nakibüleşrâf

Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar

45. Seyyid Mehmed Kâmil Efendi (1728/29-1801)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	kazasker
46. Yahyâ Tevfik Efendi (1715-1791)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	şair (mahlası belirtilmiyor)	müderris
47. Mehmed Fâiz Efendi (?-1794)	İstanbul	müderris, kadı	şair (Safîî)	müderris
48. Mehmed Atâullah Efendi (1760-1811)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	divan sahibi şair (Atâ)	şeyhülislâm
49. Râif İsmâil Paşa-zâde İbrâhîm İsmet (1750-1807)	İstanbul	kazasker	divan sahibi şair (İsmet) sofi (Nakşibendi)	reisülküttâb, vezir, vali
50. Dürrî-zâde Abdullah Efendi (?-1828)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	şeyhülislâm
51. Zeynelâbidîn Efendi (1749/1750-1824)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	kadı, hekim
52. Mehmed Emîn Efendi (?-1818)	İstanbul	müderris, kadı	----	nakibüleşrâf
53. Mehmed Sıddîk Efendi (1764-1826)	İstanbul	kazasker	----	nakib, şeyhülislâm
54. Abdülvehhâb Efendi (1758/59-1834)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	----	ulemâdan
55. El-Hâc Mehmed Ebülhayr Efendi (1774/75-1823)	İstanbul	müderris, kadı	----	nakibüleşrâf şeyhülislâm
56. Ahmed Reşîd Efendi (1762-1839)	İstanbul (ataları Kırımlı)	kazasker	şair (Reşîd)	kazasker

57. El-Hâc Ârif Hikmet Beyefendi (1786-1859)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	divan sahibi şair (Hikmet)	kazasker, nakibüleşraf
58. Abdurrahîm Efendi (?-1851)	Bursa	kazasker	----	müderris, kadı
59. Mehmed Es'ad Efendi (1786/87- 1848)	İstanbul	kadı, kazasker	divan sahibi şair (Es'âd)	müderris, kadı
60. El-Hâc Hasan Tahsîn Beyefendi (?- 1861)	Kıbrıs (Lefkoşe)	kadı, kazasker	sofi (Nakşi)	mütesellim
61. Mehmed İlmî Efendi (1821-1872)	İstanbul	kadı, kazasker	----	nakîb, şeyhülislâm
62. Nizâmüddîn ibni Şihâbüddîn Hazretleri* (?-1548-49)	Bağdat	?	sofi	şeyh

* Ahmed Rıf'at, Seyyid Nizâmüddîn ibni Şihâbüddîn'in nakibüleşraf olup olmadığı tam olarak belli olmadığından konuya ihtiyatla yaklaşarak ve biyografisini en sona vermektedir. Bu nakibin kronolojik sıralamaya aykırı oluşu, tablodaki sıralamada Devhatü'n-nukabâ'daki sırayı takip ettiğimizdendir.

II. AHMED RIF'AT EFENDİ'NİN HAYATI ve ESERLERİ

A. Hayatı

Ahmed Rıf'at Efendi'nin hayatı hakkındaki bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Hakkında bilgi veren bir kaç kaynaktaki malûmâta göre¹⁰⁰ yazar İstanbulludur. İsmail adlı birinin oğludur. Tarih ve hâl tercümesine düşkün olan Ahmed Rıf'at Efendi, biraz aksadığı için Topal Rıf'at Efendi namıyla tanınırdı. Gümrük merfuru olan Ahmed Rıf'at Efendi 1280 (1863)'de rûsûmât muhasebecisi, sonra Bursa defterdarı olmuştur. Bu görevden azlinden sonra 1293 (1876) senesinde vefat etmiştir. Edirnekapısı haricinde medfundur.

B. Eserleri

Ahmed Rıf'at'ın çalışmamıza konu olan Devhatü'n-nukabâ'dan başka şu eserleri vardır:

a. Devhatü'l-meşâyih mâ-zeyl: Müstakim-zâde Süleyman Efendi (1717-1787)'nin Osmanlı şeyhülislâmlarının hâl tercümelerini ihtiva eden Devhatü'l-meşâyih adlı eserinin zeylidir. Mehmed Münib (ö. 1823)'in 1221/1806'ya, Süleyman Fâik (1783-1837)'in 1248/1832'ye, Mektûbî-zâde Abdülazîz (ö. 1862)'in 1279/1862'ye kadar devam ettirdikleri şeyhülislâmların hâl tercümeleri, Ahmed Rıf'at Efendi tarafından da 108. Osmanlı şeyhülislâmı Ömer Hüsâmeddîn (1799-1871)'e kadar düzenlenmiştir.

Eser büyük boy, 136 sayfa halinde taş baskıyla İstanbul'da basılmıştır. Üzerinde baskı tarihi ve yeri yoktur.

¹⁰⁰ Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, C.2, s.408; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C.3, s.62; Franz BABINGER, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Çev.: Prof. Dr. Coşkun ÜÇÖK, Kültür Bakanlığı Yayını, Mersin 1992, s.394-395; Âgah Sırrı LEVEND, *Türk Edebiyatı Tarihi I*, TTK Yayını, Ankara 1988, s.367-368.

b. Verdü'l-hakâik: Osman-zâde Tâib (ö. 1724)'in Osmanlı sadrazamlarının hâl tercümelerini anlatan Hadîkatü'l-vüzerâ adlı eserinin 3. zeylidir. Şehrî-zâde Mehmed Saîd (1730-1764)'in Gül-i Zîbâ'sında 1115/1703'den 1170/1756'ya, Câvid Ahmed (ö. 1803)'in Verd-i Mutarrâ'sında Mehmed Saîd'in bıraktığı yerden 1220/1805'e kadar getirdikleri sadrazam biyografilerini Ahmed Rıf'at da Câvid Ahmed'in bıraktığı yerden 1279/1863'e kadar getirir. Dolayısıyla eser Verd-i Mutarrâ'nın zeyli durumundadır.

Verdü'l-hakâik'da Yusuf Ziya Paşa'nın ikinci sadâretinden Yûsuf Kâmil Paşa'ya kadar 24 sadrazamın biyografisi yer almaktadır.

Eser büyük boy, 76 sayfa olarak taş baskıyla basılmıştır (İstanbul 1283). Üzerinde baskı yeri ve tarihi bulunmamaktadır.

c. Ravzatü'l-azîziye: Hz. Muhammed'in ailesinden başlayarak en önemli İslâm hükümdar sülâlelerinin ve Hicrî 13. yüzyılın 80. yıllarına kadar gelmiş olan Osmanlı rütbe sahiplerinin kronoloji sırasına göre dizilmiş listeleri ve Osmanlısultanları, sadrazamları, şeyhülislâmları, kaptanpaşaları ve Mısır hidivlerinin muhtasar biyografilerinden oluşan bir eserdir.

Bir yangın sırasında basıldığı matbaa yandığı için bu eser tamamıyla yayımlanamamıştır. Ancak taş baskısından bazı formlar mevcuttur¹⁰¹.

d. Mir'âtü'l-makâsîd fî def'i'l-mefâsid: Yazarın Bektâşî tarikatine mensup olduğunu gösteren bu eseri, bu tarikatle ilgili bilgilerin verildiği ve Bektaşîliğin müdafaa edildiği ir eserdir. Bektaşî edebiyatında bu eserin önemli bir yeri vardır.

Eser basılmıştır (İstanbul 1293).

¹⁰¹ Biz bu formları göremedik. Babinger, 1-16, 25-48, 81-88, 97-216. sayfaları ihtiva eden formları gördüğünü ifade ederek bunlardan 165-183. sayfalar arasında biraz hakikate uyma[ma]kla birlikte Osmanlı tarih yazarlarının, özellikle vak'anüvislerin bir listesi bulunduğunu, 181-183. sayfalarda da yazarın kendisinden bahsettiğini bildirmemektedir.

III. DEVHATÜ'N-NUKABÂ'NIN KAYNAKLARI

ve

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ

Riyâzü'n-nukabâ'nın mütemmimi durumunda bir eser olan Devhatü'n-nukabâ 6 ilâveyle birlikte Riyâz'daki 56 nakibüleşrafın biyografisini vermesine rağmen, verdiği bilgilerin Riyâz'dan ziyâde başka kaynaklara dayanmasıyla dikkat çekmektedir.

Yazarın müracaat kaynaklarına geçmeden önce, 1/3 gibi oldukça yüksek bir oranı şair olan nakibüleşrâfların hayatları hakkında bilgi yahut şiirlerinden örnekler verilirken şairlerin hâl tercümeleri konusunda ilk akla gelen eserler olan şuarâ tezkirelerinden hiç istifade etmemiş olmasını önemli bir eksiklik olarak kaydetmek gerekir. Eserde bazı nakib şairler için yer yer gördüğümüz “eş'âr-ı belâgat-şiârları Tezkiretü's-şuarâ'da mezkûrdur.” kabilinden ifadeler ise sadece -menşeiini ileride göstereceğimiz- diğer kaynaklardan aynen aktarılmış bölümlerdir.

Devhatü'n-nukabâ'daki biyografilerin orijinal olduğunu söylemek mümkün değildir. O kadar ki, eserdeki hâl tercümelerinin sadece bilgileri değil, ifadelerinde de yazarın şahsına özgülüğü bulabilmek neredeyse imkânsızdır. Ahmed Rıf'at eserinin hazırlarken bir kaç kaynak kullanmış; ancak bu kaynakları her madde başı için bir kaç kaynak olarak değil, genellikle her maddeyi bir kaynaktan istifade etmek, daha doğru bir ifadeyle “aktarmak” suretiyle kullanmıştır. Hatta bazen bu aktarmalar, aşağıya örnek olarak aldığımız Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi maddesinde görüleceği gibi esas aldığı eserdeki imlâ veya ifade bozukluklarını da geçirecek kadar aynîlik arz etmektedir. Devhatü'n-nukabâ'nın asıl önemi adı geçenler hakkındaki bilgilerin derli toplu bulunabileceği meslekî tabakât kitapları cümlesinden bir eser oluşudur. Nitekim Babinger, onun biyografik eserleri için, “Ahmed Rıf'at bugün bile faydalı müracaat kitabı olarak değerlerini koruyan bir çok biyografya mecmualarını, tarif

edilmez güçlülere katlanarak yazmak suretiyle Osmanlı tarihine büyük hizmetlerde bulunmuştur.”¹⁰² demektedir.

Devhatü'n-nukabâ'ya kaynaklık eden eserler olarak tespit edebildiklerimiz şunlardır:

1. Mecdî Mehmed Efendi: **Hadâyiku's-şakâyık**. İlk nakibüleşrâf olan Seyyid Mahmud Efendi hakkındaki bilgilerin kaynağı Mecdî Mehmed Efendi'nin eseridir.

2. Nev'î-zâde Atâyî: **Hadâyiku'l-hakâyık fî Tekmiletî's-şakâyık**. Eserde en çok yararlanılan kaynakların başında gelmektedir. Eserin mukadimesi diyebileceğimiz kısımdaki bilgilerin çoğu Atâyî'nin zeylinden (s.176) aktarılan bilgilerdir. Yukarıda değinildiği gibi şeyhülislâm olduğu için hayatı hakkında çok kısa bilgi verilen 4. nakib Ma'lûl-zâde Mehmed Efendi hariç ilk on sıradaki nakibüleşrafların biyografileri Atâyî'nin zeylinden alınmıştır. Atâyî'de, diğer Şakâyık zeyillerinde olduğu gibi haklarında bilgi verilen zâtların devlet kademelerinde aldığı görevler bütün ayrıntılarıyla verilirken Ahmed Rıf'at bunları çok özetleyerek aktarmıştır. Sadece doğum yeri, tarihi, babasının adı, medreseyi tamamladığı tarih, nikabete tayin tarihi ve ölüm yeri ile tarihi gibi temel bilgiler verilmiş, bunların dışındaki diğer tayinler, aziller gibi teferruatı elemiştir.

3. Şeyhî Mehmed Efendi: **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**. Yaklaşık olarak Atâyî'nin bıraktığı yerden itibaren başlayan Şeyhî Mehmed Efendi'nin eserinin Devhatü'n-nukabâ'ya kaynaklığı da aynı yerden itibaren başlamaktadır. Vakâyi'ü'l-fuzalâ'dan bazı bilgi ve ibareler aynen aktarılırken bazı bilgiler ise değişiklik olmaksızın ifadelerin farklılaştırılarak alındığı görülmektedir. Allâme Şeyhi Mehmed Efendi'nin ve onu takip eden bir kaç nakibin biyografilerinde görülen bu durum, airin adı geçen nakiblerin hâl tercümelerini verirken Riyâzü'n-nukabâ'dan da kısmen istifade etmesinden kaynaklanmaktadır. Bunu açıkça gösterebilmek için sözü edilen nakiblerin biyografilerinden bazı kesitlerin her üç eserde (Vakâyi'ü'l-fuzalâ, Riyâz, Devha) nasıl ele alındığını aşağıda üç sütunlu tablo halinde sunduk.

Yazarın Vakâyi'ü'l-fuzalâ'nın ilk cildinden (A. ÖZCAN neşrinde Şakâyık Zeyilleri'nin 3. Cildi) hemen her nakibüleşrâf'ın biyografisinde faydalandığı hâlde 2. ve 3. ciltlerini (A. ÖZCAN neşrinde 4. Cilt) hic

¹⁰² Franz BABINGER, a.g.e., s.394.

değerlendirmedigini de tespit ettik. Nitekim nakiblerin doğum-ölüm ve nakiblikleriyle ilgili tarihlerde metnin dipnotlarında görülen farklılıklar da bu bundan dolayıdır.

4. Müstakîm-zâde Sadeddin Efendi: **Devhatü'l-meşâyîh**. Yukarıda zikredildiği üzere Ahmed Rıf'at, Sadeddin Efendi'nin Devhatü'l-meşâyîh'inde hâl tercümeleri yer alan zâtların hayatlarını çok kısa tutmuş ve adı geçen esere gönderme yapmakla yetinmiştir. Ancak kısa tutulan bu bölümlerde de Devhatü'l-meşâyîh'dan hem bilgi, hem de ifadelerin aynen alınması tarzında aktarmalar yapılmıştır. Ancak yazarın bu kaynaktan istifadesi, şeyhülislâmlık yapan nakibüleşrâfların eserde işgal ettikleri yerle orantılı, yani oldukça azdır.

5. Sahhaflar Şeyhi-zâde Ahmed Nazif Efendi: **Riyâzü'n-nukabâ**. Ahmed Nazif Efendi'nin Devhatü'n-nukabâ'yla aynı amaçla yazılan gayr-ı matbû eseri de Devha'nın kaynakları arasındadır. Ancak yazar, Ahmed Nazif Efendi'nin eserinden yukarıdaki eserler kadar faydalanmamıştır. Esasen Devha'nın önsözünde böyle bir ibare, hatta bu esere atıf dahi bulunmamakla beraber yazarın Riyâz'ı görmemiş olması mümkün değildir. Böyle bir şeyin "Zıkr-i Dîbâce" belirtilmemesine rağmen herhâlde yazarın eserini Riyâz'ı yeterli görmemiş olmasından dolayı kaleme almış olmalıdır. Dolayısıyla kaynak olarak Riyâz'dan çok az faydalanmış olması tabiidir.

Riyâzü'n-nukabâ'da biyografisi yer alan nakibüleşrâflar şunlardır¹⁰³:

Muhterem Efendi (8a-9a); Şeyhülislâm Malûl-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi (9b-10a); Mîrzâ Mahdûm Es-Seyyid Muînüddîn Efendi (10a-12a); Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi (12a); Es-Seyyid Abdülkâdir Efendi (12a-b); Es-Seyyid Yavuz Çelebi (12b); Es-Seyyid Ali Efendi (12b-13a); Kâsım Gubârî (13a-b); El-Mevlâ Es-Seyyid Şerîf Mehmed b. Mehmed Hamîdî (13b-14a); Es-Seyyid Mehmed Şeyhî b. Es-Seyyid Mahmûd (14b-16a); Ankaravî Es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi (16a-b); El-Mevlâ Seyrek-zâde Yûnus (16b-17a); El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed b. Es-Seyyid Mehmed Ankaravî (17b-18a); Seyrek-zâde Abdürrahman Efendi (18a-19a); Kudsi-zâde Şeyh Mehmed Efendi (19a-21b); El-Mevlâ Es'ad-zâde Sey. Mehmed Saîd (21b-22b); Es-Seyyid Ca'fer Efendi b. Kemâl (22b-23a); Es-Seyyidü's-şehîd Şeyhülislâm Feyzullah

¹⁰³. Varak numaraları ve sıralama, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2275 nüshasına göredir.

Efendi (23a-25a); Nefes-zâde Es-Seyyid Abdurrahman Efendi (25a-b); Şeyhülislâm Başmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi (25b-27a); Fenârî-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi (27a-b); Hâce-zâde Es-Seyyid Osmân Efendi (27b-28a); Es-Seyyidü's-şehîd Fethullah (28a-b); Seyfî-zâde İbrâhîm Efendi (28b-29a); Sahhâf Şeyh-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi (29a-b); Uşşâkî-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi (29b-30b); Başmakçı-zâde Abdullah Efendi (30b-31a); Ak Mahmûd Efendi-zâde Şeyhülislâm Seyyid Mehmed Zeynelâbidîn Efendi (31a-b); Aftas Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi (32a-b); İmâd-zâde Seyyid Ebu's-saîd Mehmed Efendi (33a); Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi (33a-b); Aftas Es-Seyyid Mahmûd Efendi (33b); Es-Seyyid Ömer Efendi (34a); Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi (34a-b); Kırımî Es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi (34b-35a); Şeyhülislâm Şerîf Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi (35a-b); İdrîs-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi (35b); Şeyhülislâm Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi (36a-b); Es-Seyyid Abdullah Efendi (36b-37a); Şeyhülislâm Es-Seyyid İbrâhîm Efendi (37a-b); Şeyhülislâm Dürri-zâde Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi (38a-b); Seyyid Abdullah Efendi-zâde Sey. Mehmed Dervîş Efendi (38b-39a); Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Kâmil Efendi (39a-b); Şeyhülislâm Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi (39b-40b); Bıçakçılar İmâmı Hafîdî Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi (40b); Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi (40b-42b); Mîr Es-Seyyid İbrâhîm İsmet Efendi (42b-45b); Şeyhülislâm Dürri-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi (45b-47a); Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Zeynelâbidîn Efendi (47a-49a); Abdullah Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi (49a-b); Es-Seyyid Mehmed Sıddîk Efendi (49b-51a); Şeyhülislâm Es-Seyyid Abdulvehhâb Efendi (51a-53a); Es-Seyyid El-Hâc Mehmed Ebu'l-hayr Efendi (53a-54b); Es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi Hazretleri (54b-56a); Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet Beg Efendi Hazretleri (56a-58a); Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi Hazretleri (58a-60a):

Riyâzü'n-nukabâ'daki bu 56 nakibüleşrâfın hayat hikâyesine Devhatü'n-nukabâ'da 6 kişi daha eklenerek sayı 62'ye çıkarılmıştır. Ancak ifade ettiğimiz gibi her iki eserde de yer alan kimselerle ilgili bilgilerde, Riyâzü'n-nukabâ'nın tekrar edilmediğine ve mümkün olduğunca farklı kaynaklara gidildiği görülmekte hatta tarihlerde ve sair bilgilerde de önemli farklılıkların bulunduğu gözlenmektedir.

Ahmed Rıf'at'ın eserini hazırlarken istifade ettiği bu kaynaklarla eseri arasındaki benzerlikleri işaret edebilmek için bazı örnekler gösteriyoruz.

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (S.11)

HADÂYİKÜ'Ş-ŞAKÂYİK (S.342)

(Seyyid Mahmûd Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sultân Bâyezid Han-ı Gâzî -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- Hazretleri'nin hâcesi Abdullah Efendi'nin ferzendidir. Müşârün ileyh Abdullah Efendi bu âlem-i tengnâ-yı kevn ü fesâddan nüzhet-fezâ-yı âlem-i a'lâya intikâl eyledikde yetîm kalup ba'zı sulehânın havza-i havme-i terbiyyetinde neşv ü nemâ bulmuş idi. (...) Şiir:

Hasîb ü nesîbest û zân sebeb
Şehenşâh-ı âlem nikâbet süpürd
Be-çevgân-ı rûchân zi-meydân-ı fazl
Zi-akrân-ı hod gûy-ı iclâl bürd

Hicret-i nebeviyyeden 943 senesine değin mansıb-ı nikâbetde sâbit-kadem olup sene-i mezkûrede tengnâ-yı zevâyâ-yı fenâdan hayât-ı ebedî ve bekâ-yı sermedîyi mütekeffîl olan fezâ-yı fûshat-âbâd-ı kudse revân oldılar...

Mezkûrun pederi Sultân Bâyezid Han Hazretleri'nin hâcesi idi. Kakhâr-ı cebbâr-ı âlemün emriyle tengnâ-yı kevn ü fesâddan intikâl idüp vefât eyleyicek fâzıl-ı mumâ ileyh yetîm kalup ba'zı sulehânın havza-i havme-i terbiyyetinde neşv ü nemâ buldı. Ol nihâl-i bâğ-ı rûşd... (...) Şiir:

Hasîb ü nesîbest û zân sebeb
Şehenşâh-ı âlem nikâbet süpürd
Be-çevgân-ı rûchân zi-meydân-ı fazl
Zi-akrân-ı hod gûy-ı iclâl bürd

Hicret-i nebeviyyeden 943 senesine değin mansıb-ı nikâbetde sâbit-kadem olup sene-i mezkûrede tengnâ-yı zevâyâ-yı fenâdan hayât-ı ebedî ve bekâ-yı sermedîyi mütekeffîl olan fezâ-yı fûshat-âbâd-ı kudse revân oldılar...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.11-12)

HADÂYİKÜ'L-HAKÂYİK (s.175)

(Taşkendî Muhterem Efendi)

(...)

Nakşendiyye'nin gavvâs-ı bihârî Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri diyâr-ı Rûm'a şeref-kudûm-ı erzânî kıldıkda huzûr-ı Hazret-i Süleymân Hanî'de müşârün ileyh Abdullah-ı Berzeş-âbâdî neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdîr diyü hüsn-i şehâdet eyleyüp mahdûmumuzdur mahzan anları ziyâret kasdıyla tahrîk-i şehbâl-i azîmet itmişiz dimekle pâdişâh-ı kadrân yanında kadri âlî ve ulûfesi bâliğ-i rütbe-i mevâlî olmuş idi. Evâhir-i devlet-i Süleymânî'de tekrâr hacc idüp...

(... Baş kısımlardaki ifadeler farklı)

Nakşendiyye'nin gavvâs-ı bihârî Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri diyâr-ı Rûm'a şeref-kudûm-ı erzânî kıldıkda huzûr-ı pâdişâhîde merhûmı terbiyyet ve Abdullah-ı Berzeş-âbâdî neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdîr diyü hüsn-i şehâdet eyleyüp mahdûmumuzdur mahzan anları ziyâret kasdına tahrîk-i şehbâl-i azîmet itmişizdür dimekle pâdişâh ve vezîr yanında kadri âlî ve ulûfesi bâliğ-i rütbe-i mevâlî olmuş idi. Evâhir-i devlet-i Süleymânî'de tekrâr hacc idüp ...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.15)

HADÂYİKÜ'L-HAKÂYİK (s.431-432)

(Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Kiçi Mîrzâ-zâde dimekle meşhûr-ı enâm olan seyyid-i sâdât-ı kirâm(dan)dır. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve tekmi'l-i pîrâye-i mantûk u melhûm idüp Hasan Beyefendi merhûmdan mülâzım ve tarîk-i tadrîse âzîm olarak devr-i medâris ve akd-i mecâlis iderek Edirne'de dârü'l-hadis pâyesine sâye salmış idi. (...) mübtelâ-yı sarsar-ı fenâ ve berg-rîz-i hazân-i mergele bî-berg ü nevâ olmuşlardır. Tophâne'de Fındıklı Çarşusu'nda Ca'ler Efendi Tekyesi'nde Arab Ahmed Türbesi'nde medfûndurlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü maârif ile meşhûr kerîmü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râk nazîf ü latîf bir zât-ı Şerîf olup Mîrî mahlası ile iş'ârı ve Tezkiretü'ş-Şuârâ'da ba'zı eş'ârı vardır. Assâr'ın Mîhr ü Müşteri'sini terceme itmiştir. Rahmetullahi aleyh.

Kiçi Mîrzâ-zâde dimekle meşhûr-ı enâm olan seyyid-i sâdât-ı kirâm(dan)dır. Halk-ı âlem galat idüp Geçmîrzâ-zâde dirler idi. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve tekmi'l-i pîrâye-i mantûk u mefhûm idüp Hasan Beyefendi merhûmdan mülâzım ve tarîk-i tadrîse âzîm olup devr-i medâris ve akd-i mecâlis iderek kırk akçe medreseden ma'zûl iken 984 Cemâziye'l-âhiresi'nde Ahî-zâde İbrâhîm Efendi yerine (...) mübtelâ-yı sarsar-ı fenâ ve berg-rîz-i hazân-ı mergele bî-berg ü nevâ oldu. Tophâne'de Arab Ahmed Türbesi'nde medfûndur. Mansıb-ı nikâbet Abdülkâdir Efendi'ye inâyet olındı. Mevlânâ-yı mezbûr ilm ü maârif ile meşhûr kerîmü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râk nazîf ü latîf zât-ı Şerîf idi. Mîrî mahlası ile iş'ârı ve Tezkiretü'ş-Şuârâ'da ba'zı eş'ârı vardır. Assâr'ın Mîhr ü Müşteri'sini terceme itmiştir.

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.17)

HADÂYİKÜ'L-HAKÂYİK (s.693)

(Kâsım Gubârî Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhin vücûd-ı kesirü'l-mehâmidi belde-i Âmid'den bedîdâr ve hoş-nüvislikde nâdire-i edvâr olup be-tahsis-i rikkat-ı hatt-ı gubârîyle la'l-i cânân gibi pür-iştihâr olmağın Gubarî mahlasıyla şöhet-şi'âr olmuş idi. Oradan Der-i Aliyye'ye âzîm ve...

Vücûd-ı kesirü'l-mehâmidi belde-i Âmid'den bedîdâr ve hoş-nüvislikde nâdire-i edvâr olup be-tahsis-i rikkat-ı hatt-ı gubârîyle la'l-i cânâne gibi pür-iştihâr olmağın Gubarî mahlasıyla şöhet-şi'âr olmuş idi. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a geldükde... (ileride ifade değişiyor ama aynı bilgiler var)

DEVHATÜ'N-N.(s.20) VAKÂYİÜ'L-FUZ. (s.18) RİYÂZÜ'N-N. (v. 15a)

(Allâme Şeyhî Seyyid Mehmed Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh
nahl-i ser-sebz-i
çemenzâr-ı siyâdet serv-i
sâbit-kadem-i bûstân-ı
saâdet hâiz-i haseb ü
neseb ve fâiz-i mehâsin-i
mevrûs u mükteseb
Mevlânâ Mehmed
Efendi'dir ki âfitâb-ı
vücûd-ı pür-cûdu Vilâyet-i
Hamid'de Eğridir nâm
kasabadan bürûz u zuhûr
ve Allâme Şeyhî Efendi
dimekle tanîn-endâz-ı
mesâmi'-i cumhûr ve
silsile-i nesebleri Seyyid
Şeyh Burhâneddîn
Hazretleri'ne vâ-beste
ve...

... Seyyid Mehmed Efendi
hizmetleridür ki silsile-i
nesebleri Tarîka-i
Zeyniyye meşâyihından
Seyyid Burhâneddîn
Efendi cenâblarına vâ-
bestedür. Âfitâb-ı vücûd-ı
pür-cûdı Vilâyet-i
Hamid'de Eğridir nâm
kasaba matlarından bürûz u
zuhûr ve Allâme Şeyhî
Efendi unvânıyla tanîn-
endâz-ı mesâmi'-i cumhûr
olup sinn-i temyîze resîde
olduklarında...*(Buradaki
biyografi çok daha uzun
ve ayrıntılı olduğu gibi
şüirlerinden de bolca
örnek verilmiştir.)*

Tercemesi güzârân iden
Şerîf Efendi merhûmun
amm-zâde-i nîkû-nihâd ve
dâimâd-ı âlî-nijâdlarıdır.
Âfitâb-ı vücûd-ı pür-cûdu
Vilâyet-i Hamid'de Eğridir
nâm kasaba matla'ından
bürûz u zuhûr ve Allâme
Şeyhî Efendi unvânıyla
tanîn-endâz-ı mesâmi'-i
cumhûr olmuştur. Sinn-i
temyîze resîde
olduklarında...

DEVHATÜ'N-N.(s.21) VAKÂYİÜ'L-FUZ. (s.135) RİYÂZÜ'N-N. (v. 16a)

(Mehmed Es'ad Emîr Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün
ileyhin nûkre-i vücûdı
hâk-ı pâk-i Ankara'dan
bedîdâr olmağla Ankaravî
Emîr Efendi dimekle
şöhret-şi'âr olmuştur.
Nukûd-ı ilm ü irfânıyla
kesb-i vicâhet ü şân ve
kemâ yenbağı tahsîl-i
unvân itdikden sonra
tarîk-i kazâya
âzim...*(ifade tarzı
değişiyor)*

Vücûdı hâk-ı pâk-i
Ankara'dan bedîdâr ve
Ankaravî Emîr Efendi
unvânıyla şöhret-şi'âr
olmuş idi. Nukûd-ı ilm ü
irfânıyla kesb-i vicâhet ü
şân ve kemâ yenbağı
tahsîl-i unvân itdükden
sonra nakîb-i sâdât-ı
kirâm...

Nahl-i ser-sebz-i vücûdı
hâk-ı pâk-i Ankara'dan
bedîdâr ve Ankaravî Emîr
Efendi unvânıyla şöhret-
şi'âr olmuş idi. Nukûd-ı
ilm ü irfânıyla kesb-i
vicâhet ü şân ve kemâ
yenbağı tahsîl-i unvân
itdikden sonra tarîk-i
kazâya âzim...

DEVHATÜ'N-N.(s.22)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh
tabaka-i Sultân Mehmed
Han-ı Sâlis'de ziver-i
Zeyl-i Şakâ'ik ve nûr-ı
nev-nehâr-ı hadâik olan
Seyrek-zâde Emrullah
Efendi'nin [mahdûm]-ı
kihteridir. Unfuvân-ı
şebâbında tahsîl-i
sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı
mantûk u mefhûm idüp...

VAKÂYİÜ'L-FUZ. (s.201) RİYÂZÜ'N-N. (v. 16b)
(Seyrek-zâde Yûnus Efendi)

Tabaka-i Sultân Mehmed
Han-ı Sâlis ulemâsından
olup tercemeleri Zeyl-i
Atâyî'de mestûr olan
Seyrek-zâde Emrullah
Mehmed Efendi'nin
mahdûm-ı kihteri ve ahd-i
Sultân Ahmed Han-ı
Evvel'de yine tercemesi
Zeyl-i mezkûrda sebk iden
Seyid Mehmed Efendi'nin
birâder-i sa'd-ahteri
nakîbü'l-eşrâf seyid
Yûnus Hazretleri'dür.
Tahsîl-i sermâye-i ulûm
ve iz'ân-ı mantûk u
mefhûm eyleyüp..

Tabaka-i Sultân bin
Sultân Sultân Mehmed
Han-ı Sâlis ulemâsından
olup Seyrek-zâde
Emrullah Mehmed
Efendi'nin mahdûm-ı
kihteri ve Seyid Mehmed
Efendi'nin birâder-i sa'd-
ahteridir. Tahsîl-i
sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı
mantûk u mefhûm
eyleyüp...

DEVHATÜ'N-N.(s.25)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh
sudûr-ı asr-ı Sultân Osman
Han-ı Sâni -aleyhi'r-
rahmeti ve'l-meğâzi- den
Kudsî Mehmed Efendi' nin
mahdûmu ve Emîr Buhârî
-aleyhi rahmete'l-bârî-
Hazretleri'nin damâdi ve
halife-i irşadı Eş-Şeyh
Mahmûd Efendi' nin
kerime-zâdesi Nişancı-
zâde Ahmed Efendi'nin
nebîre-i nezâhet-
rûsûmudur. Vilâdetleri
1009 senesinde vâki'
olup bâliğ-i sinn-i şu'ûr
oldukdan sonra hasbe'l-
istitâ'a vâlid-i
terbiyyeleriyle tahsîl-i
ma'ârif ü fezâ'ile sâ'î ve
tekmîl-i âdâb u rûsûma
murâ'î olup Hâce-i
Padişâhî Ömer Efendi'den
vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet
ve devr-i mu'tâde-i
medâris ile...

VAKÂYİÜ'L-FUZ. (s.409) RİYÂZÜ'N-N. (v. 19a)
(Kudsî-zâde Şeyh Mehmed Efendi)

Ulemâ-yı devlet-i Sultân
Osman Hanî'den
tercemesi Zeyl-i Atâyî'de
mestûr olup 1030
şevvâlinde cîsr-i fenâdan
ubûr eyleyen Kudsî
Mehmed Efendi'nin
mahdûm-ı fezâil-perveri
ve nev-bâve-i hadîka-i
hakâik-güsteri Şeyhî
Mehmed Efendi
hıdmetleridür. 1009
târîhinde tayy-ı merâhil-i
vücûd iderek vâsıl-ı ser-
menzil-i şühûd olup vâlid-
i mâcidleri terbiyyeleriyle
tahsîl-i ma'ârif ü fezâ'ile
sâ'î ve tekmîl-i âdâb u
rûsûma murâ'î olmağla
Hâce Ömer Efendi'den
vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet
ve ba'dehu ...

Ulemâ-yı devlet-i Sultân
Osman Hanî'den
tercemesi Zeyl-i Atâyî'de
mestûr olup 1030'da
merhûm olan Kudsî
Mehmed Efendi' nin
mahdûm-ı fezâil-perver
ve nev-bâve-i hadîka-i
hakâik-güsteridir. 1009
târîhinde vâsıl-ı ser-
menzil-i şühûd olup vâlid-
i mâcid terbiyyeleriyle
tahsîl-i ma'ârif ü fezâ'ile
sâ'î ve tekmîl-i âdâb u
rûsûma murâ'î olmağla
Hâce Ömer Efendi'den
vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet
ve ba'dehu ...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.20)

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ (v. 28a)

(Seyyid Osmân Efendi)

(Baş taraftaki ifadelerle beraber bazı bilgilerde de farklılık görülmekte, ancak son kısım görüldüğü gibi fazlaca benzerlik arz etmektedir.) Bir sene mürûrunda ya'ni 112 hilâlinde ol arz-ı mübâreke hayât-i müste'ârdan nefret ve likâ-yı zindegânî-i câvidânîye can-fedâ-yı rağbet idüp medfûn-i türâb-i rahmet oldular. Revvehe'llahu rûhahu ve a'lâ futûhahu

Bir sene mürûrunda ya'ni 112 hilâlinde ol arz-ı mübâreke hayât-i müste'ârdan nefret ve likâ-yı zindegânî-i câvidânîye can-fedâ-yı rağbet idüp medfûn-i türâb-i rahmet oldular. Revvehe'llahu rûhahu ve a'lâ futûhahu....

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.47)

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ (v. 44b)

(İbrâhîm İsmet Efendi)

...âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî Divân-ı mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etrâf-ı ketebe ta'likâtı ve Zemahşerî'nin Esâsü'l-Belâga nâm kitâbdan Mücâzât'ını Tecrîd ile l'câzü'l-îcâz kitabı ve dört yüz mikdârı müdevven inşâsı ve sâîr tekârîz-i belîğası ve gâyetle hûb hattı vardır.

...âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî Divân-ı mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etrâf-ı ketebe ta'likâtı ve Zemahşerî'nin Esâsü'l-Belâga nâm kitâbdan Mücâzât'ını Tecrîd ile l'câzü'l-îcâz nâm kitabı ve dört cüz mikdârı müdevven inşâsı ve sâîr tekârîz-i belîğası vardır. Şikest sûretinde gâyetle hûb hattı vardır.

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.56)

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ (v. 58b))

(Abdurrahîm Efendi)

...burc-ı eshâb-ı fazl u irfân olan mahrûse-i Burusa hânedân-i ulemâsından ve mevâlî-i devriyeden olup ahd-i Sultân Selîm Han-ı Sâlîs -aleyhi rahmeti ve'l-bâ'is-de intikâl-i dâr-i bekâ iden Selîm Molla merhûmun ferzendidir. (...)

...burc-ı eshâb-ı fazl u irfân olan mahrûse-i Burusa hânedân-i ulemâsından ve mevâlî-i devriyeden olup ahd-i Selîm Han-ı Sâlîs -aleyhi rahmete'l-vüdûd ve'l-bâ'is-de intikâl-i dâr-i bekâ iden Selîm Molla merhûmun ferzendidir. (...)

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.43)

DEVHATÜ'L-MEŞÂYİH (s.109)

(Dürrî-zâde Mehmed Ârif Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Şeyhülislâm-ı
sâmî-makâm Dürrî-zâde Mustafa
Efendi'nin mahdûm-ı maârif-rüsûmlarıdır.
Hâricden mahrecc varınca terakkiyât-i
merkât-i medârisi ba'de't-te'sîs 1188'de
Mahrûse-i Burusa'ya ve 1194'de...

Mevlânâ-yı müşârün ileyh üç defa
şeyhülislâm olan Dürrî-zâde Mustafa
Efendi'nin mahdûm-ı maârif-rüsûmlarıdır.
Hâricden mahrecc varınca terakkiyât-i
merkât-i medârisi ba'de't-te'sîs 1188'de
Mahrûse-i Burusa'yı şer'-i müstahsen...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.43)

DEVHATÜ'L-MEŞÂYİH (s.109)

(Abdülvehhâb Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sinob'da defn-
i hâk-i ıtırnâk olan Seyyid Bîlâl -kuddise
sırruhü'l-müte'âl- hazretinin sülâle-i
tâhirelerinden Aya Sofya-i Kebîr Câmi'-i
Şerîfî'nde Yasin-hân olan Es-Seyyid
Mustafa Efendi'nin mahdûmu ulemâ-i asr-ı
Selîmiyye'den Osmân Efendi'nin necî-i
necîb ve ferzend-i edîbidir.

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sinob'da defn-
i hâk-i ıtırnâk olan Seyyid Bîlâl -kuddise
sırruhü'l-müte'âl- hazretinin sülâle-i
tâhirelerinden Aya Sofya-i Kebîr Câmi'-i
Şerîfî'nde Yasin-hân olan Es-Seyyid
Mustafa Efendi'nin mahdûmu ulemâ-i asr-ı
Selîmiyye'den Osmân Efendi'nin necî-i
necîb ve ferzend-i edîbidir.

Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yol

Devhatü'n-nukabâ'nın metninin neşrinde transkripsiyon (çeviri yazı) sistemi kullanılmadığı için yer ve şahıs adlarında "Medînetü'r-Resûl", "Abdu'r-Rahman, Muhyi'd-dîn" değil, okunduğu şekliyle "Abdurrahman, Muhyiddîn" imlâları tercih edildi. Aynı şekilde "nakîbü'l-eşrâf", "şeyhü'l-islâm" gibi çok geçen cins isimleri "nakîbüleşrâf", "şeyhülislâm" şeklinde yazıldı.

Transkripsiyon sistemi kullanılmamakla beraber orijinal metne sadâkatta azami dikkat göstermeye gayret ettik. Orijinal metindeki şekliyle anlam veremediğimiz bazı noktalar ile metin üzerindeki -çok az sayıda- şahsî tasarruflarımız, köşeli parantez [] işareti içinde belirtildi. Yine metni mümkün olduğunca tam yansıtabilme gayesiyle bütün uzun sesliler gösterildi.

Sonu şeddeli olan “hacc”, “berr” gibi kelimeler ek almıyor veya kendisinden sonra sesli bir harf geliyorsa “hacc, hacca; berr, berri”; kendisinden sonra gelen harf sessiz ise “hacda, berden” şeklinde şeddesiz yazıldı.

“Mecmû’a”, “fezâ’il”, “ma’ârif” gibi iki seslinin arka arkaya geldiği “ayın” veya “hemze”li kelimeler “mecnûa”, “fezâ’il”, “maârif”; ayın harfinin kelime başında bulunduğu “‘azl”, “‘akd”, “‘ibâd” gibi kelimeler de yine ayın işareti gösterilmeksizin “azl”, “akd”, “ibâd” şeklinde yazıldı. Ayın’ın kelime ortasında bulunduğu “i’dâm” “def’a” gibi kelimelerle sonda bulunduğu “kat’, sun” gibi kelimelerde ise ayın gösterilerek “i’dâm” “def’a”; “kat’, sun” imlâları tercih edildi. Transkripsiyon kullanılmadığı için ayın (‘) da hemze (’) de kesme “ ’ ” işaretiyle gösterildi.

Osmanlıca imlâsı “gördi”, “olduğu” vb. şeklinde olan kelimeler ses uyumuna ve devrinin diline uygun olarak “gördü”, “olduğu” şeklinde yazıldı.

Yazarın ihtirâm gösterdiği kimseler için isimlerinden sonra kullandığı duâ ibâreleri iki çizgi arasında gösterildi: “Civâr-ı Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî -radiyallahu anhü'l-Bârî- de medfûndurlar.” gibi.

Sayıların yazımında ise okuyucunun aradığı bir tarihi daha rahat bulabilmesi için Arap harfli metinde yazıyla olan yıllar rakamla, günler ise yıllarla karıştırılmaması için metnin orijinalinde olduğu gibi yazıyla gösterildi. “1174 Zi'l-hiccesi'nin on üçüncü günü” gibi.

Orijinal metinde sayfa kenarında bulunan her türlü düzeltmeler ve eklemeler (*) işareti referansıya dipnotlarda gösterilerek diğer dipnotlardan ayrıldı. Orijinal metindeki sayfa numaraları da / / işaretleri arasında ve koyu dizilmek suretiyle gösterildi.

Şahıs adları; ülke, şehir, kasaba, köy, mahalle gibi yer adları; cami, medresi vs. gibi kurum adları ve eser adları ile tarihî olayların adları da dikkat çekmek ve okuyucunun bulmasında kolaylık sağlamak maksadıyla koyu dizildi.

BİBLİYOGRAFYA

A-Arşiv Belgeleri

- Nakibüleşrâf Defteri Nu. 2 (Muhterem Efendi Defteri), s. 16.
Şeyh Yusuf b. Şaban'ın Temmuz 1431 (Zilka'de 834) tarihli vakfiye,
Hasan Yüksel Kitaplığındaki Suret.
BOA., Mühimme Def. Nu. 33/76.
Ankara ŞS. Nu. 154/145.
Afyon ŞS. Nu. 32/257.
Kütahya ŞS. Nu. 1/884, 899.
Konya ŞS. Nu. 55/2.
Karaman ŞS., 282/5.
Kayseri ŞS. Nu. 8, 5/40.
Sivas ŞS. Nu. 1,33, 55, 353.
Diyarbakır ŞS., 590/31; Nu. 376/71.
VGMA., Def. Nu. 594/49, 53.
VGMA., Def. Nu. 605/ 111-112.

B- Kaynaklar ve Araştırmalar

- Abdurrahman Hıbrî, **Enîsü'l-müsâmirîn**: Hazırlayan: Ratip KAZANCIGİL, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yayını, Edirne 1996.
Ahdî, **Gülşen-i Şuarâ**, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine, Nu. 1303.
Ahmed Atâullah Tayyâr-zâde, **Târîh-i Atâ**, C.3, Şeyh Yahya Efendi Matbaası, İstanbul, tarihsiz.
Ahmed Nazîf, Riyâzü'n-nukabâ, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2275.
Ahmed Refîk, **Âlimler ve Sanatkârlar** (Osmanlı Âlimleri ve Sanatkârları, Sadeleştiren: Dursun GÜRLEK, Timaş Yayınları, İstanbul 1997).

- AKSARAYLI, Kerimüddin Mahmud, **Selçukî Devletleri Tarihi**, Çev.: M. Nuri GENÇOSMAN, Ankara, 1943.
- ALGÜL, Hüseyin -Nihat AZAMAT, “*Emîr Sultan*”, **TDVİA.**, C.11, s.146-148.
- Ali Emîrî, **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası**, S. 19, (İstanbul 1335), s. 421-437 (Aynı yazı s.427-428’de “*Hadım ve Hafız-ı Emânât-i Mübareke, Hülefa-yi Celile-i Osmaniyye’nin Şeref-i Silsile-i Siyâdetleri ve İlm-i Ensâbın Fevâidi*” sunulmaktadır).
- Ali Seydi Bey, **Teşrifat ve Teşkilatımız**, Haz.: Niyazi Ahmet BANOĞLU, Tercüman 1001 Temel Eser, Nu.17, Tarihsiz, İstanbul.
- ALTINSU, Abdülkadir **Osmanlı Şeyhülislâmları**, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1972.
- ARIKAN, Zeki, **XV-XVI. Yüzyıllarda Hamid Sancağı**, İzmir, 1988.
- ARSLAN, Mehmet, “*Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair Edebî Bir Metin: Aynî’nin Manzum Nusretnâmesi*”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.3, Sivas 1996, 13-56.
- ARSLAN, Mehmet-İ. Hakkı, AKSOYAK, “*Gelibolulu Mustafa Âlî’nin Kerbela Mersiyelerini Muhtevî Bir Risalesi: ‘Subhatü’l-Abdâl’*”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.2, Sivas 1996, 49-67.
- Âşık Çelebi, **Meşâirü’ş-şuarâ** (Meşâir üş-Şuarâ or Tezkere of Âşık Çelebi, By. G. M. Meredith-Owens, London 1971).
- ATALAR, Münir, **Osmanlı Devleti’nde Sürre-i Hümayûn ve Sürre Alayları**, Ankara 1991
- BABINGER, Franz, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev.: Coşkun ÜÇÖK, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1982.
- Bağdatlı İsmail Paşa, **Hediyetü’l-ârifin Esmâü’l-müellifin ve Âsârü’l-musannifin**, MEB Yayını, İstanbul 1940.
- BALTACI, Cahit “*Osmanlılar Döneminde Nakibüleşrâflık Müessesesi ve Nakibüleşrâf Defterleri*”, **IV. Millî Türkoloji Kongresi**, 23 Ekim 1981’de sunulan tebliğ.
- BARKAN, Ömer Lütfi, “*Tımar*”, **İA.**, C.XII/I (İstanbul 1979).
- BAYRAKTUTAN, Lütfi **Şeyhülislâm Yahya Divanı’ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.
- BEKRİ, Alaeddin, **Bir Çağın Öncüsü Abdulganî Nablusî: Hayatı ve Fikirleri**, Çev.: Veysel Uysal, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Beyânî Cârullah Efendi, **Tezkiretü’ş-şuarâ**, İÜ Kütüphanesi, TY.1568.
- BİLGE, Mustafa L. “*Ârif Hikmet Bey, Şeyhülislâm*”, **TDVİA.**, C.3, s.365-366.

- Bursalı Mehmed Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, (3 Cilt). Matbaa-i Âmire İstanbul 1333-1342.
- CİNLİOĞLU, Halis Turgut, **Osmanlılar Zamanında Tokat**, Üçüncü Kısım, Tokat Matbaası, 1951, s.56.
- COŞKUN, Ali Osman **Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr Adlı Eseri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1985.
- ÇADIRCI, Musa, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Ankara 1991.
- ÇAĞATAY, Neşet, **Netayicü'l-Vukuat I-II: Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi**, Ankara 1979.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, "*Bâkî*", **TDVİA.**, C.4, s.537-540.
- ÇELİK, İbrahim Yılmaz, **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır (1790-1840)**, Ankara 1995.
- DÜZDAĞ, Ertuğrul, **Şeyhülislam Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983.
- Edirneli Sehî, **Tezkire-i Sehî**, Matbaa-i Âmidî, İstanbul 1325.
- ERGENÇ, Özer, **Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı : XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya**, Ankara Enstitüsü Vakfı, Ankara 1995.
- ERGÜN, Sadeddin Nüzhet **Türk Şairleri**, (3 Cilt), İstanbul Tarihsiz.
- Es-Seyyid Rızâ, Tezkire-i Rızâ, İkdâm Matbaası, İstanbul 1316.**
- Evliya Çelebi, **Seyahatname**, C.3, İkdâm Matbaası, Dersaadet 1314.
- Faik Reşad, **Eslâf**, (2 Cilt), İstanbul, 1312.
- Fasıldan Fasıla: Kader-denk Çizgisinde Alperenler ve Kuddusîler*", **Zamân Gazetesi**, 13 Temmuz 1996, s.14.
- Fatîn Davud, **Hâtimetü'l-eş'âr**, İstihkâm Alayları Litoğrafya Destgâhı, İstanbul 1271.
- Fetavâ-yı Ali Efendi, I**, Kostantiniyye 1245.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi, "*Gadîr-i Hum*", **TDVİA.**, C.13, s.279-280.
- Fındıklılı İsmet Efendi, **Tekmiletü's-Şakâyık fî Hakk-ı Ehli'l-Hakâyık** (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.5, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).
- Fuzulî-i Bağdadî, **Hadikatü's-Süeda**, İstanbul 1286.
- Gelibolulu Âlî, **Kühü'l-ahbâr** (Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısım, Haz.: Mustafa İSEN, AKM Yayını Ankara 1994).
- GIBB, E. J. W. **A History of Ottoman Poetry**, (5 C.), London 1900-1907
- GÖKYAY, Orhan Şaik, **Molla Lutfî**, Ankara 1987.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, Velayetnâme: Menakıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1990.

GÜZELBEY, Cemil Cahit, Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri, Fasikül: 3, Gaziantep 1966, s.30-31.

Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, Hadîkatü'l-cevâmi (2 Cilt), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1281.

Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, Mecmuâ-i Tevârih, Haz.lar: Fahri Ç. DERİN-Vahid ÇABUK, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.

Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl, Haz.: Fahri Ç. DERİN, İÜEF Yayını İstanbul 1978.

HAMMER, Joseph von, Devlet-i Osmaniyye Tarihi (Ata Bey Çevirisi), C.11.

İlmiye Sâl-nâmesi, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1334.

İNAL, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl, Son Asır Türk Şairleri, Dergâh Yayınları (Tıpkıbasım), İstanbul 1988.

İNAL, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl, Son Hattatlar, MEB Yayını, İstanbul 1970.

İNALCIK, Halil, "XV. Asır Türkiye İktisadî ve İctimaî Tarihi Kaynakları", İktisat Fakültesi Mecmuası, C.XV/1-4 (1954).

İPEKTEN, Haluk-Mustafa İSEN-Recep TOPARLI-Naci OKÇU-Turgut KARABEY, Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara 1988.

İsmail Belîğ, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, Bursa 1302.

İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-eş'âr, Haz.: Abdülkerim ABDÜLKADİROĞLU, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara 1985.

Kaf-zâde Fâizî, Zübdetü'l-eş'âr, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murad Molla Nu.1065.

KARA, Mustafa, "Emîr Buhârî", TDVİA., C.11, s.125-126.

Kastamonulu Latîfî, Tezkire-i Latîfî, İkdâm Matbaası, İstanbul 1314.

Kâtip Çelebi, Fezleke (2 C.), İstanbul 1286.

Kâtip Çelebi, Keşf el-zünûn , (2 Cilt), MEB Yayını, İstanbul 1940.

Kâzım Paşa, Mekalid-i Aşk, İstanbul, 1301.

KILIÇ, Rüya, Hilafet Mücadelelerinin İslâm Tarihinde ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplumsal Yapıdaki İzdüşümü: Seyyidler ve Şerifler, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-suarâ (2 Cilt), Neşreden: İbrahim KUTLUK, TTK Yayını, Ankara 1989.

- KÖPRÜLÜ, M. Fuat, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu**, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1981, s.164.
- KÖPRÜLÜ, Fuat, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara 1984
- KÜLEKÇİ, Numan **Ganî-zâde Mehmet Nâdirî, Hayatı, Edebî kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâme'sinin Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1985.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir, "*Şah I. Tahmasb*", **Vakâyinüvis-Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayını, İstanbul 1994, s.297-317.
- Lâmiî Çelebi, **Nefahâtü'l-üns min Hadarâti'l-kuds**, İstanbul 1289.
- LEVEND, Âgâh Sırrı, **Türk Edebiyat Tarihi I**, TTK Yayını, Ankara, 1988.
- MAHİR, Aydın "*Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyefendi*", **TTK Belleten**, C.LIV, S.209 (Nisan 1990), s.245-260.
- Mecdî Mehmed Efendi, **Hadâikü's-Şakâyık** (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.1 Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).
- Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî yâhud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye**, (4 Cilt), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308-1311.
- Mehmed Şemseddin, **Yâdigâr-ı Şemsî-Bursa 'Dergâhları**, Haz.lar: Mustafa KARA Kadir ATLANSOY Uludağ Yayınları Bursa 1997.
- Muallim Nâcî, **Esâmî**, Mahmudbey Matbaası, İstanbul 1308.
- Mucîb, **Tezkiretü's-şuarâ**, İÜ Kütüphanesi TY.3913.
- Mustafa Nuri Paşa, **Netayicü'l-Vukuat: Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi**, Haz. Neşet Çağatay, **I-II**, Ankara 1979.
- MÜMİNOV, Aşirbek Kurbanoğlu, "Mübeyyidiyye-Yeseviyye Alakası hakkında", Kazakçadan Tercüme Eden: Aşur ÖZDEMİR, Bir, S.1 (1994), 115-123.
- Müstakim-zâde Süleyman Sa'deddin, Devhatü'l-meşâyih, (Tıpkıbasım), Çağrı Yayınları, İstanbul 1978.**
- Müstakim-zâde Süleyman Sa'deddin, **Tuhfe-i Hattâtîn**, Devlet Matbaası, İstanbul 1928.
- Müstakim-zâde Süleyman Sa'deddin, **Mecelletü'n-nisâb fi'n-nisbi ve'l-künâ ve'l-elkâb**, Süleymaniye, Kütüphanesi Halet Efendi, Nu.628.
- Nev'î-zâde Atâyî, **Hadâikü'l-Hakâyık fi Tekmileti's-Şakâyık** (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.2, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).
- OCAK, Ahmet Yaşar, "*Alevî*", **TDVİA.**, C.2 (İstanbul 1989), s.368-369

- Ömer Rîzâ KEHHALE, **Mu'cemü'l-müellifin**, (15 Cilt), Beyrut 1957.
- ÖZKAYA, Yücel, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayanlık**, Ankara 1994.
- ÖZKAYA, Yücel, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1985
- Râmiz, **Âdâb-ı Zurafâ** (Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı, Haz.: Sadık ERDEM AKM Yayını Ankara 1994).
- RAYMOND, André, "*Arap Eyaletleri (XVI.-XVII. Yüzyıllar)*", **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I: Osmanlı Devleti'nin Doğuşundan XVIII. Yüzyıl Sonuna**, Yayın Yönetmeni: Robert MANTRAN, Çev.: Server TANİLLİ, İstanbul 1992.
- Riyâzî Mehmed Efendi, **Riyâzü's-şuarâ**, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Nu.314.
- RYCAUT, Paul, **The Present State of the Ottoman Empire**, London 1668.
- Safâyî, **Tezkiretü's-şuarâ**, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2549.
- Sâlim, **Tezkire-i Sâlim**, İkdâm Matbaası, İstanbul 1315.
- ŞAHİN, İlhan-Feridun EMECAN, **II. Beyazıt Dönemine Ait 906 Tarihli Ahkâm Defteri**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1994.
- Şemseddin Sâmî Kâmûsü'l-a'lâm (6 Cilt) Mihrân Matbaası İstanbul 1306-1316.
- Şeyh Ahmet El-Bedirî El-Hallak, **Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Olaylar: Berber Bedirî'nin Günlüğü**, Arapça'dan Çev.: Hasan YÜKSEL, Sivas 1993
- Şeyhî Mehmed Efendi, **Vakâyi'ü'l-fuzalâ** (3 Cilt), (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.3-4, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).
- Taşköprülü-zâde İsmâüddîn Ebü'l-hayr Ahmed Efendi, **Eş-Şakâyıku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye**, Neşreden: Ahmed Subhi FURAT, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.
- TAYŞİ, Mehmet Serhan, "*Feyzullah Efendi, seyyid*", **TDVİA.**, C.12, s.527-528,
- Tevfik, **Kâfile-i Şuarâ**, İstanbul 1290.
- TOLASA, Harun, "*Bâkî*", **Dergâh Yayınları Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C.1, s.301-303.
- ULUÇAY, M. Çağatay, **XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri**, İstanbul, 1955.
- URAZ, Murat **Şeyhülislâm Yahyâ**, İstanbul 1944.

- UZUN, Mustafa "*Ganî-zâde Mehmed Nâdirî*", TDV İslâm Ansiklopedisi, C.13, s.355-356.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Mekke-i Mükerrreme Emirleri*, Ankara 1972.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, TTK Yayını, Ankara 1984.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devlet Teşkilatına Methal*, TTK, Ankara 1984.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin, *Ordu Kazası Sosyal Tarihi*, Ankara 1985.
- YILMAZER, Ziya, "*Esad Efendi, Sahaflar Şeyhizâde*", TDVİA., C.11 (İstanbul 1995), s.341-345.
- YÜCE, Kemal, *Saltuknâme'de Tarihî Dinî ve Efsanevî Unsurlar*, Ankara 1987.
- YÜCEL, Yaşar, *Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: Kitab-i Müstetâb, kitab-i Mesâlihî'l-Müslimîn ve Menâfi'i'l-Mü'minîn, Hırzû'l-Mülûk*, TTK. Ankara 1988
- YÜKSEL Hasan -Saim SAVAŞ, Üveysilikten Bektaşiliğe: Kitab-ı Cebbar Kulu, Sivas 1997.**

METİN

Devhatü'n-Nukabâ

Zikr-i Dibâce*

Bismillahirrahmanirrahîm

Hamd u senâ-yı bî-şümâr ol Hâlık-ı bî-çûn u bî-zevâle sezâvârdır ki cümle-i mahlûkâtından nev'-i benî âdemi cevher-i akl u hikmet ve şeref-i ilm ü siyâdetle müstesnâ ve bî-kem ü kâst vekâyî'-i rûzgâra ıttılâ' u idrâk için ihsân-ı kuvve-i kâbiliyyet ü meleke ile ser-efrâz buyurmuşdur. Ve salavât-ı zâkiyât ve teslimât-ı vâfiyât ol seyyidü'l-mürselîne ahrâdır ki dîbâce-tırâz-ı cerîde-i rûsûl ü enbiyâ ve şeffî'-i müşfi'-i rûz-ı cezâdır. Ve tahiyyât-ı bî-hisâb ol eşref-i kâinâtın âl ü ashâb-ı kirâm ve hulefâ-yı benâmına revâdır ki her biri şecere-i sâbitü'-asl dîn-i mübîn-i Ahmedî'nin bir fer'-i saâdet-eserî ve minhâc-ı hidâyet-karînin necm-i ezheridir. Ammâ ba'du âşinâyân-ı kütüb-i tevârîh ü âsâr ve dîbâce-bendân-ı vekâyî'-i rûzgâra pûşîde degildir ki dîvân-ı eyvân-ı ezelde nâm-ı nâmîleriyle teşrîf “innâ caalnâke halîfeten fi'l-ardi” ile is'âd olunan hânedân-ı âlî-şân-ı selâtîn-i Osmâniye'den **Yıldırım Bâyezid Han -aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân- Hazretleri'nin ahd-i hilâfetlerine degin sâdât-ı kirâm için nâzır u zâbıt ta'yîn olunmamış idi.** Ancak mazmûn-ı meymûn “inne'l-arda yürisühâ men yeşâ” unvân-ı menâşîr-i iclâlleri ve tevkî'-i refî'-i “tü'ti'l-mülke men teşâ” pîrâye-i saâdet-hâlleri olan dûdmân-ı celîlü's-şân-ı Osmaniyân'ın akdemi ki imâme-i subha-i saltanat ve tarh-efgen-i bünyân-ı /7/ şevket şehriyâr-ı sâhib-i miknet **Osmân Han-ı Evvel-i Gâzî** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- Hazretleri te'sîs-i mebânî-i hilâfet buyurduklarından sonra necl-i necîlleri **Sultân Orhan** ve ba'dehu **Sultân Murâd Han** -aleyhi'r-rahmetü ve'r-ıdvân- hazerâtı dahi bir yandan tevsî'-i dâire-i saltanat u şehriyârî ve tekmîl-i esbâb-ı miknet ü cihândârîye himmet ve diğr cânibden dahi teşyîd-i eyvân-ı hikmet ü

* Nakîbüleşrâf, âl-i Peygamber Hazretleri'nin defterini tutup ahvâl-i sâirelerini zabt u rabtına me'mûr olan zâta ta'bîr olunur.

diyânet ve te'yîd-i erkân-ı şerîat niyyet-i hayriyyesiyle zümre-i ulemâ vü sulehâ ve siyyemâ sâdât-ı kirâm ve meşâyîh-i ızâm-ı fezâil-intimâyı avâtîf-ı hüsvâne ve mansıb-ı menâsıb-ı divâniyye ve atâyâ-yı seniyye-i mülûkâneleriyle taltîf ü ihyâya lutf u âtifet buyurduklarından etrâf u eknâfdan nice esâtîn-i ilm ü irfân ve nice sâdât-u meşâyîh-i kerâmet-nişân. Şi'r

Tâ ebed pâyende bâdâ Devlet-i Osmâniyân

Tâ kıyâmet bâd kâim izzet-i ân hânedân

duâsını gûyân ve mavtın-ı aslîlerin terk ile bilâd-ı şeref-nihâd-ı Rûm'a hicret ü rihlete şitâbân olarak sâye-i hüma-v[â]ye-i ehl-i perverîlerinde müstazill-ı emn ü huzûr olduklarından başka he; birleri menâsıb-ı âliye ile tevkîr ü taltîf ve teşrifât-ı seniyye vü atâyâ-yı mülûkâneleriyle teşrîf buyurduklarından **memâlik-i Osmâniye ulemâ vü fuzelâ ve sâdât-ı kirâm-ı saâdet-intimâ ile dolmuş idi.** Bu gurûh-ı saâdet-şukûhdan olup **Bursa'da mütevârî-i hâk-i ıtırnâk olan Emîr Sultân ya'nî Seyyid Mehmed Buhârî** Hazretleri (ö. 833)¹ dahi merhûm ve mağfûrun leh **Yıldırım Bâyezid Han** asırlarında dârü'l-mülk-i Buhârâ'dan âheng-i Rûm idüp esnâ-yı râhda Bağdâd-ı behişt-abâda atf-ı şeref-i kudûmla beyt-i mükerrerlerine mihmân olarak câzibe-i mahabbetleriyle inân-gîr-i azîmet ve **Bursa'ya hatt-ı rahl-i ikâmet iden Seyyid Ali Nattâ**² ki **cedd-i a'lâları Seyyid Mehmed**³ dârü's-selâm-ı Bağdâd'da ta'dâd olunan eşrâfdan idi. **Manzûr-ı nazar-ı pâdişâh-ı mekârim-iktinâh oldukda tâife-i aliyye-i sâdâta zâbit ü nâzır ta'yîn birle kendüleriçün Ebû İshak Zâviyesi binâ ve tevliyyet-i evlâd u ahfâdına şart kılınup haklarında ihtirâmât-ı lâzime ve tevkîrât-ı icâbiyyeyi îfâ buyurmuşlar idi.** **Timur Vak'ası'nda Molla Fenârî** (ö. 834)⁴ ve **Şeyh Mehmed El-Cezerî** (25

1. Şakâyıku'n-nu'mâniye, s.54-55; Hadâyîkü'l-hakâyık, s.76-77; Nefahâtü'l-üns, s.465-470; Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, s.69-79; Yâdigâr-ı Şemsî, s.35-41; Sicill-i Osmânî, C.1, s.195-196; Kâmûsü'l-a'lâm, C.2, s.1041; . Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Hüseyin ALGÜL-Nihat AZAMAT, "Emîr Sultan", TDVİA., C.11, s.146-148.

2. Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, s.488; Yâdigâr-ı Şemsî, s.273; Sicill-i Osmânî, C.4, s.159-160.

3. Sicill-i Osmânî, C.4, s.103.

4. Hadâiku's-şakâyık, s.47-50; Devhatü'l-meşâyîh, s.3-5; Osmanlı Müellifleri, C.1, s.390-392; Esmâü'l-müellifin, C.2, s.188-189; Esâmî, s.250; Kâmûsü'l-a'lâm, C.4, s.3436; Mu'cemü'l-müellifin, C.9, s.272.

Ramazân 751-25 Rebû'l-evvel 833)⁵ ile habse mübtelâ olup ba'de'l-halâs edâ-yı farîza-i hac ve menâsik-i acc u secc eyleyüp hîn-i kufûlde **Şehzâde Sultân Mehmed Han** ki fâtih-i **Kostantınıyye**'dir cem'iiyyet-i hitânı esnâda bisât-ı inbisât gibi hâtır-nişîn bir simât-ı /8/ münakkaş-ı rengîn işleyüp ol zamâna dek me'lûfû'l-isti'mâl olmamağla makbûl-i tab'-ı **Murâd Han**-ı deryâ-nevâl olarak âhir-i ömrüne değin manzûr-ı nazar-ı ikrâm ve mazhar-ı i'zâz u ihtirâm olduğu halde imrâr-ı eyyâm ile mükerreremân irtihâl idüp yerlerine ferzend-i dil-pesendi **Es-Seyyid Zeynelâbidin Efendi** (ö. 900)⁶ be-kâm ve saltanat-ı Murâdiyye ve Fâtihîyye'de nâzır-ı sâdât-ı kirâm olup anlar dahi intikâl eyledikten sonra mansıb-ı mezbûr nice zamân hâlî kalmış idi. Akd-ı tâsi' ki hicret-i nebeviyyenin dokuz yüzüncü senesi ve **Bâyezid-i Velî Han-ı Gâzî** Hazretleri'nin asr-ı şâhâneleridir seyyid nâmına zuhûr eden bazı müteseyyidlerin te'dîbi lazım gelmekle ve **Şakâyık-ı Nu'mâniyye**'de menâkıbı mestûr ve **Tezkiretü's-suarâ**'da Emîrî mahlası ile mezkûr olan **Monlâ Kırımı** (ö. 879)⁷ [a]krabası **Seyyid Mahmûd Efendi**⁸ Arab ve Acem seyâhatin bi't-tekmîl ol vakt **Rûm**'a gelmiş bulunmağla ittifâk-ı a'yân u cumhûrla sâdât-ı kirâma nâzır ta'yîn ve diyâr-ı Arab'da nâzır-ı sâdât olan zât nakibüleşrâf unvân-ı dil-pezi ile şöhret-kesir olduğundan müşârün ileyhın menşûr-ı nikâbeti dahi unvân-ı mezkûr ile tezyîn olunarak işbu ta'bîr-i celîl ibtidâ kendülere bâis-i tebcîl ve yirmi beş akçe vazife ve ba'dehu terekkiyât ile esbâb-ı maişeti tekml olunmuş idi. Müşârün ileyhden sonra bâis-i asâyiş-i dîn ü millet ve sebebi efzâyiş-i kadr-i saltanat olan pâdişâh-ı dâdger ve şehin-şâh-ı ma'delet-güster mâlikü'l-berreyn ve'l-bahreyn hâdimü'l-harameyni's-şerîfeyn ve hüve **Es-Sultân bin Es-Sultân [bin] Es-Sultân Abdülaziz Han bin Es-Sultân El-Gâzî Mahmûd Han-ı Adlî** -caalallahu ömrehü [ve] atvale'l-a'mâr ve ebbede hilâfete hü mâ te'âkaba'l-leylü ve'n-nehâr- pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin asr-ı bâhirü'n-nasr-ı şâhânelerine gelinceye değin **sâdât-ı Hâşimiyye'den** sîmâ-yı sîretlerinde "el-ulemâü veresetü'l-enbiyâ" sırrı nümâyân ve nâsiye-i beyzâ-yı fazîletlerilerinde "**sâdâtü'l-ümme'ti el-fukahâü**" şerâfeti ayân olan ebrâr-ı fezâil-âsârdan birer fâzıl-ı

5. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.36-44; **Hadâiku's-şakâyık**, s.59-62; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.187-188; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1802; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.11, s.291.

6. **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.432.

7. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.82-83; **Hadâiku's-şakâyık**, s.101-102; **Keşfü'z-zunûn**, C.1, s.192, C.2, 1146, 1545, 1546; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.397, **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.1, s.297.

8. Bkz. "El-Mevlâ'l-Fâzilü'l-Kâmil Seyyid Mahmûd Efendi" maddesi.

vâlâ-haseb ve seyyid-i sahîhü'n-neseb mansıb-ı mezkûrla müşerref oldukları gibi bunların nuhbe-i ahvâli dahi kütüb-i tevârih ü âsârda muharrer ü mezkûr olup lâkin şimdiye kadar cümlesinin ahvâlini mütekeffil sırasıyla yazılmış mükemmel bir mecelle-i mahsûsası olmadığına ve **Devlet-i Aliyye'nin** bu gibi menâsıb-ı celile ve me'mûriyyet-i mühimmesinde istihdâm olunan zevât-ı kirâmın terceme-i hâl ve menâkıb-ı cemîleleri /9/ sırasında silk-i tahkîke çekilüp etbâk ve evrâk-ı rûzgâra zîver-bahş olmasına binaen bu bende-i âcizî-i bî-iktidâr **Es-Seyyid Ahmed Rıf'at** kem-bizâa vü perîşân-güftâr dahi mücerred **Devlet-i Aliyye-i** ebed müddetin sadâkat ve istikâmet-şi'ârı olan bende-ver-i a'yânı hakkında ale'd-devâm kerem ü inâyet ve mün'âm-ı müteâkibü'l-vukû' olduğunu i'lân ü ifhâma ve imtidâd-ı ömr-i devlet ve izdiyâd-ı şân u şevket ü saltanat-ı şehin-şâhî için isticlâb-ı da'vât-ı icâbet-âsâra ve bunlardan irtihâl-i dâr-ı bekâ idenlerin rahmetle yâd ve ber-hayât bulunanların tûl-i ömre mukârenetle hemîşe mazhar-ı iltifât-ı şehriyâr-ı ma'delet-âsârla mesrûrû'l-kalb olmalarına bir vesile-i hasene olmak niyyet ve ârzûsuyla **mevlânâ-yı müşârûn ileyh Mahmûd Efendi⁹den bed' ile hâlâ nakîbü's-sâdât bulunan Mevlânâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi Hazretleri¹⁰ne** gelinceye değin mansıb-ı mezkûrla müteşerriif olan olan sâdât-ı ulemâ-yı ızâm hazerâtının terceme-i hâl ve menâkıb-ı celîlelerin sırasıyla cem' ve telkîn ve kalem-i perîşân-rakamla zeyl ü tensîk iderek nâmını **Devhatü'n-Nukabâ** ile tezyîn eyledi. Eğerçi işbu nüsha-i letâif-i masnûa ve zerâif-i matbûa her ne kadar kendi ihtirâim değil ise de iktidâr-ı mevcûdeyi sarf ile bunca tevârih ü âsârdan kemâ-yenbağî tahkîk ü tedkîk ile silk-i imlâya çekmiş olduğumdan ve bir kitâb ki her ne kadar şîrîn-hitâb olsa manzûr-ı bâlişâh-ı ma'delet-âyîn buyrulmadıkça erbâb-ı fezâil ve ashâb-ı irfân ve emâsîlin ana nazar itmedikleri derkâr ve külliyyât-ı letâif ü maârîf olursa dahi mazhar-ı iltifât-ı hüsrevî-i vâlâ-cenâb olmadıkça el üzre tutmadıkları bedîdâr olduğundan binâen alâ-zâlik iltifât-ı mülûkânelerini erzânî görüp enzâr-ı şeref-âsâr-ı hilâfet-penâhîleriyle me'sûr olarak sâir kütüb ü tevârihin bâğât-ı âleme zîb ü zîver verdiği gibi bunun dahi vekâyî'-i rûzgâra zînet-bahş olması ümîdiyle takdîm-i atebe-i felek-mertebe-i hilâfet ü saltanat ve bârgâh-ı bâlişâh-ı bülend-menkabet kılındı. Cenâb-ı münezzilü'l-kitâb takaddese zâtuhu ani'l-ezdâdi hazretlerinden mütevekkî' ve mutazarrî'dır ki karîn-i hüsn-i nazar-ı saâdet-makrûn ve rehîn-i kabûl-i cenâb-ı saltanat-merhûn

9. Bkz. "El-Mevlâ'l-Fâzilü'l-Kâmil Seyyid Mahmud Efendi" maddesi.

10. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi" maddesi.

olup bu meymenet ile miyân-ı suhanverân-ı nazm u nesr ve hünerverân-ı fazl u şi'rde zellât u hatâsı dâmen-i âfv ile mestûr olarak¹¹ makbûl u mu'teber ola. Âmin yâ Mu'în. /10/

1. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Mahmûd Efendi¹² (ö. 943)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh* **Sultân Bâyezid Han-ı Gâzî** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- Hazretleri'nin hâcesi **Abdullah Efendi**¹³'nin ferzendidir. Müşârün ileyh **Abdullah Efendi**¹⁴ bu âlem-i tengnâ-yı kevn ü fesâddan nüzhet-fezâ-yı âlem-i a'lâya intikâl eyledikde yetîm kalup ba'zı sulehânın havza-i havme-i terbiyyetinde neşv ü nemâ bulmuş idi. Zamânesi ulemâsından telemmüz itdiği sadedde **Mevlânâ Lutfî** (ö. Rebîü'l-âhir 900¹⁵)¹⁶ ve **Mevlânâ Birgivî-zâde** (ö. 919)¹⁷'nin hizmetlerinde tahsîl-i melekât ve tekmîl-i kemâlât eyledikten sonra meslek-i tasavvufa sâlik olmuş idi. Seyâhat tarîkiyle **Arab** ve **Acem**'i bi'd-devr akd-i tâsi' evâilinde diyâr-ı **Rûm**'a avdet idüp ol hengâmda seyyid nâmıyla zuhûr iden bazı müteseyyidlerin vukû'a getirdikleri evzâ'-ı nâ-be-câdan dolayı terbiyyeleri lâzım gelmekle 901 târihinde yevmî yirmi beş akçe vazîfe ile mansıb-ı nikâbetle müteşerref olup sâdât-ı

11. Metinde به رقى şeklinde dir.

12. **Heşt Behîşt**, s.48-49; **Hadâyıku's-şakâyık**, s.342; Latîfî, **Tezkire**, s.96-97; **Meşâirü's-şu'arâ**, v.49b-51a; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.185-186; **Künhü'l-ahbâr**, s.152; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.9b-10a; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1041; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.311.

*. Müşârün ileyh diyâr-ı Arab'da nakîbü'l-eşrâf lakabın görmekle ashâb-ı devlete arz eyleyüp menşûruna nakîbü'l-eşrâf yazdırarak ol unvân-ı celîl ibtida kendülere bâ'is-i tebcîl olmuş idi.

13. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.361-362.

14. Bibl. yukarıda verildi.

15. Âşık Çelebi'ye göre 874 (**Meşâirü's-şu'arâ**, v.106a).

16. **Heşt Behîşt**, s.41-42; Latîfî, **Tezkire**, s.295-297; **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.279-283; **Meşâirü's-şu'arâ**, v.105b-106a; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.827-830; **Hadâyıkü's-şakâyık**, s.295-300; Beyânî, **Tezkire**, v.74b-75a; **Riyâzü's-şu'arâ**, v.118b-119a; **Mecelletü'n-nisâb**, v. 409b; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.2, s.8; **Esâmî**, s.303; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.90-91; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3992-3993; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.382; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.839-840; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.8, s.154. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Orhan Şaik GÖKYAY, **Molla Lutfî**, Ankara 1987.

17. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.295; **Hadâyıkü's-şakâyık**, s.311-312.

şiyâdât-âyâtın tashîh-i ensâb ve tenkîh-i ahsâbı ahvâline mutâbık umûr
 “ve laanallahu ed-dâhilü ve’l-hâricü” fehvâsınca duhûl ve hurûcu mûris-
 i la’net olan husûsa mürtebit-i mesâlih kendülere tefvîz olunmuş idi.
 Şi’r:

Hasîb ü nesîbest ü zân sebeb
 Şehenşâh-ı âlem nikâbet süpürd
 Be-çevgân-ı rûchân zi-meydân-ı fazl
 Zi-akrân-ı hod gûy-ı iclâl bürd

Hicret-i nebeviyyeden 943 senesine değin mansıb-ı nikâbetde sâbit-
 kadem olup sene-i mezkûrede tengnâ-yı zevâyâ-yı fenâdan hayât-ı ebedî
 ve bekâ-yı sermedîyi mütekeffil olan fezâ-yı fûshat-âbâd-ı kudse revân
 oldular. Müşârün ileyhın zât-ı mahmidet-simât u mekrimet-sıfâtı zîver-i
 siyer-i şâyeste ve pîrâye-i hulk-ı hamîd-i pâ-beste ile mâlî olup cemî’-i
 umûrunda tarîka-i mahmûde-i mes’ûdeye ve sîret-i marziyye-i raziyyeye
 sâlik idi. Şi’r:

Fî-bâbihi şerefü’l-ikbâli ve’d-düvel
 Fî-şânihi âyetü’l-ahlâki ve’s-siyer

hüsn-i akîde ve sıhhat-i i’tikâda mâlik olup selîmü’t-tab’ halîmü’n-
 nefis mütevâzî’ ve müteşerri’ ve müteverri’ zât-ı fezâil-simât idi. Nîrû-yı
 bâzû-yı cûd u sehâ ile izhâr-ı yed-i beyzâ idüp dest-i lutf u ihsânla fukarâ
 ve zuafânın gönlünü ele alur ve müddet-i ömründe sığâr u kibârın
 ahvâline taarruz itmeyüp kendi maslahatlarıyla mukayyed ü meşgûl ve
 esnâ-yı musâhabetde mâ-beynden teklîfi tarh eyleyüp /11/ hîn-i
 muhâvere ve muhâzar[a]da letâif-i latîfe söyler idi. Mengûş-ı kabûl
 olmağa sezâvâr dürer-i gurer-i eş’âr isdâr eyleyüp zebân-ı **Türkî**’de
 kasâyid-i latîfe ibdâ’ u ihtirâ’ eyledi. Şi’r :

Çün konem vâf-ı kitâbet ki dü rîst (?) varak
 Çün dehem şerh-i tu-râ çün dü-zebânest kalem

Rahmetullahi aleyh.

2. El-Mevlâ'l-Fâzıl Taşkendî Muhterem Efendi¹⁸ (ö. 22 Safer 980¹⁹)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Abdullah-ı Berzeş-âbâdî**²⁰ neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdir. Diyâr-ı **Taşkendî**'den zuhûr idüp tahsil-i ilm ü kemâl eyledikten sonra sebük-pâ gibi azm-i seyâhat ve pergâr-ı pâ-yı himmet ile rû-yı zemîni mesâhat idüp ba'de edâü'l-hacc **Dersââdet**'de ilka-i rehel-i ikâmet itmiş idi. 943 târihinde²¹ avâtîf-ı hüsrevânîden yetmiş akçe vazife ile nakîbüleşrâf ve arsa-i câh u şevketi bâidü'l-etrâf kılınup lâkin emr-i nesebi ta'n-ı mevâliden hâlî değil iken 960 senesinde esrâr-ı **Nakşendiyye**'nin gavvâs-ı bihârı **Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî** Hazretleri (ö. 963)²² diyâr-ı **Rûm**'a şeref-kudûm-ı erzânî kıldıkda huzûr-ı **Hazret-i Süleymân Hanî**'de müşârün ileyh **Abdullah-ı Berzeş-âbâdî**²³ neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdir diyü hüsn-i şehâdet eyleyüp mahdûmumuzdur mahzan anları ziyâret kasdıyla tahrîk-i şehbâl-i azîmet itmişiz demekle pâdişâh-ı kârdân yanında kadrlî âlî ve ulûfesi bâliğ-i rütbe-i mevâlî olmuş idi. Evâhir-i devlet-i **Süleymânî**'de tekrâr hacc idüp ol vakt livâ-i **Kütahya**'ya sâye-efgen-i iclâl ve bâl-güşâ-yı ikbâl olan **Sultân Selîm-i Kerîm** Hazretleri'ne mülâkî oldukda kendülerin saltanat ile tebşîr ve intikâl-i vâlid-i mâcidlerin hüsn-i ta'bîrle ifhâm idüp ol esnâda serîr-i saltanat u devlet pâdişâh-ı heft iklim müşârün ileyh **Sultân Selîm Han** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân-Hazretleri'ne intikâl itmesiyle kendülere hüsn-i i'tikâd ve nazm-ı rivâyet-i mukarrerresini mütezâd eyleyüp nahl-i ümîdi rîşedâr ve ser-rişte-i emeli zülf-i havrâ gibi keşîde târ olup kendülerin reîs-i âl-i abâ zî-ulemâ olan mücevveze ve sûf-ı dîrâz âstîn ile müşerref ü ser-firâz ve rahş-ı rahşânî saçaklı abâyî ile edhem-çeşm ve rişte-i atebe ser-rişte-i perde-i ahdâk gibi harîr-tîrâz kılmışlar idi. Servet-i vâfire /12/ ve şevket-i mütekâsire sâhibi olmuş ve 40 sene mikdârı mansıb-ı nikâbetde karâr itmiş iken müddet-i ömrü encâma resîde olarak 980 Saferi'nin yirmi altıncı günü nehâr-ı erbaada intikâl idüp **Ayasofya** kurbunda dârları civârında defîn-i hâk-i karâr-ı mezâr oldu. Müşârün ileyh sıhhat-i neseb ve izzet-i nefis ile

18. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.175-176; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.8a-9a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.98.

19. Sicill-i Osmânî'ye göre 22 Safer 999'da (C.4, s.98).

20. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.72, 175

21. Sicill-i Osmânî'ye göre 940'da (C.4, s.98).

22. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.2, s.72; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.359.

23. Bibl. yukarıda verildi.

meşhûr deryâ-yı ibrâzü'l-ensâba kemâl-i nizâm virüp duhûl-i bîgânenen sâf ve mahrûsü'l-etrâf ve temessükâtını düstûrû'l-ameli'l-eşrâf [u] ahlâf itmiş ve mansıb-ı nikâbetin i'zâzına bâdî seyyid-i eyd-i kesîrû'l-eyâdi olmuş idi. Şöyle ki izzet-i nefsi hadden ziyâde tekebbür ve tecebbür mertebesine bâliğ idi ki mecâlis ü mehâfilde sudûren ulemâyâ belki şeyhülislâm hazretlerine takaddüme himmet ve bizâa-i müzcâtla da'vâ-yı fazîlet ider imiş. 30.000 adet zer-i kâmilü'l-ayâr ve hadd u ihsâdan bîrûn cins ü akar terk eyleyüp bazı hayrât inşâsına **Emîr Şa'bân** (ö. 14 Rebîü'l-evvel 1002)²⁴ nâm seyyid-i meşhûru vasiyy-i muhtâr nasb idüp emîr-i mezbûr haslet-i imsâk ve nisbet-i hissetde **Taşkendî** olmağla mâl-i merkûmu irbâ eyleyüp öşri emsâl itmiş iken iz'âfla istiğlâl tamâna düşerek ol vakt **Eflâk** voyvodası bulunan **Mihâl-i** bed-fi'âle ikrâz eylemiş idi. 1002 târîhinde voyvoda-i mûmâ ileyh isyân eyleyüp nice müslûmân ile seyyid-i mezbûru def'aten şehîd ve emvâl-i ehl-i ribâyı kîse-i müşa'bid gibi nâ-bedîd eyleyüp muktedâ hırs-ı şûm-ı temettu'dan mahrûm eylediği **Zeyl-i Şakâyık**'da mezkûrdur. Rahmetullahi aleyh.

3. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Hasan Efendi²⁵

(ö. Muharrem 986)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh **Bağdâd Kadısı Yûsuf Efendi**²⁶'nin ferzend-i fûrûzende-ahteridir. Ulemâ-i asrdan **Hâfız-ı Acem** (ö. 957)²⁷ hizmetlerinde müddet-i medîde iştigâl ba'dehu **Kadrî Efendi Âstânesi**'ne ittisâl eyleyüp **Rûmili** Sadrı iken **Muhyiddin Efendi** (ö.952)²⁸'den mülâzım ve tarîk-i tadrîse âzim olmuş idi. Evvelâ yirmi beş akçe ile **Dimetoka**'da **Abdülvâsi' Efendi Medresesi**'ne müderris olup ba'dehu terakkiyât ile devr-i medâris ve 967 Zi'l-ka'desi'nde seksen akçe ile **Mağnisa Fetvâsı**'na terfi' olunmuş iken 70 Ramazânı'nda **Şehzâde Sultân Murâd** arzı ile azl olunup bir müddet mürûrunda Sadrı

24. **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.371-372 ; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.148.

25. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.247-248; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.122;

26. **Şakâyîku'n-nu'mâniye**, s.313; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.654; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3549.

27. **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.449-451; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.98; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1914.

28. **Şakâyîku'n-nu'mâniye**, s.432; **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.427-429; **Keşfü'z-zünûn**, s.1034, 1287; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.238; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.344; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.9, s.120.

Rûm olan **Hamîd Efendi** (ö. 985)²⁹ himmetiyle altmış akçe vazîfe-i tekâ'ud ta'yîn kılınmış idi. Bu hâl ile mahrûse-i **Burusa**'da /13/ kûşe-nişîn-i ferâğ olduğu hâlde 980 Saferi'nde mansıb-ı celîl-i nikâbet ile ihtirâm olundu. 84 Rebîü'l-âhiri'nde za'f-ı pîrî ve herim istîlâsıyla isti'fâ idüp yüz seksen akçe vazîfe ile yine mahrûse-i **Burusa**'da sâkin-i künc-i hamûl ve tâat ü ibâdâta meşgûl iken 986 Muharremi'nde kebûter-i cânı tahrîk-i şehbâl-i himmet ve âşiyân-ı kadîmine avdet eyledi. Müşârün ileyh sıhhat-i neseb ve şeref-i haseb ile meşhûr hüsnü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râf pîr-i nûrânî [ile] muammer vücûd-ı pâki salâh u nezâhetle muhammer olup hattâ intikâlinden bir kaç gün mukaddem **Hazret-i İmâm Hasan**-râdiyallahu Te'âlâ anhu- Hazretleri'ni vâkıalarında görüp kendülerini da'vet ve izhâr-ı mahabbet-i übüvvet iderler. Seherî edâ-yı düyûn u vasıyyet ve tehiyye-i³⁰ esbâb-ı sefer-i âhiret eyleyüp ol esnâda rıhlet itmişlerdir. Rahmetullahi aleyh.

4. El-Mevlâ'l-Fâzîlî'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi³¹ (940-12 Muharrem 992³²)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sudûr-ı devlet-i Süleymânîye'den ma'lûl **Emîr Efendi**³³ nin mahdûm-ı mükerrerleri olup 984 Rebîü'l-âhiri'nde mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf hil'at-i bâlâ-yı emânetleri kılınmış ve 88 Rebîü'l-âhiri'nde şeyhülislâm ve hallâl-i müşkilât-ı enâm olmuşlar idi. Terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye** sırasında tafsîlen silk-i tahrîre geçirilmiş olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh* .

29. **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.242-243; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.104.

30. Metinde "tehî-i".

31. **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.281-282; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.95; **Devhatü'l-meşâyih**, s.29-30; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.9b-10a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.125; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4329; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.399-401; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.39.

32. **Sicill-i Osmânî**'ye göre Muharrem 993 (C.4, s.125).

33. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.114.

* . Meşîhatle nikâbet müşârün ileyhde birleşerek âhir-i ömrlarına değin mansıb-ı nikâbet uhdelarında kalmışdır **Derkenar**.

5. El-Mevlâ'l-Fâzîlî-Kâmil Mîrzâ Mahdûm Efendi³⁴ (ö. 995)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh* **Muînüddîn Eşref** Hazretleri'dir ki **Mîrzâ Mahdûm** lakabıyla mevsûmdur. Peder-i vâlâ-gevheri **Mîr Abdülbâkî**³⁵ 'dir ki silsile-i nesebi **Seyyid Şerîf Cürçânî** Hazretleri' (740-814³⁶)³⁷ ne vâbeste ve taraf-ı mâderinden **Kadı-i Cihân** ve **Mîr Gıyâseddîn Mansûr** (ö. 957³⁸)³⁹ cenâblarına peyvestedir. Şehr-i dil-âvîz-i **Tebrîz**'de ulûm-ı akliyye vü nakliyyeyi tahsîl ve fûnûn-ı mesnûne ve riyâziyyeyi tekmiîl idüp **Îrân** şehzâdelerinden **Şâh İsmâîl-i Sâni**'ye muallim olmuş idi. 953 târihinde seyr ü seyâhat tarîki ile **Dersââdet**'e gelüp ol vakt **Rûmîli** kadîaskeri bulunan **Çivi-zâde Efendi** (ö. 4 Şa'bân 954)⁴⁰ huzûrunda tahannûf ve terk-i tarîk-i taassub ve taassuf itmişler idi. Ba'dehu /14/ makarr-ı saâdetlerine avdet idüp şâh-ı müşârûn ileyh'in yerine şehzâdesi **Şâh Tahmas** (26 Zi'l-hicce 919-15 Safer 984)⁴¹ hüsv-i **Îrân**-zemîn oldukda müşârûn ileyh'in dâire-i şevketi baîdû'l-etrâf ve sadr-ı ulemâ ve seyyidü'l-eşrâf olmuş idi. Ol esnâda diyâr-ı **Îrân**'da zâhîr olan telâtum-ı emvâc-ı fitne vü fesâd ve intişâr-ı şerâr-ı şerr-i zındıka vü ilhâd sünniyyü'l-i'tikâd olanlara huzûr koymamak mülâbesesiyle ol şâh-ı saîdi şehîd ve gark-ı rahmet-i Rabb-ı mecîd itdikleri esnâda bunlar dahi mübtelâ-yı habs u tazyîk ve hem-hâl-i **Yûsuf-ı Sıddîk** olmuşlar idi.

34. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.297-299; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.936-943; Beyânî, **Tezkire**, v.87a-b; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.10a-12a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.504.

* Kendüleri cânib-i Hicâz'a rû-mâl oldukda şürefâdan Seyyid Hasan'ı dâmâd idüp nikâbete tevkîl itmekle vefâtlarına değin emr-i nikâbeti mûmâ ileyh Seyyid Hasan idâre itmişdi.

35. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.297.

36. Mecdî Mehmed Efendi 816'da öldüğünü söyleyenlerin de olduğunu kaydetmektedir. Bkz. **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.42.

37. **Şakâyîku'n-nu'mâniye**, s.16, 18, 19, 24; **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.41-42; **Esmâü'l-müellifin**, C.1, s.728; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2857.

38. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 985 (C.3, s.621).

39. **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.511; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.621; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3316.

40. **Şakâyîku'n-nu'mâniye**, s.446-447; **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.446-448; **Devhatü'l-meşâyih**, s.19; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.344-345; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.268-269; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1902; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.361-363; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.22-23.

41. Ayrıntılı bilgi ve bibliyografya için bkz. Bekir KÜTÜKOĞLU, "**Şah I. Tahmasb**", **Vekâyinüvis-Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayını, İstanbul 1994, s.297-317.

Ba'de'l-halâs ol târîhde ehl ü ıyâlle şehri Zor vâlisî bulunan **Şemsî Paşa-zâde Mahmûd Paşa** (ö. 998)⁴²'nin sâye-i re'fetine ilticâ idüp paşa-yı müşârün ileyh nâme-i mahsûs ile vâlid-i mâcidlerine irsâl anlar dahi arz-ı pâye-i serîr-i Süleymanî kılup pâdişâh-ı ahâlî-nevâz teşrîf-i mihmân-ı kerîmden âgâh oldukda cevâiz-i pâdişâhâneleriyle i'zâz olunmuş akçe vazîfe⁴³ ve rütbe-i tekâüd-i ulemâ ile ikrâm itmişler idi. 973 senesinde edâ-yı farîza-i hacc ve îfâ-yı levâzım-i acc u secc eyledikten sonra avdet ve **Sultân Murâd Han-ı Sâlis** Hazretleri'nin kemâl-i ni'met ü nevâllerile perverde olup manzûme-i rivâyât-i aliyyeleri müstezâd kılınmış idi. 86 senesinde mevleviyyet ile **Âmid** kazâsına ve 87 Recebi'nde **Bağdâd**-ı behîşt-âbâd ve sene-i mezbûrede **Trablusşam** kazâları kadılığı ve 89 Şevvâli'nde **Medîne**-i münevvereye sene-i merkûme Rebîü'l-evvelî'nde **Mekke**-i mükerrreme ile tekrîm ve tebçil olunmuşlar idi. 93 Muharremi'nde mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa sâyesâ ve 94 Muharremi'nin yevm-i âşûrâsında **Dârü's-Saltanat-ı Seniyye** kadılığına şeref-bahşâ olup ol târîhde vâlidelerinin vefâtı kemâl-i te'sîrlerini mûcib olarak terk-i mansıb u câh ve azm-i cânib-i kıblegâh eylediklerinde **Mekke kadısı Seyfî Efendi** (ö. 994)⁴⁴'nin haber-i vefâtı gelüp **Rûmîli Sadâreti** pâyesi ile mükerreren hâkim-i belde-i harâm ve şeyhü'l-harâm-ı vâcibü'l-ihtirâm olmuşlar idi. Vâlidelerinin meyyitini deryâdan **Medîne**-i Münevvere'ye îsâl için kendiler cânib-i berden müteveccih olup mücâveret itmişler idi. 95 senesi evâhîrinde ol arz-ı mukaddesede irtihâl itmişlerdir. Mevlânâ-yı müşârün ileyh mecmûa-i fezâil ü maârif ve cerîde-i şerâif ü letâif latîf-i mücessem bir mahdûm-ı mükerrrem idi. Taâm u libâsda tekellüfe mâil esbâb-ı ihtîşâm ve riâyet ü ihtirâm süfte-dil nukûd-ı bî-şümârı evzâ' u etvârı gibi perişân gâhî gedâyı bî-nevâ gâhî pâdişâh-ı âlî-şân idi. /15/ Fenn-i nücûma muttali' olduklarından 94 târîhinde hacca gidüp ol zemîn-i mübârekde karar ideceklerin kendü hatlarıyla zabt u tahrîr eyledikleri târîhde mestûr ve dürer-bârlarından sudûr iden eş'âr-ı belâgat-şîârları **Tezkiretü's-şuarâ**'da mezkûrdur. Mervîdir ki nakîb oldukları sene ki 93 Muharremi'ne musâdif olup ol esnâda kaht-ı bârândan ahâlî-i **Dersââdet** sıkılarak istiskâ için **Ok Meydanı**'na çıktıkları gün kendülerinin **Dersââdet**'e vâsıl oldukları gün olup sâdât-ı kirâm ile berâber doğru ol mahalle nâzil ve ebr-i rahmet gibi vâsıl olup niyâz-ı girye-hîzle pür-tâb duâ itdiklerinde te'sîr-i enfâs-ı müteberrikeleri fî'l-hâl nümâyân olup

42. Sicill-i Osmânî, C.4, s.314.

43. Burada "akçe" kelimesinden önce 25, 40 vs. gibi bir sayı bulunması gerekir.

44. Hadâyıkü'l-hakâyık, s.287-288.

gırbâl-i ebr-i bârânda âlemi sır-âb u reyyân eylemiştir. Rahmetullahi aleyh.

6. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Yahyâ Efendi⁴⁵ (ö. Rebîü'l-âhir 1008⁴⁶)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Kiçi Mîrzâ-zâde** demekle meşhûr-ı enâm olan seyyid-i sâdât-ı kirâm[dan]dır. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve tekmîl-i pîrâye-i mantûk u mefhûm idüp **Hasan Beyefendi**⁴⁷ merhûmdan mülâzım ve tarîk-i tadrîse âzim olarak devr-i medâris ve akd-i mecâlis iderek **Edirne**'de dârü'l-hadîs pâyesine sâye salmış idi. 95 Zi'l-hiccesi'nde **Mîrzâ Mahdûm**⁴⁸'un **Mekke**'den vefâtı haberi gelüp nakîb-i sâdât-ı kirâm oldular. Bu sûretle bir kaç medâris dahi devr idüp nihâyet 1002 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Galata** ve 1003 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Üsküdâr** kazâlarına kadı olup 1008 Rebîü'l-âhiri'nde rebî'-i hayâtı âhir mübtelâ-yı sarsar-ı fenâ ve berg-rîz-i hazân-ı mergele bî-berg ü nevâ olmuşlardır. **Tophâne**'de **Fındıklı Çarşusu**'nda **Ca'fer Efendi Tekyesi**'nde **Arab Ahmed Türbesi**'nde medfûndurlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü maârif ile meşhûr kerîmü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râk nazîf ü latîf bir zât-ı Şerîf olup **Mîrî** mahlası ile iş'ârı ve **Tezkiretü's-Şuârâ**'da ba'zı eş'ârı vardır. **Assâr**'ın **Mîhr ü Müşterî**'sini terceme itmiştir. Rahmetullahi aleyh.

7) El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Abdülkâdir Efendi⁴⁹ (ö. Cemâziyye'l-evvel 1013)

/16/ Medîne-i **Kayseriyye**'de sıhhat-i neseb ile be-nâm olan sâdât-ı kirâmdandır. **Bahâeddin-zâde Efendi**'den ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp sâlik-i semt-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i hükm ü imzâ olmuş idi. Beldesi olan **Kayseriyye** kazâsından munfasıl ve künc-i ibâdetde münzevî

45. **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.431-432; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.944-946; Beyânî, **Tezkire**, v.88a; **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, s.504; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.634.

46. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 1008 Şevvâli (C.4, s.634).

47. **Hadâyikü'l-hakâyık**'da Hasan Bey adlı; biri 984 Muharremi'nde, öteki 996 Recebi'nde vefat eden iki müderris görünüyor.

48. Bibl. yukarıda verildi.

49. **Hadâiku'l-hadâik**, s.497; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1311, s.345.

vü mütebettil iken 1008 Rebîü'l âhiri'nde bâ-emr-i Şerîf **Dersââdet**'e gelüp nikâbet-i sâdât-ı kirâm savâb-dîd-i şeyhülislamî ile kendülere in'âm olundu. Ol meşgale-i celîle ile sübha-şümâr-ı eyyâm iken 1013 Cemâziyye'l-ülâsı'nda intikâl ve âlem-i kudse isti'câl eylediler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh seyyid-i eyd-i nezâhet- rûsûm kemâl-i diyânetle yegâne istikâmette elif gibi müfred-i zamâne olup ilm ü ma'rifetle şîârı ve Kadî mahlası ile eş'ârı vardır. Rahmetullahi aleyh.

8. El-Mevlâ'n-Necîb Seyyid Mehmed Nakîb⁵⁰
(ö. Şevvâl 1013)

Mevlânâ-yı Müşârün ileyh Burusevî Seyyid Ahmed Çelebî'nin mahdûm ı kerîmidir. Amm-i büzürgvârları Mîr Hasan Çelebî (ö. 957)nin oğlu Es-Seyyid Mehmed Efendi (ö. 1012)⁵¹ Yavaş Çelebî lakabıyla meşhûr olmağın bunlar dahi Yavuz Çelebi demekle zebân-zed-i cumhûr idi. Tahsîl-i şerâif-i ilm ü irfân ve tekâmül-i letâif-i tahkîk u ikân cyleyüp bi-hasebî'l-âde devr-i mecâlis-i ifâde üddikten sonra sâlik-i semt-i kazâ ve ba'zı bilâd-ı cesîmede fermân-revâ-yı hükm ü imzâ olmuşlar idi. Ba'dehu tarîk-ı tedrîse dâhil ve kırk akçe vazîfe ile **Burusa**'da Emîr Sultân Medresesi'ne vâsıl olup 1000 Rebîü'l-âhiri'nde huzûr-ı sadreynde **İidâye**'nin **Kitâb-ı Cihât**'ından imtihân olunup sene-i mezbûre Recebî'nde **Kâsımpaşa Medresesi** inâyet olunmuş idi. Bu sûretle devr-i medâris iderek 1013 Saferî'nde **Eyyûb** kazâsıyla mukziyyü'l-merâm ve sene-i mezbûre Cemâziyye'l-ülâsı'nda nakîb-i sâdât-ı kirâm olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Şevvâlî'nde terk-i alâyık-ı fânî ve azm-i hadâyık-ı câvidânî eylediler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh nahl-i ser-sebz-i çemenzâr-ı ulûm şîr-i gurrân-ı bîşe-i irfân bahr-ı cûşân-ı dâniş-i iz'ân olup dâmen-şâhid-i câme-i zîb ü fazl u edebî gubâr-ı nakâyısdan pâk idi. Bu eş'ârları dâniş-i irfânların iş'âr ider. Mısra':

Yavuz güzel değil midir ol şâh-ı hışmnâk

Rahmetullahi aleyh

50. **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.498-499; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.138.

51. **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.499; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.137.

9. /17/ El-Mevlâ Emîr Ali Efendi⁵²
(ö. Cemâziyye'l-evvel 1025)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh mahrûse-i **Burusa**'da beydâ ve peydâ-i şühûdda cilve-nümâ olup evâil-i hâlinde tarîk-i saâdet-refîk-i ilme sülûk ve kurs-ı iştihârın sikke-i sultân-ı ulemâ ile meskûk itdikde **Hâce Sa'deddin Efendi Hazretleri**' (943-12 R.evvel 1008)⁵³nden mülâzım ve azm-i râh-ı tadrîse câzim olup kırk akçe ile **Burusa**'da **İsâ Bey Medresesi**'ne nâil ve bu sûretle devr-i medâris idüp nihâyet 1010 Muharremi'nde **Âmld** ve 11 Saferi'nde **Yenişehir** kazâları ile be-kâm ve 13 Şevvâli'nin evâsıtında nikâbet-i sâdât-ı kirâm ile ikrâm olundular. Mansıb-ı mezkûrda nice zamân kemâl-i nezâhet ü istikâmetle hizmet ve Sa'd-ı Ekber gibi feyz-i saâdet-i siyâdet eyleyüp nihâyet 1025 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda da'vet-i Hakk'a icâbet ve meş'ale-i nûr-ı îmânla râh-ı kadîm-i dârü'n-naîm isâbet eyledi. Mevlânâ-yı müşârûn ileyh kemâl-i salâbet ile meşhûr istikâmetde ilm-i tenkîh-i hücec ve temessükât-ı sâdâtda müsellemler-i asl sâbit-i ırk-ı tâhiri kemâ-yenbağî⁵⁴ siyânet ve bahrü'l-ensâbı duhûl-i bîgânedden hirâset üzre olup müteseyyidlerin hakâyık-ı hiyeli ma'lûmu olmağın bir şecere ihdâs idüp kırk şâhid ve her biri ricâl-i erbaîn rütbesine mütesâid olmasını iltizâm ve bilâ-nekîr şöhret ü şuyûnı şart-ı ahyer-i husûl-i merâm kılmış idi. Ammâ eyyâm-ı Bürûdet-i şitâ gibi hengâm-ı şiddet ve huşûneti güzâr itdikde âyîne-i âlemde aksi nümâyân olup alâmetleri alınan sâdât destâr-ı sebz ile ser-â-ser muallim ve def'aten eşcâr-ı baharî gibi ser-sebz ü hürrem olmuşlar idi. Rahmetullahi aleyh.

52. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.582; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12b-13a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.508.

53. Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.48-67; **Riyâzü's-şu'arâ**, v.75a-76a; **Hadâyîkü's-şakâyık**, s.429-431; Rızâ, **Tezkire**, s.46; **Devhatü'l-meşâyih**, s.42-43; **Hadikatü'l-cevâmi**, C.1, s.272; **Fezleke**, C.1, s.130; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.18-19; **Âlimler ve Sanatkârlar**, s.69-90; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.416-421; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.47-50; Franz BABINGER, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev. Coşkun ÜÇÖK, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1982, s.137-141. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. "**Hoca Sadeddin Efendi**", **İA.**, C.4, s.27-32.

54. "kemâ-yenbağî" metinde "kemâl-i yenbağî" şeklinde yazılmıştır.

10. El-Mevlâ Kâsım Gubârî Efendi⁵⁵ (ö. 1034)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhın vücûd-ı kesîrû'l-mehâmidi belde-i Âmid'den bedîdâr ve hoş-nüvislikde nâdire-i edvâr olup be-tahsîs rikkat-i hatt-ı gubârîyle la'l-i cânân gibi pür-iştihâr olmağın Gubârî mahlasıyla şöhet-şiâr olmuş idi. Oradan Der-i Aliyye'ye âzim ve Hâce Efendi Asitânesi'ne mülâzım olup destyârî-i terakkiyâtla her pâyede tekrîm ve kâm-ı şümârân-ı merâkî-i menâsıba takdîm /18/ olunup ve birer medâris ile 1019 Cemâziyye'l-ülâsı'nda Sahn'a gelüp 21 Şevvâli'nde Eyyûb ve 24 Cemâziyye'l-ülâsı'nda Süleymâniye medârisinin birine kadem-i himmet koymuşlar idi. 25 Cemâziyye'l-ülâsı'nda mansıb-ı celîl-i nikâbetle Mekke-i mükerrreme pâyesi ile ikrâm ba'dehu İstanbul kazâsı i'tibârı ile ihtirâm olunmuş idi. 34 Cemâziyye'l-âhiresi'nde mütevârî-i mevce firâr ve gark-ı rahmet-i Perverdgâr oldu. Civâr-ı Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî -radiyallahu anhü'l-Bârî-de medfûndurlar. Mevlâ-yı müşârün ileyh harîs-i iktinâ-i maârif ü ulûm ve vecîh ü edîb-i hülvü'l-lisân ve lebîb-i müntesib olduğı kibâr mecâlisinde herkes hayr ile yâd ve ihsâna teveccühlerin tebşîr ile nice mahzûnu şâd kılmak mu'tâdı idi. Hilâl-i mutârahada sînâat-ı kelâm ve hurdekârî-i sevâd-ı erkâm ile üstâd her sanâyi'-i diyârî ve çâbü-k-süvârân-ı kümeýt-i aklâm ile müsâhim ü mübâdî belki demm-i mübâhât-ı mû-şikâfide lâ-yeşükk Gubârî diyü da'vâ itse ratbü'l-lisân-ı senâ olanlar hâme gibi tasdîke cârî olmak mukarrer imiş. Merhûmun nesebi medhûl ve rahîk-i tahkîk-i ma'lûl olup mervîdir ki pederi İstanbul'a gelüp kendüleriyle ol mülâkâtında taaccüb-künân hâşâ ki bu sultân benim oğlum ola dir imiş. Sultân Ahmed Han-ı Evvel Câmî'-i Şerîfi derûnunda olan celî hatlar bunlarındır. Gubârî tesmiye olunduğuna sebep bir pirinç dânesine İhlâs-ı Şerîf yazdığıdır. Rahmetullahi aleyhimâ.

55. Hadâyıkü'l-hakâyık, s.693; Tuhfe-i Hattâtîn, s.354; Riyâzü'n-nukabâ, v.13a-b; Sicill-i Osmânî, C.4, s.48-49.

11. El-Mevlâ'l-Fâzıl Ve Sadrû'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi⁵⁶ (960 - 1040)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh vilâyet-i Hamîd dâhilinde kâin Eğridir nâm kasabada medfûn **Tarîk-i Zeyniyye**'den **Eş-Şeyh Bürhâneddin Hazretleri**' (ö. 970)⁵⁷ nin necl-i necîbi ve zümre-i kuzâtdan **Şerîfî Mehmed Efendi**⁵⁸ nin ferzend-i hasîbidir. 960 hudûdunda çeşmesâr-ı vücûda vürûd ve istifâze-i mâû'l-hayât-ı vücûd olup hengâm-ı tefrîk-i sefid ü siyâhda tahsîl-i sevâd ve meş'al-i nûr-ı şuûr ile seyr-i safahât-ı istihâl ü isti'dâd idüp sadrû'l-ulemâi'l-a'lâm **Zekerîyyâ Efendi** (920-12 Şevvâl 1001)⁵⁹ 'nin 990 târîhinde **Anadolu** sadrı olduklarında tezkirecilik hizmetlerinde istihdâm ve şeref-i mülâzemetle îsâl-i merâm buyurmuşlar idi. Alâ hasebi'l-merâtib devr-i menâzil-i menâsıb idüp 13 Saferi'nde **Haleb** ve 14 Zi'l-hiccesi'nde /19/ **Galata** ve 17 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Şâm**-ı Şerîf kazâlarında mütesaddî-i ahkâm olup yârân-ı kuzâtdan **Şerîf Sabrî** (ö. 1055)⁶⁰ Mısra':

Zihî Hâkim-i Şâm-ı Şerîf (1017)

mısraînı târîh düşürmüş idi. 1019 Saferi'nde **Mekke-i mükerrerme**'ye nakl olunup 20 Cemâziyye'l-âhiresi'nde ba'de edâ-i menâsikü'd-dîn veche-i azîmet-i cânib-i **Rûm**'a tahvîl eylemiş idi. 1024 Rebû'l-âhiri'nde **Edirne** kazâsıyla mukziyyü'l-merâm ve 25 Saferi'nde mısır-ı **Kâhire**'ye nakl ve 27 Cemâziyye'l-âhiresi'nde kazâ-i **Darû's-saltana** ile mazhar-ı ikrâm olmuşlar idi. Sene tamamında ma'zûl olup 29 Cemâziyye'l-ülâsı'nda **Anadolu** sadrına şeref-efzâ ve 31 evâilinde **Ruscuk** kazâsı arpalık ta'yîn olunarak 32 Şa'bâm'nda hurûc ale's-sultân

56. **Hadâyîkû'l-hakâyîk**, s.742-744; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.516-517; Beyânî, **Tezkire**, v.45b; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.13b-14a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.141.

57. **Hadâyîkû'l-hakâyîk**, s.77-78; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.15.

58. Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.515-516; Beyânî, **Tezkire**, v.45a-45b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.141.

59. **Hadâiku'l-Hakâyîk**, s.322-324; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.947-951; Beyânî, **Tezkire**, v.88b; **Riyâzü's-su'arâ**, v.120b-121a; Rızâ, **Tezkire**, s.89-90; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.35-36; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.428; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2416; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.321; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.412-414; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.45-46.

60. **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.138; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.172-173; Rızâ, **Tezkire**, s.59-60; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.90-95; **Safâyî**, **Tezkire**, s.188-189; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.221; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.281-282; **Edirne Şairleri**, s.280-283.

töhmeti ile nefy olunan ba'zı ulemâ ile maan **Burusa**'ya nefy ü iclâ olunmuş idi. Cülûs-ı **Sultân Murâd Han-ı Râbi**'den sonraca afv u itlâk olunup 33 Zilka'desi'nde tekrâr **Anadolu** sadrı olmuşlar idi. 34 Cemâziyye'l-âhiresi'nde nakîbüleşrâf ve reşk-endâz-ı eslâf olup sene-i mezbûre Şevvâli'nde sadr-ı sadâret-i **Rûm**'a nakl birle tekâmîl-i merâtib-i ilmiyye eylediler. 39 hilâlinde mansıb-ı cetîl-i nikâbeti ammi-zâdeleri olan **Şeyhî Efendi**' (ö. 1044)⁶¹ye ferâgat ve te'kîd-i alâka-i mahabbet için akd-ı peyvend-i musâhîret eyleyüp kendüler tebettülü ilellah azîmet itmişler idi. 1040 Zi'l ka'desi'nin sekizinci günü yevm-i ahadda müteveccih-i dergâh-ı ahad ve rû-nihâde-i hâk-i lahd olmuşlardır. Civâr-ı **Türbe-i Ebâ Eyyûb**'da i'dâd ettikleri mezâr-ı ıtırnâkde mütevârî-i hâk-ı pâkdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh hâiz-i kasabü's-sebak-i ilm ü irfân şerifü'n-nefs âlî-himmet kerîmü'l-asl sâfî-taviyyet ulûm-ı Arabiyyede mâhir fûnûn-ı edebiyyede hall-bend-i ukûdü'l-cevâhir şi'r ü inşâda yegâne efrâd-ı maârifde müfred-i zamâne sehî vü kerîm müşfik ü rahîm hasîb ü nesîb idi. **Kasîde-i Bürde**'ye tahmîs ve kasâid-i bedîiyyesi vardır. Arabî inşâları ve takrîzleri mahsûd-ı üdebâ ve reşk-endâz-ı Arab-ı Urbâdır. **Şerîfî** mahlası ile eş'âr-ı şerîfeleri tezkirelerde mestûr ve yârân-ı sühen-şinâs meyânında meşhûrdur⁶². Bu ebyât müntehab-ı eş'âr-ı belâgat-simâtıdır. Beyt:

Gerçi dirler va'deye eyler vefâ ol nâzenîn
Bana ammâ çekmeyince sîneye gelmez yakîn

ve lehu

Varmadın mekteb-i hüsn içre dahi üstâda
Ezber itmiş sebak-ı şîveyi Hâfız-zâde

ve lehu

Germ-âbe içre var gör o dellâk-i âfeti
Soydu cihânı eyledi dervîş-i Halvetî⁶³

Rahmetullahi aleyh.

61. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed ibni Es-Seyyid Mehmed maddesi".

62. Burada mahlasının "Şerîfî" olarak gösterilmesine rağmen yukarıda ismi geçen iki tezkirede şairin mahlası "Şerîf"tir. "Şerîfî", şairin babasının mahlasıdır.

63. Sondaki tamlama metne aldığımız şekliyle "dervîş-i Halvetî", yani "Halvetî dervîşi" okunabileceği gibi "dervîş yalnızlığı; dervîşin halvete çekilmesi" mânâsında "dervîş halvetî" şeklinde de okunabilir. Şair burada söz oyunu yaparak ibareyi tevriyeli kullanmaktadır.

**/20/ 12. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İbni Es-Seyyid Mehmed⁶⁴
(ö. Ramazân 1044)**

Mevlânâ-yı müşârün ileyh nahl-i ser-sebz-i çemenzâr-ı siyâdet serv-i sâbit-kadem-i bûstân-ı saâdet hâiz-i haseb ü neseb ve fâiz-i mehâsin-i mevrûs u mükteseb **Mevlânâ Mehmed Efendi**'dir ki âfitâb-ı vücûd-ı pür-cûdu vilâyet-i **Hamîd**'de **Eğridir** nâm kasabadan bürûz u zuhûr ve **Allâme Şeyhî Efendi** dimekle tanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhûr ve silsile-i nesebleri **Seyyid Şeyh Bürhaneddin Efendi** Hazretleri' (ö. 970)⁶⁵nevâbeste ve mevsûldur. Evâil-i hâlinde fezâil-i ilm ü irfânı tahsîl ve sahâyif-i dil ü cânı unvân-ı maârifi bî-kerân ile tekmîl itdîkde **Şeyhülislâm Yahyâ Efendi** (960-8 Zî'l-hicce 1053⁶⁶)⁶⁷ hizmetlerinde mülâzım ve medârise müdâvim olup kırk akçe medreseden ma'zûl oldukda 1019 Ramazânı'nda **Nâib Mehmed Efendi** (ö. 1094)⁶⁸ yerine **Fethiye Sinân Paşa Medresesi**'ne hâric ve elli akçe ile âric oldular ba'dehu **Zâl Paşa ve Şâh Sultân ve Sahn ve Hâseki Medreseleri**'ne ta'zîm ve 31 Şa'bânı'nda **Sultân Selîm-i Kadîm Medresesi**'yle tekrîm olunup 32 Muharremi'nde **Kuds-i Şerîf kazâsı** ihsân ve 35 Zî'l-ka'desi'nde **Mekke-i mükerreme kazâsıyla** nâil-i lutf-ı firâvân olup **Cem'î Çelebî** (ö. 1070)⁶⁹ bu gûne târîh dimişdir. Mısra':

64. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.18-20; **Zübdetü'l-eş'âr**, v.178a; **Rızâ, Tezkire**, s.52; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.87; **Rîyâzü'n-nukabâ**, v.14b-15a. Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde ayrı bir şair olarak gösterilerek "Seyid Burhâneddîn-zâde diye tanındı." açıklaması verilen Şeyhî'nin de aslında bu şair olduğu anlaşılmaktadır.

65. **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.15.

66. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 18 Zî'l-hicce 1053 (C.4, s.636).

67. Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.1077-1081; **Beyânî, Tezkire**, v.105a; **Riyâzü'ş-şu'arâ**, v.154b-156a; **Zübdetü'l-eş'âr**, v.173b; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.110-114; **Rızâ, Tezkire**, s.107-108; **Enîsü'l-müsâmirîn** s.100-102; **Devhatü'l-meşâyih**, s.46-48; **Esâmî**, s.344; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4793; **GIBB, A History of Ottoman Poetry**, C.3, 273-288; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.498-499; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.636; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.441-446; **Şeyhülislâm Yahyâ Efendi, Dîvân-ı Yahyâ**, İstanbul 1334; **Âlimler ve Sanakârlar**, s.127-142; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.174-175; **Murat URAZ, Şeyhülislâm Yahyâ**, İstanbul 1944; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.60-63. Bibliyografya için bkz. **Lütfi BAYRAKTUTAN, Şeyhülislâm Yahya Divanı'ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.

68. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.120; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.186.

69. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.661-663; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.53-57; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.339.

Vâlî-i Ka'be oldu bir allâme-i Haydar-siyer

Lakîn gitmemekle ol mansıb-ı şerîf ile **Kara Çelebi-zâde Azîz Efendi** (1000-Rebîü'l-âhir 1068)⁷⁰ teşrîf olundu. 36 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Galata** kadılığıyla ikrâm ve ba'de'l-azl **Anadolu** pâyesiyle ihtirâm olunarak hânelerinde uzlet-nişîn iken 39 hilâlinde amm-i büzürgvârları **Nakîbüleşrâf Şerîf Efendi**⁷¹ mansıb-ı celîl-i nikâbeti bunlara ferâgat ve te'kîd-i alâka-i mahabbet için akd-i peyvend-i musâhîret ettiler. **Cem'î Çelebi**⁷² mansıb-ı nikâbete târîh demiştir. Mısra':

A'lem-i âl-i 'abâ oldu nakîb-i şürefâ

63 Zi'l-ka'desi'nde selefleri rû-nihâde-i hâk-i mezâr oldukda mutasarrıf oldukları vazîfe ve sahîha-i rivâyetleri olan **Dimetoka** arpalığı verilüp 43 Zi'l-ka'desi'nde ol vakt şeyhülislâm bulunan **Ahî-zâde Hüseyin Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi** (ö. Receb 1044)⁷³'nin ziyâfetlerine duhûl töhmetiyle hüssâd-ı bed-nihâdın gamz u ifsâdıyla deryâdan kazâ-yı **Mekke-i mükerreme** nâmıyla **İstanbul**'dan tard u ib'âd olunup 44 Ramazânı'nda **Cidde İskelesi**'ne karîb varıldıkda mütevârî-i emvâc-ı bahr-i rahmet-i cenâb-ı melik-i gafûr olmağla hâk-i pâk-i **Cidde-i /21/ Ma'mûre**'de mestûr olmuştur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh maârif ü kemâlâtla meşhûn ve sandûka-i derûnunda nukûd-ı envâ'-ı fezâil mahzûn envâr-ı kelâm-ı mu'cez-nizâmı mişkât-ı encümen-i ehl-i irfân ve asâr-ı aklâm-ı müşgîn-erkâmı mânend-i çemenzâr-ı cinân safâ-bahş-ı ehl-i ezhân nazm u nesrde mâhir mecmûa-i fezâil ü nevâdir idi. Âsârından

70. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.252-254; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.341-343; **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, s.317-319; **Safâyî**, **Tezkire**, s.217-218; **Devhatü'l-meşâyih**, s.57-62; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.274-275; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.339; **Âlimler ve Sanatkârlar**, s.107-126; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.461-462; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.224-227 (Babinger burada Abdülazîz Efendi'nin Abdî mahlasıyla şiirler yazdığını belirtmektedir. Tezkirelerde ise şairin Azîzî'nin yamsıra Abdülazîz mahlasını kullandığı belirtilmektedir.); **Mu'cemü'l-müellifin**, C.5, s.245; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.76-79.

71. Bibl. yukarıda verildi.

72. Bibl. yukarıda verildi.

73. **Ahi-zâde Hüseyin Efendi** (Cemâziyye'l-evvel 980-ö. Receb 1043) için bkz. **Hadâyikü'l-hakâyik**, s.755-757; **Rızâ**, **Tezkire**, s. 29-30; **Mucîb**, **Tezkire**, s.9; **Devhatü'l-meşâyih**, s.48-50; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.128; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.189-190; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.446-449; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.64-66. Oğlu Seyyid Mehmed Efendi için bkz. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.13-14; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.157.

Şeyhî mahlası ile Türkî ve Arabî eş'ârı ve Sâkînâme'si vardır. Türkîsinden bu iki beyt nümûnedir. Nazm:

Peykân-ı tîr-i gamzene vâbestedir gönül
Ednâ nazarla hâsıl olur ârzû-yı dil

* * *

Gamzesinden bir işâret besdür ana Şeyhiyâ
Ol şeh-i hüsnün nedîm-i bî-zebânıdur gönül

Alîlû'l-mizâc olmağla müdâvât-ı ilâca iştigâli ziyâde ve me'kûlât ü meşrûbâta i'tinâsı fevka'l-âde idi. Kahve bedeli kışve peydâ idüp tabh u terkîbi bâbında mahsûs risâle yazmıştır. Eş'âr-ı Arabiyyelerinden **Kuds-i şerîf** kadısı iken **Seciyye** nâm bir kasîde-i belîga nazm u inşâ idüp her gece **Sahratullah**'da kırâat olunmak şartıyla bir mikdâr mâl vakfeylemiştir. İle'l-ân eseri bâkî ve sevâbı câridir. Hilâf-ı âde taraf-ı saltanatdan taleb ile duhân hürmetine mufassal ve meşrûh fetvâ yazmıştır. Rahmetullahi aleyh.

13. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Emîr Efendi⁷⁴ (ö. 10 Muharrem 1057)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhin nukre-i vücûdî hâk-i pâk-i **Ankara**'dan bedîdâr olmağla **Ankaravî Emîr Efendi** demekle şöhrat-şîar olmuşdur. Nukûd-ı ilm ü irfân ile kesb-i vicâhet ü şân ve kemâ-yenbağî tahsîl-i unvân itdikten sonra tarîk-i kazâyâ âzim olup arâzî-i mukaddesede nice bilâda hâkim ve revnak-efrûz-ı mehâkim olarak vatan-ı aslîleri olan **Ankara**'ya dahi iki defa kadı olmuşlar idi. Sâlisen mevleviyyetle mansıb-ı mezbûr inâyet ve 39 Zi'l-hiccesi'nde **Sâdık-zâde Hısmı Abdullah Efendi** (ö. 1055)⁷⁵ yerine **Medîne-i münnevverekazâsıyla** tekrîm ve 43 Zi'l-ka'desi'nde⁷⁶ **Allâme Şeyhî Efendi**⁷⁷ yerine mansıb-ı celîi-i nikâbetle ta'zîm olundular. **Ol mansıb-ı celîlû's-şânda 14 senî mekîn olup 1057 Muharremi'nin yevm-i âşûrâsında tecerru'-ı câm-ı fenâ ve hazret-i şehîd-i Kerbelâ neseb-i âlîlerin isbât-ı hüccet-i da'vâ-yı intimâ eyledi. Dâvûd Paşa Câmi'-i Şerîfi harem-i İrem-nişânında medfûndur.**

74. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.135 (bu eserde ismi Mehmed Saîd Efendi olarak geçmektedir.); **Tekmiletü's-şakâyık**, s.131; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.16a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.162.

75. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.125-126.

76. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 1042 Muharremi'nde (C.4, s.162).

77. **Bibl.** yukarıda verildi.

Mevlânâ-yı müşârün ileyh salâh u diyânetle mevsûm nahl-i ser- sebz-i edeb seyyid-i sahihü'n-neseb bir zât-ı latîf vücûd-ı şerîf pîr-i nûrânî ve rûteb-i /22/ âlîyeye erzânî idi. Rahmetullah.

14. El-Mevlâ Seyrek-zâde Yûnus Efendi* 78 (ö. Safer 1062)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh tabaka-i **Sultân Mehmed Han-ı Sâlis**'de zîver-i **Zeyl-i Şakâyık** ve nûr-ı nev-nehâr-ı hadâik olan **Seyrek-zâde Emrullah Efendi**'(5 Zî'l-ka'de945-15 Şa'bân 1008)⁷⁹nin [mahdûm]-ı kihteridir. Unfuvân-ı şebâbında tahsîl-i sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı mantûk u mefhûm idüp **Ganî-zâde Efendi** (ö. Cemâziyelâhir 1036)⁸⁰ hizmetlerinden mülâzemetle be-kâm ve hizmet-i müdârisesi tamam olup **İmâm-ı Sultân Murâd Han-ı Sâni Evliyâ Efendi**'ye damâd olmağın riâyeten li-hâtıra **Revân Seferi**'ne revân ve **Pazarcık** nâm menzilde darb-ı hiyâm olundukda **Muîd Ahmed Efendi** (ö. Rebîü'levvel 1057)⁸¹ yerine **Edirne** kazâsıyla mukzıyyü'l-merâm olmuş iken 1045 Ramazânı'nda nâibi **Dramalı Yahyâ Efendi**'nin **İstanbul**'a kürekçi götürürken töhmet-i tekâsül ile salbine ve kendülerinin **Gümölcine** kazâsına nefy ü iclâlarına fermân-ı pâdişâhî sâdir olup ba'de zamân saâdethânelerine ruhsat-i yafta-i azîmet oldu. 57 Muharremi'nde **Ankaravî Seyyid Mehmed Efendi**⁸² yerine **Anadolu** pâyesiyile hizmet-i nikâbet-i eşrâf ile mazhar-ı eltâf oldular. Sene-i mezbûre Zî'l-hiccesinde **Uzunköprü** arpalığıyla ma'zûl ve yerlerine selefleri mahdûmu mevsûl oldu. Ba'dehu pâye-i sadâret-i **Rûmili** ihsânıyla vâsıl-ı müntehâ-yı merdûm olmuşlar idi. Ol hâl üzere küşe-nişîn-i uzlet ü inzivâ ve âbid-i mülk-i bî inîhâ iken 1062 Saferi'nde

78. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.201-202; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.111; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.16b-17b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.677.

79. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.432-433; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.400; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.96 (2.dipnot).

80. **Hadâyîkü'l-hakâyık**, s.702-703; Kınalı-zâde. **Tezkire**, C.2, s.766-767; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.102; **Zeyl-i Zühdetü'l-eş'âr**, s.156-159; Rızâ, **Tezkire**, s.93-94; **Tuhfe-i Hattâtîn**, s.421; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.152; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4542. Bibliyografya için bkz. Numan KÜLEKÇİ, **Ganî-zâde Mehmet Nâdirî**, Hayatı, Edebî kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâme'sinin Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1985 ve Mustafa UZUN, "**Ganî-zâde Mehmed Nâdirî**", TDVİA., C.13, s.355-356.

81. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.137-138; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.504.

82. Bibl. yukarıda verildi.

âzim-i deryâ-yı rahmet-i nâ-mütenâhi olarak **Emîr Buhârî** -kuddise sırrahü'l-Bârî- Hazretleri **Câmi'-i Şerîfi** hizâsında medfûn ve hedef-i sihâm-ı ed'iyye-i ehl-i derûndur. Mevlânâ-yı merhûm mahdûm-ı fütüvvet-rûsûm güldeste-i bend-i ilm-i nâfi' ve amel-i sâlih âbid ü zâhid ve müflih hâfız-ı kelâm-ı melik-i allâm seyyid-i sahîhü'n-neseb-i meşhûr-ı enâm idi. Âsâr-ı hayriyyesinden **Mehmed Ağa Câmi'-i Şerîfi** kurbunda mektepleri vardır. Rahmetullahi aleyh.

15. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Bin Es-Seyyid Mehmed⁸³ (ö. Zi'l-ka'de 1078)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh tercemesi bâlâda sebk eden nakîb-i sâdât-ı kirâm **Ankaravî Seyyid Mehmed /23/ Efendi**⁸⁴'nin ferzend-i dilbendi ve mahdûm-ı hır[ed]mendidir. Maskat-ı re'si olan **Ankara**'da tahsîl-i neşv ü nemâ ve gerdem-gûş-ı isti'dâdın pür-zeyn ü girân-bahâ idüp ulemânın birinden ahz-ı mülâzemet ile tarîka sülûk ve sebîke-i i'tibârın sikke-i erbâb-ı rûsûm ile meskûk itdikden sonra 1050 Muharremi'nde **Mehmed Efendi** yerine vilâyete kadı ve üç seneden mütecâviz ol beldede hâkim ve vâli olup 1054 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda ma'zûl ve 55 Recebi'nde **Kuds-i Dârü'l-üns** kazâsı tefvîz ve 56 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Medînetü'r-resûl** kazâsına mevsûl ve sene-i mezbûre Zi'l-hiccesi'nde **Zeyrek-zâde Yûnus Efendi**⁸⁵ yerine hizmet-i celîl-i nikâbet-i sâdât ile nâil-i aksâ'l-gâye-i me'mûl ve 58 senesi Şa'bânı'nda ma'zûl olup 1060 Zi'l-ka'desi'nde **Atronus** kazâsı arpalığı verilmiş idi. 66 Cemâziyye'l-âhiresi'nde sâniyen nikâbet-i eşrâf ile tebcîl ve 67 Cemâziyye'l-ûlâsında yine ma'zûl olup **Gemlik** ve **Harmancık** kazâsı arpalığı ihsânıyla güzârende-i eyyâm u leyâlî iken 1078 evâhirinde âzim-i gülşen-serâ-yı bekâ olarak **Dâvûdpaşa**'da vâlidî cenbinde defîn-i hâk-i ıtırnâk olmuşlardır. Mevlânâ-yı müşârûn ileyh mekârim-i ahlâk ile mezkûr ve dâhil-i idâd-ı erbâb-ı rûsûm sime-i salâh ile mevsûm idi. Rahmetullahi aleyh.

83. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.347-348; **Rîyâzü'n-nukabâ**, v.17b-18a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.178.

84. Bibl. yukarıda verildi.

85. Bibl. yukarıda verildi. Bu isim hem Seyrek-zâde, hem de Zeyrek-zâde şeklinde geçmektedir. Nitekim Şeyhî Mehmed Efendi, eserinin bir derkenârında bu zâtın aslen Şakâyîku'n-nu'mâniyye'de zikredilen Seyrek Muhyiddîn Efendi'nin sülbünden olduğu ancak "beyne'n-nâs Zeyrek-zâde Efendi unvânıyla meşhûr" olduğunu ifade etmektedir. Bkz. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.413, derkenâr.

16. El-Mevlâ Abdurrahman Bin Ahmed Bin Emrullah⁸⁶
(ö. 15 Şa'bân 1085)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Seyrek-zâde Emrullah Efendi**⁸⁷'nin nebîreleri **Es-Seyyid Ahmed Efendi**⁸⁸'nin mahdûm-ı mükerrerleridir. Evâil-i hâlinde amm-i büzürgvârı nakîb-i sâlifü'z-zikr **Yûnus Efendi**⁸⁹ hücr-i terbiyyesinde tahsîl-i sermâye-i ulûm ve hizmetleriyle tekmîl-i âdâb-ı rûsûm itdikde **Hâce Ömer Efendi** (962-Cemâziyye'l-âhire 1039)⁹⁰ nazar-ı inâyetlerine mazhar olup müstakillen mülâzım ve tarîk-i tevîk-refîk-i ilme âzîm olup kırk akçe medreseden ma'zûl iken 42 Ramazânı'nda **Mesîh Paşa** hâriciyle nâil-i me'mûl ve bu sûretle devr-i medâris idüp 1053 Saferi'nde **Bağdâd**-ı Dârü's-selâm kazâsına mevsûl olmuş idi. 57 Rebi'ü'-evvelî'nde **Medîne**-i münevvere ve 58 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda bi'l-azl sene-i mezbûre Şa'bânı'nda hil'at-i nikâbet-i eşrâf ile muazzez ve rütbe-i sadâret-i **Anadolu** ile muttarraz olup arpalık bedeli olarak **Ayasofya** ve **Süleymâniye** ve **Sultân Mahmûd Vakıfları**'ndan ellîşer akçe ta'yîn ile tekrîm olunmuş idi. Ba'dehu **Mudanya** kazâsı arpalığıyla dahi ta'zîm olunup 63'de /24/ **Rûmîli** sadareti pâyesin hâiz ve gâyetü'l-gâyât metâlîbe fâiz oldular. 66 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **İbşir Paşa Vak'ası**'nda ma'zûlen arpalıkları olan **Mudanya**'ya nefy ü iclâ olunup henüz nîm celse-i istirâhat olmadan sâniyen **Medîne**-i münevverekazâsıyla mesrûr ve 67 Muharremi'nde ma'zûl olup sene-i mezbûre Şevvâli'nde kendülere **Ayntâb** kazâsı arpalığı inâyet buyrulmuş idi. 67 Muharremi'nde **Yanbolu** kazâsına tebdîl ve 72 Recebi'nde **Gümülcine** arpalığına tahvîl olunup 80 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda sadr-ı **Rûm**'a nakl ve sene-i mezbûre Recebi'nde zuhûr eden **Beyşehirli Turhan Bey-zâde Da'vâsı** sebab-i zâhir olup cürm-i nâ-kerdeleriyle mücâzât olunup azl ile telh-kâm oldular. Sâniyen **Gelibolu** kazâsı arpalığıyla küşe-nişîn-i hamûl iken 85 Şabanı'nın on beşinci günü tulû'-ı âfitâbdan üç sâat mürûrunda âfitâb-ı ömr-i azîzi ufûl ve me'men-i e[r]vâh-ı mü'minîn mevkiine kufûl eyledi. Saâdethâneleri

86. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.3, s.413-414; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.18a-19a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.315.

87. Bibl. yukarıda verildi.

88. Başka bir kaynakta ismini bulamadığımız Ahmed Efendi'yle ilgili olarak Sicill-i Osmânî'de sadece gençliğinde öldüğü bilgisi mevcuttur. Bkz. **Sicill-i Osmânî**, "Emrullah Mehmed Efendi" maddesi, C.1, s.400.

89. Bibl. yukarıda verildi.

90. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.585.

kurbunda **Debbâğ-zâde Mescid-i Şerifi** sâhasında mütevârî-i hâk-i itirnâkdirler.

Rûh-ı Zeyrek-zâde için ola ihdâ Fâtîha

târîh-i vefâtlarıdır. Flâ]zıl-ı müşârün ileyh hânedân-ı **Hâşimîyye**'ye mîrâs olan fezâil ü irfâna fâiz ve ol hazerât-ı âliyâta alâmât ü âdât olan semâhat u sehâveti hâiz âsâr-ı mecd ü meâl ve envâr-ı saadet ü ikbâl levh-i cebîninde sâtî' ve lâiyh olup mansıb-ı nikâbet dokuz sene ale t-tevâlî zât-ı şerîfleriyle kesb-i şeref-i taze ve izzâh-ı nezâhet-i bî-endâze idüp isbat-ı neseb için ancak üç hüccet vermişlerdir. Hatt-ı neshî ile üç mushaf-ı şerîf ve hatt-ı ta'lik ile dahi **Kadı** ve **Mülteka** ve **Hidâye** ve emsâlî kütüb tahrîr ü tashîh ve mübâhese-i gâmizelerin tahşîyye ile teqvîn ve telvîh itmişlerdir. Rahmetullahi aleyh.

Tezyîl

Müşârün ileyhin **Mudanya**'ya sebep-i nefyleri beyân olunur. Şöyle ki **İbşîr Paşa** (ö. Receb 1065)⁹¹ katlinde bir vakta etâzil eşhâr şeyhülislâm-ı vakt bulunan **Ebû Saîd Efendi** (1003-Rebi'ü'l-evvel 1073)⁹²⁹³ nin dahi katli hakkında dûr u dirâz-ı bî-nâmâna sözlerle âğâz eylediklerinde sâhib-i terceme **Abdurrahman Efendi** cümleye iuraz idüp katl olunmasında fesâd-ı azîm vardır. Şeyhülislâm nâmına olan âdem sâir ehl-i cerâim gibi râygân katl olunmak ne mertebe kabâ'ihdir. Artık nâmûs-ı ulemâ berbâd olur. Yarın bir gün birer bahânâ ile her 125/ birimizi katl iderler. Bu muhâldir. Fesâd-ı azîme sebebidir. Ahkâm-ı şer'iiyyede bile ta'zîrât herkesin hâl ü şânına göre olur. Avama olan ta'zîr ulemâya icrâ olunmak câiz değildir. Zevî'l-ukûldan olan bu kâru ruhsat vermez. Cümlemiz katl olunmayınca müftî katl olunmaz diyü ayak basup hakkâ ki aceb cür'et ve tedbîr idüp mukaddemât-ı ma'kûle-i muvahlîşe bast itmekle müşârün ileyh **Ebû Saîd Efendi**⁹⁴ nin katlinden halâsına sebep olmuş idi. Ancak kendülerinin **Ocağaları Vak'ası**nda dâhil-i **Cem'iiyet-i Bektâşiyân** olmuş iken müstenid olduğu müşârün ileyh **Ebû**

91. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s. 601; **Vefeyât**, s.12; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.166.

92. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ** (C.3, s.297) ve **Sicill-i Osmânî**'ye (C.1, s.187) göre 1073 Rebiyyü'l-evvelinde, aşağıda gösterilen diğer kaynaklara göre 1072 Zil'ka'desî'nde vefat etmiştir.

93. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.295-297; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.1, s.723; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.187; **Devhatü'l-meşâyih**, s.50-52; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.450-453; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.67-68.

94. **Bibl.** yukarıda verildi.

Sâid Efendi'nin imdâdıyla cürmü **Azîz Efendi**'ye tahmîl olunup kendü mansıbında karâr ve iltifât-ı cânib-i cenâb-ı saltanat ile mercî'-i sığâr u kibâr olmuş idi. **Çınar Vak'ası**'nda dahi askerin murâdı devlete nâfi'dir matlûbları olan ağalar virülsün diyu bir kaç def'a pâdişâh-ı âlem-penâh **Sultân Mehmed Han-ı Rabi'** Hazretleri'ne söylediği ecilden hâtır-ı âtır-ı sultânî kendüden mütekeddir olup **Enderûn-ı Hümâyûn** câyını dahi müteneffir olmuşlar idi. Fitne sükûn bulduğu gibi bâlâda bast u beyân olunduğu vechle arpalığı olan mezkûr **Mudanya**'ya nefy ü iclâ kılınmış idi.

**17. El-Mevlâ Şeyh Mehmed Bin El-Mevlâ Mehmed Kudsi
İbni Ahmed Efendi⁹⁵
(1009-Cemâziyye'l-âhire 1085)**

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh sudûr-ı asr-ı **Sultân Osmân Han-ı Sâni** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- den **Kudsi Mehmed Efendi**' (982-Şevvâl 1030)⁹⁶ nin mahdûmu ve **Emîr Buhârî** -aleyhi rahmete'l-Bârî- Hazretleri' (ö. Cemâziyye'l-âhir922)⁹⁷ nin dâmâdı ve halife-i irşâdî Eş-Şeyh **Mahmûd Efendi** (ö.938)⁹⁸ 'nin kerîme-zâdesi **Nişâncı-zâde Ahmed Efendi**' (934-ö.Safer 986)⁹⁹ nin nebîre-i nezâhet-rûsûmudur. Vîlâdetleri 1009 senesinde vâki' olup bâliğ-i sinn-i şûûr olduktan sonra hasbe'l-istitâa vâlidî terbiyyeleriyle tahsîl-i maârif ü fezâile sâî ve tekmi'l-i âdâb u rûsûma murâî olup **Hâce-i Padişâhî Ömer Efendi**'¹⁰⁰ den vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet ve devr-i mu'tade-i medâris ile 1039 Zi'l-ka'desi'nde

⁹⁵ **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.409-411; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.113; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.88; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.247-248; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.19a-21b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.181-182.

⁹⁶ **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.642-643; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.409 ("Kudsi-zâde Şeyh Mehmed Efendi" maddesi); **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.57.

⁹⁷ **Şakâyiku'n-nu'mâniye**, s.358-361; **Hadâyikü's-Şakâyık**, s.362-365; **Nefahâtü'l-üns**, s.465-470; **Mecmua-i Tevârih**, s.231; Abdürrezzâk Efendi, **Menâkıb-ı Emîr Buhârî**, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'âd Efendi Nu.3622; **Hadikatü'l-cevâmi**, C.1, s.42-47; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.195-196; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1041; **Esâmî**, s.71; . Geniş bilgi ve bibliyografya Mustafa KARA, "**Emîr Buhârî**", **TDVİA.**, C.11, s.125-126. Her ikisi de Buhara'dan gelmiş olmakla beraber yukarıda ismi geçen Emîr Buhârî ile bu zât ayrı kimselerdir.

⁹⁸ **Şakâyiku'n-nu'mâniye**, s.534-535; **Hadâyikü's-Şakâyık**, s.518-519; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.310-311.

⁹⁹ **Hadâyikü'l-hakâyık**, s.251-252; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.201.

¹⁰⁰ Bibl. yukarıda verildi.

Kuds-i şerîf kazâsıyla teşrîf 43 Saferi'nde **Filibe** ve 49 Şevvali'nde **Selânik** ve 54 Rebîü'l-evvelî'nde mahrûse-i **Burusa** ve sene-i mezbûre Zi'l-ka'desi'nde **Edirne Kazâları**'yla şâdân ve ba'de'l-infisâl 57 Rebîü'l-âhiri'nde **Güzelhisâr** maâ **Pervâdî** arpalığı ihsân ve sene-i mezbûre Şevvâli'nde **İstanbul** kazâsıyla şâdân ve 60 Şevvâli'nde **Anadolu** kadiaskeri ve 61 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda sadr-ı **Rûm**'a nakl ve sene-i mezbûre /26/ Ramazânı'nda azl ve **Boğazhisârı**'na irsâl olunup 62 Recebi'nde avdete me'zûn oldukda **Tokad** kazâsı arpalığıyla cebr-i hâtır-ı mahzûn buyruldukda kabûlden ibâ ve arz-ı istiğnâ eylemişler idi. 63 Saferi'nde **Pervâdî** ve **Yenipazar** arpalıklarıyla **Süleymâniye Vakfı**'ndan yevmiyye yirmi beş akçe ilâve-i rütbe kılındı. 64 Zi'l-ka'desi'nde sâniyen mesned-nişîn-i sadâret-i **Rûm** 67 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Koca Nakîb-zâde Efendi**¹⁰¹ yerine mansıb-ı nikâbet-i sâdât-ı kirâm ile tekrîm ve **Filibe** kazâsı arpalığıyla ta'zîm olundukda **Beyânî Efendi**¹⁰² bu mısraî târîh dimişdir. Mısra':

Necl-i Kudsî oldun eşrâfa nakîb (1067)

85 Cemâziyye'l-âhiresi'nde maraz-ı istiskâ sebebiyle şecere-i müsmirü'l-berere-i vücûdu sarsar-ı kûh-endâz-ı fenâdan fûtâde ve gülberg-i hazân-dîde gibi hâk-i siyâha rû-nihâde oldukda **Hânkâh-ı Emîrî'l-Buhârî** civârında hânelerine muttasıl sâhada defîn-i zîr-i zemîn ve nakş-ı seng-i mezârı cedd-i büzürgvârı zâviyesi şeyhi **Feyzî** mahlas **Hasan Efendi** (ö. 1102)¹⁰³ nin didiği târîh-i güzîn oldu

Menzili adn ola Kudsî-zâde'nin el-fâtiha (1085)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh mahdûm-ı celîlü's-şân sabbet aleyhi sicâlül'-gufrân umde-i mehâdîm-i ulemâ-i **Rûm** hâne-zâd-ı hânedân-ı ulûm hüsnü'l-ahlâk tayyibü'l-ağrâk afîfü'z-zât latîfü's-simât halîm ü selîm muhsîn ü kerîm idi. Âsârından **Şeyhî** mahlasla eş'ârı vardır.

Gûş it ne güzel medhin okur ey gül-i ra'nâ

Şeyhî gibi bir bülbül-i nâzûk-nagam olmaz

Eş'âr-ı dürer-bârlarındandır. Rahmetullahi aleyh.

¹⁰¹. Bkz. "Es-Seyid Mehmed bin Es-Seyyid Mehmed" maddesi.

¹⁰². Aynı dönemde yaşamış birden çok Beyânî mahlaslı şair olduğu için bu mısraın sahibinin hangisi olduğunu tespit edemedik.

¹⁰³. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.37-42; **Safâyî**, **Tezkire**, s.310; **Sâlim**, **Tezkire**, s.559-560; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.430-432; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.139; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.292-294.

18. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd İbni El-Mevlâ Mehmed Es'ad Efendi¹⁰⁴

(1028 -12 Zi'l-hicce 1098¹⁰⁵)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1066 Zi'l-ka'desi'nde azm-i huld-ı berîn iden **Ankaravî Es'ad Efendi'** (ö. Zi'l-ka'de 1066)¹⁰⁶nin mahdûm-ı sa'd-ahteri ve **Burusa'dan ma'zûl Ebussuûd Efendi'** (Ramazân 1042-4 Rebîü'l-âhir 1093)¹⁰⁷nin zû'-mihteridir. 1028 Muharremü'l-harâmında serhadd-i ademden kufûl ve şehristân-ı vücûda nüzûl eyleyüp a'mâl-i melek-i Hudâ-dâd ile tahsîl-i ulûma bezl-i ictihâd iderek **Şeyhülislâm Abdurrahîm Efendi** (ö. 12 Rebîü'l-âhir 1066¹⁰⁸)¹⁰⁹ hizmetlerinde iştigâl ile iktisâb-ı ilm ü edeb ve cem'-i sermâye-i mevrûs u mükteseb kılup şeyhülislâm ibni **Şeyhülislâm Yahyâ Efendi**¹¹⁰ merhumdan nâil-i şeref-i mülâzemet ve medâris-i ilmiyyede mütesaddî-i hizmet olup 40 [akçe] medreseden ma'zûl ve bu suretle devr-i medâris iderek 1072 Şevvâli'nde def'aten **Mısır** kazâsına mevsûl ve 77 /27/ Recebi'nde **Mekke-i mükerreme** kazâsıyla nâil-i me'mûl olmuşlar idi. 79 Saferi'nde **İstanbul** kazâsıyla ta'zîm ve 80 Şevvâli'nde ma'zûl olup 81 Recebi'nde tekrâr ol mesned-i âlî ile tekrîm olundular. Müteaddid arpalıklar ihsân olduğu gibi 84 Rebîü'l-evveli'nde **Anadolu** sadâret-i celîlesiyle âlî-kadr ve 85 Recebi'nde riyâset-i sâdât-ı kirâm mansıb-ı celîliyle ikrâm ve 91 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda büyük oğlunun hizmetkârlarından ba'zılarının vukûa getirmiş oldukları harekât-ı nâ-be-câdan dolayı mahdûm-ı mûmâ ileyhin ihzârı fermân olundukda taallül ve behâne eyledi diyü hilâf-ı inhâ olunmağla evvelâ mahdûm-ı mûmâ ileyh tarîkiden ihrâc sâniyen sâhib-i

104. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.541-543; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.27; Sâlim, **Tezkire**, s.351-352; **Âdâb-ı Zurefâ**, s.187 (Râmiz, eserinde şairin mahlasını Safhî gösterdiğine göre Safhî mahlasıyla da şiir yazdığı anlaşılmaktadır.); **Devhatü'l-meşâyih**, s.50-52; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.21b-22b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.1, s.763; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.450-453; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.67-68.

105. Ölüm tarihi Sicill-i Osmânî'ye göre 16 Zi'l-hicce 1098 (C.3, s.27).

106. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.241-242; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.331.

107. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.493-494; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.170. Not: Bu Ebussuûd Efendi, Şeyhülislâm değildir.

108. Sicill-i Osmânî'ye göre Şa'bân 1066. (C.3, s.330).

109. **Devhatü'l-meşâyih**, s.54; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3074; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.330; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.455-457; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.71-72.

110. Bibl. yukarıda verildi.

terceme-i müşârün ileyh dahi bi'l-azl **Burusa**'ya nefy ü idrâc kılınmış idi. 95 Zi'l-hiccesi'nde **Rûmî** sadâreti paye-i celîlesiyle **Sakız** kazası arpalığı ihsân ve 97 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on dokuzuncu günü halefî yerine sâniyen nakîb-i sâdât-ı kirâm ve 98 Zi'l-hiccesi'nin on dokuzuncu yeym-i ahad âdet-i me'lûfeleri üzere salât-ı subhu **Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi**'nde edâ eyleyüp hânelerinde ta'mîr eyledikleri hamâm müheyyâ olmağın doğru hamâma duhûl itmişler idi. İbtidâ harâretten hâsıl olan ebhire-i reddiyye dimâğlarına suûd itdükde infîâl-i mâ ihsâsıyla câmekâna hurûc ve bir sâat-i zamâniyye mürûr itmeden rûh-ı revânî a'lâ-yı illiyyîne urûc idüp **Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî** -radiya anhü'l-Bârî- **Türbe-i Şerîfeleri** civârına defn olundu. Mahdûmları **Kâşif Efendi**' (ö. 19 Rebîü'l-âhir 1111)¹¹¹ nin vefâtlarına söylediği târîhtir.

Rıhlet itdükde bekâ mülkine didi târîh

Kâyıd-ı rahmet ola Es'ad Efendi-zâde (1098)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü maârif ile meşhûr pür-şevk u pür-gû dâima hande-rû siddîk-ı sadûk murâf-i hukûk idi. Asârından **Saîdî**¹¹² mahlası ile haylice eş'ârı vardır. bu matla' güftâr-ı dürer-bârlarıdır.

Pençe-i zülfine dil murgı ol[a]mazsa Saîd

Evc-i rif'atde hümâyı ana hem-pâ gördüm

Rahmetullahi aleyh.

19. El-Mevlâ Es-Seyyid Ca'fer Efendi¹¹³

(ö. Zi'l-hicce 1108)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh seyyid-i sahîhü'n-neseb zâdegân-ı âlf-ka'bdan olup evâil-i hâlinde tahsîl-i ilm ü kemâl ile iştigâl ve asrının ulemâ-yı zevî'l-ihtirâmına ittisâl ile kendülerinden mülâzım ve tarîk-i feyz-refîk-i /28/ tedrîse câzim olarak şîme-i kadîme-i ulemâ üzre devr-i medâris ve kat'-ı merâtib idüp **Süleymâniye** râddesine vâsıl olmuş idi. 1091 Cemâziyye'l-ûlâsında nakîb-i sâlifü'z-zikr **Es'ad-zâde Seyyid Mehmed Efendi**¹¹⁴ nin vukû'-ı infisâlinden bâ-pâye-i **Burusa** nikâbet-i

¹¹¹ Safâyî, **Tezkire**, s.295-296; Sâlim, **Tezkire**, s.569-573; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.440-444; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.66.

¹¹² Mahlası burada Sa'îdî olarak gösterilmekle beraber Sâlim Tezkiresi'nde Sa'dî'dir (s.351-352).

¹¹³ **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.135-136; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.22b-23a; **Sicill-i Osmânî**, C.2 s.74.

¹¹⁴ Bibl. yukarıda verildi.

eşrâf mansıb-ı celîli izâfe-i rütbe-i izz ü şânı olmuş idi. Sekiz sene mikdârı mansıb-ı mezkûrda karâr ve rü'yet-i mesâlih-i sâdâtta bezl-i celî vü iştiâr idüp 97 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on dokuzuncu günü azl ve inzivâ ve yerlerine sâniyen müşârün ileyh **Es'ad-zâde Efendi** kâmrevâ olmuşlar idi. 1099 hilâlinde mısır-ı **Kâhire** kadısı olup ba'de'l-azl kûşe-nişîn-i inzivâ iken 1108 senesi terk-i hayâtı müsteâr ve tâir-i rûhu mele-i a'lâ-i illiyinde karâr eyledi. **Edirne Kapusu** hâricinde defîn-i hâk-ı ıtırnâkdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh fazl u ilm ile ârâste ve hânedân-ı **Hâşimî**'ye mahsûs olan cûd u sehâ vü kerem ile pîrâste halîm ü selîm ulemâ-yı zî-şândan idi. Rahmetullahi aleyh.

20. El-Mevlâ Es-Seyyid Feyzullah Efendi¹¹⁵ (1040-20 Rebîü'l-evvel 1115)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh câmiü'r-riyâseteyn ve sâhib-i fetvâ **Erzurûmî Es-Seyyid Feyzullah Efendi** Hazretleri'dir ki nakîbü's-sâlîfû'z-zikr **Es'ad-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi**¹¹⁶'nin hulûl-i ecel müsemmâsıyla dâr-ı bekâyâ urûc eylediği 1098 senesi Zi'l-hiccesi'nde bi'l-istihkâk şeref-i mansıb-ı nikâbetle ta'zîm ve 1099 senesi Rebîü'l-evvelî'nde evvelâ ve 1106 senesi Şevvâli'nde sâniyen makâm-ı celîl-i fetvâ ile tekrîm olunup 1115 târihinde vâki'-i zuhûr u hudûs iden **Edirne Vak'a-i Müteallimesi**'nde şehîden âzim-i dâr-ı bekâ olmuşdur. Terceme-i hâli **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin terceme-i hâl ve menâkıb-ı celîleleri sırasında ber-vech-i tafsîl tahrîr ve terkîm kılınmış olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılınmıştır. Rahmetullahi aleyh.

115. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.247-249; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.74-76; **Hadikatü'l-cevâmî**, C.1, s.283; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.23a-25a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.33-34; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3464; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.393-394; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.491-493; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.98-101. Daha geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. "**Feyzullah Efendi, Seyyid**", **TDVİA.**, C.12, s.527-528.

116. Bibl. yukarıda verildi.

21. El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahman Efendi¹¹⁷
(ö. Ramazân 1107¹¹⁸)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Ankara**'da bir hatîb-i ercümendin sülbünden zuhûr ve **Nefes-zâde** demekle meşhûrdur. /29/ Evâil-i hâlinde **İstanbul**'a gelüp **Minkârî-zâde Yahyâ Efendi**' (1018-Zi'l-ka'de 1088)¹¹⁹ nin oğluna hâce olarak tarîk-i tadrîse dâhil ve refte refte kat'-ı merâtib ve tayy-ı merâhil iderek rütbesi **Dârü'l-hadîs-i Süleymâniye**'ye geldikde **Bursa** pâyesi ve arpalıkla mesrûr ve nakîbü's-sâlîfû'z-zîkr **Es-Seyyid Feyzullah Efendi**'¹²⁰ nin 1099 senesi Rebîü'l-evvelî'nde makâm-ı iftâyı teşrîflerinde mansıb-ı celîl-i nikâbet ile vâsıl-ı ser-menzil-i hubûr olmuşlar idi. Ba'dehu **İstanbul** ve **Rûmili** pâyelerini ihrâz idüp 1101 senesi Ramazânı'nın yirmi yedinci günü sebep-i nâ-ma'lûm ile ma'zûl olarak 1107 senesi Ramazânı'nda چراغ-ı enfâs-ı hayâtı pûf-kerde-i fenâ ve vâsıl-ı rahmet-i Hudâ olmuşlardır. **Edirne Kapusu** hâricinde **La'li-zâde Çeşmesi** karşısındaki merkadine defn olundu. Müşârün ileyh ilm ü kemâl ve hüsn-i hisâl sâhibi bir zât idi. Ta'likâtı ve elsine-i selâsede **Vâlî** mahlası ile eş'ârı vardır. Bu beyt eş'âr-ı dürer-bârlarındandır. **Beyt:**

Sakın seni kurt yer sözümi tut hazer eyle
 Gel koynuma kuzucağım yatma yabânda
 Rahmetullahi aleyh.

- ¹¹⁷. Safâyî, **Tezkire**, Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi, Nu.935, v.256a-b; Sâlim, **Tezkire**, s.291-294; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.125; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.651-652; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.25a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4671-4672; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.316; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.480-481.
- ¹¹⁸. **Sicill-i Osmânî**'ye göre Şevvâl 1107 (C.3, s.316).
- ¹¹⁹. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.439-441; **Devhatü'l-meşâyih**, s.70-71; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.533; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.637; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.55; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4452; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.473-474; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.13, s.216; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.94.
- ¹²⁰. Bîbl. yukarıda verildi.

22. El-Mevlâ Başmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi¹²¹
(Zi'l-hicce 1048-Muharrem 1124¹²²)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1101 senesi Ramazânı'nın yirmi yedinci günü mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa zîb-efzâ ve 1115 senesi Ramazânı'nda makâm-ı âlî-i meşîhata şeref-bahşâ oldukdan sonra 1124 Muharremi'nin dördüncü hâmis günü terk-i hayât-ı müsteâr ve vâsıl-ı rahmet-i Rabb-i gaffâr olmuştur. Terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye**'nin menâkıb-ı celîleleri sırasında tafsîlen arâyış-i silk-i beyân kılınmakla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar olundu. Rahmetullahi aleyh.

23. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi¹²³
(ö. Rebîü'l-evvel 1108)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Fenâri-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi** Hazretleri'dir ki evâil-i hâlinde tahsîl-i ulûm u maârifle tarîk-i feyz-refîk-i tadrîse dâhil ve giderek **Hânkâh-ı Ebü'l-vefâ** müderrisi iken **Kuds-i şerîf** mevleviyyetine vâsıl olmuş idi. 86'da **Şâm-ı Şerîf** pâyesiyle **İzmir** ve 92'de **Edirne /30/** ve 1098 Ramazânı'nın beşinci günü kazâ-i **Dârü's-Saltana** ile tekrîm ve sene-i merkûme Zi'l-hiccesi'nin yirmi ikisinde azl olunup 1105 Şevvâli'nde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu** ile ta'zîm olunmuş idi. 1106 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı'nın dokuzuncu günü mansıb-ı celîl-i nikâbete nakl ve sene-i merkûme Recebi selhinde hasbe'l-kader ol mas'ad-ı a'lâ-yı ikbâlden azl ü tenzîl kılınmış idi. 1108 hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ ve vâsıl-ı rahmet-i Hudâ olmuşlardır. **Edirne Kapsu** hâricinde vâki' kabr-i mahsûslarında medfûndurlar. Rahmetullahi aleyh.

¹²¹. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.336-340; **Devhatü'l-meşâyih**, s.79-80; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.167-168; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.25b-27a; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1470; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.196-197; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.496-498; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.107-108.

¹²². **Sicill-i Osmânî**'ye göre 4 Muharrem 1122 (C.4, s.197).

¹²³. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.128-130; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.27a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.196-197.

24. El-Mevlâ Es-Seyyid Osmân Efendi¹²⁴ (ö. 17 Cemâziyye'l-evvel 1112)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Sultân Osmân Han-ı Gâzî**'nin hâcesi olup zamân-ı saltanatlarında atabek-i devlet mertebesine resîde olmuş ve pâdişâh-ı mağfûr şehâdetinde istifâ idüp katlden halâs olmağla **Mekke-i mükerreme şeyhü'l-haremlîği** ile der-i devletden ib'âd kılınmış olan **Hâce Ömer Efendi**¹²⁵'nin mahdûmı sudûr-ı ızâmdan **Abdullah Efendi**¹²⁶ (992-Zilka'de 1045)¹²⁶'nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. Sinn-i şebâbı ba'de't-tekmîl tahsîl-i ilm ü kemâle sa'y-i mevfûr ile beyne'l-akrân kesb-i fezâil ile şöhet-gîr oldukdan sonra tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyeye dâhil ve giderek rütbe-i mevlevîyyete vâsıl olmuş idi. Ba'de kat'ü'l-merâtib 1096 Cemâziyye'l-ûlâsı guresinde **İstanbul** kadılığına ve 1103 Muharremi'nde sadr-ı vâlâ-yı sadâret-i **Anadolu**'ya revnak-efzâ ve 1106 senesi Recebi selhinde¹²⁷ nakîbüleşrâf mansıb-ı celîline şeref-pîrâ olup 1110 Şa'bânı evâsıtında sâniyen sadr-ı **Anadolu**'ya nakl ve mansıb-ı nikâbet-i eşrâfdan azl olunmuş idi. Sadâret-i mezkûreden ba'de'l-azl kûşe-i inzivâda uzlet-güzîn iken talebleriyle **Medîne** kadısı olup cânib-i **Hicâz**-ı mağfîret-tırâza azîmet itmişler idi. Bir sene mürûrunda ya'ni 112 hilâlinde ol arz-ı mübârekede hayât-ı müsteârdan nefret ve likâ-yı zindegânî-i câvidânîye cân-fedâ-yı râğbet idüp medfûn-ı türâb-ı rahmet oldular. Revvehellahu rûhahu ve a'lâ futûhahu.

25. El-Mevlâ Es-Seyyid Fethullah Efendi¹²⁸ (ö. 16 Cemâziyye'l-evvel 1115¹²⁹)

Mevlânâ-yı /31/ müşârün ileyh iki def'a şeyhülislâm olup 1115 târîhinde zuhûr u hudûs iden **Edirne Vak'a-i müteallimesi**'nde eşkıyâ hucûmuyla şehîden âzim-i dârü'n-naîm olan câmiü'r-riyâseteyn **Seyyid**

¹²⁴. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.173-174; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.27b-28a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.422.

¹²⁵. Bibl. yukarıda verildi.

¹²⁶. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.25-28; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.366.

¹²⁷. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ** (C.4, s.173) ve **Riyâzü'n-nukabâ**'da (v.27b) aynı sene Şa'bân'ında nakib olduğu bildirilmektedir.

¹²⁸. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.249-250; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.28a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.8.

¹²⁹. Ölümü **Sicill-i Osmânî**'ye göre 1116 (C.4, s.8).

Feyzullah Efendi¹³⁰'nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbî ve meşhûr **Şeyh Vanî Efendi**' (ö. 13 Zi'l-ka'de 1096)¹³¹'nin kerîme-zâdesidir. Peder-i müşârün ileyh **Feyzullah Efendi**'nin himmet-i fevka'l-âdesiyle tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyede az müddet zarfında kat'-ı merâtib ve tayy-i menâsıb iderek 1109 Şa'bânı'nda bi'l-fi'l **Anadolu** kağıtaskerliğine sâye-bahş-ı ikbâl ve 1110 Şa'bânı evâsıtında mansıb-ı valâ-yı nikâbet-i eşrâf ile îbcâl olunmuşlar idi. Zikr olunan vak'a-i müteallimede pederi müşârün ileyhle berâber vatan-ı asliyyeleri olan **Erzurûm**'a gitmek üzere **Edirne**'den **Varna** havâlisine çıkarılmış iken erbâb-ı fesâd u tuğyânın âteş-i kîneleri henüz sükûn bulmadığından tekrâr **Edirne**'ye celb ve **Ağakapusu Mahbesi**'nde habs olunmuşlar idi. Ba'dehu pederleri müşârün ileyh şehîden âzim-i ravza-i cinân ve bunlar sâir akrabâ ve taallukâtlarıyla **İstanbul**'a irsâl olunup bir müddet **Yedikule Mahbesi**'nde habs olunduklarından sonra zikr olunan 1115 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı'nın on altıncı günü kendüleri dahi maktûlen âzim-i dâr-ı cinân olmuşlardır. **Râşid Târîhi**'nde mestûr olduğu üzere sudûrdan olduğu halde pâye-i âlî-i fetvâyı hâiz olanların ibtidâsıdır. Pederi müşârün ileyhle kendülerinin az vakt içinde merâtib-i ilmiyyenin nihâyeti olan rütbelere vâsıl ve gitdikce kâffe-i mehâmm-ı saltanat-ı seniyye ve belki tevcîh-i menâsıb-ı vüzerâ ve me'mûrîn yed-i kudretlerine tefvîz olunup nihâyet zikr olunan **Edirne Vak'ası**'nın zuhûruyla şehîden şemt-i bekâyâ âzim ve cesedleri deryâyâ ilkâ olunarak sebbâh-ı bahr-i rahmet-i Rabb-i rahîm olmuşlardır. Rahmetullahi aleyh.

130. Bîbl. yukarıda verildi.

131. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.580-581.

26. El-Mevlâ Seyfî-zâde İbrâhim Efendi¹³²
(1049¹³³-9 Zi'l-hicce 1122¹³⁴)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh beyne'l-ulemâ **Seyfî-zâde¹³⁵** demekle meşhûr tarîk-i tadrîse dâhil ve tekmîl-i devr-i medâris ile rütbe-i mevleviyyete vâsıl ve **Şâm-ı Şerîf** kazâsıyla şeref-i meziyyet hâsıl eylemiş idi. 1115 târîhinde vâki **Edirne Vak'a-i müellimesinde** zorbalardan tarafından tevcîh-i nikâbet-i /32/ eşrâf ile istişrâf idüp hasbe'l-vakt taraf-ı saltanattan dahi ba'de'l-kabûl kürk ilbâsıyla ibkâ ve nâil-i asâyiş-i bî-intihâ olmuşlar iken 1116 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on beşinci günü bi'l-azl Burusa'ya nefy ü iclâ olunup orada kûşe-nişîn-i inzivâ oldukları halde 1122 Zi'l-hiccesi'nin dokuzuncu günü füceten âzim-i dâr-ı bekâ olmuşdur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilmde kadr-i müşterek ve maârifden hissedâr idi. Rahmetullahi aleyh.

27. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi¹³⁶
(ö.1050-Rebîü'l-âhir 1129)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Sofya** kadısı iken vefât iden **Sahhâf Şeyh-zâde** demekle şehîr **Abdülbâkî Efendi** (1030-Receb 1082)¹³⁷ merhûmun sülbünden 1050 senesi târîhinde diyâr-ı ademden âlem-i vücûda vaz'-ı kadem idüp sinn-i şebâbî tekmîl ve mukaddemât-ı ulûmu tahsîl itdükden sonra şeyhülislâm-ı sâmi-makâm **Minkârî-zâde Yahyâ Efendi¹³⁸** huzûrunda ba'de'l-imtihân hâric medresesi rûûsun tahsîl ve devre-i tadrîsi tekmîl idüp **Darü'l-hadîs-i Süleymâniye**'den **Yenişehir** ve ba'dehu **Edirne** kazâsına nâil ve 1116 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on

¹³². **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.324-325; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.28b-29a; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.117.

¹³³. Vakâyi'ü'l-fuzalâ'da (C.4, s.324) doğum tarihi 1049, Sicill-i Osmânî'de 1094'dür. Bu nakîbin hayatıyla ilgili olarak Vakâyi'ü'l-fuzalâ'daki çok ayrıntılı bilgilere istinaden onu doğru kabul ettik.

¹³⁴. Ölüm tarihinde de aynı sebeple Vakâyi'ü'l-fuzalâ'yı (C.4, s.325) esas aldık. Riyâzü'n-nukabâ'da da aynı tarih vardır. Sicill-i Osmânî'deki ölüm tarihi ise 1144'dür.

¹³⁵. Babası, Kayseri kadısı Seyyid Seyfullah Efendi'dir (**Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.99).

¹³⁶. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.397-399; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.29a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.212.

¹³⁷. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.382-383.

¹³⁸. Bîbl. yukarıda verildi.

beşinci günü mansıb-ı vâlâ-yı nikâbet-i eşrâfa nakl ile ser-bülend-i emâsil olmuş idi. 123 senesi Zi'l-ka'desi'ne gelince nakîbüleşrâf olup vakt-i nikâbetinde **Mekke-i** mükerrerme ve **İstanbul** pâyeleriyle i'zâz olunduktan sonra nikâbet ile maan zabt itmek üzere bi'l-fi'l **İstanbul** kazâsın ihrâz idüp on beş ay icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyyeye bezl-i iktidâr ve ba'de'l-azl mansıb-ı nikâbet dahi **Uşşâkî-zâde Efendi**¹³⁹ye tevcih olunup bir aya varmadan sadr-ı **Anadolu**'da karâr ve on beş ay imtidâd-ı vakt ve mâ-beynehu azli çâr sâle tahallülden sonra 1128 Rebîü'l-âhiri'nde mevkib-i hümayûn **Edirne**'de bulunmak münâsebetiyle orada sadr-ı **Rûmili** ile nâil-i merâm olup müddet-i mu'tâdesi tamâmında ma'zûl ve **Edirne**'den **İstanbul**'a avdete me'zûn olmuşlar ise de esnâ-yı azlinde sâhib-i firâş ve bir hatve harekete iktidârı olmayacak mertebe bî-tâb maraz-ı cân-hırâş oldukları hâlde etbâi ba'zı mutâlebât-ı nâs telâşıyla bilâ müceb firâşından kaldırıp koçuya tahmîl ve İstanbul tarafına azîmete isti'câl eylemişler idi. Mübtelâ olduğu /33/ illet-i hâileye meşâkk-ı nakl ü hareket gâilesi dahi munzam olmağla **Silivri**'de vâki' büyük **Yeni Hân**'a nüzûlünde ecel-i mev'ûd hulûl idüp dâr-ı bekâyâ irtihâl itmekle etbâi vefâtını halkdan ketm birle **İstanbul**'a devşirmeğe isti'câl ve ertesi günü akşama karîb hânesine îsâl olunduktan sonra ferdâsı mu'tâd üzere Ebü'l-feth **Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerifi**'nde salâ okunarak vefâtı i'lân ve **Zencîrli Kuyu** kurbunda vâki' eniştesi merhûm **İdrîs Efendi** (ö. 10 Receb 1117)¹⁴⁰ kabri civârında defn olundular. Rahmetullahi aleyh.

Sahhâf-zâde Efendi kıla cenneti makâm

târîh-i vefâtlarıdır.

28. El-Mevlâ Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi¹⁴¹ (1068-29 Muharrem 1139)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh fuzalâ-yı ızâmdan **Mekke-i** mükerrerme kazâsıyla ihrâm-bend-i ziyâret-i **Beytü'l-harâm** olmuş iken vefât iden

139. Bkz. "El-Mevlâ Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi" maddesi.

140. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.271-272; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.310-311.

141. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.618-621; **Zeyl-i Zühdetü'l-eş'âr**, s.151-152; **Sâlim, Tezkire**, s.666-668; **Nuhbetü'l-âsâr**, s. 582-583; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.29b-31a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.373-374.

Abdûlbâkî Efendi (ö. 1090)¹⁴² merhûmun ferzend-i âzâde ve nakîb-i sâlifü'z-zikr **Zeyrek-zâde Abdurrahman Efendi'** (ö. 15 Şa'bân 1085)¹⁴³ nin hemşîre-zâdesidir. 1068'de pâ-nihâde-i gehvâre-i kevn-i şühûd olup evâil-i hâlinde vâlid-i mâcîdlerinden ahz-i cevâhir-i ulûm ve **Ders-i Âm Sâlih Efendi** (ö. 14 Receb 1092)¹⁴⁴ ve **Karabekir Efendi** (ö. 26 Şa'bân 1117)¹⁴⁵ emsâli fuhûl-i ricâldan tahsîl-i nevâdir-i mantûk u mefhûm itdikden sonra ibrîz-i hâlis isti'dâdı **Şeyhülislâm Ali Efendi** (1041-2 Şa'bân 1103)¹⁴⁶ merhûmun mehekk-i imtihânında tâmmü'l-ıyâr ve 1090 târihinde evvelîn pâye-i tarîk-i selem olan rütbe-i hârice kadem-nihâdelikle bülend-i'tibâr olup refte refte nice medârî-i aliyyede medâris ve müntehâ-yı medâris-tarîk olan **Süleymâniye** müderrisi iken baş müsevvîdlik ile **Müftî Seyyid Feyzullah Efendi**¹⁴⁷ merhûmun şebistân-ı sohbât-i hâssında pervâne-i meclis oldukdan sonra 1114 târihinde **Selânik** kazâsıyla mukzıyyü'l-merâm ve ba'dehu **Mısır** ve 1123 senesi Zi'l-hiccesi'nin on ikinci günü nikâbet-i eşrâf¹⁴⁸ ve bir sene mürûrunda **Mekke-i mükerreme** ve **İstanbul** kazâlarıyla şâd-kâm ve **Anadolu** kadiaskerliği ile dahi nâil-i matlab u merâm olmuşlar idi. 1130 Zi'l-ka'desi'nin yirmi altıncı günü nikâbetden ma'zûl ve bir sene mürûrunda **Rûmili** sadâretine mevsûl olup 32'de munfasıl ve 38 Şevvâlî'nde tekerrürleri mukadder ve şehd-i şîrîn-güvâr-ı mansıbları çâşnîdâr-ı kand-i mükerrer olmuş idi. 1139 senesi bi-kazâillahi Teâlâ hummâ-i vebâiyyeden hasta ve ol hâlet ile dîvâna /34/ gitmeğe şedd-i nitâk-ı gayret idüp **Ayasofya'da** namâz-ı fecri edâ esnâsında tak-ı tâkatî şikeste olmağla hânesine avdet ve sene-i merkûme **Muharremü'l-harâmı'nın** dokuzuncu günü tekmîl-i enfâs-ı ma'dûde iderek nüzhet-şerâ-yı riyâz-ı rıdvâna rihlet itmegin namâzı **Câmi'-i Sultân Mehmed Han-ı Gâzî'de** edâ olundukdan sonra **Keskin Dede Mezâristânı'nda**

142. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.462-463; Safâyî, **Tezkire**, s.40; Sâlim, **Tezkire**, s.156-157; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.33; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.51; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.296

143. Bibl. yukarıda verildi.

144. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.482-483.

145. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.277-278; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.175.

146. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.67-69; **Devhatü'l-meşâyiḥ**, s.71-72; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3179; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.519-520; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.485-486; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.94-95.

147. Bibl. yukarıda verildi.

148. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ'ya** (C.4, s.619) göre bir gün önce, yani 11 Zi'l-hicce 1123, **Sicill-i Osmânî'ye** (C.3, s.373) göre ise 11 Ramazân 1123 tarihinde nakib olmuştur.

defn olundu. Mevlânâ-yı müşârün ileyh fûnûn-ı edebiyede mânend-i kadı-i fâzıl ve ulûm-ı akliyye ve Arabiyye'de mehâreti müselleme efâzil-i hükûmetlerinde muhikk-i muhâkemâtında muhakkık-i iffet ü nezâheti müselleme tevâzu'-pîşe dervîş-nihâd bir zât-ı şerîf-i mükerrrem olup ancak zîver-i ricâl olan maârif ü kemâlât ile iktifâ ve melbûsât u me'kûlâtta âsâr-ı ulemâ-i selefte iktizâ itmeleri ricâl-i tarîk meyânında hest ve imsâkından neş'et etmek töhmeti ile medhûl ve evâhir-i hâllerinde umûr-ı cüz'iyde müşâhede olunan ifrât-ı hazm ve ihtiyâtları bî-şübhe vesveseye mahmûl idi. Nesîb mahlası ile eş'ârı vardır. Rahmetullahi aleyh.

29. El-Mevlâ Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi¹⁴⁹ (1091-1145)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh hazretleri 1130 senesi Zi'l-ka'desi'nin yirmi altıncı günü mansıb-ı nikâbete şeref-efzâ olup ba'de'l-azl 1143'de makâm-ı vâlâ-yı **Meşihat-i İslâmiyye**'ye revnak-bahşâ ve 1145 târîhinde âzim-i dâr-ı bekâ ve vâsıl-i rahmet-i cenâb-ı Hudâ olmuşlardır. İbtidâ-yı hâllerinden intihâ-yı ömrüne değin geçen eyyâmı **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin terceme-i hâlleri sırasında tafsîlen yazılmış olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh.

30. El-Mevlâ Ak Mahmûd Efendi-zâde Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi¹⁵⁰

(19 Cemâziyye'l-evvel 1078-Zi'l-ka'de 1164)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1132 senesi Cemâziyye'l-ûlâ guresinde **Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi**¹⁵¹ azlinden evvelâ¹⁵² ve 1145 târîhinde **Hâce-zâde Ömer Efendi**¹⁵³ infisâlinden sâniyen ve 1157 Zi'l-

¹⁴⁹. Tekmiletü'ş-şakâyık, s.52-53; Devhatü'l-meşâyîh, s.89; Riyâzü'n-nukabâ, v.30b-31a; Sicill-i Osmânî, C.3, s.375; Kâmûsü'l-a'lâm, C.2, s.1470; İlmiye Sâl-nâmesi, s.511-512; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.120.

¹⁵⁰. Tekmiletü'ş-şakâyık, s.186-190; Devhatü'l-meşâyîh, s.95-96; Riyâzü'n-nukabâ, v.31a-b; Sicill-i Osmânî, C.2; s.433-434; Kâmûsü'l-a'lâm, C.6, s.4212; İlmiye Sâl-nâmesi, s.522-523; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.131.

¹⁵¹. Bibl. yukarıda verildi.

¹⁵². Tekmiletü'ş-şakâyık'a göre 1134'de (s.166).

¹⁵³. Bkz. "El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi" maddesi.

hiccesi'nde **Feyzullah Efendi**¹⁵⁴ dâmâdı **Seyyid Mahmûd Efendi**¹⁵⁵ irtihâlinden sâlisen mansıb-ı vâlâ-yı nikâbetle be-kâm ve **Anadolu** ve **Rûmili** mansıblarına dahi mükerreren /35/ sâye-bahş-i izz ü ihtirâm oldukdan sonra 1159 târîhinde mansıb-ı **Meşihat-i İslâmiyye**'ye şeref-pîrâ olmuş ve 1164 senesi Zi'l-ka'desi selhinde nidâ-yı irciî[ye] lebbeyk-gûyân ve alâyık-ı fenâdan kat'-ı alâka ile âzim-i gülşen-zâ-yı cinân olmuşlardır. Terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye** sırasında tafsîlen yazılmış olmağla işbu mahalde tahrîr olunmadı. Rahmetullahi aleyh.

31. El-Mevlâ Aftas Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi¹⁵⁶ (ö. Rebîü'l-evvel 1157)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sadr-ı **Rûmili**'nden **Erzincanî Seyyid Ali Efendi**' (ö. 27 Cemâziyye'l-âhire 1112)¹⁵⁷ nin mahdûm-ı mükerrerleridir. Evâil-i hâlinde tarîk-i'saâdet-refîk-i ilmiyyeye dâhil ve şîme-i kadîm-i ulemâ üzre kat'-ı merâtib [ve] devr-i medâris iderek rütbe-i mevleviyyete vâsıl olmuşlar idi. **Bilâd-ı Hamse**'yi güzâr ve 1137'de bi'l-fi'l **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla çeşm-i fazileti pür-envâr olmuş idi. 1140 senesi Rebîü's-sânîsi selhinde kazâ-i **Dârü's-saltana** ile be-kâm ve hulûs-ı niyyet ü iffet ve nezâheti berekâtiyle zamân-ı kazâsında me'kûlât ve teşrûbâtta firâvânlık ve kıymetlerinde râygânlık olmağla hükûmetleri memdûh-ı havâs u avâm olduğu hâlde sene-i kâmileyi tamâm idüp 41 senesi Rebîü's-sânîsi'nde yirmi sekizinci günü **Sakız** arpalığıyla ma'zûl ve sene-i merkûme Cemâziyye'l-ûlâsı'nın onuncu günü¹⁵⁸ mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa mevsûl olup 43 senesi Rebîü'l-evvelî'nin on yedinci günü azilleri nümâyân ve 44 Saferi'nde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya mütesâid ve huzûr-ı sadr-ı a'zâmî'de ilbâs-ı ferve-i semmûr ile mazhar-ı lutf-ı firâvân olmuşlar idi. Ba'de'l-azl 49 senesi **Muharremü'l-harâmı'nın yirmi altıncı günü sadâret-i Rûmili ile mazhar-ı ikrâm ve iltifât-ı pâdişâh-ı adâlet-âyîn ile nâil-i izz ü ihtişâm oldular. 50 senesi Muharremi'nin üçüncü günü ma'zûl ve hâne-i bi-minnetlerinde kûşe-nişîn-i hamûl iken 1155 senesi Şevvali'nde sâniyen sadr-ı Rûm'a**

154. Bibl. yukarıda verildi.

155. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mahmûd Dede" maddesi.

156. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.32a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.433. **Sicill-i Osmânî**'de ismi "Aktas" olarak geçmektedir.

157. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.174-175; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.524.

158. **Riyâzü'n-nukabâ**'ya göre aynı sene Cemâziyye'l-âhiresi'nde (v.32a).

revnak-efzâ ve 1156 Muharremi'nde ma'zûl olup 1157 Rebîü'l-evvelî'nde âzim-i dâr-ı bekâ olmuşlardır.

Eyle Zeynelâbidîn'e cennetin yâ Rab makâm

târîh-i vefâtlarıdır. Merhûm **Keskin Dede Makberesi** civârında **Nişâncı Paşa-yı Cedîd Câmi'-i Şerîfi** kurbunda vâlidleri merkadi /36/ cenbinde defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Rahmetullahi aleyh.

32. El-Mevlâ İmâd-zâde Seyyid Ebû Saîd Efendi¹⁵⁹ (ö. 1145¹⁶⁰)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh **İmâd-zâde** demekle ma'rûfdur¹⁶¹. Âvân-ı şebâbında tahsîl-i ilm ü kemâl ile tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve sırasıyla devr-i medâris eyledikten sonra **Süleymâniye**'den 1140'da **Mahrec Mollalığı**'yla be-kâm ve 1142 târîhinde **Selânîk**'den ma'zûl iken 1143'de nâ-gehân zuhûr iden **Dâmâd İbrâhîm Paşa Vak'ası**'nda huzûr-ı **Sultân Akmed Hanî**'ye da'vet olunan ulemâ ile beraber **Sarây-ı Hümâyûn**'a varmış ve orada gürûh-ı eşkıyânın hâsekî ağa yediyle gönderdikleri haberdan mâadâ ba'zı ulemâ ve küttâb ve vüzerâ'nın katl u i'dâmları murâdları olduğunu ta'dâd u takrîr ve unvânına **Başkapu Kethudâsı Kara Mustafâ** (ö. Zilhicce 1169)¹⁶² ve a'vânından **İbrâhîm** nâm kimesnenin ismini tahrîr ve taraflarından bir âdem ile irsâl eyledikleri defterin cevâbları kiminle irsâl olunmak münâsib idüğü meşveret olundukda ulemâdan bir âdem ile gönderilmesi tasvîb ve tahsîn olunup lâkin sudûr-ı erkân-ı mevâlîden bir kimesne irsâlinde ba'zı hüccet-i melhûz olmağın sahib-i terceme ile meşâyîh-i selâtînden **Yeni Câmi' Şeyhi Seyyid Mehmed Efendi** (ö. Cemâziyye'l-âhire 1147)¹⁶³'nin irsâli istihsân anlar dahi bir mikdâr i'tizârdan sonra bîm-i cân ile azîmete dâmen der-meyân itmişler idi. Meydâna varup **Orta Câmi'**de rüesâ-yı eşkıyâya taraf-i hümâyûndan merâmıların ekserine

¹⁵⁹ **Tekmiletü's-şakâyık**, s.75-77; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.33a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.228.

¹⁶⁰ **Tekmiletü's-şakâyık**'da ölüm tarihi gün ve ay da belirtilerek 29 Rebiyyü'l-âhir 1147 olarak gösterilmektedir (s.77). Nitekim **Sicill-i Osmânî**'de de verilen tarih 1147'dir (C.4, s.228).

¹⁶¹ Ankara mollası iken vefat eden Seyyid İmâd-zâde Mehmed Saîd'in oğludur. İstanbul'da doğmuştur (**Tekmiletü's-şakâyık**, s.75).

¹⁶² **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.433.

¹⁶³ **Tekmiletü's-şakâyık**, s.401-402.

müsâadeyi mutazammın teblîğ-i peyâm idüp bir sâat mikdârı nush u pend yolundan beyân-ı envâ'-ı va'd-ı va'id itdikden sonra gürûh-ı eşkiyânın i'lâm-ı mâ-fî'z-zamîri içün **Sarây-ı Hümayûn**'a avdet itmiş idi. Muâyene ve istimâ' itdüğü ahvâl-i pür-ehvâli pâye-i serîr-i **Sultân Ahmed Hanî**'ye nihânî nakl ü hikâye ve takrîr ü ifâde ile edâ-yı hizmet-i sefâret itmekle mekârim-i pâdişâhîden mazhar-ı nazar-ı inâyet ü ikrâm ve ol gün ya'ni 1143 senesi Rebîü'l-evveli evâsıtında nikâbet-i eşrâf ile mesrûr u şâd-kâm kılınmış idi. 1144 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin onüçüncü yevm-i Pençşenbe mansıb-ı âlî-rütbe-i nikâbet-i sâdât-ı kirâmdan kûşe-nişîn-i azl ü /37/ infisâl ve ol makam-ı levâzimü'l-ihtirâma vusûl ile **Bolevî-zâde Seyyid Mehmed Efendi**¹⁶⁴ bâ-pâye-i **İstanbul** mukziyyü'l-merâm olmuş idi. 45 târihinde **Edirne** kadısı iken vefât idüp orada medfûnlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Selânik** kazâsından infisâl ile tengnâ-yı azl ü hamûlde kûşe-gîr-i inzivâ iken esnâ-yı vak'a-i müdhîşede ber-muktezâ-yı **Hâşimiyyet** cesâret ve salâbeti ihrâz-ı eşrâf-ı nikâbet ile meydân-ı emelde çevgân-zen-i gûy-ı murâd olmuş ise de rütbe-i ilmiyyenin derece-i nihâyeti olan **Anadolu** ve **Rûmili** pâyelerine değil **Mekke**-i mükerreme pâyesine dahi vâsıl olamayarak yalnız **Edirne** kazâsına kadı olduğu hâlde vefât eylemiştir. Hilye-i ulûm u fezâil ile ârâste ve zîver-i kemâlât ile pîrâste idi. Rahmetullahi aleyh.

33. El-Mevlâ Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi¹⁶⁵ (ö. Şa'bân 1162¹⁶⁶)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Şeyhülislâm Bolevî Mustafâ Efendi**' (1000-Cemâziyye'l-âhire 1086¹⁶⁷)¹⁶⁸nin mahdûmlarıdır¹⁶⁹. Sinn-i

¹⁶⁴. Bkz. "El-Mevlâ Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi" maddesi.

¹⁶⁵. **Tekmiletü's-şakâ-yık**, s.207; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.33a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.406.

¹⁶⁶. Sicill-i Osmânî'ye göre 1161 Şa'bânı'nda (C.1, s.406).

¹⁶⁷. Osmanlı Müellifleri'ne göre 1084 senesinde (C.2, s.23).

¹⁶⁸. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.421-423; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.113; **Devhatü'l-meşâyih**, s.68-69; **Hadikatü'l-cevâmî**, C.1, s.275; **Esmâü'l-müellifin**, C.2, s.441; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.400-401; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4305; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.23; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.474-476; **Mu'cemü'l-müellifin**, C.12, s.241; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.88-89.

¹⁶⁹. Sicill-i Osmânî'de Şeyhülislâm Bolevî Efendi'nin kardeşi Bolevî Ali Efendi'nin oğlu olduğu kayıtlıdır (C.1, s.406).

şebâbı tekmîl ile vâsıl-ı hadd-i bülûğ olduktan sonra tahsîl-i ulûm u fûnûna câzim ve tarîk-i feyz-refîk-i tadrîse dâhil ü âzîm olup sırasıyla tekmîl-i devr-i medâris ile 1128 senesi Ramazânı guresinde **Şüleymânîye**'den **Kuds-i şerîf** tevcih olunduktan sonra **Şâm-ı Şerîf** kadısı olan **Denizugrusu-zâde**¹⁷⁰ merhûm olmağla kazâ-i **Şâm-ı Şerîf**'e nakl ve tahvîl olunmuş idi. 1136 senesi **Mekke-i mükerrime** kadısı olup 1143'de munfasılan avdet ve 1144 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on beşinci Pençşenbe günü bâ-pâye-i **İstanbul** mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa is'âd ve se mâh müddet şerefmen-i câh-ı nikâbet olduktan sonra sene-i merkûme Ramazânı yirmi birinci günü azl ve şân-ı devlete nâ-çespân itâle-i lisân itmek töhmetiyle arpalıkları olan **Aydıncık** kazâsına tard u ib'âd olunmuşlar idi. 1146 senesi Zi'l-hicce'sinde **Kadıköyü**'nde ikâmete me'mûr olup muahheren akd u itlâklarıyla hânelerinde mukîm ve meşgûl-i duâ-yı devâm-ı şehriyâr-ı heft iklim oldular. 1155 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı guresinde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya ik'âd olunup 1158 hilâlinde **Rûmîlî** pâyesiyle ta'zîm ve 1159 senesi Şevvâlî'nin on birinci günü nakîbüleşrâf bulunan **Z[eyn]elâbidîn Efendi**¹⁷¹ nin /38/ câh-ı vâlâ-yı fetvâyı teşriflerinde sâniyen mansıb-ı vâlâ-yı nikâbetle tekrim olunmuşlar idi. Ancak pîr ü ihtiyâr ve sinleri akd-i sâbi'i güzâr ile ba'zı illete dûçâr olmalarıyla 1162 senesi şehir-i Şa'bânı selhinde da'vet-i irciîye icâbet ve zâmîle-bend-i râh-ı âhiret oldular. Mevlânâ-yı müşârûn ileyh hasîb-i fezâil-âr[â] nesîb-i mehâsin-pîrâ idiler. Rahmetullahi aleyh

34. El-Mevlâ Es-Seyyid Mahmûd Dede Efendi¹⁷² (ö. 28 Zi'l-ka'de 1157¹⁷³)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh iki def'a şeyhülislâm-ı sâmi-makâm olan **Es-Seyyid Feyzullah Efendi**¹⁷⁴ nin dâmâdıdır. Tarîk-i tadrîse duhûlünden iki sene içinde mülâzemet ve devr-i medârisden sonra **Selânik** ve andan **Edirne** ve 1114 senesi Zi'l-ka'desi'nin yirmi birinci günü **Darû's-saltanatı's-seniyye** kadılığına şeref-pîrâ olup **Dersâadet**'de icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyye itmekde iken nâ-gehân 1115 târihinde zuhûr iden vak'a-i müdhîşede **Sarây-ı Hümâyûn**'a ictimâ' için neşr olunan

170. Görebildiğimiz kaynaklarda bu isme rastlayamadık.

171. Bibl. yukarıda verildi.

172. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.33b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.325.

173. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 8 Zi'l-ka'de 1155 (C.4, s.325).

174. Bibl. yukarıda verildi.

haber-i da'vete icâbet üzre mizâclarında nev'an inhırâf olmak bahânesiyle takdîm-i ma'zeret-i insırâf idüp ancak gürûh-ı eşkıyâ a'yân ve ekâbir-i devletin hâne ve meskenlerin yağmâ vü gârât eyledikleri sırada içlerinden bir fırka dahi bayrakların kapup yolda temâşâlarına cem' olan sıbyân ile sâhib-i tercemenin menziline kazâ-i âsmân gibi nâzil olup baîd-i asrda mevlânâ-yı müşârûn ileyhî hâh na-hâh dâbbesine irkâb ve meydâna getürmekde iz'âc ve it'âb itmeleriyle ol gice sekbân-başı ağa ile âteş-i belâdan kebâb ve bu cem'iyet-i hevlnâk ne hâldir diyü âh u vâh iderek şeb-zindedâr-ı dehşet ü ıztırâb olmuşlar idi. Mansıblarıyla bâ-re'y-i cumhûr **Beyler Hâcesi Ahmed Efendi** mesrûr oldukdan sonra güç belâ ile dest-i taaddîlerinden halâs bulup tekrâr ellerine giriftâr olmak havfıyla hânesinde ihtifâ itmiş idi. Müftî-i şehîd-i müşârûn ileyh damâdı olmak töhmetiyle cürm-i âhiri yoğ iker sâir evlâd ve etbâi gibi mevlânâ-yı müşârûn ileyh **Burusa'**ya iclâ ve tağrîb olunarak ahıbbâ ve akrabâlarından dûr u mehcûr oldukları hâlde tam 28 sene **Burusa'**da ikâmet itmişler idi. Cûlûs-ı **Sultân Mahmûd Han-ı Evvel'i** müteâkib ya'ni 1143 senesi bâ-işâret-i aliyye şeyhülislâmı /39/ **Astâne-i Saâdet'e** da'vetlerin mutazammın yazılan hatt-ı hümayûn-ı inâyet-makrûn mücebince emr-i şerîf tahrîr ve ol vechle **Dersaâdet'e** avd u kufûl eylemiş idi. 1144 senesi Ramazânı'nın yirmi birinci günü mansıb-ı nikâbet-i eşrâf ile tebcîl ve yine sene-i merkûme içinde bi'l-azl yerlerine **Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi**¹⁷⁵ mevsûl olmuş idi 1147 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin dördüncü günü sadâret-i **Rûmili** ile kâmyâb olarak 1148 Recebi gurrasinde hasbe'l-usûl ma'zûl ve yerlerine **Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi** (Cemâziyye'l-âhire 1099-1156)¹⁷⁶ mevsûl oldular. 1156 senesi¹⁷⁷ tekrâren mansıb-ı nikâbet-i sâdât ile tekrîm olunup 1157 senesi Zi'l-ka'desi'nin yirmi sekizinci günü nidâ-yı ircîfiye lebbeyk-zen-i gûyân ve âzim-i dâr-ı cinân olmuş ve nikâbet-i eşrâf mansıb-ı celîline dahi sadâret-i **Anadoluma'zûllêlerinden Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi**¹⁷⁸ tekrâr teşrîf itmiş idi. Mevlânâ-yı müşârûn ileyh nesl-i tâhir ve fezâil-i bâhiresi müselleme erbâb-ı besâir-i fazl u takvâ ile

175. Bkz. "El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi" maddesi.

176. Safâyî, **Tezkire**, s.156-157; Sâlim, **Tezkire**, s.337-344; **Hâtîmetü'l-eş'âr**, s.177-178; **Tuhfe-i Hattâtîn**, s.454; **Nuhbetü'l-âsâr**, 179-180; **Âdâb-ı Zürafâ**, s.152-154; **Hâtîmetü'l-eş'âr**, s.177-178; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2494; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.3; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.235; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.298-299.

177. İkinci nikâbeti, Riyâzü'n-nukabâ'ya (v.33b) göre 1146 hilâlinde Sicill-i Osmânî'ye (C.4, s.325) göre 27 Cemâziyye'l-âhire 1155'dedir.

178. Bibl. yukarıda verildi.

müşârün bi'l-benân idi. **Feyziye Medresesi Hazîresi'**nde defn-i türâb-ı rahmet-i Perverdgâr'dır. Rahmetullahi aleyh. **Anadolu Hisârı'**nda **Sinân Mescidi'**ne minber vaz' eylemiştir.

35. El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi¹⁷⁹ (ö.1158)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1106 senesinde nakîb-i sâdât olan **Hâce-zâde Seyyid Osmân Efendi'**¹⁸⁰nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. Tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyeye dâhil ve sırasıyla devr-i medâris eyledikten sonra **Galata** kazâsından **Selânik** mevleviyyetine nâil ve ba'de'l-azl **Bilâd-ı Hamse'**den **Edirne** pâyesine vâsıl olup 1141 Muharremi'nden i'tibâren zabt itmek üzere **Medîne-i münevverekazâsı**yla mazhar-ı ikrâm ve 1144 senesi şehir-i Cemâziyye'l-âhiresi'nin on üçüncü Pençşenbe günü kazâ-i **Dârü's-saltana** ile mesrûr u şâdkâm kılınmış iken çok geçmeksizin azl ile mükedder olup zamân-ı kalîlde azli bî-hengâm olduğundan şân-ı devlete nâ-çespân itâle-i lisân itmek töhmeti ile **Bursa'**ya nefy ü tekdîr ve zimnen sâire irâet-i tarîk-i ta'zîr kılınmış idi. Bir müddet sonraca kendü hânelerinde mukîm ve meşgûl-i duâ-yı devâm-ı şehriyâr-ı heft iklim olmak üzere /40/ avdete ruhsat erzân buyrularak ol vech ile avdet itmişler idi. 1144 senesi içinde **Seyyid Mahmûd Efendi** azlinden sâdâta nakîb ve 45 senesi içinde¹⁸¹ yine azl-i nâ-be-hengâm ile mükedder ve yerlerine¹⁸² **Ak Mahmûd Efendi-zâde Zeynelâbidîn Efendi'**¹⁸³ mübeccel olmuşlar idi. Menfâsı olan **Yalakabâd** kazâsında olduğu hâlde 1158 târîhinde âzim-i dâr-ı cinân olmuşlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh sâhib-i fazl u şuûr ve kemâlât ü insâniyyet ile ma'rûf umeşhûr idi. Rahmetullahi aleyh.

179. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.34a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.591.

180. Bibl. yukarıda verildi.

181. 1145 senesi Safer'inde (**Tekmiletü's-şakâyık**, s.188).

182. Metinde "yerleriyle".

183. Bibl. yukarıda verildi.

36. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi¹⁸⁴ (ö. Şevvâl 1165)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh vâsıl-ı hadd-i bülûğ oldukdan sonra tahsîl-i ilm ü kemâle âzim ve tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyeye câzim olmuş idi. Sırasıyla devr-i medâris iderek **Kuds-i şerîf** mevleviyyetine nâil ve ba'de'l-azl muntazır-ı lutf iken 1162 senesi Ramazânı'nın yirmi ikinci günü bâ-pâye-i **Burusa** mansıb-ı nikâbet-i eşrâfla kâm-revâ olmuşlar ise de bâ-emr-i Hudâ ahd-i karîbde vücûd-ı fezâil-nümûduna istîlâ iden ilel ve eskâmın devâsından etbâ me'yûs ve mütemâdiyyen sâhib-i firâş olmağla temşiyet-i umûrda acz u kusûru mu'âyene ve mahsûs olup hizmet-i celîle-i nikâbet ta'tîl ve buna dâir rü'yeti muktezî umûr-ı vaktinden tahvîl olunmakdan nâşî bi'l-iktizâ 65 senesi Şevvâli'nin sekizinci günü azl ve yerine **Diyârbekir** mevleviyyetinden munfasıl **Rızâ Efendi**¹⁸⁵ vasl olunmuş idi. Çend rûz mürûrunda nidâ-yı irciye lebbeyk-zen-i gûyân ve âzim-ı ravza-i cinân olarak **Otakcılar**'da defîn-i hâk-i mağfiretdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh fazl u takvâda müsellemler-i akrân hasîb-i iffet-nişân idi. Rahmetullahi aleyh.

37. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi¹⁸⁶ (ö. 13 Zî'l-hicce 1169)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Kırımî-zâde** demekle meşhûr **Mehmed Rızâ Efendi**'dir ki evâil-i hâlinde tahsîl-i fûnûn u ulûm ve tekâmîl-i mantûk u mefhûm eyledikten sonra tarîk-i tadrîse dâhil ve giderek **Diyârbekir** kazâsına vâsıl olmuş idi. 1165 senesi Şevvâli'nin sekizinci günü¹⁸⁷ mansıb-ı celîl-i nikâbete ısrâd ve biraz müddet karâr ve devâm eyledikten sonra 1169 sâlinde infisâl ile mukaddeme-i /41/ mevdi olan maraz-ı hâile mübtelâ ve tîrdân-ı ecelden perîde olan nâvek-i kazâyâ hayâle-i hedef-i rızâ idüp sene-i merkûme Zî'l-hiccesi evâilinde terk-i âlem-i fânî ve tekâmîl-i ömr-i câvidânî eylemiştir. **Edirne Kapusu**

184. **Tekmiletü's-şakâyık**, s.207-208; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.34a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.28.

185. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Rızâ" maddesi.

186. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.34b-35a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.397-398.

187. **Riyâzü'n-nukabâ**'ya göre 1163 Şevvâli'nde (v.34b).

hâricinde **Bâkî Efendi**¹⁸⁸ merhûmun yanında medfûndur. Mevlânâ-yı müşârûn ileyh arîkû'l-asl sâhibü'l-fazl bir zât olup **Dûdmân-ı Cengiziyye**'ye kudûm-ı ihtisâs olduğuna binâen **Târîh-i Gazan** nâm kitâbı terceme idüp ibârât-ı nefîse ve kemâlât-ı selîse ile ahvâl-i hânân-ı **Kırım**'ı icmâl idüp inşâsına sihr-i helâl ve güftârına ahsen-i makâl dinse sezâdır. Rahmetullahi aleyh.

38. El-Mevlâ Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi¹⁸⁹
(1115-16 Zî'l-hicce 1193)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh asr-ı **Sultân Mustafâ Han-ı Sâlis**'de ya'ni 1187 Cemâziyye'l-âhiresi'nde şeyhülislâm olan **Şerîf-zâde Seyyid Mehmed Şerîf Efendi** Hazretleri'dir ki 1169 senesinde evvelâ ve 1186 târîhinde sâniyen nakîb-i sâdât dahi olmuşlardır. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında tafsîlen keşîde-i silk-i sûtûr olunmuş olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh.

39. El-Mevlâ İdrîs-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi¹⁹⁰
(ö.1175)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh nakîb-i sâlifü'z-zikr **Sahhâflar Şeyhi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi**¹⁹¹ nin eniştesi **Şeyhülislâm Müfettişi İdrîs Efendi** (ö. 1172'den sonra)¹⁹² nin ferzend-i fûrûzende-ahteridir. **Âstâne-i Aliyye**'den zuhûr ve âfitâb-ı feyz-i ezelîden iktibâs-ı nûr-ı şuûr idüp tahsîl-i ilm ü kemâl eyledikten sonra tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse

¹⁸⁸ Latîfî, **Tezkire**, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, Nu. 1160, v.50b; **Gülşen-i Şu'arâ**, v.29b-30b; **Meşâirü's-şu'arâ**, v.53a-54b; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.199-209; Beyânî, **Tezkire**, v.16b; Hadâyîkü'l-hakâyık, s.434-440;; **Zübdetü'l-eş'âr**, İÜ Kütüphanesi TY 1646, v.9a-19a; Rızâ, **Tezkire**, s.16-18; **Esâmî**, s.77-78; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1203-1204; GIBB, **A History of Ottoman Poetry**, C.3, s.133-159; **Türk Şairleri**, C.2, s.697-721. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Harun TOLASA, "**Bâkî**", **Dergâh Yayınları Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C.1, s.300-303 ve Mehmet ÇAVUŞOĞLU, "**Bâkî**", TDVİA., C.4, s.537-540.

¹⁸⁹ **Devhatü'l-meşâyîh**, s.104-105; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.35a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4186; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.257-258; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.541; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.147.

¹⁹⁰ **Riyâzü'n-nukabâ**, v.35b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.246.

¹⁹¹ Bibl. yukarıda verildi.

¹⁹² **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.311.

duhûl ve hasbe'l-âde hareketle **Süleymânîye**'den rütbe-i mevleviyyete mevsûl olmuş idi. 1172 târihinde nakîb-i sâdât bulunan **Şerif-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerif Efendi**¹⁹³ nin azlinden mesned-i celîl-i nikâbetle ser-efrâz olup üç sene evvel mansıb-ı âlîde karâr ile 1175 senesi Muharremi evâilinde azl ve yerlerine **Mîrzâ-zâde Mehmed Saîd Efendi**¹⁹⁴ ta'zîz olunmuş idi. Çok geçmeksizin tâir-i rûhu aşîyâne-i bedenden hurûc ve sû-yı semâya urûc eyledi. Rahmetullahi aleyh. /42/

40. El-Mevlâ Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi¹⁹⁵ (1122-18 Zî'l-ka'de 1188)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh 1126 senesinde ya'ni asr-ı bâhirü'n-nasr **Sultân Ahmed Han-i Sâlis**'de şeyhülislâm olan **Mîrzâ Mustafâ Efendi** (1040-3 Safer 1135)¹⁹⁶ nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. 1175 Muharremi evâilinde evvela ve 1181 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı evâhirinde sâniyen nakîbüleşrâf olup 83 senesi Zî'l-ka'desi'nin altıncı günü dahi şeyhülislâm ve hallâl-i müşkilât-ı hâss u âmm olmuşlar idi. Terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye**'nin tertîb ve tahrîr kılınan terceme-i hâlleri sırasında ber-vech-i tafsîl tahrîr kılınmış olmağla bu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh.

41. El-Mevlâ Seyyid Abdullah Efendi¹⁹⁷ (ö. 28 Rebîü'l-evvel 1184)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh câmi'ü'r-riyâseteyn şeyhülislâm-ı sâmi-makâm şehîd-i saîd **Es-Seyyid Feyzullah Efendi**¹⁹⁸ nin mahdûm-ı mükerrerleri ya'nî

Mübârek bâd hâlâ sadra nûr-ı Mustafâ geldi

¹⁹³. Bibl. yukarıda verildi.

¹⁹⁴. Bkz. "El-Mevlâ Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi" maddesi.

¹⁹⁵. **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.2, s.9-10; **Devhatü'l-meşâyih**, s.103-104; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.36a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4510; **Sicill-i Osmânî**, C.3, ş.31-32; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.538-540; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.146.

¹⁹⁶. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.533-537; **Devhatü'l-meşâyih**, s.83-84; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.419-420; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.503-504; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.113-114.

¹⁹⁷. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.36b-37a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.385.

¹⁹⁸. Bibl. yukarıda verildi.

târîh-i garrâsı üzre 1148 senesinde şeyhülislâm olan **Es-Seyyid Mustafâ Efendi'** (1090-Muharrem 1158)¹⁹⁹ nin mahdûm-ı mükerrerleridir* . Tarîk-i tedrîse dâhil ve tekmîl-i medârisle rütbe-i mevleviyyete vâsıl oldukdan sonra 1176 Muharremi'nin yirminci günü sadr-ı **Anadolu**'ya revnak-efzâ ve 1178 Zî'l-hicce'sinde²⁰⁰ mansıb-ı nikâbet-i sâdâta dahi sâye-pîrâ olmuş idi. 1181 târîhinde sadr-ı sadâret-i **Rûmili**'ye nakl ile ahlâfına eslâf ve mansıb-ı nikâbetle **Mîrzâ-zâde Saîd Efendi**²⁰¹ sâniyen [nakîbü'l-şerâf olarak 1184 Rebîü'l-âhiri'nin yirmi sekizinci günü mat'ûnen nidâ-yı irciîye lebbeyk-zen-i dâi-i ecel ve vâsıl-ı rahmet-i Azze ve Celle olup **Üsküdâr**'da **Eski Menzilhâne** kurbunda vâlidleri yanında defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Rahmetullahi aleyh.

42. El-Mevlâ Karahisârî Es-Seyyid İbrâhîm Efendi²⁰² (1113 - 17 Cemâziyye'l-âhire 1197)

/43/ Mevlânâ-yı müşârün ileyh eşrâf-ı kuzâtdan **Karahisârî Osmân Efendi** nâm zâtın mahdûm-ı mükerrerleridir. 1113 târîhinde encümen-ârây-ı vücûd ve pertev-endâz-ı âlem-i şühûd olmuşlardır. Terbiyyet-i üstâdân-ı asr ile mertebe-i kemâle vâsıl ve tarîk-i feyz-refîk-i ilme mülâzım oldukdan sonra 1143 senesinde müderris ve tekmîl-i devre-i mu'tâde ile 68'de rütbe-i mevlèviyyete nâil olmuş idi. 1183'de nakîbüleşrâf iken **Anadolu** pâyesiyile sâniyen **İstanbul**'a kadı ve 84'de **Anadolu** kadıaskeri ve 87'de sâniyen nakîbüleşrâf ve 90 ile 93 târîhlerinde mükerreren **Rûmili** kadıaskerliğiyle reîsü'l-ulemâi'l-a'lâm olup 1196 Şevvâli'nin beşinci günü mesned-i vâlâ-yı âfitâba şeref-efzâ olmuşlar ise de sinni doksanı mütecâviz bir pîr-i sâl-hurde olduğundan 1197 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on yedinci günü mebtûnen vefât .

¹⁹⁹ . **Devhatü'l-meşâyih**, s.92-93; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.283; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4305; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.427, 428; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.518; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.127.

* Müşârün ileyh in fahrü'l-müslimîn 1181 senesi Cemâziyye'l-ulâsı evâhirinde vefât itmiş olması **Hadîkatü'l-Cevâmî**'de mutâlâa-güzâr-i âcizî olmuşdur. Ba'zı Risâlede 1082'de sâniyen câh-ı nikâbetle muhterem oldukları görülmüş ise de selefleri kim olduğu bulunamadığından ve tarihlerde dahi görülemediğinden def'a-i sâniyye nikâbetleri yazılmışdır. .

²⁰⁰ . **Riyâzü'n-nukabâ**'ya göre 1179'da (v.36b).

²⁰¹ . **Bibl.** yukarıda verildi.

²⁰² . **Devhatü'l-meşâyih**, s.108; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.37a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.1, s.534; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.138; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.549-550; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.153.

idüp Sultân Selîm civârında vâki' **Beyceyiz Mahallesi**'nde kâin hazîre-i mahsûsalarında defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Tafsîl-i terceme-i hâli **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin terceme-i hâlleri sırasında yazılmışdır. Rahmetullahi aleyh.

43. El-Mevlâ Dürri-zâde Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi²⁰³
(1153-19 Cemâziyye'l-evvel 1215²⁰⁴)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı sâmi-makâm **Dürri-zâde Mustafâ Efendî**' (1114-7 Zî'l-hicce 1188²⁰⁵)²⁰⁶ nin mahdûm-ı maârif-rüsûmlarıdır. Hâricden mahrece varınca terakkiyât-ı mirkât-ı medârisi ba'de't-te'sîs 1188'de mahrûse-i **Burusa**'ya ve 1194'de **İstanbul** kazâlarına kadı olduktan sonra 1196 Şevvâli'nin beşinci günü nakîbüleğrâf olup mansıb-ı nikâbet uhdesinde olduğu hâlde 97 Zî'l-hiccesi guresinde sadr-ı **Anadolu**'ya ve 1198 Şevvâlî yirmi yedisinde sadr-ı sadâret-i **Rûmili**'ye nakl ile ahlâfına eslâf olmuşlar idi. 1199 Şevvâlî'nin on sekizinci [günü] makâm-ı âlf-i meşîhata revnak-efzâ olup 1215 sâlinde tekmîl-i hayât-ı müsteâr eylemişlerdir. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin menâkıb-ı celîleleri sırasında ber-vech-i /44/ tafsîl arâyîş-i silk-i tahrîr kılınmıştır. Rahmetullahi aleyh.

203. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.109-110; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.38a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.267; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.62; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.2140; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.553-554; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.156-157.

204. Ölümü, **Sicill-i Osmânî**'de gün ve ay da belirtilerek 19 Cemâziyye'l-evvel 1215, **İlmiye Sâl-nâmesi** ve **Osmanlı Şeyhülislâmları**'nda ise 1225 olarak gösterilmiştir. Bkz. **Sicill-i Osmânî**, aynı yer **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.554; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.157.

205. **Osmanlı Müellifleri**'ne göre 1175'de ölmüştür (C.1, s.308).

206. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.100; **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.1, s.237; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.444-445; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.2140; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.308; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.529-531; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.139-140.

44. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Dervîş Efendi²⁰⁷ (ö. 16 Cemâziyye'l-âhır 1204²⁰⁸)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh âl-i feyzden şeyhülislâm-i sâmi-makâm **Seyyid Mustafâ Efendi**²⁰⁹'nin mahdûmu ve nakîb-i sâlifü'z-zikr **Seyyid Abdullah Efendi**²¹⁰'nin halef-i sâlihidir. Tahsîl-i bizâa-i isti'dâd ü istîhâl itdikden sonra âheng-i tarîk-i erbâb-ı fazl u kemâl eyleyüp hasbe'l-âde hareket ve ba'zı ulemânın asitânesin mesned-i izz ü devlet kılup ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ba'zı kat'ü'l-merâtib vâsıl-ı rütbe-i behiyye-i mevleviyyet olmuş idi. **Bilâd-ı Erbaa** ve **Mekke** pâyelerini güzâr ve bi'l-fi'l **İstanbul** kadılığı ve 1199 Şevvâli'nin on dokuzuncu günü²¹¹ mansıb-ı celîl-i nikâbetle dâhi karîn-i i'zâz buyrulduğu hâlde mazbûtü'l-lisân olmadıklarından ittifâk-ârâ ile karâr-gîr olan ba'zı mevâda i'tirâz ile erkân-ı devlete harf-endâz-ı dahl ü taarruz olduğu sem'-i hümayûna ilkâ olunmağla 1200 senesi Şa'bânı'nın on dokuzuncu günü müddet-i nâkîsa ile **İstanbul** kadılığı ve nikâbetden azl ile **Gelibolu**'ya nefy ü iclâ ve yerlerine **İstanbul** pâyelülerinden **Seyyid Mehmed Kâmil Efendi**²¹² ta'yîn buyrulmuş idi. Çok geçmeden mazhar-ı afv-i âlî olarak **Dersâdet**'e avdet ve 1202 senesi Recebi'nde bi'l-fi'l **Rûmili** kadiaskerliği ve sâniyen mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf ile mazhar-ı tekrim olup eyyâm-ı mu'tâdesin ba'de't-tekmîl sadâretten azl ile hânelerinde ikâmet ve meşgûl-i duâyı devâm-ı pâdişâh-ı meâlî-menkibet bulundukları hâlde 1204 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on altıncı günü âzim-i gülşen-serâ-yı âhîret olmuşlardır. **Üsküdâr**'da **Eski Menzilhâne** civârında medfûndur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh erbâb-ı fazl u kemâlden mütেকellim ü cesûr ve mehâm-şinâs u vakûr bir zât idi. Rahmetullahi aleyh.

207. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.38b-39a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.334.

208. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 27 Cemâziyye'l-evvel 1204 (C.2, s.334).

209. **Bibl.** yukarıda verildi.

210. **Bibl.** yukarıda verildi.

211. **Riyâzü'n-nukabâ**'ya (v.38b) göre 19 , **Sicill-i Osmânî**'ye (C.2, s.234) göre 17. günü.

212. Bkz. "Es-Seyyid Mehmed Kâmil Efendi" maddesi.

45. El-Mevlâ Seyyid Mehmed Kâmil Efendi²¹³
(1141²¹⁴-9 Zî'l-hicce 1215)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh sudûr-ı Rûm'dan Osmân Efendi' (ö. 1181)²¹⁵ nin necî-i necîbi ve şeyhülislâm-ı esbak şehîd-i /45/ saîd Feyzullah Efendi'²¹⁶ nin sibti-i reşîdidir. 1200 senesi Şa'bânı'nın on dokuzuncu günü nikâbet-i eşrâf ile tebcîl ve 201 Cemâziyye'l-âhîresi'nin on dördüncü gününde sadr-ı vâlâ-yı Anadolu ile ta'zîm ve 202 senesi Rûmîlî pâye-i celfesi'yle tekrîm olunup sene-i merkûme Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirmi altıncı günü Mekki Mehmed Efendi (1126-22 Cemâziyye'l-evvel 1212²¹⁷)²¹⁸ infisâlinden mesned-i âlî-i meşîhata zînet -efzâ olmuşlardır. Tafsîl-i terceme-i hâlleri Meşâyih-i İslâmiyye sırasında arâyiş-i zîb-i sûtûr olmağla işbu mahalde tekrâr olunmadı. Rahmetullahi aleyh.

46. El-Mevlâ Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi²¹⁹
(1127²²⁰-22 Receb 1205)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh müderrisîn-i kirâmdan Eyyûb Efendi' (ö. 1157)²²¹ nin ferzend-i dil-pezfîridir. Ba'de kat'ü'l-merâtib-i ilmiyye 1202 senesi Rebîü'l-evvelinde evvelen ve 1203 senesi Râcebî'nde

-
213. Devhatü'l-meşâyih, s.113-114; Riyâzü'n-nukabâ, v.39a-b; Kâmûsü'l-a'lâm, C.5, s.3815-3816; Sicill-i Osmânî, C.4, s.67-68; İlmiye Sâî-nâmesi, s.560-562; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.161.
214. Sicill-i Osmânî'ye göre 1142 (C.4, s.68).
215. Sicill-i Osmânî, C.4, s.34.
216. Bibl. yukarıda verildi.
217. Sicill-i Osmânî'ye göre 1116 senesinde doğmuş ve 19 Cemâziyye'l-evvel 1212'de vefat etmiştir (C.4, s.508).
218. Devhatü'l-meşâyih, s.111-113; Kâmûsü'l-a'lâm, C.6, s.4387-4388; Sicill-i Osmânî, C.4, s.508; İlmiye Sâî-nâmesi, s.557-559; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.159-160.
219. Devhatü'l-meşâyih, s.115-116; Riyâzü'n-nukabâ, v.39b-40a; Kâmûsü'l-a'lâm, C.3, s.1691; Sicill-i Osmânî, C.4, s.642-643; İlmiye Sâî-nâmesi, s.563-564; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.163-164.
220. Devhatü'l-meşâyih'da doğum tarihi olarak 1119'un da söylendiği ifade edilmektedir. Diğer kaynaklardaki tarih de 1127'dir. Yahyâ Tevfîk Efendi'nin ölümüyle ilgili olarak Sicill-i Osmânî yukarıdaki tarihi gösterirken Devhatü'l-meşâyih'da şeyhülislâm olduktan, yani, 21 Receb 1205'den 13 gün sonra öldüğü ifade edilmektedir ki, bu da 4 Şa'bân 1205'e tekâbül etmektedir. Bkz. s.115-116.
221. Sicill-i Osmânî, C.1, s.450.

sâniyen sadr-ı sadâret-i **Rûm**'a revnak-efzâ ve 1204 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin yirmi sekizinci günü mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâfa şeref-pîrâ ve 1205 senesi Recebi'nin yirmi birinci günü mesned-i âlî-i meşhata şeref-bahşâ olduktan sonra on üç gün mürûruyla nidâ-yı irciîye lebbeyk-zen-i dâî-i ecel ve vâsıl-ı rahmet-i Azze ve Celle olmuşlardır. **Fâtih** civârındaki çeşme pîşgâhında medreseleri hazîresinde medfûndurlar. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye** sırasında keşîde-i silk-i sûtûr u imlâ kılınmış olmakla tekrâr olunmadı. Rahmetullahi aleyh.

47. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi²²²
(ö. 4 Şevvâl 1208)

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh **Bıçakçılar İmâmı Hafîdî** demekle meşhûr ulemâ-yı maârif-rûsûmdandır. 1160 târîhinde rûûsa nâil ve hasbê'l-âde devr-i medâris iderek tam 30 yılda ya'ni 1190 târîhinde bâ-pâye i **Kuds Üsküdâr** mevleviyyetine nâil olmuşlar idi. 1199 târîhinde **Edirne** ve 1203 sâlinde **Medîne-i münnevverekadılık**larıyla be-kâm ve 205 senesi Recebi'nin yirmi birinci günü mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf ve 206 senesi kazâ-i **Dârü's-saltana** ile mukzıyyü'l-merâm /46/ olup 1208 senesi Şevvâlî'nin dördüncü günü âzim-i dârü's-selâm olarak **Tersâne Bahçesi** verâsında defîn-i mezâr-ı mağfiret ve garîk-i deryâ-yı rahmet-i Rabb-i izzet olmuşlar. Mevlânâ-yı müşârûn ileyh ulemâ-yı a'lâmdan ve mazanne-i kirâmdan bir zât-ı sûtûde- simât olup **Safhî** mahlası ile şî'r-i bî-nazîri vardır²²³. Rahmetullahi aleyh rahmeten vâsiaten.

²²². Rîyâzü'n-nukabâ, v.40b; Sicill-i Osmânî, C.4, s.2.

²²³. Rîyâzü'n-nukabâ'da bu nakibin anlatıldığı sayfanın derkenârında Safhî mahlasıyla şîirleri bulunduğu kayıttır. Şu'arâ tezkirelerinde yer alan Safhî mahlası 4 şair de bu Safhî değildir. Sadece Râmîz'de Mehmed Saîd adlı ve Nakîbüleşrâf olan bir şairden bahsedilmektedir ki o da yukarıda "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Sa'îd ibni El-Mevlâ Mehmed Es'ad Efendi" maddesinde biyografisi verilen nakibüleşrâftır.

48. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendî²²⁴
(Cemâziyye'l-evvel 1173²²⁵-26 Ramazân 1226²²⁶)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı cennet-makâm **Es'ad Efendi-zâde Mehmed Şerîf Efendî**' (6 Muharrem 1130-9 Ramazân 1204)²²⁷ nin mahdûm-ı mükerrerleridir. Dâhil-i i'dâd-ı müderrisîn-i kirâm olduktan sonra sırasıyla devr-i medâris ve kat'-ı merâtib idüp 208 senesi Şevvâli'nde kazâ-i **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye** ilâvesiyle hizmet-i müstevcibü'l-ma'fîret-i nikâbete mevsûl ve 215 senesi **Rûmili** sadâreti pâye-i mu'teberesi tevcih ve 219 senesi bi'l-fi'l sadâret-i **Rûmili** ile nâil-i me'mûl olup 221 senesi şehir-i Receb guresinde lâbis-i libâs-ı ferve-i fetvâ ve 222 senesi şehir-i Cemâziyye'l-ûlâsı'nda ma'zûl ve ertesi günü yine makâmlarında ibkâ kılınup 223 senesi şehir-i Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirmi yedinci günü yine azle mübtelâ ve arpalıkları olan medîne-i **Güzelhisâr**'a iclâ olunarak orada ârâm üzre iken 226 senesi şehir-i Ramazân-ı mağfîret-nişânında irtihâl-i dâr-ı bekâ ve âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Mevlâ olmuşlardır. Mahall-i mezbûrda **Câmi'-i Atîk** sâhasında medfûndurlar. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye** sırasında ârâyış-i silk-i beyândır. Rahmetullâhi aleyh. Târîh:

El-hak isti'dâd ile oldı Atâ Molla nakîb

-
224. **Devhatü'l-meşâyih**, s.120; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.299-300; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.40b-42b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3159; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.479; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.571-573; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.171-172
225. Doğumu Devhatü'l-meşâyih'da yazıyla, İlmiye Sâl-nâmesi'nde rakamla 1273'dür ki, başka hiç bir kaynakta geçmeyen ve de mümkün olmayan bu tarih Devhatü'l-meşâyih'a sehven yazılmış ve muhtemelen oradan söz konusu Sâl-nâme'ye aynı şekilde nakledilmiş olmalıdır. Bu sehiv o kadar barizdir ki aynı eserlerde ölüm tarihi 1226 olarak gösterilmiştir.
226. Sicill-i Osmânî'ye göre 26 Ramazân 1236 (C.3, s.479).
227. **Devhatü'l-meşâyih**, s.108; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2857; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.142; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.547-548; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.152.

**49. El-Mevlâ El-Fazıl Râif İsmail Paşa-zâde
Es-Seyyid İbrahim İsmet Bey Efendi²²⁸
(17 Muharrem 1164-Ö.17 Muharrem 1222)**

Mevlânâ-yı müşârün ileyh terceme-i hâli **Süleymân Fâik Efendi***, (1198-10 Muharrem 1254²²⁹)²³⁰ nin tertîb eylediği **Zeyl-i Sefînetür'r-Rüesâ'** da mestûr olan münşî-i vassâf-kalem ve debîr-i utârîd-rakam ve hüsn-i ahlâk ve etvâr-ı müsellemler-i âlem olan **Râif İsmâîl Paşa** (1138-1192²³¹)²³² merhûmun sülbünden 1164 senesi /47/ Muharremi'nin on yedinci günü encümen-ârâ-yı vücûd ve pertev-endâz-ı âlem-i şühûd olmuşlardır. Şem'-i efrûhte-i şebistân-ı tahsîl-i sevâd ve serv-i efrâhte-i sıhhat-i bustân-ı isti'dâd oldukda ilm-i şerîfe iştigâl ve tahsîl-i gâyetü'l-gâyât-ı fazl u kemâl idüp rûûsa nâil ve hasbe'l-âde devr-i medârisle 202 târîhinde **Hâmise-i Süleymâniye**'den **Halebü's-şehbâ** mevleviyyetine vâsıl olmuşlar idi. 205 senesi Muharremi'nde pâye-i **Mekke-i mükerreme** ihsân ve sene-i merkûme Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Ordu** kadılığı tevcihle **Ordu-yı Hümâyûn** cânibine revân olmuşlar idi. **Rusya Musâlahası** ında zuhûra gelen hizmetleri mukâbili **İstanbul** pâye-i refîasıyla be-kâm ve 207 Zi'l-hiccesi'nde bi'l-fi'l kazâ-i **Dârü's-saltana** ile mukzıyyü'l-merâm olup hubûbât ihdâsı husûsunda sebât-ı adem-i kabûlleri **Bursa**'ya nefy ü iclâların netîce virüp iki buçuk sene müddet orada ikâmetle giriftâr-ı mihen ve ekdâr-ı gurbet ü kürbet olduktan sonra afv u ıtlâk buyrularak **Dersaadet**'e avdet eylemişler idi. 1212 Muharremi'nde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya suûd ve 13 Cemâziyye'l-âhiresi evâsıtında **Rûmili** pâyesi ihsânıyla sûzân-ı kalb-i hasûd idüp 1214 Recebi'nde bi'l-fi'l sadr-ı vâlâ-yı **Rûmili**'ye revnak-efzâ ve ba'de'l-azl 18 Şa'bânı'nda sâniyen revnak-bahşâ olarak 1221 Receb-i Şerîfi'nin üçüncü günü mansıb-ı nikâbet-i celîlü's-şerâfete şeref-pîrâ olmuşlar idi. 1222 senesi Muharremi'nin on yedinci günü ba'de'l-asr terk-i dağdağa-i cihân ve azm-i bustân-serâ-yı cinân eylediler. **Üsküdâr**'da makbere-i mahsûsalarında medfûn-ı dahme-i fenâ ve mütevârî-i hâk-i pâk-i anber-

228. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.42b-45b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.472.

* Yevm-i vilâdetleri rûz-ı vefâtlarına tesâdüf ü ittifâkât-ı garîbedendir. .

229. Osmanlı Müellifleri'ne göre 1253 (C.3, s.70).

230. **Hâtîmetü'l-es'âr**, s.316-317; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.98; **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.70-71; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.383-384.

231. Kâmûsü'l-a'lâm'a göre 1199'da idam edilmiştir (C.3, s.2263).

232. **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.2263; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.370-371.

sâdırlar. "Mâte allâmetü'd-dehr" târîh-i vefatlarıdır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh hissemend-i envâ'-ı ulûm safha-i cebînde envâr-ı siyâdet âyân ve habbât-ı ahvâlinde şüccâ'-i necâbet berikü'l-lem'ân seyyid-i eyyid-i meâlî-güster neyyir-i hayr-ı mekârim-perver olup âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri **Fârisî Dîvân-ı** mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etrâf-ı ketebe ta'likâtı ve **Zemahşerî'nin Esâsü'l-Belâga** nâm kitâbdan **Mücâzât'ını Tecrîd** ile **İ'câzü'l-îcâz** kitâbı ve 100²³³ mikdârı müdevven inşâsı ve sâir tekârîz-i belîgası ve gâyetle hûb hattı vardıRebîü'l-âhir vaktinde **Selîmiyye Tekyesi** şeyhi **Şeyh Nî'metullah Efendi**²³⁴'den ahz-i inâbetle dâimâ zikr ü fikr ile meşgûl idiler. Rahmetullahi aleyh. /48/

50. El-Mevlâ Dürri-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi²³⁵
(ö. 23 Cemâziyye'l-evvel 1244²³⁶)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh asr-ı **Sultân Selîm Han-ı Sâlis**'de altı seneden mütecâviz revnak-efzâ-yı makâm-ı fetvâ olan **Dürri-zâde Mevlânâ Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi**²³⁷'nin ferzend-i fûrûzende-ahteridir. Âlem-i ademden sahrâ-yı vücûda pâ-nihâde-i vürûd ve dâye-i cevdet ü zekâvet âgûşunda meblağ-ı kemâle suûd eyledikten sonra tahsîl-i ilm ü maârifte sâlik ve şîme-i ulemâ üzre müderrislik rûûsuna nâil ü mâlik olmuşlar idi. Devr-i medâris ve tafarât-ı pey-der-pey ile mahrec mevleviyyetlerinden **İzmir** ve ba'dehu **Bilâd-ı Erbaa**'ya uğramaksızın **Mekke-i mükerreme** ve **İstanbul** kazâlarıyla nâil-i merâm ve 1220 senesi mâh-ı Saferi'nin sekizinci günü sadr-ı **Anadolu**'ya zînet-efzâ ve 222 senesi Muharremi'nin on sekizinci günü **Râif İsmâîl Paşa-zâde İbrâhîm İsmet Bey**²³⁸ vefâtından mansıb-ı nikâbet-i sâdât-ı kirâma şeref-bahşâ olmuşlar idi. 23 senesi mâh-ı Şevvali'nin ikinci günü evvelâ ve ba'de'l-

233. Devha'da yazıyla "dört yüz" olan bu ibare, Riyâz'da (v.45a) "dört yüz" şeklindedir.

234. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.45a.

235. **Devhatü'l-meşâyih**, s.122-123; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.45b-47a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.396; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.575-577; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.175-176.

236. Doğum tarihi kaynaklarda bildirilmeyen Dürri-zâde Abdullah Efendi'nin **Devhatü'l-meşâyih**'de yukarıdaki gibi olan ölüm tarihi, **Sicill-i Osmânî**'ye (C.3, s.396) göre 3 Cemâziyye'l-evvel 1244, **İlmiye Sâl-nâmesi** (s.575) ve **Osmanlı Şeyhülislâmları**'na (s.176) göre ise 1238'de İstanbul'a dönüşünden bir kaç gün sonradır.

237. Bibl. yukarıda verildi.

238. Bibl. yukarıda verildi.

azl 27 senesi gurre-i garrâ-yı Cemâziyye'l-âhîresi'nde sâniyen makâm-ı vâlâ-yı fetvâya revnak-dih-i âtıfet olup 30 senesi Rebîü'l-âhiri'nin on sekizinci günü azl ve 36 senesi Recebi'nde ba'zı hüssâdın gamz u nifâklarıyla **Mağnisa**'ya nefy ü iclâ olunup iki seneden mütecâviz orada ikâmetle giriftâr-ı envâ'-ı elem ü mihen oldukları hâlde 38 senesi şehr-i Şa'bân-ı Şerîfi'nin on dördüncü cum'a günü ki **Hüdâvendgâr-ı Gâzi Abdülmecîd Han** Hazret'i'nin vilâdet-i²³⁹ hümâyûnlarının semere-i hasenesi olarak afv u itlâk olunarak **Dersaâdet**'e avdetle hâne ve sâhil-hânelerinde ikâmet üzre iken 244 senesi şehr-i Cemâziyye'l-ûlâsı'nın y. mi üçüncü günü lezzet-bahş-ı hân-ı amîmü'n-nevâl-i memât ve târik-i meş'ale-i kâinât olup **Üsküdâr**'da **Karaca Ahmed** civârında kâin kabr-i mahşûsasında defîn-i hâk-i mezâr oldu. Tafsîl-i terceme-i hâlî **Meşâyî'** -i **İslâmiyye** sırasında yazılmışdır. Rahmetullahi aleyh. /49/

51. El-Mevlâ'l-Fâzıl Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi²⁴⁰
(1163-14 Receb 1239²⁴¹.)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm' -sellemehü's-selâm- dan **Çelebi-zâde İsmâîl Âsım Efendi** (ö. 28 Cemâziyye'l-âhir 1173)²⁴² nin hafîd-i rû-sefîdi ve **Surre Emîni-zâde Mehmed Saîd Efendi** (ö.1190)²⁴³ nin mahdûm-ı saîdidir. 1163 târîhinde tîrâz-ı gehvâre-i vücûd olup 1187 senesinde re'sen rûûsa nâil ve târik-i ilmiyye-i resmiyyenin merâsimine mâil olarak devre-i mu'tâdeyi ba'de't-tekmîl **Dârü'l-hadîs-i Süleymâniye**'de re'sü'l-müderresîn ve **Bilâd-ı Selâse**-i ma'lûmenin biriyle mahrece rasad-bîn iken 15 senesi **Üsküdâr** mevleviyyeti tevcih olunmağla mağmûm ve 221 senesi **Edirne** ve 22'de

239. Metinde "vilâyet-i" şeklinde.

240. **Devhatü'l-meşâyih**, s.123-124; **Riyâzü'n-nukahâ**, v.47a-49a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.435; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2445-2446; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.578-579; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.177-178.

241. Zeynelâbidîn Efendi'nin doğum tarihi olarak diğer kaynaklarda 1163 senesi bildirilmesine rağmen Sicill-i Osmânî'de ay da belirtilerek 1167 Rebiyyülâhiri tarihi gösterilmektedir. Kezâ vefat tarihi de Sicill-i Osmânî'ye göre 15 Receb 1236'dır (C.2, s.435).

242. Sâlim, **Tezkire**, s.452-454; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.326-327; **Âdâb-ı Zurfâ**, s.203-206; **Devhatü'l-meşâyih**, s.101; **Hâtîmetü'l-eş'âr**, s.265-266; **A History of Ottoman Poetry**, C.4, s.74-78; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.266; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.944; **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.43-45; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.532-533; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.320-321; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.142.

243. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.32.

Mekke-i mükerreme ve **İstanbul** pâye-i refîalarıyla müşerref ve 1223 Şevvâli'nin dördüncü günü **Dürrî-zâde Abdullah Efendi**²⁴⁴'nin makâm-ı meşîhatı teşrîflerinde câh-ı celîl-i nikâbet ile hâiz-i ikbâl ü şeref olup 28 Cemâziyye'l-âhiresi guresinde azl ahlâfına eslâf ve defter-i ulemâda ma'zûlîn nakîbüleşrâf yazılıp 29'da **Anadolu** pâyesiyle refîü's-şân ve 30 senesi Rebîü'l-âhiri'nin otuzuncu günü makâm-ı bülend-ihtirâm-ı şeyhülislâmî ile kâm-rân oldılar 33 senesi Rebîü'l-âhiri'nin dokuzuncu günü azle mübtelâ ve **Burusa**'ya iclâ olunmuşlar idi. 34 Muharremi'nde karîn-i itlâk olarak **Üsküdar**'da zîbende-i bâlâ-hâne-î ikâmet ve güzârende-i eyyâm-ı râhat iken 39 senesi Recebi'nin on dördüncü gecesi bu köhne sarây-ı fânîden intikâl ü rihlet ve azm-i dâr-ı naîm-i cennet olmuşlar. **Molla Gürânî Câmîi** karşusunda ceddî **Çelebi-zâde** merkadi cenbinde mütevârî-i hâk-i pâk-i mağfiret oldu. Tafsîl-i terceme-i hâli **Meşâyih-i İslâmiyye** sırasında zîbâyîş-i silk-i sûtûr olmağla burada bu kadcı ile iktifâ olundu. Rahmetullahi aleyh.

52. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi²⁴⁵
(ö. Rebîü'l-âhir 1233)

/50/ Mevlânâ-yı müşârûn ileyh şeyhülislâm -sellemehü's-selâm'- dan şehîd-i saîd **Es-Seyyid Feyzullah Efendi-zâde** şeyhülislâm-ı esbak **Es-Seyyid Mustafâ Efendi**²⁴⁶'nin mahdûmı sadâret-i **Rûm**'dan ma'zûl iken 1181 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı evâhirinde, vefât'idan nakîbü's-sâlifü'z-zikr **Abdullah Efendi**²⁴⁷'nin semere-i vücûdu ve halef-i sâlihleridir. 1183 senesi Muharremi'nin yirmi sekizinde tarîk-i tedrîse duhûl idüp ve devr-i medâris-i mu'tâdeden sonra 1211 senesi Ramazân-ı şerîfi guresinde zabt itmek üze **Yenişehir** mevleviyyeti ve 1219 Muharremi guresinden i'tibâren **Burusa Hükûmeti** ve 222 Rebîü'l-âhiri'nin on beşinde **Mekke-i mükerre**me pâyesi ihsân olunmuş idi. 227 senesi Zi'l-ka'desi'nin on beşinde **İstanbul** kazâsı ile be-kâm oldukdan sonra 228 senesi Cemâziyye'l-âhiresi guresinde²⁴⁸ **Çelebi-zâde**²⁴⁹ hafîdi nakîb-i

244. Bibl. yukarıda verildi.

245. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.49a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.423.

246. Bibl. yukarıda verildi.

247. Bibl. yukarıda verildi.

248. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 1228 Ramazânı'nda (C.1, s.423).

249. Bibl. yukarıda verildi.

sâlifü'z-zikr Es-Seyyid Mehmed Zeyne'l-abîdin Efendi²⁵⁰ yerine nakîbüleşrâf olup 231 Rebîü'l-evvelî'nin on üçünde azl ü nefy olunmuşlar idi. Ba'de'l-ıtlâk 232 Muharremi guresinde **Anadolu** pâyesiyle tekrîm olunmuş iken 233 senesi rihlet-i dâr-ı bekâ iderek Üsküdâr'da ecdâd ve pederleri makberesinde medfûnlardır. Rahmetullahi aleyh.

53. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Sıddîk Efendi²⁵¹ (Ramazân 1177-28 Şevvâl 1241)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı esbak **Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi**²⁵² merhûmun hafîdi olup 1177 senesi Ramazânı'nda kadem-nihâde-i gehvâre-i şühûd ve sinn-i temyîze vâsıl oldukda tahsîl-i ulûm u maârife bezl-i mechûd iderek 1196 senesi Muharremi'nin onuncu günü tarîk-i feyz-refîk-i tadrîse dâhil ve devr-i merâtib-i mu'tâdeden sonra **1018** senesi²⁵³ Cemâziyye'l-ûlâ guresinde **Üsküdâr** ve 1223 senesi Şa'bânı'nda **Edirne** pâyesi ve 25 senesinde mısır-ı **Kâhire** ve 28 Muharremi'nde **Mekke**-i mükerreme pâyesi ve sene-i mezbûre Recebi'nde 18 mâh müddet zabt itmek üzere bi'l-fi'l **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla /51/ kâm-bîn ve müddet-i hükûmetlerinde **Vehhâbî** ve **Havâric**'in **Beytullah** ve **Harem-i Şerîf**'e sû-i kast ve ihâneti esnâsında vukûa gelen hüsn-i hizmetlerinden dolayı **Dersâadet**'e avdetlerinde ya'ni 1231 senesi şehir-i Rebîü'l-evvelî'nin onüçüncü günü nikâbet-i sâdât-ı kirâm ve **İstanbul** pâye-i refîasıyla rehîn-i ihtirâm ve 33'de hizmet-i celîle-i nikâbetden ma'zûl ve 36'da tekrâr hizmet-i mezkûr ile muhterem oldukdan sonra 37 Zi'l-ka'desi'nin onuncu günü azl ile hasbe'l-kader **Merzifon**'a iclâ ve 38 selh-i Saferi'nde afv-i âliye mazhariyyetle sene-i mezbûre Receb-i Şerîfi'nin onuncu günü sâlisen mesned-i nikâbet-i eşrâfa şeref-pîrâ 1240 Zi'l-ka'desi'nde sadr-ı âlî-kadr-i **Rûmili**'ye revnak-fermâ olup 41 Şevvâli'nin yirmi sekizinci günü terk-i hayât-ı câvidânî ve vâsıl-ı rahmet-i Rabb-i Perverdgarî olarak **Fâtih** civârında kâin **Yeni Çeşme** kurbunda ecdâdları medresesi hazîresi'nde defîn-i hâk-i ıtırnâk olmuşdurlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh âlim ü âkil ve

250. Bibl. yukarıda verildi.

251. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.49l.-51a.

252. Bibl. yukarıda verildi.

253. Metinde yazıyla "bin on sekiz senesi" yazmakla beraber bu tarihin 1218 olması gerektiği açıktır.

fatîn ü kâmil ve funûn-ı şettâyı ârif ahvâl-i âlemi vâkıf muhibb-i ulemâ vü fuzelâ iffet ve semâhatle fâikü'l-akrân hüsn-i tabîat ve cevdet-i hat ve cerbeze-i nutkda nâdir-i zamân idi. Nakdîne-i ömr-i azîzini sarf ile iddihâr u cem' eyledikleri kütüb ü âsârı medrese-i mezkûre derûnunda müceddeden inşâsına muvaffak oldukları kütübhâne-i zîbâya vaz' u vakf iderek defter-i a'mâlini nâm-ı sâhibü'l-hayr ile mutarraz ve muanven eyledi. Rahmetullahi aleyh.

**54. El-Mevlâ Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi²⁵⁴
(1172-10 Ramazân 1249²⁵⁵)**

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sinob'da defîn-i hâk-i itirnak olan Seyyid Bilâl²⁵⁶ -kuddise sırruhü'l-müte'âl- hazretinin sülâle-i tâhirelerinden Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi'nde Yâsîn-hân olan Es-Seyyid Mustafâ Efendi'nin mahdûmu ulemâ-i asr-ı Selîmiyye'den Osmân Efendi (ö. Şa'bân 1187) ²⁵⁷ nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. Tarîk-i tadrîse duhûlünden itibaren 1233 senesine gelinceye değin devr-i medâris ve kat'-ı merâtible mahrec mevleviyyetlerinden Selânik kazâsıyla nâil ve Bilâd-ı rbaa pâyesine vâsıl /52/ olarak bir aralık da sefâretle İrân'a revân ve ifâ-yı levâzım-ı me'mûriyyetle Dersaâdet'e avdet ü puyân oldukları âvânda Mekke-i mükerreme pâyesi ihsân ve çok geçmeksizin İstanbul pâye-i refîası teveccühle kusb-i şeref ü izz-i şân itmiş ve 31 senesi Zi'l-hicce guresinde Sıdkî-zâde Ahmed Reşîd Efendi (2 Zi'l-hicce 1171-16 Cemâziyye'l-evvel 1250²⁵⁸)²⁵⁹ infisâlinden sadr-ı sadâret-i Anadolu ile şâdân olmuşlar idi. Mezkûr 33 senesi Rebîü'l-âhiri'nin yirmi ikinci günü Tevfîk Efendi²⁶⁰ hafidi Sıddîk Efendi²⁶¹ infisâlinden nikâbet-i sâdât mansıb-ı refîine revnak-efzâ ve ba'dehu Rûmili pâye-i

254. Devhatü'l-meşâyih, s.126-127; Riyâzü'n-nukabâ, v.51a-53a; Sicill-i Osmânî, C.3, s.405; Osmanlı Müellifleri, C.2, s.57; İlmiye Sâl-nâmesi, s.584-585; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.183-184.

255. Ölümü Sicill-i Osmânî'ye (C.3, s.405) göre 27 Ramazân 1249'dur. Osmanlı Şeyhülislâmları'nda da (s.184) 1249 senesi Kadir Gecesi ibadet esnasındayken öldüğü yazılmaktadır.

256. Evliyâdan bu zâtın türbesi hâlen Sinop'ta bulunmaktadır.

257. Sicill-i Osmânî, C.3, s.432.

258. Sicill-i Osmânî'ye göre 10 Cemâziyye'l-evvel 1250'de (C.2, s.392).

259. Devhatü'l-meşâyih, s.127-128; Sicill-i Osmânî, C.2, s.392; İlmiye Sâl-nâmesi, s.586-587; Osmanlı Şeyhülislâmları, s.185.

260. Bibl. yukarıda verildi.

261. Bibl. yukarıda verildi.

celîlesine dahi pâ-nihâde olup 36 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin yirmi dördüncü günü makâm-ı meşîhata intihâb ve taraf-ı saltanatdan düş-ü fezâil-pûş-ı liyâkatlarına iksâ-yı hil'at-i beyzâ ve tevcîh-i makâm-ı vâlâ-yı fetvâ ile kadr-i ulyâları dü bâlâ olunmuş idi. 38 senesi Saferi'nin yirmi beşinci günü ma'zûl ve dokuz ay mikdârı müddet **İzmid**'de ikâmetle avdet ve hânelerinde ibâdet ve duâ-yı devâm-ı ömr ü ikbâl-i pâdişâhî ile meşgûl iken 43 senesi Şevvâl-i Şerîfi'nin yirmi ikinci günü sâniyen cây-ı vâlâ-yı fetvâ ile taltîf ve kadr-i kâmet-i istikâmetleri hil'at-i beyzâ-yı semmûr ile teşrîf buyrulmuş idi. Bu kerre dahi dört sene on ay yirmi altı gün kemâl-i izz ü ihtirâm ile makâm-ı vâlâ-yı meşîhate müttekâ-pirâ olup bi'l-cümle ulemâ ve sulehâ haklarında fevka'l-gâye hüsn-i muâmele ve nevâziş-i îfâya i'tinâ ve temşîyyet-i mesâlih-i şer'iyye ve mühâm-ı mühimde kemâ-yenbağî bezl-i cell-i evfâ buyrmuşlar ise de muktezâ-yı herem [ü] pîrî bedenlerine târî olan za'f hasebiyle 48 Ramazân-ı'nın on yedinci günü li-eclî'l-istirâhe afv buyrularak hâne ve sâhil-hânelerinde meşgûl-i ibâdet ü tâât iken 49 senesi Ramazân-ı mağfiret-nişânının aşr-i âhirinde rihlet ve leyle-i kadrde beytütet-i lahd-i mağfiret oldu. İbtidâ-yı neş'etlerinden intihâ-yı zamânlarına değin geçen eyyâmı **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında ber-vech-i tafsîl zikr ü beyân kılınmıştır. Rahmetullahi aleyh.

55. El-Mevlâ Es-Seyyid El-Hâc Mehmed Ebülhayr Efendi²⁶²
(1188-Cemâziyye'l-âhir1238²⁶³)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı sâmi-makâmdan **Mehmed Şerîf Efendi**²⁶⁴'nin şâh-ı şecere-i vücûdu ve pertev-i /53/ necm-i mes'ûdudur. Hâl-i şebâbı güzâr ile debistân-ı tahsilde bezl-i ictihâd ve ebyârî-i feyz-i Hudâ-dâd ile tekmîl-i meleke-i isti'dâd eyledikten sonra 1187 senesi hâric rûûsuyla tarîk-i tadrîse âzim olup nesîm-i tevîk-i rabbânî ile hareket ve mevâlî-i asrı mecâlisinde idâre-i kûs-ı fazl u hikmet kılarak **Selânik** ve **Şâm-ı Şerîf** mollalığıyla kevkeb-i ikbâlî pertev-efzûn-ı burc-i mes'adet olmuş idi. 1232 târîhinde bi'l-fi'l **Medîne-i Münevvere**'ye kadı olarak **Harem-i Şerîf-i Nebevî**'nin ta'mirâtında bi'n-nefs hizmetî bâisü'l-feyz ve'l-mağfireye muvaffak oldukları ve edâ-yı hac ve ifâ-yı levâzım-ı acc u secc eyledikleri hâlde tekmîl-i müddetle

262. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.53a-54b; **Sicill-i Osmânî**, C.I, s.168-169.

263. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 2 Receb 1238'de (C.I, s.169).

264. Bibl. yukarıda verildi.

Dersaâdet'e avdet ve 1235 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **İstanbul** kadılığı ile be-kâm ve ba'de'l-azl 1237 Rebû'l-evveli'nin onuncu günü nikâbet-i eşrâf mansıb-ı celîli ile mukzıyyü'l-merâm olmuşlar idi. Bir müddet sonraca ya'ni 38 Cemâziyye'l-âhiresi evâhîrinde vefât idüp **Ebâ Eyyûb Ensâri** -radiyallahu anhü'l-Bârî- **Türbe-i Şerîfi** civârında defîn-i hâk-i mağfîret oldular. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü fazilet ü ma'rifetle yegâne afîf ü zarîf ü fakîh ve her fenne vâkıf müddet-i ömründe şübehât kendüsünden sudûr itmemiş pâk-sîret ve bir gevher-i girân-kıymet vâhid ü ferdâne idi. Bir gice âlem-i ma'nâda **Hazret-i Seyyidü'l-Mürselîn** müşâhede idüp hizmeti makbûl olduğunu tebşîrle mübeşşir olduğundan tahdîsen li'n-niam hayâtlarında nakl eyledikleri mevsûkun-bih ve mu'temedün aleyh bir zâtın lisânından mesmû' ve asâr-ı kalemiyyesinden manzûr olduğu ba'zı risâlede görülmüşdür. Neverallahu merkadehu ve celle'l-cennete mesvâhu.

56. El-Mevlâ Es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi²⁶⁵
(10 Zi'l-hicce 1175-Şa'bân 1255²⁶⁶)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh ulemâ-i sudûr-ı Rûm'dan **Tataarcık-zâde Abdullah Efendi** (1143-9 Zi'l-ka'de1211)²⁶⁷'nin şâh-ı devha-i vücûdu ve semere-i şecere-i nesl-i mes'ûdudur. 1175 senesi Zi'l-hiccesi'nin onuncu günü perde-serâ-yı ademden zuhûr ve encümen-i vücûda feyz-i nûr itmiş idi. Pederi müşârün ileyhî hazîre-i terbiyyesinde kâmet-keşîde olup misâl-i nahl-i ser-efrâz-ı çemen berg ü bâr-ı maârif ile müzeyyen /54/ oldukda tarîk-i saâdet-refîk-i ilmiyye ile cilve-nümâ-yı hareket ve 1195 Muharremi'nin yirmi üçüncü günü mahrec rûûsuna nâiliyyetle iktibâs-ı şeref ü meziyyet idüp 1216 senesi Muharremi'nde **Kuds-i Şerîf** kazâsıyla ser-efrâz ve 1222 Şa'bânı'nında **Kâhire-i tâhire** hükûmeti ile i'zâz olunmuş idi. 1228 senesi Muharremi'nin yedinci günü **Mekke-i mükerreme** pâyesiyile be-kâm ve 231 senesi Rebû'l-evveli'nin on dokuzuncu günü **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye** pâyesi ile mukzıyyü'l-merâm olmuş idi. 1235 Ramazânı'nın on birinci günü **Anadolu** pâyesi ihsân ve 37 senesi Rebû'l-âhiri'nin beşinci günü bi'l-fi'l **Anadolu** sadr-ı vâlâsıyla şâdân olup ve 38 târîhinde ma'zûl ve 241 senesi Şa'bânı'nın

²⁶⁵. **Hâtîmetü'l-eş'âr**, s.138-139; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.54b-56a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.392.

²⁶⁶. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 1256'da tekâüd olmuş, sonra vefat etmiştir. C.2, s.392.

²⁶⁷. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.390-391.

yirmi birinci günü **Rûmili** pâye-i celîlesine mevsûl olmuşlar idi. Sene-i merkûme Şevvali'nin yirmi dokuzuncu günü mansıb-ı celîl-i nikâbet ile ihtirâm olundular. 42 senesi Zi'l-ka'desi'nin guresinde sadr-ı vâlâ-yı **Rûmili**'de **Halîl Hamîd Paşa-zâde Mîr Ârif**'i (ö. 19 Cemâziyye'l-evvel 1255)²⁶⁸ ta'kîb idüp 44 senesi Muharremi guresinde ma'zûl ve yerlerine **Çerkes Bey-zâde Mîr Mehmed Rahmî Efendi** (ö. Zi'l-ka'de 1247)²⁶⁹ mevsûl oldu. 47 senesi Zi'l-hiccesi'nde nikâbetden dahi afv buyrularak nikâbet-i mezkûre ile **İsmet Bey-zâde Ârif Hikmet Beyefendi**²⁷⁰ tebcîl olundular. Sâhib-i terceme müşârün ileyh hâne ve sâhil-hânelerinde duâ[-yı] şümârân-ı devâm-ı ömr ü devlet-i pâdişâhî oldukları hâlde 255 senesi Şa'bânı'nın on altıncı günü reîsü'l-ulemâ olduğu hâlde "mâte reîsü'l-ulemâ : 1255*" rahmetü'l-mevlâ târihi hisâbınca âzim-i gülzâr-ı cinân olmuşlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh âlim ü fâzıl hasîb [ü] nesîb bir zât-ı şerîf [idi]. Müsvedde olarak **Dîvânçe** olacak mikdârı eş'ârı vardır. Rahmetullahi aleyh. Bu gazel eş'âr-ı dürer-bârlarındandır.

GAZEL

Yâri tenhâda bulup ifşâ-yı râz itmek de güç
Halk içinde ol mehe arz-ı niyâz itmek de güç

Çille-i aşka tahammül eylemek emr-i asîr
Tîr-i cevri dilrübâdan ihtirâz itmek de güç

/55/Çeşm-i mestin süzerek bin dürlü nâz îcâd ider
Her nigâhın birbirinden imtiyâz itmek de güç

Kible-i hâcât-ı dil mihrâb-ı ebrûsundadır
Bu cihetle âşıka terk-i namâz itmek de güç

Derd-i aşka sabr u tâkat haylî müşkil ey Reşîd
Gerçi terk-i nazenîn-i dil-nevâz itmek de güç

268. Sicill-i Osmânî, C.3, s.272.

269. Sicill-i Osmânî, C.2, s.376.

270. Bkz. "El-Mevlâ El-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet" maddesi.

* . Tanzîmât-ı Hayriyye Fermân-ı âlîsi Gülhâne'de kırıât olduğu gündür.

**57. El-Mevlâ El-Fâzîlî'l-Kâmil Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet
Beyefendi²⁷¹
(25 Muharrem 1201-15 Şa'bân 1275)**

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh nakîbü's-sâlifü'z-zikr **Râif İsmâîl Paşa-zâde İbrâhîm İsmet Beyefendi**²⁷²'nin mahdûm-ı fezâil-mersûmudur. 1201 senesi hilâlinde mânend-i mâh mes'ûd zîyâ-güster-i âlem-i vücûd olup 211 târihinde nâm-ı feyz-ittisâmı defter-i tadrîse revnakda i'tilâ ve medâris-i mu'tâdeye sırasıyla revnak-bahşâ oldukdan sonra neyyir-i a'zam-ı ikbâlî 231 senesi **Kuds-i Şerîf** ve 236 senesi mısır-ı **Kâhire** ve 239 senesi **Medîne-i münevveremevleviyyetlerinde tâlî'** ve 42 senesi **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye** kazâsı pâye-i mu'teberesini hâiz ve 247 senesi Zi'l-hiccesi'nde nikâbet-i hıdmet-i müstevcibü'l-mefhariyyetle mütemâyiz buyrulup 48 senesi Muharremü'l-harâmı'nda sadr-ı **Anadolu** pâye-i celîlesi zât-ı bî-müdânîleriyle iktibâs-ı şeref ü meziyyet ve 50 senesi Saferi'nin altıncı günü mansıb-ı nikâbetden infisâl ve ihtiyâr-ı istirahatle 54'de **Rûmili** pâye-i refîasını dahi bi'l-ihrâz ibtidâ **Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye** ve muahheren **Dâr-ı Şürâ-yı Askeriyye** a'zâsı sınıfında lâmi' olmuş ve 262 Zi'l-hiccesi'nin ikinci sebt günü mesned-i vâlâ-yı **Meşihat-i İslâmiyye**'ye revnak-efzâ olup 270 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirminci salı günü bi'l-infisâl **Rûmili Hisârı**'nda kâin sâhil-hâne-i saâdet-âşiyânelerinde ibâdât ü tâat-ı İzid-i kirdgâr ve müzâvele-i kütüb ü esfâr ve müdâvele-i safâ-yih-i safâyif-i âsar ile imrâr-ı eyyâm u leyâl eylemekde iken 75 senesi Şa'bân-ı Şerîfi'nin on beşinci ahad gecesi tayy-kerde-i berât-ı infâs ve müteveccih-i dergâh-ı hâlikü'n-nâs olup **Üsküdâr**'da **Nûh Kapusu** civârında kâin makbere-i mahsûsada mütevârî-i hâk-i anber-sâ oldular. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyih-i İslâmiyye** sırasında keşîde-i silk-i imlâ kılınmıştır. Rahmetullahi aleyh. Bu gazel eş'âr-ı dürer-bârlarındandır. /56/

271. **Devhatü'l-meşâyih**, s.129-131; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.70-71; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.56a-58a; **A History of Ottoman Poetry**, C.4, s.350-355; **Osmanlı Şairleri**, s.114-117; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.274-275; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3041-3042; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.327-328; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.190-191; **Son Asır Türk Şairleri**, C.2, s.620-630; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.188-189. Ayrıntılı bilgi ve bibliyografya için bkz. Aydın MAHİR, "**Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyefendi**", **TTK Belleten**, C.LIV, S.209 (Nisan 1990), s.245-260. Mustafa L. BİLGE, "**Ârif Hikmet Bey, Şeyhülislâm**", **TDVİA.**, C.3, s.365-366.

272. Bibl. yukarıda verildi.

GAZEL

Gülşen ki feyz-i nûr ile sîrâbdır bu şeb
Her gonca bir kelepçe-i mehtâbdır bu şeb

Peydâ ider mi bâng-i niyâzım sipîde-dem
Baht-i siyâh rûz-ı girân hâbdır bu şeb

Mest itdi hûşî bezm-i çerâğân-ı mâh-tâb
Kim zîb-i dûşî ferve-i sincâbdır bu şeb

Âyîne-i cemâl-i hüner baht-ı tîredir
Zulmet-medâr-ı tâbiş-i şebtâbdır bu şeb

Hikmet bu âteşîn sühen-i dîlfürûz ile
Rûşen-çerâğ-ı meclis-i ahhâbdır bu şeb

58. El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi²⁷³
(ö. 17 Cemâziyye'l-âhir 1267²⁷⁴)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh burc-ı ashâb-ı fazl u irfân olan mahrûse-i **Burusa** hânedân-ı ulemâsından ve mevâlî-i devriyyeden olup ahd-i **Sultân Selîm Han-ı Sâlis** -aleyhi rahmeti ve'l-bâis- de intikâl-i dâr-ı bekâ iden **Selîm Molla** (ö. 10 Cemâziyye'l-evvel 1201)²⁷⁵ merhûmun ferzendidir. Peder-i âlî-güherleri eserine iktizâ ve ifâze-i terbiyyetleriyle tahsîl-i maârif ü ulûma sa'y-i sarf-i bî-hemtâ iderek 203 senesi hilâlinde tarîk-i tedrîs-i devriyyeye dâhil ve gurur-i kemâl ü hünerleri şeyhülislâm-ı esbak **Dürrî-zâde Abdullah Efendi**²⁷⁶ nin muntazam-ı silk-i i'tibârı olarak teveccüh ü himmetlerine nâil ve mümtâz-ı emâsil olmuşlar idi. Devre-i medâris-i tarîk-i devriyyeyi tekâmül eyledikleri esnâda 25 senesi **Bosna** ve 28'de **Sofya** mevleviyyetleriyle be-kâm ve kazâeyn-i mezkûreynde nısfet ü iffetle müddet-i mu'tâdelerin hüsn-i ihtitâm eylemeleri pesendîde-i ekâbir-i a'lâm ve mergûb-ı enâm olup husûsen **Sofya** mevleviyyeti avânında dahi ba'zı umûrda re'y ü tedbîr-i isâbet-ârâsı haklarında mahrec-i i'tibâr buyrulmasına müsted'â ve ol hilâlde me'mûren ol

²⁷³. Riyâzü'n-nukabâ, v.58a-60a; Sicill-i Osmânî, C.3, s.334-335.

²⁷⁴. Sicill-i Osmânî'ye göre 5. Cemâziyye'l-âhir 1267'de (C.4, s.335).

²⁷⁵. Sicill-i Osmânî, C.3, s.58-59.

²⁷⁶. Bibl. yukarıda verildi.

tarafda bulunan ricâl-i Devlet-i Aliyye'den **Çelebi Efendi** merhûmun siyemmâ **Hurşîd Ahmed Paşa'** (ö. 5 R.evvel 1238)²⁷⁷ nın hüsn-i şehâdetleri bürhân-ı müddeî olmuş idi. Ba'dehu 36 sâlinde dârü'l-meymene-i **Edirne** ve 38 hilâlinde **Medîne-i** münevverekazâsına bast-ı seccâde-i ahkâm-ı şerîat ve ol belde-i mübârekede umûr-ı şer'-i peygamberîyi ber-vech-i hakkâniyyet rü'yet eyledikleri bâis-i saâdet olup ba'de'l-avde 46'da mansıb-ı refî'-i kazâ-i **Dârü'l-hilâfe** ile avâtıf-ı şâhânenen taltîf ve kadr u i'tibârları tezâyüd ve taz'îf kılınmışdı. /57/ İffet ve rikkatleri cümle indinde ve siyemmâ pâdişâh-ı adâlet-karîn **Sultân Mahmûd Han-ı Sâni-i Adlî** -aleyhi rahmeti ve'l-Bârî- de meşhûr u âşikâr olmağla halef-i ni'me's-seleflerine halef ya'nî 48 senesi mansıb-ı mezkûrda mükerreren bahşende-i zîb ü şeref oldular. 49 Muharremi'nin beşinci günü **Anadolu** pâyesiyle be-kâm ve 50 senesi Saferi'nin altıncı günü **Ârif Hikmet Beyefendi** Hazretleri²⁷⁸ yerine câh-ı şeref-penâh-ı nikâbet-i celîle ile mazhar-ı tevkîr ü ihtirâm ve nâil-i eltâf-ı şehriyâr-ı enâm olmuşlar idi. 52 senesi Şevval-i Şerîfi guresinde bi'l-fi'l sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya zînet-efzâ ve 54 senesi azlleri rû-nümâ olup muahheren sadr-ı **Rûmili** pâye-i celîlesini dahi hâiz olarak güzârende-i eyyâm u şühûr iken 257 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on yedinci günü irtihâl-i dâr-ı bekâ idüp **Çarşamba Pazarı**'nda **Vardârî Şeyh Mehmed Efendi Kabristanı**'nda defîn-i hâk-i ıturnâkdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü fazl ile ârâste ve cûd u sehâ vüme'kremet ü iffet ü istikâmetle pîrâste bir zât-ı şerîf-i semâhet-redîf idiler. Rahmetullahi aleyh.

59. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi²⁷⁹
(1201²⁸⁰.3 Safer 1264²⁸¹)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh ahd-i **Selîm-Hân-ı Sâlis** -aleyhi rahmeti'l-meliki'l-bâis- ulemâsından olup muvakkaten **Medîne-i** münevverekadısı

277. Sicill-i Osmânî, C.2, s.311

278. Bibl. yukarıda verildi.

279. Hâtimetü'l-eş'âr, s.13; Kâfile-i Şu'arâ, s.41; Osmanlı Müellifleri, C.3, s.24-26; Sicill-i Osmânî, C.1, s.339-340; Kâmûsü'l-a'lâm, C.2, s.909; Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, s.384-386; Son Asır Türk Şairleri, C.1, s.321-325; Türk Şairleri, C.3, s.1335-1339. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Ziya YILMAZER, "Esad Efendi, Sahaflar Şeyhizâde", TDVİA., C.11 (İstanbul 1995), s.341-345.

280. Doğum tarihi Babinger'e göre 18 R.evvel 1204 (s.384).

281. Ölüm tarihi Kâmûsü'l-a'lâm'da 1263'dür (C.2, s.909).

olup esnâ-yı tarîkde garîken irtihâl-i dâr-ı bekâ iden **Sahhâflar Şeyhi El-Hâc Ahmed Efendi** (ö. 1258)²⁸² merhûmun sülbünden 1201 hilâlinde zîb-i mehd-i vücûd olup sinni temyîze resîde oldukda vâlidî merhûm-ı müşârûn ileyhden ve ba'zı ulemâdan mukaddemât-ı ulûm-ı Arabiyye'ye şurû' idüp ol hilâlde ya'ni 213 târîhinde vâlidî **Kuds-i Şerîf** kadısı oldukda bir sene diyâr-ı mukaddesede ikâmet ve tekâmîl-i müddetle **Dersaâdet**'e avdet idüp iki üç sene mürûrunda **Mısır** kadısı olup yine istishâb ve bir sene müddeti hitâmında **Medîne-i münevverekazâsı** tevcih olunmağın cânib-i **Hicâz-ı** mağfiret-tırâza âzim iken **Bahr-i Süveyş**'de râkib oldukları sefîne telef olup içinde bulunan nufûsdan sâhib-i terceme ile birâder-zâdesi ve hem-sinni **Dîvân-ı Hümâyûn** kalemi ketebe-i maârifmendânından olup bundan 30 sene mukaddem **Boğaziçi**'nde **İstinye** nâm mahalde garîkan vefât idüp **İstinye Makberesi**'nde medfûn olan **Abdurrahman Efendi**²⁸³ nâm edîb bîm-i cânla /58/ bir sûtûna yapuşup hıfz-ı melikü'l-müte'âl ile bir gece deryâda kaldıklarından sonra sâhil-i selâmete çıktıklarında uryân giryân bir karyeye vusûllerinde ittifâken ol tarîkde **Mısır**'da vâlî-i vâlâ-şân vezîr-i dilîr sadr-ı esbak **Hurşîd Paşa** (ö. 5 Rebî'ü'l-evvel 1238)²⁸⁴ merhûmun dâiresi etbâından bir merd-i gayûr-ı Hızrâsâ zuhûr idüp ol iki nihâl-i bâğ-ı fazîleti iksâ vü irkâb ile istishâb ve vâlî-i müşârûn ileyh huzûruna getürdükde haklarında ikrâm u hürmet ve semt-i vatanlarına müfrezen i'âde ve irsâle himmet eyleyüp fikdân-ı vâlid ile bî-servet ü sâmân **Dersaâdet**'e vusûllerinde sâhib-i terceme rûûs-ı tedrîs ve maîşet-i müdderrisîne nâil ve semt-i tahsîl-i maârifte hasr-ı evkât ile mâil olup meşhûr **Hâce Emîn Efendi**'nin müddet-i vefîre halka-i bezm-i ifâdesinde hâzır ve her fenn-i ma'rifete mücidd-i gayr-ı kâsır olup fart-i zekâ ve kûşîş-i bî hemtâ ile sebk-i akrân eylemiş idi. Lakin infâk-ı iyâl zımnında iktisâb-ı maâş ile iştigâli neşr-i ulûma mâni' olup **Rûmîli** ve **Anadolu**'da ba'zı kazâlara niyâbet ve **Dersaâdet**'de hıdemât-ı şer'iyyede istihdâm ve kâbiliyyeti meşhûr-ı hâss u âmm olarak 39 hilâlinde vak'anüvîs **Şânî-zâde** (ö. 20 Şevvâl

282. Sicill-i Osmânî, C.1, s.276.

283. Kaynaklarda, Es'ad Efendi'nin yeğeni olan Abdurrahîm Efendi'nin dîvân-ı hümâyûn kâtiplerinden olduğu ve burada da belirtildiği gib İstinye Makberesi'nde gömülü olduğundan başka bilgi mevcut değildir. Bkz. **Son Asır Türk Şairleri**, C.1, s.321; **Türk Şairleri**, C.3, s.1335.

284. Sicill-i Osmânî, C.2, s.311.

1238²⁸⁵)²⁸⁶ merhûmun hasbe'l-kader infisâlinde vak'a-nüvîs-i devlet ve kevkeb-i ikbâlî nazar-ı şehriyârî ile rahşende-i matla'-ı saâdet olmuş idi. Çok geçmeden **Vak'a-i Hayriyye** netîce-i hasen zuhûr ve medâr-ı ikbâl ü surûr oldukda muvakkaten **Üsküdâr** mevleviyyetiyle şâdân ve **Ordu-yı Hümâyûn** kadılığı tevcîh ve ihsân buyrulup çok geçmeden **Dersaâdet**'e celb buyrulmağın mansıbı olan **Üsküdâr** kazâsını bi'l-fi'l zabt ve tekâmînde **Mekke-i mükerrime** pâyesiyle mecbûl ve bir sene mürûrunda **Sofya** ve **Şehr** köyü taraflarına tahrîr-i nufûsa me'mûr ve avdetinde **Takvîm-i Vekâyî'** îcâdında nezâreti uhdesine tevcîh ve **Dârû't-Tıbâa Nezâreti** dahi ilâve-i me'mûriyyeti buyrulup 48 hilâlinde **İstanbul** pâyesi ve ba'de bürhetin mine'z-zamân bi'l-fi'l **İstanbul** kadılığı tevcîh ve altı yedi mâh mürûrunda nezâret-i mezkûre uhdesinde olduğu hâlde bâ-pâye-i **Anadolu Sefâret-i Seniyye** ile cânib-i **Îrân**'a revân ve bir seneden sonra tekâmîl-i me'mûriyyetle **Dersaâdet**'e vusûl ve iltifât-ı şâhâneye mevzûl olup tevkîr-i kadr ü şân eylemiş idi. Ba'de'l-vusûl imtidâd-ı inhirâf-ı mizâc ile nezâret-i mezkûreden ma'zûl iken **Karantina Nezâreti**'nde bir müddet istihdâm ve ba'dehu bi'l-azl /59/ **Rûmili** pâyesiyle ikrâm olunmuş idi. Bidâyet-i **Tanzimât-ı Hayriyye**'de **Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye** a'zâlığıyla iki sene kadar îfâ-yı me'mûriyyet ve kesb-i şân u mefharet idüp ba'dehu meclis-i mezkûrdan ma'zûl olduğu esnâda 57 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nde nakîbüleşrâf **Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi**²⁸⁷'nin irtihâlinde hîdmet-i celîle-i nikâbet ve 60 târihinde bi'l-fi'l **Rûmili** sadâretiyle mübeccel ve müstaid olup on yedi mâh sadâret-i mezkûrda icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i münîfe dikkat ve ba'de'l-infisâl **Meclis-i Muvakkat**'a me'mûr oldu. 62 evâhirinde **Mekâtib-i Umûmiyye Nezâreti** uhdesine tevcîh ve kadr ü şânı tenvîh buyruldu. Tehâfût-i vücûd ve imtidâd-ı inhirâf-ı mizâcî sebebiyle **Mekâtib-i Umûmiyye Nezâreti** 64 Saferi'nin ibtidâsında **Mecâlis-i Maârif-i Umûmiyye Nezâreti**'ne tebdîl olunup lâkin bu kerre inhirâf-ı mizâcî kâbil-i devâ olmamağla şehr-i mezkûrun üçüncü salı gecesî sâat sekiz buçuk râddelerinde murg-ı rûh-ı pür-fütûhı kafes-i cisminden âlem-i ukbâya pervâz itmekle irtesi günü **Sultân Ahmed Han Câmi'-i Şerîfi** musallâsında namâzını cemâat-i kesîre

285. Sicill-i Osmânî'nin (C.4, s.517) gün ve ay da belirterek verdiği bu ölüm tarihi, Hâtîmetü'l-eş'âr'a (s.383) göre de 1238 senesi içinde, aşağıda gösterilen diğer kaynaklara göre ise 1242'dir.

286. Hâtîmetü'l-eş'âr, s.382-383, Sicill-i Osmânî, C.4, s.517; Esâmî, s.181; Kâmûsü'l-a'lâm, C.4, s.2834; Osmanlı Müellifleri, C.3, s.221; Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, s.375-377.

287. Bibl. yukarıda verildi.

ile hâzırın olan ulemâ vü sulehâ ve siyyemâ müftî-i zamân ve sudûr ve ba'zı müşîrân ve erkân-ı saltanat bi'l-edâ kütüphânesi hazîresinde i'dad eylediği lahd-i mağfirete nihâde olundu. Rahmetullahi aleyh. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü fazl ile ârâste ve şi'ir ü inşa ile pîrâste olmağla meşâhir-i âsârından **Terceme-i Mustazraf** ve **Üss-i Zafer** ve **Zîbâ-yı Tevârih** ve **Bağçe-i Safâ-endûz** ve resâil-i kesîre ve müretteb **Divân-ı eş'âr** ve **Müdevven Münşeât-ı nâmdârı** ve sâir âsârı ser-meşk-i üdebâ ve kütübhânesinde mevcûd u müheyyâdır.

60. El-Mevlâ Es-Seyyid El-Hac Hasan Tahsîn Beyefendi²⁸⁸
(ö. 11 Safer 1278)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh -sebbet sicâlü'r-rahmeti aleyh- **Şâm-ı cennet-meşâmda** beyne'l-ahâli **Beytü's-Şürefâ** dinmekle ma'rûf hâne-i âlînin fi'l-asl sahibi **Sâdât-ı Hüseyniyye**'den **Kıbrıs Cezîresi** muhassıl-ı esbakı merhûm **El-Hâc Mehmed Ağa** (ö. 1262)²⁸⁹'nın necl-i siyâdet-menâkıbıdır. Cevher-i tâbdâr-ı vücûdu cezîre-i mezkûreden ma'den-i ricâl-i ahrâr olan **Lefkoşe**'de 1215 senesinde nümûdâr olarak terbiyyet-i peder-i âlî-himmet ile tefehhüm-i kelâma miknet geldikde ibtidâ mekseb-i edeb olan mektebde /60/ Kur'ân-ı Kerîm ba'dehu sırasıyla fenn-i tecvîd ve vucûhen kırâatı muallim-i kâminden taallüm ü telemmûz ve mukaddemât-ı fûnûn-ı âliyeyi ba'zı efâzilden ahz u telezzüzden sonra câzibe-i zimmet ile vâlid-i mâcidleri **Dersââdet**'e rihlet eyledikde "el-veledü'l-hürre yektedî bi-ebâihî'l-izze" me'âlince müşârün ileyh dahi beraberce âzîmet ve ba'zı fuhûl-i be-nâm ve fuzelâ-yı kirâmdan ulûm-ı âliyeyi tahsîl ve erbâbıyla devâvîn ü kütüb-i bedîyyât ve nusah-ı nâdire-i muhâzerât muzâkeresine bezl-i kudret ü kemâlât-ı beşeriyreden ma'dûd olan hüsn-i hatta dahi bir aralık meyl ve taassuk ve ol târîhlerde beyne'l-hattâtîn mümtâz olan **Laz Ömer Efendi** (ö.1824)²⁹⁰'den sülûs ve nesh temesşük iderek nüsha-i zât-ı fezâil-simâtın ber-vech-i tekâmîl tehzîb ve tezhîb eylediği hâlde kemâ-cereti'l-âde **Edirne** rûûsuyla ser-halka-i ehl-i ifâde olarak ba'dehu **Bilâd-ı Devriyye**'den **Sofya** kazâsına sakk-ı sahîh-i istihkâkı sâhib-i hil'at-i beyzâ cânib-i âlîsinden imzâ ba'dehu bâ-i'tibâr mahrec-i **Üsküdâr** rütbesine nakl ile mağbût-ı emsâl ve bir müddet

²⁸⁸ Kâmûsü'l-a'lâm, C.3, s.1629; Sicill-i Osmânî, C.2, s.49-50.

²⁸⁹ Sicill-i Osmânî, C.4, s.291.

²⁹⁰ İbnülemin Mahmud Kemâl, İNAL, Son Hattatlar. MEB Yayını, İstanbul 1970, s.263.

sonraca ya'nî 50 senesi Saferi'nin on dokuzuncu gününden zabt itmek üzere **Mekke-i mükerrreme** pâye-i refîasıyla âric-i meâric-i ikbâl buyrulup edâ-yı farîza-i hacc ve ifâ-yı vecibe-i acc u sec ve ziyâret-i **Ravza-i Hazret-i Seyyidü'l-beşer** -aleyhi'salâtu ve's-selâmu mâ talaa's-şemsü ve'l-kamer- niyyet-i hâlisesiyle cemâzet-rân-ı semt-i **Hicâz** ve

Key boved yâ Rab ki çâder Yesrib ü Bathâ konem

mısrânı zemzeme-sâz olarak kible-i enâm olan **Beytullahü'l-harâm**'a vusûl ile mahsûlü'l-merâm olduktan sonra çend mâh mücâveret ve seccâde-nişîn-i irşâd u kerâmet olan **Şeyh Mehmed Cân Efendi** Hazretleri'nden ahz-i usûl-i **Tarîkat-i Aliyye-i Nakşbendiyye** ve enfâs-ı kudsiyyelerinden kesb-i fuyûzât-ı hafîyye vü celiyye ve ihtiyâr-ı mücehedât ile derûnunu tasfiye kılarak ba'dehu **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye**'ye avdet itdikde **İstanbul** pâye-i vâlâsıyla kudûmları teşrîf ve bu tevcîh-i münâsible def'-i zâyidlerî taz'îf buyrulmuş idi. Kemâl-i iffet üzere biraz müddet arâm ve tekrâr şevk-i tâm ile cânib-i mağfîret câlib-i tayyibe-i **Taybe**'ye âzim ve bu yolda çekilecek zahmetin gâyeti ayn-ı rahmet olacağın câzim olup yaverî-i inâyet-i mülk-i ma'bûd ile **Ka'be-i maksûda** vâsıl ve işbu def'a-i sâniyede murâd /61/ hâsıl olarak azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin işâret-i lâzîmü'l-icâbetleriyle itmâm-ı sülûk ü terakkî ve esrâr-ı tarîkati yoluyla telakkî iderek lâbis-i hırka-ı hilâfet ve muhtâr-ı avd-i ric'at olarak nice fukarâ-i müstefîzî yek nazar-ı kimyâ-esserle gınâ-i kalbe mâlik ve tarîka müsteid olanları birer teveccühle sâlik itmişler idi. "Alâ kaderi ehli'l-garami te'ti'l-garâim" me'vâsınca uluvv-ı himmetleri zâhir ve bâtın riyâsetlerini cem' ile **Anadolu** ve **Rûmili** pâyelerini ve 64 senesi Saferü'l-hayr'ın sekizinci gününden zabt itmek üzere nikâbet-i eşrâf hıdmet-i celîlesini ve mükerreren bi'l-fi'l **Rûmili** sadâretini ihrâz iderek hilâf-ı şer'-i şerîf-i hükm ü kazâ ve huzûr-ı cenâb-ı ahkemü'l-hâkiminde mes'uliyeye hüccet olmamak için olur olmaz da'vâ-yı müzevvirî istimâ' ve imzâdan ihtirâz üzere müddet-i örfiyyelerini itmâm ve ömrleri altmış üçe resîde olarak revnak-efzâ-yı dest-i riyâset-i ulemâ ve müttekâ-pîrâ-yı mesned-i vâlâ-yı nikâbet-i eşrâf oldukları hâlde 78 senesi şehr-i Saferi'nin on birinci pazar günü ale's-sabah irtihâl-i dârü's-selâm idüp **Hazret-i Hâlid** -radiyallahu anhu rabbi'l-vâhid- **Türbe-i Şerîfesi** civârında **Vâlide Sultân Türbe-i** latîfesi hazîre-i cennet-nâzîresinde defîn-i hâk-i ıtırnâk olmuşlardır. Rahmetullahi aleyh. Mevlânâ-yı müşârün ileyh servet ü yesâr ve nezâhet ü vakâr ile hâce-i ahrâr gibi şöhrat-şî'âr ve menhiyyâtdan perhîzkâr olup derece-i belâgatleri ve kuvvet-i ihâta-i ilmiyyeleri zâde-i tab'-ı nakkâdları olan

eş'ârdan ve cevdet-i hıttâ-ı melekeleri asâr-ı kalem-i müşğîn-rakamları olan levhalardan celî vü bedîdârdır. 63 yaşında tekâmîl-i enfâs-ı ma'dûde buyurmaları dahi ittifâkât-ı haseneden ve zât-ı sûtûde-sıfâtı **Sâdât-ı Hüseyniyye**'den olmağla şu iki nisbetle mazhar-ı mağfîret olmaları eltâf-ı amîme-i rahmâniyyeden müsteb'ad değildir.

**61. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi²⁹¹
(25 Receb 1236- 18 Cemâziyye'l-âhir1289)**

Mevlânâ-yı müşârûn ileyh menâkıb-ı cemîleleri muktezâ-yı makâm üzere mesned-i ulyâ-yı meşihat-ı İslâmiyye'ye şeref-bahşâ olan ulemâ-yı ızâm ve fuzelâ-yı bâhirü'l-ittisâm sırasında beyân /62/ u tibyân olunan şeyhülislâm-ı sâmi-makâm **Yâsinci-zâde Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi**²⁹²'nin mahdûm-ı ferruh-nijâdıdır. 1236 senesi Receb-i Şerîfi'nin yirmi beşinci günü **Dersââdet**'de **Fincancılar Yokuşu**'nda kâin **Köse Kethüdâ Konağı** dimekle ma'rûf hâne-i saâdet-âşiyânede encümen-ârâ-yı vücûd ve pertev-endâz-ı âlem-i şühûd olmuştur. **Kadı-zâde Tâhir Efendi** (1160-27 Receb 1254)²⁹³ merhûmun meşihatlerinde ya'ni 1243 senesi Şa'bân-ı Şerîfi'nin yirminci günü müderrislik rûûsuna nâil ve şîme-i ulemâ üzere devr-i medâris idüp bu sırada **Gümûlcineli Mehmed Efendi** ve ders vekili esbak **Hacı Ömer Efendi** (ö. 3 Cemâziyye'l-âhir1267)²⁹⁴ ve **Kara Harmanlı Mustafâ Efendi** ve **Sadr-ı A'zam Hâce** dimekle ma'rûf **Zencineli** merhûm **İbrâhîm Efendi**'den tahsîl-i ulûm-ı Arabiyye ve funûn-ı şer'iyye eyledikleri gibi hâlâ **Mekke-i mükەرreme Müdiri Mehmed Efendi** (ö. 1291'den sonra)²⁹⁵ ve **Evkâf-ı Hümayûn** nâzır-ı esbakı **Kânî Bey** (ö. Cemâziyye'l-âhir1266)²⁹⁶ merhûmun hatt-ı nesh ve sülûsü ve sudûr-ı ızâmdan **Emîn Bey-zâde Abdülkâdir Bey** (ö. 1262)²⁹⁷ merhûmdan dahi ta'lîk hattını taallüm ve temeşşük ile izn ü icâzet almış ve tafarât-ı münâsibiyye ile 61 senesi Saferi gürresinde **Yenişehir Fenâr** mevleviyyetine vâsıl olmuşlar idi. Terfî'-i **Bilâd-ı Erbaa**

291. Sicill-i Osmânî, C.3, s.491.

292. Bibl. yukarıda verildi.

293. Sicill-i Osmânî, C.3, s.246; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3540; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.350; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.587-589; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.186-187.

294. Sicill-i Osmânî, C.3, s.600-601.

295. Sicill-i Osmânî, C.4, s.302.

296. Sicill-i Osmânî, C.4, s.74.

297. Sicill-i Osmânî, C.3, s.349.

ile 1263 târîhinde **Mekke**-i mükerrime pâyesiyle tekrîm ve 64 senesi Ramazân-ı Şerîfi'nin yirmi beşinci günü **Dârü's-saltanatı's-seniyye** pâye-i refîasıyla ta'zîm olunup 68 senesi Şevvâl-i Şerîfi guresinde bi'l-fi'l **İstanbul** kadılığıyla be-kâm ve eyyâm-ı mu'tâdeyi tekâmîl ve hıdemât-ı aliyyeleri meşkûr olmağla 69 senesi Şa'bân-ı Şerîfi'nin yirmi birinci günü **Anadolu** pâye-i celîlesiyle mukzıyyü'l-merâm ve 72 senesi Zi'l-ka'desi guresinde bi'l-fi'l câh-ı vâlâ-yı sadr-ı **Anadolu** ile tebcîl ü ikrâm olunup müddet-i mu'tâdeyi ba'de't-tekmîl 74 senesi Rebîü'l-âhiri'nin yedinci günü Rûmîlî Pâye-i celîlesi'ne is'âd olunmuşlar idi. 75 senesi Receb-i Şerîfi'nde **Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye** ve muahheren **Meclis-i Âlî-i Tanzîmât'a** a'zâ ve 77 senesinin Receb-i Şerîfi'nin guresinde sadrü'l-ulemâ-i **Rûm** ve nâil-i gâyetü'l-gâyât-ı merdüm olup sene-i kâmile kemâl-i /63/ nezâhatle te'âtî-i umûr ve nihâyet-i sedâd u istikâmetle tesviyye-i ahvâl-i cumhûr ile müddetlerin tekâmîl ü tetmîm eylemişler idi. 1278 senesi Rebîü'l-evvelî'nin altıncı günü reîsü'l-ulemâ **Hasan Tahsîn Bey**'in vefâtından mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf ile nâil-i matlab olarak hâlâ ol mansıb-ı âlîde karâr ve duâyı vâcibü'l-edâ-yı şehin-şâhî ile evkât-güzârdılar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh sıhhat-i neseb ve şeref-i haseble meşhûr hüsnü'l-ahlâk tayyibü'l-ağrâk halîmü't-tab' selîmü'n-nefs müteverri' vü müteberri' [ve] müttekî ve müteşerri' mebzûlu'n-niam hânedân-ı kesîrî'l-ihsândandılar. Tavvallahu ömrehu. Âmîn.

**62. Mefhar-ı Sâdât Ve Menba-ı Siyâdât Şecere-İ Şâh-ı Ahmedî
Semere-İ Bağ-ı Muhammedî Muzafferü'd-Dünya Ve'd-Dîn A'nî Es-
Seyyid Nizâmüddîn İbni Es-Seyyid Şihâbüddîn Hazretleri** ²⁹⁸
(ö. 955²⁹⁹)

Müşârün ileyh **Bağdâdî**'dir Vilâyet-i **Irak**'da sâdâta nakîb oldukları hâlde **Sultân Selîm Han** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân- **İstanbul**'a celb idüp küllî riâyet buyurdıkları misüllü vefâtlarından sonra **Sultân Süleymân Hazretleri** cülûsunda **İbrâhîm Paşa** (ö. 9 Muharrem 1011)³⁰⁰ vezir-i a'zam iken nakîbüleşrâf ta'yîn olundukları ve ba'dehu ferâgat idüp **Silivri Kapusu** hâricinde defîn-i hâk-i itirnâk /64/ oldukları

²⁹⁸ **Mecmûa-i Tevârîh**, s.230; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.559.

²⁹⁹ **Mecmûa-i Tevârîh**'deki bir tarih beytinde ölümü 1009 (s.230), **Sicill-i Osmânî**'de ise 975 Muharremi olarak gösterilmektedir (C.4, s.559).

³⁰⁰ **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.97.

mahalde zâviye binâ itmek murâd idüp nezd-i padişâhiye celb ile ba'zı musâhebetle nice in'âm-ı tâmdan sonra zâviyenin kurbunda her kim mütemekkin olur ise 100 hâneye varıncaya kadar tekâlif-i örfiyyeden berî olup muâf ve müsellemler olmaları hakkında bir emr-i şerîf dahi i'tâ buyurdukları ve hicret-i nebeviyyenin 955'inde müddet-i ömrleri 63'e resîde olduğu hâlde vefât eyledikleri ba'zı risâlede görülmüş ve sâhib-i divân **Seyyid Seyfullah** Hazretleri (ö. 1010³⁰¹)³⁰² dahi bunların mahdûmları olup bâb-ı mezkûr dâhilinde zâviye-i mahsûsalarında medfûndurlar. Her ne kadar bunların ol târîhlerde nakîb olduklarına dâir tevârîhde bir gûne sarâhat ve işâret görülememiş ise de ber-minvâl-i muharrer ba'zı risâlede manzûr-ı âcizî olmasıyla teberrûken ve teyemmünen işbu nüshada zeyle mücâseret olmuştur. Kaddesellahu esrârehumâ.

İşbu **Devhatü'n-nukabâ** 83 senesi Şehr-i Rebîü'l-âhiri'nin evâhîrinde **Karahisârî Es'ad Efendi'nin Litoğrafya Destgâh'ında Mahmûd Rıf'at Efendi** hattıyla tab' ve tenisîl olmuştur. Afâ anhumâ. Amîn bi-hürmeti'n-nebiyyi'l-mürselîn.

301. Sicill-i Osmânî'ye göre 1026 (C.3, s.123).

302. **Mecmûa-i Tevârîh**, s.222; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.122-123; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.81-82.

D İ Z İ N

- Abbasî 16, 17, 28
 Abbasî alem 19
 Abbasî imame 19
 Abbasîler 16, 19
 Abdalbâkî Efendi 26, 104
 Abdullah Efendi 100, 124
 Abdullah-ı Berzeş-âbâdî 52, 75
 Abdurrahman Efendi 92, 133
 Abdülaziz Han bin Es-Sultân El-Gâzî
 Mahmûd Han-ı Adlî 71
 Abdülvâsi' Efendi Medresesi 76
 Acem 32, 71, 73
 Ağakapusu Mahbesi 101
 Ağrı 18
 Ahî-zâde Hüseyin Efendi-zâde Es-Seyyid
 Mehmed Efendi 87
 Ahmet Yesevî 18
 Ak Mahmûd Efendi-zâde Zeynelâbidîn
 Efendi 111
 Akdağ 35
 Akdağ Madeni 23
 Akmescit 29
 Alevî 18, 19
 Ali 22
 Ali b. Ebu Talib 16
 Ali Efendi 22
 Allâme Şeyhî Efendi 86, 88
 Âmid 79, 82, 83
 Anadolu 17, 18, 19, 24, 25, 29, 31, 39,
 84, 85, 87, 89, 91, 94, 95, 99, 100,
 101, 103, 104, 106, 108, 109, 110,
 115, 116, 118, 121, 124, 125, 126,
 128, 130, 132, 133, 134, 136, 138
 Anadolu Hisârı 111
 Ankara 38, 88, 90, 98
 Ankaravî Emîr Efendi 88
 Ankaravî Es'ad Efendi 95
 Ankaravî Seyyid Mehmed Efendi 89, 90
 Antalya 22
 Antep (Bkz. Ayntâb) 21, 23, 27
 Arab 71
 Arab Ahmed Türbeşi 80
 Arabî 87
 Arabistan 32
 Arap 17, 32
 Araplar 17
 Ârif Hikmet Beyefendi 132
 Assâr 80
 Astâne 110, 113
 Âşık Çelebi 32
 Atâ Molla 120
 Atâyî 32
 Atronus 90
 Ayasofya 75, 91, 104
 Ayasofya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi 126
 Aydıncık 109
 Ayntâb 91
 Azerbaycan 18
 Azîz Efendi 92
 Badanşah 29
 Bağçe-i Safâ-endûz 39, 135
 Bağdâd (Bkz. Bağdat) 70, 79, 91, 138
 Bağdâd Kadısı Yûsuf Efendi 76
 Bağdat 32, 38
 Bahâeddin-zâde Efendi 80
 Bahr-i Süveyş 133
 Bâkî Efendi 113
 Başkapu Kethudâsı Kara Mustafâ 107
 Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi
 105
 Batman 21
 Bâyezid-i Velî Han-ı Gâzî Hazretleri 71
 Behrampaşa 23
 Behramşah 35
 Belh 29
 Belviran 35
 Benî Abbas 16
 Benî Haşim 16

- Berber Bedirî 16
 Beyânî Efendi 94
 Beyceyiz Mahallesi 116
 Beyler Fâcesî Ahmed Efendi 110
 Beyşehirli Turhan Bey-zâde Da'vâsı 91
 Beytullah 125, 136
 Beytüş-şürefâ 135
 Bıçakçılar İmâmî Hafîdi 119
 Bilâd-ı Devriyye 135
 Bilâd-ı Erbaa 117, 122, 126
 Bilâd-ı Hamse 106, 111
 Bilâd-ı Selâse 123
 Birgivi-zâde 73
 Birinci Dünya Savaşı 17
 Boğazhisârı 94
 Boğaziçi 133
 Bolevî-zâde Seyyid Mehmed Efendi 108
 Bolu 38
 Bosna 131
 Budist 14
 Buhara 29, 31
 Bursa 32, 38
 Bursa (Bkz. Bursa) 70, 77, 81, 82, 85, 93, 95, 96, 98, 110, 111, 112, 116, 121, 124, 131
 Burusevî Seyyid Ahmed Çelebi 81
 Ca'fer Efendi Tekyesi 80
 Câmî'-i Sultân Mehmed Han-ı Gâzî 104
 Cem'î Çelebi 86, 87
 Cem'iyyet-i Bektaşiyân 92
 Cidde 87
 Cidde İskeleyi 87
 Cizre 17
 Çarşamba Pazarı 132
 Çelebi Efendi 132
 Çelebi Sultan Mehmed 32
 Çelebi-zâde 124
 Çelebi-zâde İsmâil Âsım Efendi 123
 Çerkes Bey-zâde Mîr Mehmed Rahmî Efendi 129
 Çınar Vak'ası 93
 Çivi-zâde Efendi 78
 Dâmâd İbrâhîm Paşa Vak'ası 107
 Dâr-ı Şûrâ-yı Askeriyye 130
 Dâru't-Tıbâa Nezâreti 134
 Dârü'l-hadîs-i Süleymâniye 98, 102, 123
 Dârü'l-hilâfe 132
 Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye 120, 128, 130, 136
 Dârü's-saltana 84, 99, 106, 111, 119, 121
 Dârü's-saltanat-ı Seniyye 79
 Dârü's-saltanatı's-seniyye 109, 138
 Davraz 29
 Dâvûd Paşa 90
 Dâvûd Paşa Câmî'-i Şerîfi 88
 Debbâğ-zâde Mescid-i Şerîfi 92
 Der-i Aliyye 83
 Ders-i Âm Sâlih Efendi 104
 Dersâadet 75, 78, 79, 81, 109, 110, 121, 123, 125, 126, 128, 133, 134, 135, 137
 Derviş Çelebi ibni Gazi Çelebi 19
 Devhatü'n-nukabâ 37, 72, 139
 Devlet-i Aliyye 72, 132
 Dımışk 26, 27
 Dîvân-ı Hümâyûn 133
 Dimetoka 76, 87
 Diyarbakır 38, 39
 Diyârbekir (Bkz. Diyarbakır) 112
 Doğu Anadolu 28
 Doğu Anadolu 38
 Dramalı Yahyâ Efendi 89
 Dûdmân-ı Cengiziyye 113
 Dürrî-zâde Abdullah Efendi 124, 131
 Dürrî-zâde Mevlânâ Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi 122
 Dürrî-zâde Mustafâ Efendi 116
 Düşenbe 29
 Ebâ Eyyûb Ensârî 83
 Ebâ Eyyûb Ensârî Türbe-i Şerîfi 128
 Ebu İshak Tekkesi 32
 Ebû İshak Zâviyesi 70
 Ebû Saîd Efendi 92
 Ebussuûd Efendi 14, 22, 95
 Edirne 80, 89, 99, 101, 102, 103, 108, 111, 119, 125, 132, 135
 Edirne Kapusu 97, 98, 99, 112
 Edirne Vak'a-i müellimesi 97, 100, 102
 Edirne Vak'ası 101
 Eflâk 76
 Eğridir 84, 86

- El-Hâc Mehmed Ağa 135
 Elazığ 18
 Emevî 20, 28
 Emîn Bey-zâde Abdülkâdir Bey 137
 Emîr Buhârî 90, 93
 Emîr Efendi 77
 Emîr Sultân 30, 70
 Emîr Sultân Medresesi 81
 Emîr Şa'bân 76
 Emîrî 71
 Emir Buhârî 32
 Enderûn-ı Hümâyûn 93
 Ereğli 24
 Erzincan 18, 38
 Erzincanî Seyyid Ali Efendi 106
 Erzurûm 38, 101
 Erzurûmî Es-Seyyid Feyzullah Efendi
 Hazretleri 97
 Es'ad Efendi 39
 Es'ad Efendi-zâde 96
 Es'ad Efendi-zâde Mehmed Şerîf Efendi
 120
 Es'ad-zâde Efendi 97
 Es'ad-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 97
 Es'ad-zâde Seyyid Mehmed Efendi 96
 Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi 134
 Es-Seyyid Ahmed Efendi 91
 Es-Seyyid Ahmed Rıf'at 72
 Es-Seyyid Feyzullah Efendi 98, 114
 Es-Seyyid Feyzullah Efendi-zâde
 Şeyhülislâm-ı esbak Es-Seyyid
 Mustafâ Efendi 124
 Es-Seyyid Mehmed Efendi 81
 Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi 72
 Es-Seyyid Mustafâ Efendi 115, 126
 Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi 125
 Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi 110
 Esâsü'l-Belâga 122
 Esat Paşa 28
 Eski Menzilhâne 115, 117
 Eskiil 35
 Eş-Şeyh Abdullah El-Mencekî 29
 Eş-Şeyh Bürhâneddin 84
 Eş-Şeyh Mahmûd Efendi 39
 Evliya Ata 29
 Evliya Çelebi 25
 Eyyûb 81, 83
 Eyyûb Efendi 118
 Fârisî 122
 Farukîler 16
 Fas 29
 Fatıma 16
 Fatımatü'z-Zehra 15
 Fâtih 32, 119, 125
 Fatımîler 16
 Fenâri-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 99
 Fergana 29
 Fethiye Sinân Paşa Medresesi 86
 Feyzî 94
 Feyziyye Medresesi Hazîresi 110
 Feyzullah Efendi 26, 101, 106
 Fındıklı Çarşusu 80
 Filibe 93, 94
 Fincancılar Yokuşu 137
 Fuzûlî 20
 Galata 80, 84, 87, 111
 Ganî-zâde Efendi 89
 Gelibolu 91, 117
 Gelmüfad 23, 35
 Gemlik 90
 Gınaî Efendi 25
 Gubârî 83
 Gulamî Efendi 25
 Gülistân 18
 Gümülcine 89, 91
 Gümülcineli Mehmed Efendi 137
 Gümüşhane 17
 Güneydoğu Anadolu 21
 Gürgen 29
 Gürgantepe 29
 Güzelhisâr 94, 120
 Hâce Efendi Asitânesi 83
 Hâce Emîn Efendi 133
 Hâce Ömer Efendi 91, 100
 Hâce Sa'deddin Efendi 82
 Hâce-i Padişâhî Ömer Efendi 93
 Hâce-zâde Ömer Efendi 105
 Hâce-zâde Seyyid Osmân Efendi 111
 Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi 110
 Hacı Ömer Efendi 137
 Hâfız-ı Acem 76
 Hakkari 21

Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüllegrâflar

- Haleb 84, 121
 Halep (Bkz. Haleb) 27
 Halîl Hamîd Paşa-zâde Mîr Ârif 129
 Hamîd 86
 Hamîd Efendi 77
 Hamid Sancağı 22
 Hâmise-i Süleymâniye 121
 Hammer 32
 Han-ı Cedid 23, 35
 Hanifler 14
 Hânkâh-ı Ebü'l-vefâ 99
 Hânkâh-ı Emîrî'l-Buhârî 94
 Harem-i Şerîf 125
 Harem-i Şerîf-i Nebevî 127
 Harmancık 90
 Hasan 15, 16
 Hasan Beyefendi 80
 Hasan Efendi 94
 Hasan Tahsîn Bey 138
 Hasanî 18
 Hasanîler 18
 Hâseki Medreseleri 86
 Haşim 16
 Hâşimî 17, 22, 97
 Haşimîler 16
 Hâşimiyye 71, 92
 Hâşimiyyet 108
 Havâric 125
 Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî Türbe-i Şerîfeleri 96
 Hazret-i Hâlid Türbe-i Şerîfesi 136
 Hazret-i İmâm Hasan 77
 Hazret-i Seyyidü'l-Mürselîn 128
 Hazret-i Süleymân Han 52, 75
 Hicâz 100, 133, 136
 Hidâye 81, 92
 Hindistan 14
 Hive 29
 Hoca 18
 Hoca Ahmet Yesevi 20
 Hocend 29
 Horasan 28
 Hotin 25
 Hurşîd Ahmed Paşa 132
 Hurşîd Paşa 133
 Hüdâvendgâr-ı Gâzi Abdülmecîd Han 123
 Hüseyin 15, 16
 Hüseyinî 18
 Hz. Abbas 17
 Hz. Ali 15, 16, 19, 20, 22, 28
 Hz. Ebubekir 16, 17
 Hz. Fatıma 15, 16
 Hz. Hasan 16, 18, 19, 28
 Hz. Hüseyin 16, 18, 28
 Hz. Nuh 14
 Hz. Ömer 16
 Hz. Peygamber 14, 15, 16, 17, 18, 24, 30
 İğdır 18, 21, 37
 II. Bayezid 32
 II. Mehmet 32
 Irak 138
 Isparta 38
 İsbâ Bey Medresesi 82
 İ'câzü'l-icâz 122
 İbrâhîm 107
 İbrâhîm İsmet Bey (Râif İsmâîl Paşa-zâde) 122
 İbrâhîm Paşa 138
 İbşîr Paşa 92
 İbşîr Paşa Vak'ası 91
 İç ve Batı Anadolu 38
 İdrîs Efendi 103
 İdrîsîler 29
 İlbeyli 23, 35
 İlhanlı 33
 İmâd-zâde 107
 İmam Ali 16
 İmam Hasan 15, 16
 İmam Hüseyin 15, 16
 İmâm-ı Sultân Murâd Han-ı Sâni Evliyâ Efendi 89
 İncipınar 29
 İran 29, 38, 78, 126, 134
 İslâm 13, 14, 16, 17, 20, 21, 22, 28, 29, 36
 İslâm Devleti 28
 İsmâil Hakkı Uzunçarşılı 18
 İsmail Paşa 24
 İsmet Bey-zâde Ârif Hikmet Beyefendi 129

- İstanbul 21, 32, 38, 39, 83, 94, 95, 98, 100, 103, 104, 108, 109, 115, 116, 117, 121, 122, 124, 125, 126, 128, 134, 136, 138
İstinye Makberesi 133
İzmid 127
İzmir 99, 122
İznik 25
Ka'be 136
Kadı 92
Kadı-i Cihân 78
Kadı-zâde Tâhir Efendi 137
Kadıköyü 109
Kadirî 39
Kadrî 81
Kadrî Efendi Âstânesi 76
Kâhire 84, 97, 125, 128, 130
Kalmuk Tatarı 25
Kânî Bey 137
Kanunî 31, 34
Kara Çelebi-zâde Azîz Efendi 87
Kara Harmanlı Mustafâ Efendi 137
Karabekir Efendi 104
Karaca Ahmed 123
Karahisar 23, 35
Karahisârî Es'ad Efendi'nin Litoğrafya Destgâhı 139
Karahisârî Osmân Efendi 115
Karantina Nezâreti 134
Kars 18
Kâsım 22
Kâsım Gubarî 39
Kâsımpaşa Medresesi 81
Kasîde-i Bürde 85
Kaşgar 29
Kâşif Efendi 96
Kayseri (Bkz. Kayseriyye) 19, 36, 38
Kayseriyye 80
Kazak Türkleri 18
Kâzım Paşa 20
Ken'an 14
Kerbela Vak'ası 20
Kerbela 28, 88
Keskin Dede Makberesi (Mezaristanı) 104, 107
Kıbrıs (Cezîresi) 38, 135
Kırım 38, 113
Kırmî-zâde 112
Kırımlı Molla Abdullah 32
Kızılbaş 19
Kızılmurad Mahallesi 29
Kiçi Mîrzâ-zâde 80
Kitâb-ı Cihât 81
Kbca Nakîb-zâde Efendi 94
Konya 35
Kostantınıyye 71
Köse Kethüdâ Konağı 137
Kuds (Kudüs) 86, 90, 93, 119, 128, 130, 133
Kudsî Mehmed Efendi 93
Kudsî-zâde 94
Kureyş 29
Kütahya Sancağı 26
La'li-zâde Çeşmesi 98
Ladik 35
Laz Ömer Efendi 135
Lefkoşe 38, 135
Mağnisa 123
Mağrib 28
Mahmûd Efendi 72
Mahmûd Rıf'at Efendi 139
Mardin 21
Maveraünnehir 28, 29
Mecâlis-i Maârif-i Umûmiyye Nezâreti 134
Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye 134
Meclis-i Âlî-i Tanzimât 138
Meclis-i Muvakkat 134
Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye 130, 138
Medîne 17, 79, 88, 91, 100, 111, 119, 127, 130, 132, 133
Mehmed Ağa Câmi'-i Şerîfi 90
Mehmed b. Dehhan 28
Mehmed Efendi (Mekke-i mükerreme müdîri) 137
Mehmed Efendi 86
Mehmed Efendi 90
Mehmed Rızâ Efendi 112
Mehmed Şerîf Efendi 127
Mekâtib-i Umûmiyye Nezâreti 134

Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar

- Mekke 14, 17, 19, 79, 80, 83, 84, 86, 87, 95, 100, 103, 104, 106, 108, 109, 117, 121, 122, 124, 125, 126, 128, 134, 136, 138
 Mekkî Mehmed Efendi 118
 Melek Ahmet Paşa 25
 Memâlik-i Osmâniye 31
 Memlûk 33
 Merzifon 125
 Mesîh Paşa 91
 Meşâyih-i İslâmiyye 77, 97, 99, 105, 106, 113, 114, 116, 118, 119, 120, 123, 124, 127, 130
 Meşihat-i İslâmiyye 105, 106, 130
 Mevlâna Celâleddin-i Rumî 20
 Mevlânâ Lutfî 73
 Mısır 16, 32, 95, 104, 133
 Mîr Abdûlbâkî 78
 Mîr Gıyâseddin Mansûr 78
 Mîrî 80
 Mîrzâ Mahdûm 78, 80
 Mîrzâ Mustafâ Efendi 114
 Mîrzâ-zâde Mehmed Saîd Efendi 114
 Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi 110
 Mîrzâ-zâde Saîd Efendi 115
 Mihâl 76
 Mihr ü Müşterî 80
 Minkârî-zâde Yahyâ Efendi 98
 Mahdûm Tebrizî 38
 Minkârî-zâde Yahyâ Efendi 102
 Molla Fenârî (ö. 834) 70
 Molla Gürânî Câmîi 124
 Mollaoğlu Osman 36
 Monlâ Kırımî 71
 Mudanya 91, 92, 93
 Muhyiddin Efendi 76
 Muîd Ahmed Efendi 89
 Muînüddîn Eşref 78
 Murâd Han 71
 Mücâzât 122
 Müdevven Münşeât 135
 Müftû Seyyid Feyzullah Efendi 104
 Mülteka 92
 Müslüman 13, 20, 29, 30, 37, 39
 Nâib Mehmed Efendi 86
 Nakibüleşrâf Şerîf Efendi 87
 Nakibü'l-Abbasîyyin 16
 Nakibü't-Talibiyyin 16
 Nakibüleşrâflık 16
 Nakşibendî 39
 Nefes-zâde 98
 Nesîb 105
 Nişâncı Paşa-yı Cedîd Câmî'-i Şerîfi 107
 Nişâncı-zâde Ahmed Efendi 93
 Nizâmüddîn İbni Es-Seyyid Şihâbüddîn
 Hazretleri 138
 Nûh Kapusu 130
 Ocakağaları Vak'ası 92
 Ok Meydanı 79
 Ordu 121
 Ordu-yı Hümâyûn 121, 134
 Orta Asya 29, 38
 Orta Câmî 107
 Orta Doğu 38
 Osmân Efendi 118, 126
 Osmân Han-ı Evvel-i Gâzî 69
 Osmanlı 13, 14, 15, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40
 Osmanlı Devleti 22, 31, 39
 Osmanlı İmparatorluğu 26, 36
 Osmanlılar 17, 19
 Otakçılar 112
 Özbek 18
 Özbekistan 29
 Paul Rycaut 36
 Pazarcık 89
 Pervâdî 94
 Râif İsmâîl Paşa 121
 Râşid Târîhi 101
 Ravza-i Hazret-i Seyyidü'l-beşer 136
 Revân Seferi 89
 Rızâ Efendi 112
 Riyâzü'n-nukabâ 37
 Rûm (sadr-ı Rûm) 70, 71, 73, 77, 84, 85, 91, 94, 106, 118, 119, 124, 128, 138
 Rûmili (sadâreti) 78, 89, 91, 96, 98, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 125, 126, 129, 130, 132, 133, 134, 136
 Rûmili Hisârı 130
 Ruscuk 84

- Sa'dî 18
 Sâdât 18
 Sâdât-ı Hüseyiniye 135, 137
 Sâdât-ı Kirâm 19
 Sâdik-zâde Hısmı Abdullah Efendi 88
 Sadr-ı A'zam Hâce 137
 Safhî 119
 Sahhâf Şeyh-zâde Abdülbâkî Efendi 102
 Sahhâflar Şeyhi El-Hâc Ahmed Efendi 133
 Sahhâflar Şeyhi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 113
 Sahn 86
 Saîd 96
 Saîdî 96
 Saidili 35
 Sakız 96, 106
 Sâkinâme 87
 Saltuknâme 18, 19
 Sarây-ı Hümayûn 107, 109
 Seciyye 88
 Selânik 93, 104, 108, 111, 126, 127
 Selîm Molla 131
 Selîm-Han-ı Sâlis 132
 Selîmiyye Tekyesi 122
 Semerkant 29
 Seyfî Efendi 79
 Seyfî-zâde 102
 Seyrek-zâde Emrullah Efendi 89, 91
 Seyyid Abdullah Efendi 117
 Seyyid Ali Nattâ' 70
 Seyyid Baba 17
 Seyyid Bilâl 126
 Seyyid El-Hâc Abdullatif Efendi 35
 Seyyid El-Hâc Abdüllatif Efendi 23
 Seyyid Feyzullah Efendi 100
 Seyyid Hasan 28
 Seyyid Hasan Bağdadî 38
 Seyyid Mahmûd Efendi 32, 71, 106, 111
 Seyyid Mehmed Buhârî 31, 70
 Seyyid Mehmed Kâmil Efendi 117
 Seyyid Mehmet Bağdadî 32
 Seyyid Muhterem Taşkendi 38
 Seyyid Mustafâ Efendi 117
 Seyyid Nattâ' 32
 Seyyid Nurullah Baba 17
 Seyyid Pir Mehmet b. Ali 32
 Seyyid Seyfullah 139
 Seyyid Şerif Cürcânî 78
 Seyyid Şerif 18
 Seyyid Şeyh Bürhaneddin Efendi 86
 Seyyid Şeyh Cafer 23
 Sıddıkîler 17
 Sıddîk Efendi 126
 Sıdkî-zâde Ahmed Reşid Efendi 126
 Siirt 17, 21
 Silivri 103
 Silivri Kapusu 138
 Sinân Mescidi 111
 Sinaniye Mahallesi 28
 Sinob 126
 Sivas 21, 23, 35
 Sivas Şer'iyye Sicili 21
 Sofya 102, 131, 134, 135
 stanbul 87, 138
 Sultan Bayezid 32
 Sultan Osmân 25
 Sultân Ahmed Han 107, 108
 Sultân Ahmed Han Câmi'-i Şerîfi 134
 Sultân Ahmed Han-ı Evvel Câmi'-i Şerîfi 83
 Sultân Ahmed Han-ı Sâlis 114
 Sultân Bâyezid Han-ı Gâzî Hazretleri 52, 73
 Sultân Mahmûd Han-ı Evvel 110
 Sultân Mahmûd Han-ı Sâni-i Adlî 132
 Sultân Mahmûd Vakıfları 91
 Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi 103
 Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi' 96
 Sultân Mehmed Han-ı Rabi' 93
 Sultân Mehmed Han-ı Sâlis 89
 Sultân Murâd Han 69
 Sultân Murâd Han-ı Râbi 85
 Sultân Murâd Han-ı Sâlis 79
 Sultân Mustafâ Han-ı Sâlis 113
 Sultân Orhan 69
 Sultân Osmân Han-ı Gâzî 100
 Sultân Osmân Han-ı Sâni 93
 Sultân Selîm 116
 Sultân Selîm Han 75
 Sultân Selîm Han 138
 Sultân Selîm Han-ı Sâlis 122, 131

- Sultân Selîm-i Kadîm Medresesi 86
 Sultân Süleymân Hazretleri 138
 Suriye 16, 32
 Surre Emîni-zâde Mehmed Saîd Efendi 123
 Süleymân Fâik Efendi 121
 Süleymanîler 29
 Süleymânîye (Medreseleri) 83, 91, 96, 104, 107, 109, 114
 Süleymânîye Vakfı' 94
 Şâh İsmâîl-i Sâni 78
 Şâh Sultân 86
 Şâh Tahmas 78
 Şam 26, 28
 Şâm (Bkz. Şam) 84, 93, 99, 102, 109, 127, 135
 Şânî-zâde 133
 Şaş 29
 Şehr 134
 Şehzâde Sultân Mehmed Han 70
 Şehzâde Sultân Mehmed Han 71
 Şehzâde Sultân Murâd 76
 Şemsî Paşa-zâde Mahmûd Paşa 79
 Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi 114
 Şerîf-zâde Seyyid Mehmed Şerîf Efendi 113
 Şerîfî 85
 Şerîfî Mehmed Efendi 84
 Şerîf-zâde Mehmet Şerif 39
 Şeyh Ebu'l-kasım Gûrgânî-zâde Mevlâna Beyce Şeyh Es-Seyyid Abdûlgafur 29
 Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri (ö. 963) 75
 Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri 52
 Şeyh Mehmed Cân Efendi 136
 Şeyh Mehmed El-Cezerî (25 Ramazân 751-25 Rebîü'l-evvel 833) 70
 Şeyh Ni'metullah Efendi 122
 Şeyh Umur Karyesi 19
 Şeyh Vanî Efendi 101
 Şeyh Yusuf bin Şaban 17
 Şeyhî 85, 87, 94
 Şeyhülislâm Abdurrahîm Efendi 95
 Şeyhülislâm Ali Efendi 104
 Şeyhülislâm Ârif Hikmet 39
 Şeyhülislâm Bolevî Mustafâ Efendi 108
 Şeyhülislâm Müfettişi İdrîs Efendi 113
 Şeyhülislâm Yahyâ Efendi 86, 95
 Şîî 29
 Şiran kazasının .i.Aluçlu 17
 Şumnu 25
 Taberistan 28
 Takvîm-i Vekâyi' 134
 Talibîler 16
 Tanzimât-ı Hayriyye 134
 Târîh-i Gazan 113
 Tarîk-i Zeyniyye 84
 Tarîkat-i Aliyye-i Nakşbendiyye 136
 Tarsus 29
 Taşkend 75, 76
 Taşkent 29, 38
 Tatarcık-zâde Abdullah Efendi 128
 Taybe 136
 Tebrîz 78
 Tecrîd 122
 Terceme-i Mustazraf 135
 Tersâne Bahçesi 119
 Tevfik Efendi 126
 Tezkiretü'ş-şuarâ 39, 71, 79, 80
 Tillo 17
 Timur Vak'ası 70
 Tokad (Bkz. Tokat) 94
 Tokat 36
 Tophâne 80
 Trablusşam 79
 Türbe-i Ebâ Eyyûb 85
 Türk 13, 17, 22, 29, 30, 39
 Türkî 74, 87
 Türkistan 18, 29
 Türkiye 38
 Türkler 36
 Ulaş 29
 Urfa 21
 Urganç 29
 Uşşâkî-zâde Efendi 103
 Uzunköprü 89
 Üsküdâr 80, 115, 117, 119, 121, 123, 124, 125, 130, 134, 135
 Üss-i Zafer 135
 Vak'a-i Hayriyye 134

- Vâlî 98
 Vâlide Sultân Türbe-i latîfesi 136
 Vardarî Şeyh Mehmed Efendi Kabristanı
 132
 Varna 101
 Veda Haccı 14
 Vehhâbî 125
 Vezir İshak Paşa 32
 Yakacık 23, 35
 Yalakabâd 111
 Yanbolu 91
 Yarkent 29
 Yâsînci-zâde Es-Seyyid Abdülvehhâb
 Efendi' 137
 Yavaş Çelebi 81
 Yavuz Çelebi 81
 Yedikule Mahbesi 101
 Yeğen-zâde Mehmet Ârif Efendi 35
 Yemen 28, 29
 Yeni Câmi' Şeyhi Seyyid Mehmed
 Efendi 107
 Yeni Çeşme 125
 Yeni Hân 103
 Yenihan 35
 Yenipazar 94
 Yenişehir 82
 Yenişehir 102, 124
 Yenişehir Fenâr 137
 Yıldırım Bayezid (Han) 31, 32, 34, 69 70
 Yıldızeli 23, 35
 Yûnus Efendi 91
 Yûsuf-ı Sıddîk 78
 Zâl Paşa 86
 Zekerîyyâ Efendi 84
 Zemahşerî 122
 Zencineli İbrâhîm Efendi 137
 Zerdüş 14
 Zeydîler 29
 Zeyl-i Sefînetür'r-Rüesâ 121
 Zeyl-i Şakâyık 76, 89
 Zeynelâbidîn 32, 107, 109
 Zeyrek-zâde Abdurrahman Efendi 104
 Zeyrek-zâde Yûnus Efendi 90
 Zibâ-yı Tevârih 135

TIPKIBASIM

[illegible]

[illegible]

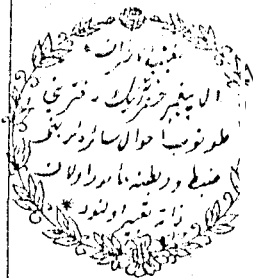
بقیہ جدول نقیبائی سادات

تاریخ نصیر		تاریخ غفر		تاریخ وفات		تاریخ تولد		تاریخ وفات		تاریخ تولد	
ایام	شهر	سنه	ایام	شهر	سنه	ایام	شهر	سنه	ایام	شهر	سنه
۱۱	ب	۱۰۰۵	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۲	ل	۱۰۰۸	۰۰	۰۰	۱۰۰۱	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۳	ب	۱۰۰۱	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۴	م	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۵	ل	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۶	ب	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۷	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۸	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۹	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۰	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۱	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۲	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۳	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۴	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۵	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۶	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۷	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۸	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۲۹	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۰	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۱	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۲	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۳	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۴	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۵	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۶	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۷	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۸	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۳۹	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۰	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۱	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۲	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۳	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۴	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۵	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۶	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۷	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۸	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۴۹	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۰	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۱	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۲	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۳	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۴	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۵	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۶	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۷	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۸	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۵۹	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۰	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۱	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۲	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۳	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۴	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۵	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۶	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۷	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۸	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۶۹	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۰	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۱	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۲	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۳	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۴	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۵	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۶	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۷	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۸	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۷۹	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۰	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۱	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۲	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۳	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۴	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۵	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۶	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۷	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۸	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۸۹	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۰	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۱	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۲	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۳	ز	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۴	ح	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۵	ط	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۶	ث	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۷	ج	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۸	د	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۹۹	هـ	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰
۱۰۰	و	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد و ثنای بی شمار اول خالق بی چون و بیز و اله سزاوارد که جمله مخلوقاتند نوع بنی آدمی
 جو هر عقل و ملک و شرف علم و سیادت و استغناء و به کم و کاست و قانع روزگار و اطلاع و ادراک
 ایچون احسان نوره قابلیت و عله ابد سزاوارد بیور شد در * و صلوات زاکیات و شایسته
 و انبیا اول سید المرسلین احرار که دیب چه طراز جریده رسل و انبیا
 و شفیع شفیع روز جزا در * و نجات بی حساب اول اشرف کائنات آله و اصحاب کرام
 و خلفای شان منزه رواد که هر بر خاسته شجره ثنابت الاصله دین مسبین احمد نیک بر فرع سعادت
 انری و نهج هدا بنور نیک بنم از هر یزد * اما بعد * اشنا بان کتب فوائد و اشار
 و ادبیا چه بدان و قانع روزگار و پوشیده و کلام که دیوان ابوان از لده نام نامی سر عب
 شرف * انا جلالنا که خلیفه نغ الا رض * ابد اسعاد اولان خاندان عالیشان سلاطین عثمانیه
 بدرم با برید خان علیه الرحمه و الفخران حضرت مرثیات عهد فخر و قلمبره دکن سادات کرام ایچون
 ناز و رضا بوط نقیبان اولها مشیدی ایچن مضمون بیمون * ان الاضر بپور نهاس من ایشاء *
 و ان مناسبترا بملای و توفیق رفیع * نوز الملک بن شفاء * چه ایبره و غایری اولان
 دودمان جمیل ایشان عثمانیان اند که امامیه سبحه سلطنت و طریک لکن بنسبت

انکس بنیان شوکت شهریار صاحب ملک عثمان خان اول غازی علیه رحمة والمعارف
 حضرت نرس نامی سبکس مبارک خلافت پیور و تندرین صکره بکر بجزید کاسلطان ارشاد
 و بعد سلطان مراد خان علیه الرحمته و لرضوان حضرات دخی بریدن توسیع دائره
 سلطنت و شهر و رست و تکبیر اسباب ملک و جهانداری به اکت در بکر جانبدن دخی نشید
 ابوان حکمت و دیانت و نایب دارکان خربیت نبوت خیر به سید مرده علما و صلحا و سبها
 سادات کرام و مشایخ عظام فضا کرامت ای عواطف لطائف خسروانه و منصب مناصب یوانیه
 و عطا بای سینه ملوکانه لریله و لطیف و اجاب لطف و عاطفت پیور و تندرین اطراف و انکس
 بجه اساطین علم و عرفان و بجه سادات و مشایخ کرامت نشان * شعر * تا بد بای بنده
 بار دولت فشان * تا قیامت باد قائم عزت آن بندگان * و دینار کویان و موطن
 اصیل برین ترک ایملار شرفند در دهرت و در علمه شتابان اوله رق ساید بای
 اهل پرور بر نه مستظرا این و حضور اوله تندرین بشقه هر بر لرست صاحب عالیله اید تو قبر
 و مططف و شرفین سینه و عطا بای ملوکانه لریله شریف پیور و تندرین مالک عثمانیه علی
 و فضلاء سادات کرام سعادت این اید لریله لشرایبی هر کرده سعادت شکوه بدن اولوب
 بر دهره متواری خاک عطر ناک اولان امیر سلطان یعنی سید محمد بخاری حضرت نرس
 دخی مرحوم و مغفور له بدرم با بزرگ خان عمر لر نه دارالملک بخارا دن اعلیٰ روم ایدوب
 افشای راه به بغداد هشتاده و طغی شرف قد و مد بیت مکر لر نه سمان اوله رق باز به بجزید
 فضا بکر غربت و بر دهره به خطر مرافات ابدن سید علی طاع که بد علای سید محمد دار السلام
 بغداد ده بغداد اولن اشرا دن ایدی منزلت نظر باد شاه مکارم اکنش اوله نه طافه علیه
 سارانه ضابط و ناظر نقیب بر لر که و لر چون ابواسحق زاویه می بنا و تولی و اولاد و احفادینه
 شرط مغلوب فقر نه احترامات لازم و نوز قبرات ایجا به به ایضا پیور و تندرین پیور و تندرین
 سلاطین دخی و شیخ محمد الجزری اید به جسمه متیلا اولوب بعد الخوار دای تربیقه
 حج و متاسک حج و حج ایلوب حین فغولده شهزاده سلطان محمدان که ناخ قسط طغی
 جمعیت خنای اشد به ساطع ایضا طبعی خاطر مشی بر ساطع

منقش زنگین ابشیدوب اولو زمانه دکه مالوف الاستعمال اولما مغله مقبول طبع مراد خان
 در بانوال اوله رقی آخر عمرینه دکن منظور نظر اکر ام و منظر اعزاز و احترام اولد بقی حاکمه
 امر ارا بام اید مکر مار غمال اید و سب بر لر بیه فرزند اید سیدی السید ابن العابدین افندی
 بکام و سلطنت مرادیه و فاجحه ده ناظر سادات کرام اولوب اندر خان انفال
 اید کدن حکمه منصب فرمود و نتیجه زمان حال قالمشیدی عقد ناسح که بهجت بنوبه نیک
 طغوز یوزنجی سنه و بایز بدولت خان غازی حضرت نرنیک عصر شاهانه لر بریدر سید نامه
 ظهور ایدر بعضی بدکرت تا دیبی لازم کلمه کلمه و شفا بین لغامنه ده شافعی مسطور
 و تذکره الشعراء امیری غلصی اید مذکور اولان مثلا قریبی مر باست سید محمود افندی
 عرب و عجم سیاحت بالیکبر اولوقت رومه کلشن بولنغله انفاق اعیان و جمهور له
 سادات کرامه ناظر بین و دیار عربده ناظر سادات اولان ذات نقیب الاشرف
 عنوان دلیز برای اید شهر تکسیر اولد نقیدن مشاد ایهات منشور نقابنی دخی عنوان مذکور
 اید تزیین اوله رقی اشوبو بغیر جلیبر ابتدا کند و لره باعث تجلیل و بکرم بفرانجه و طبیفه
 و بعده ترقیات اید سباب بعضی نکیک اولمشیدی مشار الیه دن حکمه باعث ساسا بشر
 مدین و ملت و سبب افزایش قدر سلطنت اولان پادشاه داد کرو و شهنشاه معدت
 کسر مالک البرین و البحرین خادم الحرمین الشریفین الا و هو سلطان بن السلطان
 عبد الغزیز خان بن السلطان الغازی محمود خان عدل جلاله عمره اطول الاعمار و ابد خلافت
 ما نقیب الیسیر و النهار پادشا همز افندی حضرت نرنیک عصر باهر النصر شاهانه لر سینه کلنجیه دکن
 سادات هاشمیه دن سیمای سیر نرنده * العلماء و رنه الانبیا * سری نمایان و ناصیه
 بیضای فضیلت نرنده سادات الامه الصفاها شرافت عیان اولان ابرار و فنان انار دن
 بر رفاه و احص و سید صبیح النسب منقصب مذکور له مشرف اولدغلی یکی بونکره نجبه
 احوال دخی کتب نوار ناورده مورد مذکور اولوب لکن شمدی بر قدر جمله سنه
 احوالی متکفر صر سیده سیر تکمل بر جمله مخصوصه سی و لایغنه و دولت عیدت بوکی چیه
 جلیله و ما مر بیت مهم سنده استفهام اولان ذوات کرامت ترجمه حال و مشافهت جلیله لر

جمیعہ لری صرہ سیدہ سلک تحقیقہ چکیلوب اطباق واوراق روزکارہ زیور بخش
 اوراسہ بناء بوبندہ عاقر بے انداز السید احمد رفعت کبضاعہ وپریشان
 گفتار ورنے مجرد دولت علیہ ابد مدت صد اخت واستقامت شفا رس
 اولان بسندہ ودا عیانہ حقندہ علی الدوم کرم و عنایت و منہام متغایب الوتوع اولیٰ
 اعلان و انہامہ و امتداد عمر و دولت و از یادان دستگاہ و سلطنت شہنشاہ
 ایچون استجاب دعوات اجابت انارہ و بوندہ ارغال دار بق اید ملک رحمندہ
 یو و بر جیات بولنا ملک طول عمره مختار شہ عیبت نظیر النغات شہر بار معدلت انار لہ
 مسر و القلب اولمربہ بر و سیدہ حسنہ اولمن نیت و ارزو سیدہ مولانا کاش راہیہ محمود
 افند برن ہوا ایدہ حالان لقب سادات بولنان مولانا السید محمد علی افندی حضرت بونہ
 کنجیہ دکن منصب مذکور لہ متصرف اولان سادات علمای عظام حضرت انک ترجمہ حال
 و مناجت جلیدہ رین صرہ سیدہ جمع و تلفیق و قلم بریشان رقمہ زیر و تنیق اید رک نامنی
 * دوحۃ النقا * ایدہ تر باین ایدہ اگر چہ الشہوسنی در لائق مصنوعہ و طرائف مطبوعہ
 ہر نقد رکند و اخرا عم دکلمہ و انداز موجودہ بے صرف ایدہ بونجہ نوارنج و انار خہ
 کما یبغی تحقیق و تدقیق ایدہ سلک املاہہ چکندر اولد بیدان و بر کتاب کہ ہر نقد رنیرین خطاب
 اولہ منظور پادشاہ معدلت ایدہ بیور لہ خجہ ارباب و ضائل و اصحاب عرفان و امانت
 اکا نظر ایتد کلرس در کار و کلیات لطائف و معارف اولور سد سے نظیر النغات
 خسرو والا جناب اولد خجہ ال اوزرہ طومند قوی ہدیار اولد بیدان بناء سے ذلک انیت
 ملہ کمانہ لرینی ارزان کور و ب انظار شرف انار خلافتنا ہبلر بلہ مائور اولہ رف سائر
 کتب و نوار نجات باغات عالمہ زیب و زیور و بر دیکگی بونک دستے و قایع روزکار
 زینت بختر اولیٰ امید بد مقدم عبتہ فلکمرنبہ خلافت و سلطنت و بار کاہ و دولت ہنیر
 منقبت فندی جناب منزل الکتاب تقدس ذاتہ عن الاضداد حضرت نردن موقع و متضرع در کہ
 زین حسن نظر سادات نفرون و رہین قبول جناب لطیف اولوب بومینت ایدہ بیان سنخوزان نظم
 و نثر و ہنوزان فضل و شعروہ ذلالت و خطای امن و خویا سنو زکرتہ رف مقبول و معتبر اولہ امین با معین

الموتى النفاض الكمال سینه محمود افندی

مولاناى مشايه سلطان بايزيد خان غازى عليه رحمة والمغازى حضرت نيك خواجه سى
 عبدالله افند نيك فرزند پير مشايه عبدالله افندى بو عالم ننگى كونا و نساد دن نر هست
 نراى عالم علامه انتقال ايد كره بيم قلوب بوضه علميك حوزه حومه تربيتده نشو و نما
 بوشيدى زمانه سى علماسدن تمدن ايد كره صددده مولانا الحى و مولانا بر كوى زاده نيك
 خدمت نرغ تحصيل ملكات و تكميل كمالات ايد كرن صكره سلك نفوذ سالك و مشيدى
 سياست طريقه عرب و عجمى بالاد و عقد تاسع اواننده ديار دوه خودست ايدوب اولهنگامده
 سيدنا ميه ظهور ايدن بوضه مستبد لرك دقود كورد كلى اوضاع نا بادن طولاى
 نر بى لرى لازم كلكلمه طرز بوز بر تار نيشنده بوى كركت نر اجه وظيفه ايله منصب نفا بند نرغ
 ايدوب سادات سيادات اباك نعيم انساب و منصب اصابت احوال متعلق امور *
 و لعن الله ادا نر و المازج * نهلو سنج دخول و خروج مورث نعت اولان خصوصه مرابط
 مصاح كند و لر نفوذ بفر و نيشيدى * شعر * سبب و سبب است اوزان سبب * نه نشاه عالم
 نفاست سپرد * بچوكان رحمت ز ميدان فضل * ز اقران خود كوى اجلال برد * هجرت نبويه دن
 طرز بوز فرق اوج كسبه دكين منصب نفا بنده ثابت قدم اولوب سنه مذ كوره ده ننگى
 ز طباى فساد حيات ابدى و بقاى سرمدى بى شكاف اوانان قضائى فنى اباد قدس روان
 اولد برشا ايلهك ذات محمدت سمات و كميت صفات ز بور سبر شاسته و پرايه خلق
 حبيب داسته ايله مال اولوب جمع امور نرغ نر نجه محمود مسعوده به و سهرت مرغبه رغبه به
 سالك ابدى * شعر * نه باب نرغ الاقبال والاول * نه نه آية الا خلاى والسبر * حسن
 عنبده و صحت اعتقاد مالك اولوب بيم اللع عليم النفس متواضع و متشرع و منور ذات
 فغا نر سمات ابدى نيروى بازوى جود و سخا ايله اظهار بديضا ابدوب دست لطف و
 احسانه نرغ وضعنا لك كوكلر اله الور و مدت عمر نرغ صغار و كبار * نواله نرغ
 انبوسه كندى مصلحت ليله منبده و مشغول و انشائى مصاحبه مابدين تكلفى طرح ايدوب حبن

مشايه بايزيد
 نيك شرافت
 كورد كلى
 عرغ ايدوب
 نيك شرافت
 اولهنگام
 كند و لر
 نيشيدى *

حین محاوره و محاوره لطائف لطیفه سولای ابدی منکوش قبول و امانه سزاوار در
غزاشغارا صدرا ییوب زبان ترکیده فصاید لطیفه ابداع و انحرار ابدی * شعر *
چون کنم وصف کتابت که دورست ورق * چون دهم شرح ترا چون دوزبانست قلم *
* رحمت الله علیه *

المولی الفضل ناشکندی محرم افندی

مولانا ای مشایخ ابیه عبدالله برز شایبادی نسلدن سید صبیح النبی در بار ناشکند بنظر
ایروب غصیل علم و کمال ایلدکن صکره کیمیک کیم کیم غم سباحت و پرکار پای ایت ابد روی
زبانی سباحت ایروب بدو ادا الی در سعادت الفاد و ملاقات انجمنی طغوز بوز
فرق اوج ناریخته عواطف خرد ایندن بخش ایجه و طیفه ایلد نقیب الاشراف و مرصه
جاء و شوکتی بعد الا طراف قیلوب لکن امر سب طبع موالیدن نال دکلر ایکن طرز بوز
النشر سنده اسرار نشیند بملک غواصری غار شیخ خلیل عبداللطیف بخاری حضرت غری د بار
روم شرف قدوم اراک قیلدق حضور حضرت سلیمان خاندن مشایخ عبدالله برز شایبادی
نسلدن سید صبیح النبی در جوی صفت شهادت ایروب محذ و مژدر محذ المری زینت قصد بیه
حق بیک شهاب غرمت انجمنی در نیکله باد شاه قدر دان بانده قدری عار و علوف سی باغ رقیب
مولد ایشیدی اوا خرد و است بمانده نمک ارج ایروب اولوقت لوا کونایه بر سایه افکن
اجلال و بال کشای اقبال و لان سلطان سلیم کریم حضرت غریب ملاک اولد فده کسند و لرین
سلطنت ایلد نمیشیر و انتقال والد ماجد لرین حسن بغیر له افهام ایروب اول انشاده سر سلطنت
وجوه باد شاه هفت اقلیم مشایخ سلیمان سلیم خان علیه الرحمه والفقیران حضرت ندر بن
انتقال جنجیمه کند و ره حکم انتفا و نظم روایت مقرر سنی منقاد ایروب غزایمیدر
ریشدار و سر رشته اطل زلف حور اکبر کشیده تار اولوب کند و لرین ریش ال عباری علی
اولان مجوزه و صوف درازا سنین ایلد مشرف و سر فراز و رخسار نشان صبیحی عبا ی ایلد
ادبم چشم و رشته غیر سر رشته برده احداث کیمی حور طراز غلش ابدی نرودت و افزه

و شوکت متفاثره صاحبزادشیر و فرق سینه مقداری منصب نقابتده قرار بخشیدند
 عمری انجام رسیده اوله روق طغوز پوز سکسان صغریات یکرت اینج کونتهار ربارده
 انتقال ایدوب ایامو نیه قریبده دارلری جوارنده دین فاکت قدار اولدی مشاریسه
 صییب و غرت نفسرایه مشهور در بای ابراز لاسه کمال نظام و بدوب دخول بیکانه دن
 صاف و محروسه الاطراف و متسکانتی دستور العمل اشرف انصار اینتر و منصب نقابت
 اعزازینه بای سید اید کیز الایادی و مشیدی شویده که غرت نفس حدون زیاده نمیر و بنجر
 مرتبه سینه بالغ ایدیکه جاسر و محاندده صدور علمایه بلکه شیخ الاسلام حضرت ترینه تقدیمه است
 و بعضا فرجانه دعوی فضیلت اید را پیش او نوز بیک عدد زر کمال العباد و حد و احصا دن
 بیرون جسر و مقام زکات ایلوب بعضی خیرات انشاسنه امیر شعبان نام سید مشهوری
 وصی مختار نصب ایدوب امیر فرزند خصلت مساک و نسبت خشنده تاشکندای و مغله
 مال مرفوسه اربا ایلوب عشر امثال اینتر ایکن اضعا فله استغلال طعمه دوشه رک اولوت
 افلاک و بویه ده سه بولتان بمحال بر فقا از اینتر یک ایک تاریخنده دیوه موت ایدیه صیبه
 ایلوب نجبه سلمان اید سید فروردی دفته شهید و اموال ایلر به یکبته مشید کبی نابده
 ایدوب تقصصا حرمت شوم نمندن محروم ایلدیکه زیر شفا بقده مذکور در دحه اسم علیه *

المولی الفاضل الکامل سید حسن افندی

مولانای مشاریسه بنده اذنا بنی بر سفا افندی بیک فرزند فرو زنده اختر بزر علمای عصر دن
 حافظ عجم غزمت سنده مدت مدیده اشتغال بعده ندری افندی استانه سنده اعمال
 ایلوب روم اعلی صدری ایکن ریح الدین افندی دن ملازم و طریق تدبیره عازمه و مشیدی اوله
 بکر پیشرا فیه دیمنه ده عبد الواسع افندی مورسینه مدرس اولوب بعده ترقیات اید دور
 مدارس و محله زبوز النشیدی ذی القعدة سنده سکنا فیه ایدیه مغنی افته اسنه ترفیع و تمشیک
 بنشر مضامنده شمراده سلطان مراد عرض ایدیه عزل و لنوب بر مدت مرورده صدور و اوله
 حسب افندی هکله النشر فیه وظیفه نقابتدین فلتن بجایو مال ایدیه خورسده بروسه ده کوشه

کوشش بن خراغ اولد بلی عالدہ طہر زبوز سکان صفہ منصب جلیب نقابت ایدہ حزام
اولد یما سکان درت رنج الا خرنده ضعف پیری و هر م استند اسبیلہ سغفا پرو
بوز سکان انجہ وظیفہ ابلہ بنہ محروسہ برو سہ رده ساکن کنج خمول و طاعات و عباداتہ
مشغول الیکن طہر زبوز سکان النی محمدرہ بکونر جان غریک شہال ہمت و اشبان
قد بنہ عودت ایدہ منشا رالیہ صحت نسب و شرف سبیلہ مشہور حسن الاخلاق لطیف الاعراق
بہر نورانہ معرو وجود پاک صلاح و نرا ہندہ عز و لوب حتی انتف لذن بر قان کون مقدم
حضرت امام حسن رضی اللہ عنہ حضرت علی بن و اقمہ لرزہ کوروب کذ و لر بنی دعوت و اظہار
محبت ابوت ایدہ لر سحر ای ادای دیون و وصیت و تہم اسباب سفر آخرت ایدوب اول
* افتادہ رحمتش در در رحمتہ اللہ علیہ *

المولى الفاضل الكامل السيد محمد افندی

مولانا ی منشا رالیہ حدود و استیما بنہ دن معلول ایدہ نقد نیک مخدوم مکرملی اولوب طہر زبوز
سکان درت رنج الا خرنده منصب جلیب نقابت اشرف خلعت بالای اما شدری قلمش سکان
سکر رنج الا خرنده شیخ الاسلام و عمال شکامات انا م و لشتر ایدی ترجمہ حال لری مشایخ اسلام
صرہ سندہ تفصیل سلاک خیرہ کونر شرا و لغلہ اشہو علامہ مکرار دن صرف نظر قندزی رحمتہ اللہ علیہ

المولى الفاضل الكامل ميرزا محمد افندی

مولانا ی منشا رالیہ معین الدین اشرف حضرت بیدر کہ میرزا مخدوم لقبیلہ موسومدر بر رواں
کوہری بر عسب الباق در کہ سلسلہ نسبی سید شریف جرجان حضرت غریبہ وابستہ و طرف مادر دن
تافہ جهان و میر فیاث الدین منصور جہا بلریہ پوسنہ در شہر دلا ویز تبریزدہ علوم عقلیہ و نقلیہ
تخصیل و فنون مسنونہ و رباضیہ بیکبر ایدوب ایران شہزادہ لرندن شاہ اسماعیل خانہ بہ معلوم
اولد شیدای طہر زبوز الی اورج نارنجندہ میر و سیاحت طریق ایدہ در سعادتہ کلوب اول وقت دوم لای
قاضیگیری بولان چو کا زادہ اندی حضور نرہ خفف و ترک طریق نقشب و نصف التمشل ایدی بعدہ

مشیت نقابت
الہدہ برائہ کرا خرنده
دکتر نقابت مہدی
نقابت

کندوری
جانب جازہ و مال
اولدہ شرفدار سید حسنی
را عادیہ و نقابتہ نوکیل
اینگلہ ذکا و تہذیب و دین امر
نقابتہ نوکیل سید حسن
درا خرنده

مقرب معارف و عودت ابد و ب شاه مشارالیه که یزید بنه شهزاده سی ششماه طحاس خسرو ایران
 زمین اولده مشارا لیه که دایره شوکتی بعید الاطراف و صدر علماء و سید الاشراف و لشکر
 اول شاه دیا را برانده ظاهر اولان ملاطمت احوال فتنه و فساد و انشاد شرار و شرز و فتنه و الحاد
 سنی الاعتق اولانده حضور توپا من مهابت علیه اول شاه سعیدی شهید و غرق و ستم و سب
 مجید اید کلری انشاده بوزیر دین مبتلا ای جبر و تعقیب و مایه لایوسف صدیق اولمشرا اید
 بعد الحاد اول تاریخچه اهل و عیاله شهر زور و البسی برکت شمس پاشا زاده محمود پاشا نکست
 سایه را فتنه النبی ابد و ب پاشای مشای الیه نامه حضور مرایله والد ماجد لرینه ارسال انده
 دین عر ضرابه سر بر سپهران فیما ب بادشاه اهلان نواز شریف مهمان کریمدن اکامه
 اولده جو از بادشاهان لریمه اغراز و التماس جبه و خطبه و در نه بقا علماء اید اکر انمیشلر
 ایدی طرز بوز تمیز اودن کشیده ادا ی فریضه ریح و ایفای لوازم ریح و خج ایلد کدن
 صکره عودت و سلطان مراد خان ثالث حضرت نرنگ کمال نعمت و نوال لریمه پرورده اولوب
 منظومه روایت علیه لری مستزاد غلغله سعیدی کسکس الی کشیده مولویت اید اند فکسکه
 و سکسکس یوکار جنبه بغداد بهشت آباد و سکنه فرورده ده طرا بلشرم قضای قاضی بلی و سکن
 طوز شوالنده مدینه منوره و سکنه فرورده و سکنه مکه مکرمه اید مکریم و تجلیل اولمشرا ایدی
 طرا بلشرم و سکنه منصفین بیت اشرافه سایه رس و طرا بلشرم درت محرمک بوم عاشوراستند
 دار السلطنه سینه قاضی شرف بخش اولوب اول تاریخچه والد لرنگ و خان کمال ناز لرینی
 موجب اولده رف زک منصب و جاه و عزم جانب قبله کاه ایلد کلر نره مکه قاضی سینی
 انقد نرنگ خبر و ناز کلوب روم ایله صدرت بایه سی اید مکررا عالم بلده حرام و شنبع لیم
 واجب الا عزام اولمشرا ایدی والد لرنگ مبتنی در بانه مدینه منوره بیابسا لایجوان
 کند یز جانب برجه منوجه اولوب مجاورت ایتمشرا ایدی طرا بلشرم و افر نره اول افر
 مقدسه ده ارغان ایتمشرا در مولانا ی مشارالیه مجموعه فضائل و معارف و جوده شرافت و لطافت
 لطیفه بر خردم مکرر ایدی طعام و لباسه و کلفه مانرا سبب احترام و رعایت و احترام شفته دل
 نمودن شمارای اوضاع و اطوار ایکی برکت کاه کدایک نوا کاه بی پادشاه عابین ایدی

ایدری فن نجومه مطلع اوله فلزندن طغیان در ست تار بجنده جمه کهدوب اول زمین بهار کیده
 قرار ایدره جکلرین کندو خط طریقه ضبط و تحزیر اید کلری تار بجنده مسطور و در دبار لرزیدن صدور
 ایدن اشعار با غت شعاری تذکرة الشعراء مذکور در مردیدر که نقیب اوله قدری سینه که
 طغیان اوزن محرمه مصداق اولوب اولان "خط باران اهن" در سعادت صبیله رفیع
 استسقا چون اوق میدانن جیق قدر کون کند و در نیک در سعادت واصل اوله قدری کون
 اولوب دات کرام ایدر بر طوطی غری اول محله نازل و بر در حشک واصل اولوب نیاز کرب خیر له
 بر تاب اعا اید کلر نه نایز انفس منبر که لرغی المال نایان اولوب عز بال ایدر ایدر
 * علامه میراب و ربان بیست در ختمه الله علیه *

المولى الفاضل الكامل جیحی افندی

مولانا یوسف رالیه کجی جز زاده در بکله مشهور نام اولان سید ذات کرام در تحصیل سرمایه علوم
 و تکمیل پیرایه منطوق و مفهومی ایدوب حسن بیان افندی مرحوم مدین ملازم و طریق مذرب عازم
 اوله رفیع و در مدارس و عقده های ایدرک ادرنه ده دار اندیش پایه سینه صاب صلیب
 طغیان بشنایا لجم سنده میرزا محمد و ملک مکة فی وفات خبری سلوب نقیب ذات کرام و لایم
 بو صورتی برفاج مدارس افندی حو ایدوب نهایت بیک ایامادی الاخره سنده غلظه و بیک
 اوج جمادی الاخره سنده اسکدار قضا رنیه فاضلی اولوب بیک سکر ریح الاخره در بیج
 حیایه آخر متلای صرصر فنا و برکت ریز خزان مرکله به برکت و نوا اولمش در در طوبیخانه ده فندک
 چاروشو سنده جعفر افندی لکبه سنده عرب احمد ترپ سنده مدفون در مولانا یوسف رالیه
 علم و معارف ایدر مشهور کرم الافغان طیب الاعراق لطیف و لطیف بذات شریف
 جبری مخلص ایدر شعاری و تذکرة الشعراء بعضی اشعار و در در عصارت مهر و
 * ترجمه بیست در ختمه الله علیه *

المولى الفاضل الكامل عبدالقادر افندی

مدینه فیصریه ده صحیب ایلده بنام اولان سادات کرامتدار بهاء الدین زاده
 افندیون احرار شرف ملازمت ایوب سالک است قضا و مالک از نه حکم و امضا
 ایشید ی ایلده سی اولان فیصریه قضا سندن منفصل و کج عبادتده منزوی و متبذل ایکن
 بیک سکر رنج الاخرنده با امر شریف در سعادت کلوب نقابت سادات کرام صوابدیشخ
 الاسلام ایلده کند و لر انعام اولندی ایل مشغله جلیله ایلده سحره شمارا بام ایکن بلیک
 اون اوزج جمادی الاول بند انتقال و عالم دوله استیصال ایلدیر مولانا ی مشارالیه سدا بذر ایت
 رسوم کمال دیانند بجان استقامتده انشای مفرد زمانه اولوب علم و معرفتده شغری و قدری
 * مخلصی بایشغری و ادر رحمة الله علیه *

المولای نجیب سید محمد نقیب

مولانا ی مشارالیه بروسه وی سید احمد جلیلیک غدوم کریمدر * عم بزرگوار ای میر حسن
 جلیلیک اوش سید محمد افندی بواش جلیلی بقیبه شهره و المغان بونلردخی باوز جلیلی دیکله
 زبازده جمهور ایدر غصیل شریف علم و عرفان و تکمیل لطائف تحقیق و ایتقان ایوب حبس
 العاده دورجاس اقامه ایتدکن مکره سالک سمیت قضا و بعضی بلاد حسیم ده فرمانروای
 حکم و امضا ایش ایدی بعده طریق تدبیر و اخرو فرق افجه و طبیفه ایلده بروسه ده امیر سلطان
 مدرسه و احلا و لوب بیک رنج الاخرنده حضور صدر بنده سدا یلک کتاب جهاننده
 امتحان اولوب سینه فریون و چند فاسم باشا مدرسه ثنایت الیمشیدی بوسورتمه دورمدار
 ایدرک بیک اول اوزج صفرنده ایوب قضا سینه موقفی المرام و سینه فریوره جمادی الاول بند نقیب
 سادات کرام ایش ایدی سینه فریون شوالنده ترک علایق فان و عزم حدایق جادوانی
 ایلده بولمولانا ی مشارالیه غل سر سبز چمن ارعلوم شیر عزان پیشه عرفان بحر جوش
 دانش از عان اولوب دانش سفاهت جامه زبب و فضل و ادب غبار نقابعدان
 بک ایدی بواش شعار لر و دانش عرفان لر بن اشعار ایدر رع باوز کوزل و کلبدر
 * اول شاه خشنماک * رحمة الله علیه *

المولى امير علي افندى

مولانا میثرا لیه محروسه بروسه ده پیدا و پیدا میشود ده جلوه نما اولوب اولتر خالده
طریق سعادت رفیق علم سلوک و قرصا شتهار بن سکه سلطان علما ابدیه سکوت
استدکده خواجہ سعد الدین افندی تفر تفر نون ملازم و غرم راه ندر بیه جازم اولوب
غرق انجہ ابدیه بروسه جیسی لبت مدرسه نالرد و موصوفه دور مدار سربا و ب نهایت
بیک اولون محروسه آمد و اولون بر صغیر نده یکبشر فضائل علیہ بکلام و ادن اوج شوالک
اولون خنده نقابت است کرام ایدیا کرام اولون بیدر منصب مذکورده نیجه زمان کمال
تراست دوستقا مناد خدمت و سعد اکبر کی فیض سعادت سیادت ابدیوب نهایت
بلکت یکری بن جنادی الا ولیب سنده دعوت حق اجابت و مشعل نور یانله راه تویم
دار النعمه صابن ابدی مولانا میثرا لیه کمال اصابت ابدیه مشهور استقامنده علم متبحر
حج و نکات سادانده مسلم اصلز نابت عرف طاهر کی کمال بیغی صیانت و بحر الاسابله
داخل بیکاندن حراست اوزره اولوب منصب لکرت دقایق جلی معلول اولوغاب
بر شجره احسان ایدوب غرق شاد و هر بزی رجال اربعین رتبه سینه متصاعد و سنی
الزام و بلا کبر شهرت و شبو عنی شرط اجبر حصول مرام قلبیدی اما ایام برودت
شناکی شکام شدت و خوشنونی گذارا بنده ابدیه غلده عکس نمایان اولوب علامتیه عالما
سارانت شجره ابدیه سر سر معلم و دغده اشجار بهار کی سر سبز و حرم و شجره ابدی رحمة الله علیه *

المولک فاسم غباری فندی

مولانای مشایخ را بیست و وجود کثیر الحامدی بده امدن به یار و خوشنویس مکه نادرا
ادوار اولوب بنقص صبر دقت خط غبار لبه لعل جانان کبی برانتهار و مقین غباری
مخلصیه شهر شعرا و شصیدی اورادن در علییه به عازم و خواجه غزالی استانه سه
ملازم اولوب رستنیاری تر قیامه هر باب ده مکریم و کام شماران مرا قی مناصبه نقدیم

اولوب دورمدارسایه بیکت اون طغوز جمادی الاولیٰ صحنه کلوب یکرمی بر
 شوالنده ابوب ویکرمی در دست جمادی الاولیٰ صحنه سلیمانیه مدار سنگ بر بنه
 قدم همت قومیشلر ایدی یکرمی بتر جمادی الاولیٰ صحنه منصب جلیل نقابله مکمل مکرمه
 پایه سی ایله اکر ام بعده استانبول قضاسی اعتباری ایله احترام اولمشیدی اونوز در دست
 جمادی الاخره سنده متواری موجه فرار و غرق رحمت پروردگار اولدی جوار حضرت ابا
 ابوب انصاری رضی الله عنه الباریده مد فوندلر مولای مشارایه خریفاتنا، معارف و علوم
 و وجیه و ادیب حواللش و لبیب منسوب اولدی بقی کباری سنده هر کسی خیرایه یاد و احسانه
 توجیهلرینیشلر ایدی بنجه محزون شاد بقیلر دست ایدی خلیل ملا رحه و صناعت کلام و خرد
 سماری سواد ارقام ابد اسناد هر صنایع دیاری و چاکسواران کتبت قدم ایدر سهر و مهابت
 بلکه دم مهابت موشکا شیده لایق قیاری دیو و عوالت رطب لالت شاد اولاندر غامه کبی
 تصدیقه جاری و لوق مقرر بمشرف و حوالت نسبی مدخول و رجیع تحقیق معلول اولوب مرویدر که پدری
 استانبول کلوب کنه ولر مبر اول ملافا شنده تعجب کنان حاشا که بوسلطان بنم او غلم اولسه
 دیر ایشلر سلاطین امدان اول جامع شریف در و ننده اولان جلا خطره بونکر در غباری شمیمه
 اولند بقیه سبب بر برج دانسته افکار شریف یازد بقیه رحمة الله علیه * * *

المولى الفاضل و صدر الکامر السيد محمد افندى

مولانای مشارایه ولایت حمید داغنده کاشان اکر در نام قضیه ده مد فون طریق زینیه
 الشیخ برهان الدین خضر نریک فخر عینی و زمره قضاتین شریفی محمد افندیک فرزند
 حبیبی در خوز بود الفخر حد و دنج چشمه سار وجوده و رود و استفاضه مایه الحیوة و بود
 اولوب هنگام تقرب سفید و سبزه غصیل سواد و شعر نور سغور ایدر سیر صفات سینه
 دستدار ایدر بوب صدر العلماء الاعلام زکر با افندیک طغوز کاشان ناریه اناطول صدرای
 اولاندر ندره تذکره جلیات خذ تکر ندره استخدام و شرف ملازمت افعال مرام بوزر شاد ایدی
 ست حسب المراتب دور منازل مناصب ایدر بوب اونا و ندره صفو و جلال است ذی

ذی الحجه سنده غلطه و اون بدی جمادی الاخره سنده شام شریف قضا کرده منصفی احکام
 اولوب باران قضا کن شریف صبری اندی رخ ز رخ حاکم پناهم شریف * مصرعنی تاریخ
 دومینر مشیدی بیک اون طرز صفرین مکمل مکرمه به نظر اولوب بکرت جمادی الاخره سنده
 بعد ادا مناسک الاینها و جه غریبتر جانب رومه عقوبت ایمن شیدی بیک بکرت دت ربیع
 الاخرین ادرنه قضا سببه مستفی المرام و بکرت بش صفره مصرقا هر به نظر و بکرت بدی
 جمادی الاخره سنده قضا دارا سلطنه ابد مظهر اکرام المشرای بدی سنده منور
 اولوب بکرت طرز جمادی الاول سنده انا طول صدر به شرف افزا و انور بر اولنده روسجن
 قضا سر اهلن تبیین اولنده رق او نور ایک شعبانده خروج مع السلطان تمن ابد نفی اولنان
 بضر علما ابد معایر و رسم به نفی و اجلا اولمشیدی جلوس سلطان مراد خان را بعدن صکره جه غفو
 و اطفا اولوب او نور و رخ ذی القعدة سنده کمرانا طول صدرای و شرای بدی او نور
 درت جمادی الاخره سنده نقیب الاشراف و زلمک انداز اسلاف اولوب نه فرموده اولنده
 صدر صدارت روم نظر بر تکمیل مراتب علمیه ابد بر او نور طرز خلاصه منصب جلیل نقابتی غلام
 اولان شیخی اندی به فراغت و نا کبد علما تم حجت ایچون عقد پیونصا هریت ایوب کدور
 تمیز الاله غریمت اتم شرای بیک فرق ذی القعدة سنک سکر بحج بوم احوده منوج
 در کاه احوده رو نهاده خاک کدور و شرد در جوار تر بر ابا ایوبده اعداد ابد کدور فرار کدور
 متواری خاک پاک در مولای مشارا لیه حاضر نقیب سبق علم و عرفان شریف النفس عالم
 کریم الاصل صانع طوبت علوم عربده ما هر فنون اربیده حل بند عقود الجواهر شعروا شده کجا نه
 افراد معارفه مفرد مانده سخی و کریم شفق و رحیم حبیب و سیب ابدی فقیده برده به غنچه و قضا
 بریمه بی و از در عرب انشاری و تقریفعلی محود ادا و زلمک انداز عرب در ادر شریفی غلصی الیه
 اشعار شریفی تذکره کرده مسطور و یاران سخی شناسی میانه مشهور در بواسات منتخب اشعار غنی
 سماندر * بیت * کر چه دیرو عده بایر و فاول نازنین * با که اما بکینجه سینه به کلز برفین *
 * و سه * وار مدین کتب سنه ایچه دخی سنه * از بر بنشرف شیوه به حافظه داده *
 * و سه * کر ما به ایچه واکور او لاک انقی * صوبه کجا ابدی دروش خلوت * رحمة الله علیه

المولانا سید محمد بن ابی محمد

مولانا میشارالبه نخل سر سبز چمنزار سیادت مرو ثابت قدم بوستان سعادت
 حائز حسب و نسب و نائز عیاشن مورد و کتب مولانا محمد افندی بدر که افتاب
 وجود پر جودی ولایت حیدره اکبر در نام قصیده و نبروز و ظهور و علامه شیخ بنی افندی
 و یکله طین انداز سامع جمهور و سلسله سبیل شیخ برهان الدین افندی حضرت بنی
 وابسته و موصول را و احوال و فضائل علم و عرفان و تقصیر و معنی اقیانوس و انوار معارف
 بیکران ابد تکبیر است که شیخ الاسلام بنی افندی خدمت اراده ملازمه ارسمه مداوم
 اولوب قرن اجمعه مدرسه و نوزول اولاد و بیگ اوان طسوز روضه افندی نایب محمد
 افندی بر بنی فخریه سنان پاشا مدرسه خارج دایه افندی ریح اولاد بر بعد زالی پاشا
 و شاه سلطان و معین و حاکم مدرسه ربیع تعلیم و او نوز بر شعبه افندی سلطان سبیم قدیم
 مدرسه سبیم کبریم اولوب و نوز ایک محرمه قدر شریف فضا بنی و او نوز بنی القعه
 مکمل مکرمه فضا سبیم نازل لطف فراوان اولوب جمعی جلیل بگونه تاریخ دبستان و الی کعبه اولدی
 بر علامه جبر سبر ملکن کمال مکمل اول منصب بنی افندی زاده عزیز افندی شریف اولدی
 او نوز الی حمادی الاخره سنده غلطه قاضی بنی اکرام و بعد العزل ناطول باب سبیم احترام
 اولدی رف خانه لرده عزت نشین الکن او نوز طسوز حلالنده عم بزرگوار لری نقیب الانراف شریف افندی
 منصب جلیل نقی بنی بونله فراغت و ناکبده علامه محبت ایچون عقد بیوند مصاهره بنی جلی
 منصب نقی بنی تاریخ دبستان در علم الیجا اولی نقیب نرفا قرن ایک ذی القعه سنده سفلدی
 رو نهاده خاک فرازا اولاد و منصرف اولداری و خطبه و نسیمه و روا جبری اولان و بموت
 ارپه لنی و بر سوب قرن اوج ذی القعه سنده اولوقت شیخ الاسلام بولان انج زاده حسین
 افندی زاده سید محمد بنک منبافله بنی و خول نه بنیله حد بد نهادن غرض افندی بهر
 قضای مکمل مکرمه نایب استا بولان طرد و ابعا اولوب قرن درت روضه افندی جبر سبیم
 قریب دار لاد و منواری امواج بحر رحمت جناب ملک غفور و امله خاک پاک جبر

جده معنوده مستور اولش در مولاناى مشارالیه معارف و کمالنامه شمعون و صندوقه
در رومنده نفوذ انوار فضا نثر مخزون انوار کلام سخن نظام مشکوة الجمن اهل
عرفان دانان را قلام مشکین ارناسه مانند جمنزار بیت صفا بنجر اهل از هشت نظم و نثر ده
ماهر محمود فضا نثر و نوادر ابدی اناریدن شبخى غنقى ابله ترک و عربى اشعارى و سافى
نامه س و اردر ترکبندن بواجب بیت نموده در نظم بیکان نیر غمزه که وابسته در کوه کلر *
ادبى نظره حاصل اولر از زوى دل * غمزه سندن بر اشارت بسدر که شبنم * اول شمشک
نیم بربا نیدر کوه کلر * عیسى المزارح اولغده مداواة عابده اشغال زباده و ناکولات و مشروبانه
افسانى فوق العاده ابدی قهوه بدق قهوه پیدا ایدوب طبع و ترکیبى با بنده مخصوص رساله باز سندر
اشعار عربیه لرزون قدس شریف قاضیسی لکن نتیجه نام بر قصیده بلیغه نظم و نثر ایدوب هر کجبه
صحوة اللهیه قرائت و تلمیذ شریفه بر مقدار مال وقف ایشدر ال الان انزى بانه و نوابه جاریدر
نصاف عاده طرف سلفظندن طلبا بیده خان حرمه مفصل و مشروح فتویا ایشدر رحمه الله علیه

المولى السيد محمد اسعد ميرفندی

مولاناى مشارالیهک نضره وجودى خاک پاک انقذه دن بدیدار اولغده انقزوى ابرفندی
د بیکله شهر شعرا اولشدر نفوذ علم و عزنا نیده کسب و جاهت و شان و کمال نبغى غصیل عنوان
ایشد کون صکره طریق قضا یه عازم اولوب اراضی مقدسه سده پنجه بلاده حاکم و رونق
از محاکم اوله رفی وطن اصلیدری اولان انقذه یه دنج لیک دفعه قاضی ایشدر ابدی نالشا
مولو تبه منصب مزبور عنایت و اولوز طغوز ذی الحجه سنه صد و زاده خصمی عید ایشدر
یرینه مدینه منوره قضا سبیل مکرم و فرق اوج ذی القعدة سنه علامه شبخى افندی یرینه منصب
جلیل نقاشیه تعظیم اولشدر اول منصب جلیل انشا نده اون دوت سنه مکین اولوب بیک الی
بدی محرمک بوم عاشورا سنه هجری عام نشا و حضرت شهید کربلا منصب عالی درینا ایشدر
حجت و دعوی انشا بدی داود و دباش جامع شریفی حرم ارم نشا نده مدفوندر مولاناى مشارالیه صلاح
و دباشنده موسوم قلم سر سبز ادب و بیجا نسب بر ذات الطیف وجود شریف پیر نوران و رتب

عالمیه یار زان ابد رحمت ابد *

المولک سیرت زاده بنو نصر افندی

مولانا میشار الیه طبعه سلطان محمد خانده نالیده زبور ز بر شفا بین و نور نو نهان
 حد این اولان سیرت زاده امر الله افندی یک کیهن در عفتوان شبانه غصیل سر ما بین
 علوم و اذعان شطو و مفهوم ابدوب غنی زاده افندی خدستردن ملازمت به کام
 و خدمت مدرسه سی نام اولوب نام سلطان مراد خان ناز اولوب افندی به داساد
 اولمقین رعایت فی لهر روان سفرینه روان و باز رجوع نام منزله شرب خیام اولدقده
 معبد احمد افندی برینه ادرنه قضا سببه مفتی المرام و مشکبک بیک قرن بش رمضانده نامی
 در اندک بجای افندی بیک استانبول کور بیک کوزرکن نهمت نکاسل به صلیبه و کند و لر بیک
 کویله قضا سندن فی و اجلا رینه فرمان پادشاه هر صادر اولوب بعد زمان سعادت خانه لرینه
 رخصت یافته عزیمت اولدی اللمی بیدی محمد بنده انقروی سید محمد افندی برینه انا طول به سید
 خدمت نقابت اشرف الیه مظهر الطاف اولدیر سنده مزبورده زما لجه سنده اوزن کهری
 ارپه تعلیم مغزول و بر لرینه سغدری خد و سنی موصول اولدی بعد به پادشاهت روم ایل
 اسانید و اصل شهرهای مردم اولمشید ایدی اول حال اوزره کوشه نشین عزلت و انزو و اعاب
 ملک به انسا لکن بیک انشرا یک صفه عازم دریای رحمت ناشناهی اولد رق امیر خاکی
 قدس سره الباری حضرتی جامع شریفی خدا سنده مدفون و هدف سهیم ادعیه اهل دروندر
 مولانا می مرحوم خدوم قوت رسوم کلد سنده علم نافع و عمل صالح عابد و زاهد و مفضل حافظ
 کلام ملک علام سید اصمیح النسب مشهور نام ابدس انار قبر به سندن محمد انما جامع شریفی
 * قبر سنده مکتب دی داد در رحمة الله علیه *

المولی السید محمد بن السید محمد

مولانا میشار الیه ترجمه می بالاده سبق ابدان نقیب دات کرام انقروی سید محمد

شایسته
 امر الله افندی سلطان
 سید خان ناز معلوم اولد
 رت علی الدین الحسین افندی
 اجمالی در ارباب رسم و طریقه
 فزوی اولمقده چناز سنی جامع
 ن محمدی به کوزر بوب
 به شفاق و عا سنده محتاج الیه
 بوته مجوزه قوم بوب
 عین الیه طریقه عالمیه
 دیوبند
 احتضار زده اولدقده
 به سید المیشدر

محمد افندی نیک فرزند افندی و مخدوم خرمند بدر مسقط رأسی ولان انقز ده تحصیل شنو و متسا
و کردن کوشش استعدادین بر زمین و کرا بهنسا ابدوب علما نیک برندن اخذ مازمت ابله
طریقه ساوک و سبیکه اعتبارین سکه ارباب رسوم ابله مسکوک ابد کرن حکمه بلیک الی
مخرمند محمد افندی برینه و لا بنده قاضی داوود سنه دن متقی و زاول بلده ده حاکم و والی اول
بلیک الی درست جمادی الاول بسنده مغزول والی پیش رجیده قدس و ارا لاسن قضاسی تقوی بخیر و
الی الی جمادی الاول بسنده مدینه الرسول قضاسنه موصول و سنه مغز بوده ذی الحجه سنه زبرک
زاده یونس افندی برینه خدمت جلیل نقابت سادات ابله تا ثرا قضی العاقبه مامول والی سکر سنه
شعبان سنه مغزول اولوب بلیک التمش ذی النعده سنه اطرنس قضاسی ارب الی و بر شنبه التمش
الی جمادی الاخره سنه ثانی نقابت اشرف ابله بنجیل و التمش بری جمادی الاول بسنده بنه مغزول
اولوب کبدیک و حرم نیک قضای ارب لغی احسانیه گذارنده ایام و لبار الی بلیک بنش سکر
اواخر سنه عازم کاشنشر ایام اولدوق داوود پاشاده والدی جنبه ذلین خاک عطر نیک
اولش در مولای شاربیه بکارم ابله مذکور و داغر عدا ارباب رسوم سم صلاح ابله موسوم ابدی رحمة الله علیه *

المولی محمد الرحمن بن احمد بن امراته

مولای شاربیه سبرک ناده امراته افندی نیک نبیره رس السید احمد افندی نیک مخدوم مکرملر بدر *
اول حال سنه عم بزرگوار یغیب الف الذکر بولش افندی حجر تربیه سنه تحصیل سرمایه علوم
و خدمت برینه تمیز ارباب رسوم ابد کرده خواجه عمر افندی نظر عفا بیلر بنه مظهر اولوب سنه عازم
و طربق ثوبین رفیق عازم اولوب فرق ایجه مدرسه دن مغزول لیکن فرق ایچ رمضان سنه
مسبح پاشا خاریجیه تا مامول و بوضو رتبه دور مدارس ابدوب بلیک الی داوود صفوره بغداد
دار السلام قضاسنه موصول و شنبه الی یدی ریح الاولده مدینه منوره والی سکر جمادی الاول بسنده
بالقول سنه مغز بوده شعبان سنه خلعت نقابت اشرف ابله مغز و رتبه صدارت انا طورک ابله
مطرز اولوب اربق بدله اولدوق ابا صوفیه و سیدانیه و سلطان محمد خا و فضل زنا اللیشرا فیه
تغییر ابله مکریم التمشیه کا بعده مدانیة قضاسات ارب لغیله دت تعلیم اولوب التمش اوجه رسوم

روم این صدارت بایسن حاضر و غایت الغایات مطالبه فائز اولاد بلر التمر التي جمادی
 الاخره سنده البشرباش وقعه سنده مغزولاد به لعلی اولان مدانی به لقی واجلا اولوب هنوز
 نیم جله اشراحت اولدین فانی مدینه منوره قضای سبله مسرور و التمریدی محمدی منوره بانوب
 اولوب سینه مزبور شوالده کند لره عیلتا بقضای اریه لغز عیلتا بیور لشیبیدی التمریدی محمدی بانوب
 قضای سینه بندیر و تمیز اریه رجبده کولمجه اریه لغز عیلتا بیور لشیبیدی التمریدی محمدی بانوب
 روم منقر و سینه مزبور رجبده قلمور ایدین بکیشهرک طور حان بیک زاده دعوا سرب
 ظاهر اولوب جرم ناکرده لر لیه مجازات اولوب عزل ابله بی حکام اولدیر فانی کلیبول
 قضا اریه لغز عیلتا بیور لشیبیدی التمریدی محمدی بانوب سینه مزبور شوالده کند لره
 اوج سالت مرورنده انقاب عمر عزیزی اقول دمان اوارح مؤمنین موقعه ققول
 ایدی سعادتخانه لری قریبه دباغ زاده مسیحی بی بی سالت مرورنده متواری خاک
 عطر ناکت در لر * روح زریک زاده ایچون اوله اهدا فایحه * تارنج و فاکتور و فاکتور
 خاندان عاشقیه به میراث اولان قطاعلر و عرفانه فائز و اول حضرات عالیات علامات
 و عادات اولان سیمت دستی و نه حائر انار مجد و معال و انوار سعادت و اقبال لوح
 جبینده ساطع و لایح اولوب منصب نقابت طوقوز سینه علی التوالی ذات شریف اریه
 کسب شرف نازه و انظار ریزا بهت به اندازه ایدوب انبات سبای ایچون ایچون اوج حجت
 و بر شرف و فطرتی ابله اوج مصطفی شریف و خط نقابت ابله دین فاضی و منشا و هدا و
 کتب تحزیر و تفسیر و مباحثه و غایه لرین خشیه ابله نو بر و تلوز ایتمشدر در رحمة الله علیه *

الحمد لله

نویسید

الحمد لله

مشا را بهر که مدانی به سبب تنبیل ای بیان اولور شویبه که البشرباش قلمده بر عالم را اول
 استفا صریح الاسلام رتت به لمان ابوسعب افند نیک دخر خفا قنده دورود راز
 به معنا سوز لره اغاز ایلد کلمه صاحب ترجمه جدا لمتن افندی ثله به اعتراض ایدوب قتل
 اولمده نسا و عظیم وارد در شیخ الاسلام نامه اولان ادم سائر اهل جرایم کبی را بکها
 قتل و ائمتی نه رتبه قبا بعد از حق ناموسی علما بر باد اولور یا رین بر کون برر بهانه ابله هر

هر بریزی قنار بدر بر بومحاله رفسا و عظیم سبب را حکام شرعیه ده بیده تغزیر است بر کیمک
مال و شایسته که ره اولور عوامه اولان تغزیر بر علما به اجرا و لائق جائز دکلدر ذوی القهار
اولان بوکاره رخصت و بریری جمده فرقتلر و لهما بنجه منفی قنار اولنلر دیو باقی باصوب
حقا که عجب بڑاست و تدبیر ابوسبب مقدمات معقوله موحشمه بسط ایچکلمه مشا رالیه ابوسبب
اندر نیکلر قتلدر فلان صحنه سبب اولمشیدی ایچنی کند ورنیک او جان اغاری و قعه سنده
داخل جمعیت بکنا شایسته اولمشیکن مستند اولد یعنی مشا رالیه ابوسبب اندر نیکلر امداد بیه
جری عزیزا نندی به تخمیل اولوب کند و منصبند فرار و انفات جانب جناب سلطنت ابد مرج
صفار و کبار اولمشیدی چنار و قعه سنده دخی عسکرک مرادی دولته نافدر مطلوبی اولان
اغار و برلسون دیو بر قان و قعه بادشاه عالیه سلطنت محمد خان رابع حضرت فریده سوبلدیکا اجلدن
خاطر عاظم سلطنت کند و دن شکدر اولوب اندرون هما یون باغی دخی منظر اولمشایدی فتنه سکون
بولد یعنی کبی بالاده بسط و بیضا اولد یعنی وجهه ارب لئی اولان مذکور مدانی به نفی و اجهال نلنمشیدی *

المولی شیح محمد بن المولی محمد قدس ابن احمد نندی

مولانا ی مشا رالیه صدور و عمر سلطان عثمان خان ثانی علیه رحمۃ و الفار بیدن قدسی محمد
اندر نیکلر مند و د و امیر بخاری علیه رحمۃ البری حضرت نیک دامادی و غنیمه ارشادی
السینج محمود اندر نیکلر کرمه زاده سی شایسته زاده احمد اندر نیکلر نبیره نزاہت رسولدر ولادت
بیک طغوز سنده و افغ اولوب بالغ سن شعور اولدقن صکره حبیب استطاعه والدی تربیه لر بیه
تحصیل معارف فضائله ساعی و تکمیل اداب و رسوم مراعی اولوب خواجہ بادشاہ هر علم اندر برن و صلا
رتبه ملازمت و دور منقادہ مدارس رالیه بیک او نور طغوز ذی القعدہ سنده قدس شریف فضاییه
تشریف فرق اولوح صفر بده غلبه و فرق طغوز شوالندہ سالیک والی دت رجب الاول اندہ محروسہ برک
وسنہ فریبور ذی القعدہ سنده در نه فضا لر بیه شان و بعد الا تقصیل الی الی یدی رجب الاخر ندہ
کوز طعنا ریح پروادی ارب لئی احسان و سنہ فریبورہ شوالندہ استنا نبول قضا سبب شان
والتمش شوالندہ انا طولی قاضیکه و التمش بر حمادی الی الی بسنده صدر رومہ تغزیر و سنہ فریبورہ

رمضانند عزال و بوفاز حصار بنه ارسال اولوب انشرا بک رجبنده عودنه ما ذون اولونده
نوقا و قضاسی ارب الغلبه جبر خاطر مخزون ببولدنده ببولان ابا و عرضا استغنا بکشر ایدی انشرا
اوج صغرنده پروادی و یکی باز ارب لقله طبع سلیمانیه و نقصدان بومیه بوز بکرت بنرا جنه
علم و روائت قلندی انشرا درت ذی القعدة سنده فانیان سندن سادات کرام ایله ن مکنم
جمادی الاولی سنده نوبه نقیب زاده افندی برینه منصب نقابت سادات کرام ایله ن مکنم
وفقه قضاسی ارب الغلبه تعلیم اولندقه بیج افندی بومصری تاریخ دبشدرع بخر قدسی اولدک
انشرا نقیب * سکسان بش جمادی الاخره سنده مضر استغنا سبیله شجره منزه البره
وجودی صحر کوه انداز نقادان فتاده و کلبرک خزان دیده کبی خاک سباهه رو نهاده
اولدقه خاتمه حضرت امیر البخاری جوار نزه خانه لرینه متصل ساحتده و بن زبر بنین و نقصدانک
خرادی جد بزرگوار ی زابری شیخی فیضی خلصی حسن انذ بک دیدک تاریخ کزین اولدی * منزله
عدن اولیه قدسی زاده ملک الفایحه * مولانای مشا رالیه خدم جلیاتان صبت علیله لک الفخران
عمده فی دهر عماروم خانه زاده خاندان علوم حسن الاضاق طبیب الاعراق طبیب الذات لطیف السما
علیم و سلیم حسن و کرم ابدی انار ندان شیخی تفصیل اشعار و وارور * کوشرایت نکوزل مدولک
او قورای کول رعیت * شیخی کبی بر بسلرک نغم اولما زده اشعار درو بار لرند در رحمت الله علیه

المولانا سید محمد سعید بن المولانا محمد اسعد افندی

مولانای مشا رالیه بک انشرا بن ذی القعدة سنده عزم خلد برین ایدن انقروای اسعد افندی بک
مخدوم اسعد افندی و بر دسردن مغزول ابواسعود افندی بک صنومهر تبر بک بکرت
سکرت خرم الحرام سده سرحد عددن قفول و شهرستان وجوده نزول ابیوب اعمال ملکه
خدا داد ایله تحصیل علوم بزل اجتهاد ایدرک شیخ الاسام عبد الرحیم افندی خذ منکر نزه اشغال ایله
اکتساب علم و ادب و جمع مزایه موردت دکتب فیوب شیخ الاسام ابن شیخ الاسلام بنی
افندی مرحومدن ناکر شرف ملازمت و مدارس علیه ده مقصدی خدمت اولوب فرق مدرسه دن
مغزول و بومصور نامه و در مدارس ایدرک بک انشرا بک بنوا لنده دفعه مصره قضاسه محصول انشرا

و بنشیند و چشیده مکمل مکرمه فضا سبیله نام از ما مولد شد ابدی بنشیند طقوز صفی زده استانبول
فضا سبیله تعظیم و سکینا خوانده مغرول اولوب سکینا بر رجه زده مکرار اول سند علی ابته کریم
اولند بر منقد دار به بقدر اوست اولند بنی کبی سکینا در دست رجب الا اولند انا طول صدارت
عبدیه سبیله عالم بقدر و سکینا بنشیند رجا است سادات کرام منصب علی ابته اکرام طغی
بر جمادی الا اولبند بیوت او غلظت نغذینکا رزیدن بعضی ثلث و قومه کوز مشرا ولد قدری
حرکات نام بجان طولایب مخدوم مورک ابتهک حضاری فرمان اولند فقه غلظت و بهانه ابته
دیو خلافت آنها اولند فقه اول مخدوم مورک ابته طرفین اخراج فاینا صاحب ترجمه مشرب ابته دخی
بالغز بروسه به نفی وادراج تلفظ سبیل طغی بنشیند ایلمج سنده روم ای صدارت بابیه
سبیله سبیله سافز فضا سرار به نفی احسان و طغیانه بدی جامای الاخره سنک اون طقوز بنی کون
خلفی پرینه فاینا سبیل سادات کرام و طغی سکزدی ایلمج سنک اون طقوز بنی بوم اصداعات
ما لوفه لرس اوزره صلاهی سبیل نامج فاینا جاع شریفند ادا ابوب غازه لرند غیر ابته کلری
حمام مهیا اولغین طوغری حاتم دخول بنشیند ابدی ابتدا حرارتدن حاصل اولان ابته رجب
دماغ لرینه صعود ابته کده انفعال ما احسبیه جا سکانه خروج و بر ساعت زمانیه مرور
ابته بن روح روانه اعلا علیینه عروج ابوب حضرت ابیه ابوب انصاری رضی عنه ابته
ترتیب شریفه لری جوارینه دین اولندی مخدوم لری کاشف افندینک و فاطمین سوبلدیک تارخ بخند
* رحلت ابته کده بقا ملکنه دین تارخ * فایدر حریف اوله سعید ابته زی زاده * مولانای مشرب ابته
علم و معارف ابته مشهور بر شوق و هر کور دانا خنده رو صدیق صدوق مراعی حقوق ابدی انارندن
سعید فخلص ابته خلیفه انصاری وادربو مطیع گفتار در برابر لرند * بیجه زلفه دل مرغی اولد سبیل
اوچ رفندده حمایت اکم همب کوردم * رحمة الله علیه * * *

المولود السید جعفر فندی

مولانای مشرب السید صبیح النیب زاده کان عالم کعبدن اولوب اوانر حالنده غفیل علم و کمال
ابته اشتغال و عصر ثلث علمای ذوی الاحتراسه انصال ابته کند و لرندن ملازم و طهرین فیض زین

تدریسه جازم اولدوق شینه قدیمه علما اوزده دورمدارس و قطع مراتب ایدوبسجایه
 داده سنه راصلا اولمشیدی بیک طفق برجامدی اولوبسنده نقیب سالف الذکر اسعدزاده
 سید محمد افندی و قورغ انصافالدین بابایه برده نقابت انشرف منصب جلیلی افتاده
 رتبه عزدشان اولمشیدی سکرسنه مقداری منصب مذکوره قرار و بیت مصالح
 بذل جلا و اشتها ایدوب طفق یدری جمادی الاخره سنک اون طغوزنجی کونل و انزوا
 و برلرجه ثانیات رالیه اسعدزاده افندی کامرو اولمشلر ایدی بیک طفق طغوز حلالنده
 مصرقا بهره تاضیسی اولوب بعدالغزل کوشه نشین انزوا لکن بیک بوز سکرسنه سی ترک
 حیات مستعار و طائر روحی سلاطین اعلاء علینده قرار ایددی ادرنه جنوسی خارجنده د فین
 خاک عطرناک و لر مولانای مشارالیه نفس و علم ایداراسنه و خاندان هاشمیه به مخصوص
 اولالاجود و سنی و کرم ایدیه پیراسنه ملیم و سلیم علمای دیشاندن ایدی رحمة الله علیه *

المولک السید فیض الله افندی

مولانای مشارالیه جامع الربا سنین و صاحب فنوای ادر ضرورت السید فیض الله افندی
 حضرت ندریدر که نقیب الف الذکر اسعدزاده السید محمد افندی بیک طلول اجر سما سببه دار
 بقایه عروج ایددی بیک طفق ناسکرسنه سی ذی الحجه سنده بالاسحقان شرف منصب
 نقابتله نقیلم و بیک طفق طغوز سنه سی ربیع الاولنده اولوب بوزالتی سنی شوالنده
 ثانیاتقام جلیل فنوی ایدیه کرم اولوب بیک بوزان بشرنا ریخته واقع ظهور و حدوث ایدک
 ادرنه وقعت منامه سنده شهیدا عازم دار بقا اولمشدر ترجمه کالم شیخ اسلامیه بیک ترجمه
 و شایب جلیله لر صره سنده بوجه تفصیل مخبر و ترجمه قلنمشدر اولمقله اشبو محله تکرارندن
 صرف نظر قلنمشدر رحمة الله علیه *

المولک السید عبد الرحمن افندی

مولانای مشارالیه انفره ده بر خطیب ارجمندک صابندن ظهور و نفسزاده دیکله مشهور

مشهور در اهل عالم حال شده است بنوعی که بگویند مفتی زاده یعنی افندی که او غلبت
خواجها و اولادین طریق تدریس را خرد و رفته رفته قطع مراتب و طی مراحل بدرستی
دارا گردید سیمانه به کلد کده بروی و در باغچه سرور و نقیب لطف الکریم بنده
افندی که بیک طیف طعوز ششوی ربع الاول شده مقام افتاد و نیز بنده منصب جلیل
نقابت ابد و اصل سر منزل جوار و شلرا بدی بعد از استا بنول و روم ایچ با به لرینی
احراز ابد و بیک بوغ بر ششوی رمضان یکم بدی کون سبب نامعلوم ابد مفزول
اولدین چرخ انفس جان بفت کرده فضا و اصل رحمت خدا و شلرا در ادرنه فیه
خارج شده لعل زاده چشمه سر قار شوشنده که مرقدینه دنیا اولدی مشا را به علم و کمال
و حسن خطا صاحبی بر نوات ابدی تعلیمات و السنه ثمانده دال مخلص ایلد اشعار و ارد
بوی بیت اشعار در ربا لر نند * بیت * صانک سنی نور در سوزنی طوت مزار ابد *
کل فومینه قوزت جاغم یاننه ببانده * رحمة الله علیه * * *

بیک بوز بدی
رمضانده
* ص *

المولای شمع زاده السید علی افندی

مولانا مشا را به بیک بوز بر ششوی رمضان یکم بدی کون منصب نقابت
اشرافه زیب افزا و بیک بوز اون ششوی رمضان شده مقام عالی مشیفته شرفین
اولدین صکره بیک بوز یکم درت محرمات در بدی خمر کون ترک حیات مستعار
و اصل رحمت رب غفار و شلرا ترجمه حالری مشایخ اسلامیه ملک منابت جلیله لر
صده سنده نقیب ارا بشر سلک بیان قلعه غله اشبه قلعه تکرار ندن صرف نظر اولدی رحمة الله علیه *

المولای السید محمد افندی

مولانا مشا را به دنیا زاده السید محمد افندی حضرت تکریم که او اهل عالمده مختصیل علوم
و معارفه طریق فیض رفیق تدریس داخل و کیر که خائنه ابوالوفا مدرسی البکن قدس شریف
مولوینه و اصل او شلرا سکن البند مشا شریف با به سبیل از مبر و طفت ان اکبده ادرنه

و بیک طرف سکر رمضانک بشیمی کون قضا دار السلطنه ایله مکریم دهنه مرقومه
 ذی الحجه سنک بکرت ایکسند عزل اولوب بیک یوزنر شوالنده صدر والای انا طولایله
 تعظیم اولمشرا بیری بیک یوزالنی سنسین جمادی الا ولینک طغوزنجی کونک منصب جلیبر
 نقابته نقل و سنه مرقومه رجبی سنخده حسب القدر اول مصعدا علای اقبالان عزل و تنزیز قلمشیدی
 بیک یوز سکر خالنده عازم داربنت و اصل رحمت خدا اولمشدر در ادرنه بنو سنی
 خا رجبنده واقع قبر مخصوص سنه مدفون در رحمت الله علیه * * * *

المولی السید عثمان افندی

مولانای مشایخ السلطان عثمان خان غازی بیک خواجهرسی اولوب زمان سلطنتده انابک
 دولت مرتبه سنه رسیده اولمش و بادشاه مغفور شهادتده اختفا ایدوب قتلان خا صر
 اولغده مکرمه سنخ الحاکمی ایله در دولتدن ایضا قلمشرا اولان خواجهر افندی بیک عذو س
 حد و خطا مدن بخدا اهدنک غلر نجیب و فرزند ایدوب در سنن شهابه بعد انکبیر خلیل علم و کمال
 سعی موفور ایله بین الاقران کسب فضائل ایله شهرت کبر اولدندن سکره طربق فیض رفیق علمیه به داخل
 و کیدرک رتبه مولویه و اصل اولمشیدی بعد قطع المراتب بیک طرفک التی جمادی الا ولینسی
 غره سنده استانبول قاضیبلقنه و بیک یوزا و زج محرمده صدر والای صدارت انا طولایله
 رونق انزا و بیک یوز التی سنسین رجبی سنخده نقیب الاشراف منصب جلیبنه شرفیبر اولوب
 بیک یوزا دن شعبان اول سنخده ثانیاً صدر انا طولایله نقل و منصب نقابت اشرافدن
 عزل اولمشیدی صدارت مذکوره دن بعد العزل کوشه انزا و اده عزلت کزین ایکن طلبه ایله
 مدینه قاضیسی اولوب جانب مجاز منقحر نظر اژه عزیمت ایتیشرا ایدنا برسده مرورنده بین یوز
 اول ایکن خالنده اول عرض مبارکه ده جیات مستعار دن نفرت و لغای زندگان بهادری
 جان فدای رعیت ایدوب مدفون تراب رحمت اولدیلر روحه الله روحه و اعط فتوحه * *

المولی السید فتح الله افندی

مولانای

مولانا میثا رابعه ای که در فقه شیخ الاسلام اولوب بیک بوزاون بشهر تاربخنده ظهور
و حدوث ابدن اورنه و فقه متامله سنده اشعیا بهو مبدی شهیدا عازم دارالنبی اولان
جامع الراسخین سید فیض الله افند بیک بخلر حبیب و فرزند ادیبی و مشهور شیخ و این
افند بیک کریم زاده سید پدر میثا رابعه فیض الله افند بیک همت فوق العاده سببه
طریق فیض رفیع علییه ده از مدت نظر فقه قطع مراتب و طی مناقب ایدرک بیک بوزطفوز
شعبانده با فعدا نا طوطی قاضی بیک کینه سببه بخلر انبال و بیک بوزاون شعبان او اقطه
منصب والای نقابت اشرف ایدر اقبال اولمشق ایدی ذکر اولنان و فقه متامله ده پدری
میثا رابعه به برابر وطن اصلیه لریک اولان ارض و مه کنیک اوزره ادرندن و ادرنه
حوالیست جیفه راسخین ارباب فساد و طغیان بیک اشتر کینه لری هنوز سکون بولدنبند
نکر ادرنه به جلب و انما قنوسی مجبده جسر اولمشق ایدی بعده پدر لری میثا رابعه
شهیدا عازم رودنده جنان و بوندر سائر از با و فقه فخریه استانبوله ارسال و لوب
بر مدت بدی فقه مجبده جسر اولند قلندن حکم ذکر اولنان بیک بوزاون بشهر سنی میثای
الاولیست اولان البنی کون کند و لری دخی مفتولا عازم دار جنان اولمشق در اشد
تاربخنده مسطور اولد بقی اوزره صدورن اولد بقی حلاله بایه عاید فواید حاضر اولمشق
اینها سید پدری میثا رابعه کند و لری بیک از وقت ایچده مراتب علییه بیک نهایی اولان
رتبه لری و اصل و کند کجه کانه مهام سلطنت سینه و بلکه نوجه مناقب و زرا و مامورین بد
قدرت لری بنه تفویض اولوب نهایت ذکر اولنان ادرنه و فقه سیک ظهور بیه شهیدانمت
بقایه عازم و جسر لری در بایه الف اولد زرق سبحان بحر رحمت رب رحیم و لشد در رحمة الله علیه *

المولای سینی زاده برهیم فندی

مولانا میثا رابعه بین العلماء سینی زاده دیکله مشهور در طریق قدس داخل و تکمیل
در مدارس ابله رفیه مولوبنه و اصل و شفا مشرف نقیاس به شرف تربیت حاصل اولمشق
بیک بوزاون بشهر تاربخنده واقع ادرنه و فقه متامله سنده زور بار لرنندن نوجه نهایت

اشرف ابد است شراف ابد و ب حسب الوقت لفرق ساحتند دخی بعد القبول کورک
 الباسید ابقا و نائرا سایش به انتها المیشدر لیکن بیک یوزاون الیج جمادی الاخره بیک
 اونه بسنجی کون بالفرز بروس به لثنی و اجلا اولوب اوراده کوشه نشین انزوا اولدو
 حاله بیک یوز بکرت ایک ذی الحج بیک طموز بخی کون نجاه عازم دار بک بشدر
 مولانا ی مشار الیه علمده قدر مشرکت و معارفدن حصه دار ایدی رحمة الله علیه * * *

المولانا السید محمد افندی

مولانا ی مشار الیه صوفیه قاضی لیکن و نائرا ایدن صحیفه شیخ زاده دیکله شهره عیالیه
 افندی مرحومک صلیدن بیک الی سنجی تاریخده دیار عدیدن عالم و جوته سن شنباه
 تکمیل و مقدمات علوی تحصیل ایتدک نیکه سنجی الاسلام مقام مقامی زاده بخی
 افندی حضور نزه بعد الامتحان خادج مدرسی رؤسن عقیل و دوده مدرسین تکمیل
 ابدوب دار الحدیث سلیمانیه دن بکیش و بعده ادرنه قضا سنا نائرا بیک یوزاون الی
 جمادی الاخره سیک اونه بسنجی کون منصب والای نقابت اشرافه نظر اید سر بلند اما نر
 اولر شیدی یوز بکرت ادرن سنجی ذی القعدة سنه کلیمه نقیب اشراف اولوب وقت نقابتده
 نیکه مکرمه واستانول پایه لریده اعزاز اولدو فدن مکره نقابت ایدله معا ضبط اینک اوزده
 بالفعل استانول نقاسنا احرار ابدوب اونه بشرای اجرای احکام شرعیه به بذل انذار
 و بعد التوکل منصب نقابت دسنج عشا زاده افندی به توجیه اولوب برآیه وارمدین
 صدر ناظر لیده قرار اولو بشرای امتداد وقت و ما بینه عزل جارس له غلغلن مکره بیک
 یوز بکرت سکر بیج الاخر نزه موکب همایون ادرنه ده بولمنی مناسبتله اوراده صدر
 روم ایل ایل نائرا مرام اولوب مدت متناهی می نمائده مغزول و ادرنه دن استانبول
 عودنه ماذون اولمش لر بیه انشای عزلده صاحب فرائض و بر خطوه حرکت اقداری اولوب حق
 مرتبه به تاب مضر جانخراش اولدو فلک حاله ابتاعی بعضر مطالب استانسنا مشایله بها موجب
 فراخشدن قابل بروب توجیه قییل واستانول طرفه غریبه اسنجی را بکشا ایدی مبتدا لثنی

و شیخ نور محمد
 * * *

اولدینی عثت هائله به مشاق نفل و حرکت غایبه سی دنی منظم و لغایه سلوریده واقع
بیوک یک خانه نزل و نده اجل موعود حلول ایدوب رار بقا به ارغال انجمله اتباعی و فائنی
خاقدن کتم برله استانبوله دوشیر مکه استنبول و ایرتشی کونک اخشاه قریب خانه سینه
ایصال اولندوزن سکره فرداسی مینا داوزرد ابوالغنی سلطان محمد قات جامع شریسته
صلوات و قونیه رف و فایه اعلان وز نجبرک قیو فرستده واقع الشسته سی مرحوم ادریس
افندی قبری جوار نوه دفن اولند بر رجه استنبولیه صحی فراده افندی نبیه جنتی مقام تاریخ و فاعل و بر

المولک عشاقی زاده سید محمد افندی

مولانا می مش رالیه فضلی موالی عظامه مکه مکرمه قضا سیده احرام بنده زیارت بیت الحرام
اولمشکین و فائت ایدان عسدا انجانی مرحومک فرزندان زاده و نسیب سافلذکر ز برک زاده
عبدالرحمن افندیک همشیره زاده سیدربک التمشکر زاده پانها ده کهوراه کون شهود اولوب
اوانر حالده والد ماجد لرندنا افند جوار علوم و در سر عام صالح افندی و فرزه بکرا افندی اشک
نحول رجا لدن تحصیل نوادر منطوق و مفهوم ایدکدن صکره ابریز خالص استعداکی شیخ الاسلام
علی افندی مرحومک محک استخاندنه تام البیت و بیک طیف تاریخچه اولین پایه طریق سلم ولات
رتبه فارجه قدمها ده کله بلند اعتبار اولوب رفته رفته بنجه مدارس علیده مدرسه و منتهای
مدارس طریق ولان سلیمانیه مدرسی ایکن با نر مسودک اید مفتی سید فیضیه افندی مرحومک
نسبتار محبت خاضعه بروانه مجلس اوله دن صکره بیک یوزاوند درت تاریخچه سادات
قضا سیده مقضی المرام و بعده مصر و بیک یوز بکرت اوز سنن ذی الحجه بیک اوان الکنجی کونک
نقابت اشرف و برسنه مرورنده مکه مکرمه و استانبول قضا ریتش دکام و اناملو قاضی بیک
ایده دخی تا قی مطلب و رام اولمشکرا بیک یوزاوند ذی القعدة سنه بکرت التبعی کونک
نقابدن سوزول و برسنه مرورنده روم ایله صدر سنه موصول اولوب اوتوزا بکیده تنفصل
واوتوز سکر شوالیه مکرری مفرد و شهد شریکوار منصباری پاششی دار قند مکررا و شمشیری
بیک یوزاوند طوفان سنن بنقضا و استخاندنه محار و با نیم دن خسته و اول حالت ایدم دیوانه

گنجه شد طاق غیرت ایدوب ابا صوفیه ده نماز فجری ادا افتاشنده طاق طاقنی
 شکسته اولفله خانه سنده عودت دهنه مرتومه محرم الحرامک طغوز بخن کون تکمیل
 انفس سرحد ده ایدرک نر بهت سرای ریا ضرر خوانه رحلت انجکین نمازهای جامع سلطان
 محمد خان غازی بده ادا اولدندن حکمره ککیز ده فرارستاننده دخی اولدی مولانای مشاد
 الیه نمون ادریه ده مانند قاضی فاضل و علوم عقلیه و عربیه ده مهارت سلم افاضل مکتوبنده
 حق می کاشنده نصحن عفت و نرا هتی مسلم توضع بیسته درویشونها در ذات شریف حکم
 اولوب انجن زبور رجا اولان معارف و کمالات الیه اکفای و ملبوسات و ثا کولانده انار
 علما و سلفه اقتفا اینتر می در حال طریق میاننده صحت و امس کندن نشات اینک تمهینی الیه
 ایدمد قول و اواخر عالمنده امور جزیه ده مشا سده اولنان افزای حضم و احتیاط طری
 بک شمه و سوسیه محول ایدی نسیم مخلص الیه اشعار و ارد در حمت الله شایه *

المولای شمسبغی زاده سید عبدالنذر افندی

مولانای مشاد الیه حضرت می بیک بوز او تو ز شمسبغی ذی القعدة سنک یکم البغی کون
 منصب نقابه شرف از اولوب بعد الفول بیک بوز قرق او چده مقام والای شمسبغی
 اسلامی به رونق بخش و بیک بوز قرق بش نادر چنده عازم دار بقاد و اصل رحمت جناب
 خدا اولمشلردر ابتدای حالندن انسانی عمرینه دکن کچن ابامی مشایخ اسلامی بیک نوحه
 حالای صر سنده تعصبیلا یاز شرف اولفله اشبو عله کمرارندن صرف نظر قلندی رحمت الله علیه *

المولای محمد افندی زاده سید زین العابدین افندی

مولانای مشاد الیه بیک بوز او تو ز ایک شمسبغی جمادی الاول غره سنده شمسبغی زاده سید
 عبدالنذر افندی عزلندن اولاد بیک بوز قرق بش نادر چنده خواجه زاده عمر افندی انصاف
 فانی و بیک بوز ای یکی ذی الحجه سنده فیض الله افندی دامادی سید محمد افندی
 ارغاندن نالنا منصب والای نقاشیه بکام وانا طوط وروم این منصبینه دخی مکررا

مکر را سببه بختر عز و احترام اولاد تن صکره بیک بوزال طغوز نارنجنده منصب بخت
اسلامیه به شرفیاب اولش و بیک بوزال شرف در شیمی ذی القعدة سی سخته ندای
ارجی بیک کویان و علایق فنارن قطع علاقه ایله عازم کلشرای جنان اولش در
ترجمه حالری مشایخ استا صبر سنده تفصیلا با زلشرا و ملغه اشبو عمده بحر بر و نمدی رفته علیه

المول افطس سید زین العابدین افندی

مولانا ی شایسته صدر روم ایلمدن ارزنجان سید علی افندی بیک مخدوم مکر مله بدر *
اولی حالده طریق سعادت رفیق علیه به داخل دیشیم قدیم علما و زره قطع مراتب
دور مدار سراسر رتبه مولویه و اصل اولشرایدی بلاد خمت گذار و بیک بوزال تور
یدیده با فعل مکه مکره قضا سببه جنتم فضیلتی برانوار اولشیدی بیک بوزال فرق سنه سی
ربیع الثانی سی سخته قضا و دارالکلمه ایله بکام و خلوص نیت و عفت و نزاهت برکاتیه
زمان قضا سنده ماکولات و مشروباته فراوانی و قیمت نوز را بکاملن اولغه حکومتی
مخدوم خواص و عوام اولدنی حالده سنه کماله به تمام یدوب فرق بر سنه سی ربیع
الثانی سنده بکرت سکر بنی کون سا قزار به نغده مغول و سنه مرفوعه جمادی الاول بیک
او بنی کون منصب نقابت اشرا فصول اولوب فرق اوچ سنه ربیع الاول بیک
اون بدی کون عزالری نمایان و فرق درت صفر نوز صدر و الای انا طوبی به متصاعد
و حضور صدر اعظمیده الباس فزوه سمور ایله منظر لطف فراوان اولشرایدی بعد الغزل فرق
طغوز سنه محرم الحرام بکرت النبی کون صدارت روم ایله ایله منظر اکرام و الشفات
پادشاه عدالت ایمن ایله نالغ و احتشام اولدیرالاسیه سی محرم بکرت اوچ بی کون
مغول و خانه رب منتظر نده گوشه نشین محول ایکن بیک بوزال بشرا سنی شوال سنه ثابنا
صدر روم رونق افزا و بیک بوزال اتح محرم نده مغول اولوب بیک بوزال بدی ربیع الاول نده
عازم دار بقا اولش در * ایله زین العابدین جنتم بکرت مقام * تازیخ و فالتی در روم
سکین ده ده مغیره سی جوار نده شفا بنی پاشای بدید جامع شریفی فر بنده و الدلری رفدی

چندینده و فایان خاک عطر ناک در لر رحمة الله علیه *

المولیٰ عماد زاده سید ابو سعید قندی

مولانا می‌شمارد به عماد زاده دیکلمه معروف در اوان شبها بنده تحصیل علم و کمال ابد طریق
فیض رفیع تدریس داغ و سر سینه دوردار سراید کردن صکره سیدمانیه دن بلیک بوز
فرقه مخزن مثلاً نقیله بکام و بلیک بوز فرق ایک تارخیزه سلا بکدن مغزول الین بلیک
بوز فرق او جده ناکمه ناکمه و ایدن داماد ابراهیم پاشا و قه سنده حضور سلطان احمد
خان به دعوت اولئان علما ابله براسرای هما بون و ارش و او را ده کرده اشقیانک
حصکی اغا بدیده کوندر کلری خبرون ماعدا بعضی علما و کتابت و وزیرانک متن و اعدا ملری
مرادری اولدنیقی نقاد و تقریر و عنوانه باش چو کتخت است قره مصطفی و اعواندن ابراهیم
نام کیمک اسمی قریر و طر قمر ثدن برادرم ایدار سال ابله کلری دفترک جوابری
کیمکله ارسال اولدنیقی مناسب بود که مشورت اولدند و علامان برادرم ابله کوندر رسی خصوصاً
و عین اولدوب لکن صدور ارکان موالیک بر کسند اس لده بعضی هجرت ملحوظ اولغین
صاحب ترجمه ابله مشایخ سلاطینک یک جامع شنبی سید محمد افند بلیک ارک استخدا
اندر دشت بر مقدار اعتدال دن صکره بیم جان ابله غزیمه دامن در میان اینجی ایدی میدانه
و ادوب اورتر جامعده روسی اشقیان به طرف هما بونون و املر بلیک اکثر بنده ساعده
متفقین تبلیغ پیام ایدوب بر مساحت مقدارکی نصیح و بند بولندن بیان انواع و عدد و عبید
ایندکدن صکره کرده اشقیانک اعلام مانده الضحیر چون سرای هما بونون عودت اینجی سیدی
معاینه و استماع ایندیک احوال بر احوال پایه سر بر سلاطین احمد خان به نهان
نفلر و حکما به و تقریر و افاده ابله ادای خدمت سفارت اینکیمکه بکازیم پادشاهیدن مظهر
نظر عنایت و اکرام و اول کون این بلیک بوز فرق اوج سندی ریح الاولی و اسلنده نقابت
اشرف ابله مسرود و شاکام تلخیصی بلیک بوز فرق درت سندی جمادی الاخره سنک
اول او چینی بوم تخشینه منصب عالی رتبت نقابت سادات کرادن کوشه شهن عزال و

و انحصار و اول مقام لوازم الاضراسه وصول ایلده بولوی زاده سید محمد انندی بابا به
استانبول مقضی المرام اولمشدی قرق بشورتار بخنده اورنه قاضیسی ایکن وفات ایدوب اورده
مدفوندر مولانای مشایخ را ایلده سنانیک فضا سندن انضصال ایلده تنگنای عزل و محموله کوشه
کیرانزوالیکن اشای و قعه مدعنه ده بر مقلدقای هاشمیت جبارت و صلابتی اخرا از شرف
نقابت ایلده میدان ایلده چوکان زن کوی مراد اولمشربسه ده رتبه علمیه نیک درجه نهایی
اولان انا طوطی و روم بایر رتبه دکلمه مکرمه پارسه دخی و اصل اوله میرق باکره اورنه ده
قاضی اولدینینه حاده وفات ایلشدر حلیه علوم و فضائل ایلده اراسته و زیور کمال است ایلده
* پیراسته ایدی رحمة الله علیه *

المولی بولوی زاده سید محمد امین انندی

مولانای مشایخ را ایلده شیخ الاسلام بولوی مصطفی انندی نیک عهد و ملربود سن شهاب تکمیل ایلده و اصل حد
بلوغ اولدندن مکره عقید علوم و فنونه جازم و طریق فیض رفیق تدریسه و اخلاص و عازم اولوب
صربه سبیل تکمیل دور مدار سباید بلیک بوز بکرمه سکر سنه سی و رمضان غره سنه سلیمانیه دن
قدس شریف توجیه اولدندن مکره شامترین قاضیسی اولان دکر اوغریسی زاده مرحوم اولمقله فضا
شامترین نفیر و محول اولمشدی بلیک بوز اولدوالتی سنه سی مکرمه قاضیسی اولوب بلیک بوز
خرق اوچده منفصل عودت و بلیک بوز فرق دوست سنه سی جمادی الاخره سنه اولون بشینجی خرنسبه
کون بابا به استانبول منصب نقابت انرا ندر اسعاد و کرمه ماه مدینه فیند جاہ نقابت اولدندن
مکره سنه مرقومده رمضان بکرمه برنجی کون عزل و مشان دولته هاجبیا اطلاع لک انیمک نهمنبله
ار بر لکری اولان اید بلیک فضا سنه طرد و ابدا اولمشدر ایدی بلیک بوز فرق التی سنه سی
ذی الحجه سنه قاضی کوننده اقامته تا مور اولوب مؤخر عقد و احکام قدیمه خانه ندره مقیم و مشغول
دعای دوام شهریار خفت ایدیم کد بلیک بوز التی بشیر سنه سی جمادی الاولی غره سنه صدر
والای انا طوطی بیا قعد اولوب بلیک بوز الا سکر حلاله و روم ایچ پارسه تعلیم و بلیک
بوز الا طوطی سنه سی شوال بلیک اولون برنجی کون منصب لاشرف بولان زکال بربن انندی نقابت

بنام والای فتوای شریفانده ثانیاً منصب والای ثانیاً بقله نکریم و بنفشه ایدی اینجی بسم
 و اخبار و سندی قدس بر کذا را به بهر علت و دو جا را دلمر به ملک یوز التمزیک سندی
 شهر شعبان سنه دعوت ارجعی بیاجات و زامه بند راه آخرت اولد بر مولانای مشار
 الیه حبیب فغانرا و شیب فغان پیرا اید بر حمت الله علیه * * *

المولانا السید محمود چه انندی

مولانای مشار الیه ای که دفعه پنجم الاسلام است مقام اولان السید فغان الله افتد نیک داماد و
 طریق تدریس دختونن ای که سنه پنجم ملازمت و دور رسدن همکه سلا نیک
 واندن ادرنه و بیک یوزاون درت سنن ذی القعدة سنک بکرت برین کوف
 دار السلطنة السیة قاضیانه شرفیه اولوب در سعاده اجرای احکام شرعیة اینکده ایکن
 ناکهان بیک یوزاون بش تارخنده ظهور ایدن و قعه مدهشده سرای های یوزنه اجتماع
 ایچون تفرولن خبر دعوت اجابت امزنده فرا جلنده نو خا انحراف اولق بهانه سبیل
 نقدیم عذرت انظر ایروب اینجی کرده اشتبا ایکن و اکابر دلتک خانه و مسکنین
 ینسا و غارت اید کتری صوره ده ایچونون بر فرقه دخی بیرون قلوب بولده نش لرینه جمع
 اولان مبینا اید صاحب ترجمه نیک منزله نهاد اسمان کنی نازل اولوب بعد عصره مولانای
 مشار الیه خواه دابه سنه ارکاب و میدان کوز مکه از عاج و انخاب اینکده اول
 کیجه سکیان باشی اغا اید انشربلادن کباب و بوجعیت هوکشا خالدر دیوا و واه ایدرت
 شب زو در دهشت و اضطراب و انشرا بیری سنبلرید با زای جمهور و بکله خواجه سی احمد
 انندی سرود اولدند همکه کوچ بلا اید دست نقد بلندن خلاصه بولوب نکرار اللریبه کرفزار
 اولق خونیله خانه سنده اخف انمشیدی منفی شهبه مشار الیه دانادی اولق تمهید جرم اخری
 یونیک سار اولاد و انبانی کی مولانای مشار الیه بروس به اجلا و تنو بیالنده رق با و قرا
 دور و مهور اولد تلری حاله نام بکرت سکر سنه بروس ده اقامت اینشرا بیری جلوسر
 سلطان محمود خان اولد متعاف یعنی بیک یوز فرن اوج سنن با اشارت و شنبه ای که

شیخ الاسلام استانه سعادت دعوت نیرنه منی با زبان خط مایل عنا بنمقرون موجب
 امر شریف عزیر و اولو جمله در سعادت دعوت و تقول ابله شیدی بیک یوز قرن درست
 سندسی در معائنات یکری بر بنی کون منصب نقابت اشرف ابله تجیل وینه سند مر قومه
 اچسده بالغزل بر لرینه خوا جاده سید عمر اندی موصول اولمشیدی بیک یوز قرن بوی سندی
 حسادی الاخره سنک در دینی کون صدارت روم این ابله کامیاب اوله رفی بیک یوز قرن
 سکر و جی عزه سنده حسب الموصول معزول و بر لرینه میرزا زاده محمد سیم اندی موصول
 اوله لر بیک یوز الی الی سندی نکرار منصب نقابت سعادت ابله کریم اولوب بیک یوز
 الی الی سندی ذی القدره سنک یکری سکر بنی کون ندای ارجی به لبیک زن و کوبات
 و عازم دار جنت اولمش و نقابت اشرف منصب جلیله دخی صدارت انا طول معزول لاندن السید
 زین العابدین اندی نکرار شریف ابله سیدی مولانا می شار الیه نسلی ملا پیر و فضلا کر بهر سیم سلم
 ارباب بصائر فضل و تقوی ابله مشار با لبنان ایدی فیضیه مدرسی خطیر سنده دخی نراب و محبت
 پروردگار در رحمة الله علیه انا طول حصار نده سنان مسجد بن مهنر وضع ابله در *

المولک خواجه زاده سید عمر اندی

مولانا می شار الیه بیک یوز الی سنده نقیب سعادت اولان خوا جاده زاده سید غملا
 اخذ بیک غلر نجیب و فرزند ایدیدر طریق فیض و بنی علیه به داخل و صره سیده دور مدار سر
 ایدر کدن صکره غلطه قضا سندن سلا مات مولو بننه نالمر و بعد الغزل جلا و خنده دن ادر
 به سنده واصل اولوب بیک یوز قرن بر بحر مند ان اعتبارا ضبط ابله اوزره مدینه منوره
 قضا سنبه مظهر اکرام و بیک یوز قرن درست سندی شهر جمادی الاخره سنک اون
 اوچینی پنجشنبه کون قضاء دار السلطنه ابله مسرور و شاد کام قلمش بکن چون یکم کسرت
 عزل الیه مکدر اولوب زمان قلیله عزل به حکام اولد یغندن شان دولته ناجسبات
 اطلال ان انیمات تنهتی ابله بر روس به ننی و مکدر و ضمناس اثره ارادت طریق نقد بر نشیدی
 برمدت صکره چه کند و خانه لرنده منیم و مشغول دعای دوام شهر با رحمت قلم اریق اوزره

عودت رخصت از آن بیورید رق اولوجهله عودت اینشرایدی بیک بوز فرق دوست
سندی بچنده سید محمود افندی عزل شدن سادانه نقیب و فرق بشر سندی بچنده سید غزل
نام هنگام آمدن مکر و بر لرطه ان محمود افندی زاده زین العابدین افندی بچند اولشرایدی
منظما سی ولان بلاق اباد قضا سنده اولد بخی حالده بیک بوز الال سکر نار بچنده عازم دار
جنت اولشدر مولانای شالیه صاحب فضل و شعور و کمالات و انیت اید معروف مشهور اید و رحمة الله علیه

المولک السید محمد سعید افندی

مولانای شالیه و اصل مد بلورغ اولد قدن صکره تحصیل علم و کماله عازم و طریق فیض رفیق
علیه به جازم اولمشیدی صره سیده و در مدارس ایدرک قدس شریف مولو بنه نالرو و بعد عزل
منظر لطف الیکن بیک بوز التشریک سندی رمضانک بکر الیکنی کون با پای برده
منصب نقابت اشرفله کامرو اولمشرایده با امر خدا عهد فرسیده و وجود نقابت
نمود بینه استیلا ایدن علل و اسقامک دوا سندن اطباء مأیوس و متما دیا صاحب فواشر
اولمغه نمشیت اموده عجز و قصور کی معاینه و محوسر اولوب خدمت جلیله نقابت تحصیل
و بیک دایر و بیتی منفی امور و قنطن خوبلا و نمقدن ناشی بالاقضا التشریک سندی
شوالک سکر بخی کون غزل ویرینه دیار بکر مولو بنه نال منقصر رضا افندی واصل اولمشیدی
چند روز مرور نده ندایه و جی به بیک زن کویان و عازم رومنه جنت اولد رق ایلانجیده
دین خاک مغرت درلر مولانای شالیه فضل و تقواد سمل اوزان جب غنشتن ابری رحمة الله علیه *

المولک السید محمد رضا افندی

مولانای شالیه قره قلی زاده و بیکله مشهور محمد رضا افندی در کم اولر حالده تحصیل فنون
و علوم و تکبیر منطق و مفهوم ایدرک صکره طریق تدریس داخل و کیدرک دیار بکر قضا سندی
واصل اولمشیدی بیک بوز التشریک سندی شوالک سکر بخی کون منصب جلیل نقابت
اصعاد و براز مدت قرار و دوام ایدرک صکره بیک بوز التشریک طوقر زنده انقصال ایدر مقدسه

مقدمه موج اولان مرضهائمه مبتلا و نهردان اجلدن بریده اولان ناوکت قف به
حواله صدف رضا ابد بسنه مرقوم ذی الجہسی اوائلند ترک عالم نایه و تکبیر عمر جاودان
ایلمشدر ادرنه قبوسه خارجده باقی افندی مرحومک بائنده مدفوندر مولانای مشارالیه
عربق الاصل صاحب الفضل بر ذات اولوب دودمان جنگیز به ذرم افقضا صراولدیغنه بنده
تاریخ غازان نام کتابی ترجمه ابدوب عبارات نفیسه و کمالات سلیله اید احوال غافل
قربی اجل ابدوب انشائسنه سحر حلال و کفنا رنبه احسن مقام دینیه نرا در رحمة الله علیه *

المولای شریف زاده السید محمد شریف افندی

مولانای مشارالیه عصر سلطان مصطفی خان نالنده بیج بلیک یوز سک بادی جمادی
الآخره سنه سنخ الاسلام اولان شریف زاده سید محمد شریف افندی حضرت فرید که
بلیک یوز النضر طغوز شینده اولوب بلیک یوز سک التی نارنجده فانیای نقیب سادات
دخ اولمشدر ترجمه حاللری مشایخ اسلامیه صره سنده تفصیلا کشیده سلیک مدطور
اولمشدر اولغله اشبد مکرارندن صرف نظر قلندی رحمته الله علیه * * *

المولای ادریس زاده السید محمد امین افندی

مولانای مشارالیه نقیب الف الذکر صحیفه شریف زاده السید محمد افندی بلیک انشیه سنخ الاسلام
نقش ادریس افندی بلیک فرزند فروزنده اختر بدر استانه و علییه دن ظهور و انساب
فیض از سیدنا اقتباس نمود شعور ابدوب تحفیل علم و کمال ایلدکن حکمره طریق فیض بنیق تربیه
دخول حسب العاده حرکتله سپهنامه دن رتبه مولویه موصول و لشیدی بلیک یوز نمشدر ایک
تاریخده نقیب سادات بولمالا شریف زاده السید محمد شریف افندی بلیک غزلدن سند حبیل
نقابشله سرازاز اولوب اوج سنه اول منصب عالییه قرار ایلد بلیک یوز نمشدر
محرر اولغله عزل و برلر بیه میرزا زاده محمد سید افندی تفریز اولمشیدی چونیکمکرن
طایر و صحایبانه بدنندن خروج و سوی سما به عروج ایلدی رحمته الله علیه * *

المولی میرزا زاده السید محمد سعید افندی

مولانا میث رابع بابک بوز بکرت التی سند سندہ بیغ عصر ہا ہر النضر سداک احمد
خان نائندہ شیخ الاسلام اولان میرزا مصطفی افندیک بغرب و فرزند او بیبر بابک بود
بشر بنی محوت اولاندہ اولو بابک بوز سک برسہ سی جمادی الاولیسی او فرزندہ نائبا
منقب الاشراف اولوب سکنا اون سندہ سی ذی القعدہ سنک البغی کونہ دخی شیخ الاسلام
و حلال شکلات فاصرو عام و منسلک ابدی ترجمہ حال لری شاخ اسلام بابک نرین و تجرب
قلت ن ترجمہ حال لری صرہ سندہ برو جہ تفصیل بخبر غنمشر اولفله بو کلدہ نکر ازدن
صرف نظر قلندی * رحمۃ اللہ علیہ * * *

المولی سید عبد اللہ افندی

مولانا میث رابع بابک جامع الربا سنین شیخ الاسلام می مقام شہید سید سعید بنفرا لہ
افندیک مخدوم مکرملری بیغ مبارک باد حال صدرہ نور مصطفی کلدی تارخ غاسی
اوزرہ بابک بوز فرق سکر سندہ شیخ الاسلام اولان السید مصطفی افندیک مخدوم مکرملر در *
طربن در ب داغ و کبیر مدرسد رقبہ مولوبہ و اصرا و لا قدن سکریہ بابک بوز بنشرانی محرمک
بکرمی کونہ صدرانا طور بہ بدون افزا و بابک بوز بنشر سکر ذی الحجہ سندہ منصب
نقابت سادہ دخی سہ پیر اولمشدی بابک بوز سک ان برنار بخندہ صدر صدارت
روم ایچ بہ نشر ایلمہ اخلافتہ اسلاف و منصب نفا بندہ میرزا زادہ سعید افندی نائبا اشرف
اولہ رف بابک بوز سک درت ربیع الاخر بابک بکرت سکر بنی کونہ مطعوناندا ی از جعی
بیک زن داغی اجل و واصل رحمت عز و جل اولوب اسکا رادہ اسک منزخانہ فر بندہ
واللری بائندہ دغین خاک عطر ناک در لری * رحمۃ اللہ علیہ * *

المولی نرہ حصاری السید ابراہیم افندی

مولانا می

میث رابع بابک
نرہ المسلمین سندہ شیخ
اولیسی او فرزندہ و نائبا
اولیسی حدیثہ الخو مدہ
سکر اراغزک او شہد

بوغرب برہ
بابک سک ن البکبہ
نائبا جاہ نشاندہ محترم
اولہ لری کور شراب در
سفردا کیم اولد یغی بوندہ
مد بنقدہ ن و مار بخندہ
دخی کور بلہ

سایہ
دغہ نائبا بنقدہ
بیک سندہ

مولانای مشایخ را به اشرف قضاوتان فرموده و صهارک عثمان افندی نام زانک محذوم
مکرملر بدر بیک بوز اوان اوج تار بخنده انجی ازای وجود و بر تو از عالم شهود
اولمشلر در تربیت استادان عصریه مرتبه کماله واصل و طریق فیض رفیق علم
سازم اولدفن صکره بیک بوز قرن اوج سینه مدد سر و تکمیل دوره معناده البته بیشتر
سکرده رتبه مولو بنه نام اولمشلر بیک بوز سکن او حده نقیب الاشرف ایکن اناطول
بایه سیله نایب استانبوله قاضی و سکن در تده اناطول قاضی بیکری و سکن
یدیده ثانیاً نقیب الاشرف و طقن ایدیه طقن اوج تار بخنده مکرار و م ایسی
قاضی بیکری لکلیه رئیس العلماء الا اعلام اولوب بیک بوز طقن الی شوالک بشیخی کون
سند الای انما به شرف از اولمشلر ایدیه سنی طقن منی و ز بر بر س الحورده
اولدفن بیک بوز طقن ایدیه سنی جادی الاخره سکن اوان یدرخی کون مبطونا
وفات ایدوب سلطان سلیم چهارم و واقع بیک بوز طقن حله سنده کائن خطیر منصوصه رتبه
نات عظمی ک در لرغفیل ترجمه ک مشایخ اسلامی بیک ترجمه عالری صر سنده یازش در رتبه علیه

المولای دتری زاده السید محمد عارف افندی

مولانای مشایخ را به شیخ الاسلام ساع مقام درای زاده معظی افندی بیک محذوم
معارف رسولی در فارجه و درجه و رتبات مرقات مدارس بعد الناسیب
بیک بوز سکن سکرده محروسه برده به و بیک بوز طقن در تده استانبول
قضاوت رتبه قاضی اولدفن صکره بیک بوز طقن الی شوالک بشیخی کون نقیب الاشرف
اولوب منصب نقابت عهده سنده اولدفن بنی حلاله طقن ایدیه زای الحجه سی غره سنده
صدر اناطول به و بیک بوز طقن سکر شوال بکری پد سنده صدر صادرات دوم ایلی
نظر ایدیه اخلافه اسلاف اولمشلر ایدیه بیک بوز طقن طغوز شوالک اوان سکر انجی
مقام عالی مشیخته رونق از اولوب بیک ایکیوز اوان بشر سنده تکمیل حیات مسفار
ایمشلر در ترجمه عالری مشایخ اسلامی بیک مناتب جلبله لری صر سنده بر وجه

تفصیل را بش سکه عزیر قلندر رحمة الله علیه *

المولای سید محمد درویش افندی

مولانا یوسف را به آله فیضدن شیخ الاسلام سے مقام سید مصطفیٰ افندیست
مخدوم سے دفتیب سالف الذکر سید عبداللہ افندیک خلف صاحبدر تحصیل بضاعہ استعداد
واسنہا لاپند کون صکرہ اعلمک طریق ارباب فضل و کمال ایدیوب حسب العادہ حرکت و پیڑ
عملا ملک استانیہ سن سند عز و دولت قلوب احوال شرف ملازمت و بعد قطع المراتب اصل
رتبہ بہیہ مولوبت ایشید کا بلا دارہم و مکہ بابہ لریز کذار و بالفعل استانبول قاضی
و بیک بوز طغیان طغوز شوالیک اوان طغوز بجی کونے منصب جلیزنی تہد دخی قرین اعزاز
یورلدنی حالہ مضبوط اللہ اولد قلندن اتفاق ارا ایلہ قرار کیر اولان بعض موادہ اعزاز
اہم ارکان دولہ عرفان اوز دخر و قرض اولدنی سمع ہما بونہ الفا اولمغلہ بیک ایکوز
سنہ سی شعبانک اوان طغوز بجی کونے مدیت ناقصہ ایلہ استانبول قاضی و نقبتدن
عزل ایلہ کیلپورک بہ نقی واجلا و برلرینہ استانبول بابہ لورندن سید محمد کا ملا افندی
نقیب بوز شیدہ جوق کچدیہ مظہر عقوبت اولہ روق در سعادت عودت و بیک
ایکوز ایک سنہ سی رجندہ بالفعل دوم ایچ قاضی کرک و ثانیاً منصب جلیز
نقبت اشرف ایلہ مظہر کرم اولوب ایام معتادہ سن بعد الکبیر صدارت
عزیز خانہ لرنہ اقامت و مشغول دعای دوام پادشاہ ملک منقبت بولند قمری حالہ
بیک ایکوز درت سنہ سی جمادی الآخرہ سنک اوان البغی کونے عازم کلشنہ رای
آخرت اولشدر در اسکداردہ اسکی منزخانہ جوارندہ مدفوندر مولانا یوسف را بہ
ارباب فضل و کمال ان مکلم و جسور و مہاشنا سرور و قور بر ذات ایدی رحمة الله علیه *

المولای سید محمد کا مل افندی

مولانا یوسف را بہ صدور و مدد عثمان افندیک مجر غیبی و شیخ الاسلام اسٹینہد

شهبیدر سید فیض الله افندیك سبط رشید پدر بلك ايكوز سنه سی شعبان سنه اول
 طغوز بی کون نقابت اشرف ابله تجیل و اکیوز بر جمادی الاخره سنه اول در بی
 کون شده صدر و الاما نا طول ابله تعظیم و اکیوز ایک سنه سی روم ای با به جلیله سینه
 بکرم اولوب سنه مرفوه جمادی الاول سنه یکری التبی کون یک محمد افندی
 انقصا لذن مسند عالی مشیخته زینت افزا و مشرود تفصیل ترجمه حالای مشایخ
 اسلام صره سنه اراش زب سطور اولفله اشبو غده نکرار اولندی رحمه الله علیه *

المول السید محی توفیق افندی

مولانا ی مشایخه مدرسین کرامدن ایوب افندیك فرزند دلبز بریدر بعد قطع المراسم
 علمیه بلك ايكوز ایک سنه سی ربیع الاول سنه اول و بلك ايكوز اوج سنه سی رجب و ثانی
 صدر صدارت روم و رون افزا و بلك ايكوز در سنه سی جمادی الاخره سنه یکری
 سکر بی کون منصب جلیل نقابت اشرف ابله رشید و بلك ايكوز بش سنه سی رجب یکری
 بر بی کون مسند عالی مشیخته شریفین اولاد دن صکره اوج کون مرور بیه ندای
 ارجی بیه بیک زن داعی اجر و اصر رحمت غر و جز و مشرود رواج جوانده یک چشمه بکانه
 مدرسه لری خطره سنه مدفوندر تفصیل ترجمه حالای مشایخ اسلام صره سنه
 کشیده سلك سطور و املا فلنشر اولفله نکرار اولندی رحمه الله علیه

المول السید محمد فائز افندی

مولانا ی مشایخه ی نجید امارت حفیدی دیکله مشهور علمای معارف رسو مدندر بلك بوز نشر
 نارنجده رؤسه فائز و حسب العاده دور مدار سرباد رک نام اولوز بیلده یعنی بلك بوز طفان
 نارنجده بابا به قدس اسکدار مولو بنه فائز و مشرود بلك بوز طفان طغوز نارنجده اولده
 دیک ايكوز اوج سالده مدینه منوره فاضله بیه بکام و ايكوز بش سنه سی رجب یکری
 بر بی کون منصب جلیل نقابت اشرف و ايكوز الن سنه سی قضاء دار السلطنه ابله بعضی المرام

اولوب بیک ایکوز سکر سنه سی شوالیک در دینی کون عازم دار اسلام اوله رف
ترسانه بنجه سی ورا سنه دین نزار مغفرت و غزین در بای رحمت رب غرت
اولشکرمولای مشا رالبه علما و اعلامدن و مظنه کرامدن برزات سنوده سمان اولوب
صفی خاصه ایله شهر بنیغری وارد رحمة الله علیه رحمة واسعه * * *

المولای السید محمد عطاء الله افندی

مولای مشا رالبه شیخ الاسلام جنت مقام اسعد افندی زاده محمد شریف افندیک
مخدوم مکرملر بدر داغرا عدد مدرسین کرام اولدندن صکره صره سبله دورمدار سرد
قطع مراتب اولوب ایکوز سکر سنه سی شوالیکه خضاد دار الخلافة العلیه علا و سبله
خدمت مستوجب المغفرت نقابته موصول و ایکوز اون بشر سنه سی روم ایله صدارت
بایه معتبره سی توجیه و ایکوز اون طقوز سنه سی ؛ بقدر صدارت روم ایله ایله ناظر
مال مول اولوب ایکوز بکره بر سنه سی فخر جبر غره سنه لابس لباس فرود نفوی
و ایکوز بکره فی کبی سنه سی شهر جمادی الاول بسنده مغزول و ابرسی کون ینه مقام ملرنده
ایضا قلوب ایکوز بکره اوج سنه سی شهر جمادی الاول بیک بکره یدجی کون ینه غزله
مبتلا وار به لغری اولان مدینه کور طصاره اجلا اولته رف اوارده ارام اوزره ایکن
ایکوز بکره فی الهی سنه سی شهر رمضان مغفرت نشاننده ارغمال دار بقا و عازم تربکا
جنت مول اولمشکدر در محضر بوردده جامع عتیق ساه سنه مد فوندر لر تفصیل ترجمه
مالی مشایخ اسلام صره سنه ارایش سیک بیاندر رحمة الله علیه * تاریخ * الحق استعدا ایدله عطا

سلا یغیب *
المولای الفاضل رائف اعظمی با نازاده سید ابراهیم عتیق افندی

مولای مشا رالبه ترجمه 'مال سبیمان فائق افندیک ترتیب ابدیک زبر سفینه
الرؤ ساه سلور اولان مشی و صاف فیم وده بر عطا در تم و حسن اخلاق و اطوار
سلم عالم اولان رائف استماعلر با نازاده سید ابراهیم عتیق افندی درت سنه سی

سنی محمّد اونی بدیجی کونی انجن ارای وجود و هر تواند از عالم شهر و لشکر
 شمع افروخته شبستان خضیر سواد و سروا فزاخته صحت بستان استعداد اولافده
 علم شریفه اشتغال و تحصیل غایه الثبات فضل و کمال ابد و رب روزه نانو و حب العاده
 دور مدار سله ایکوز یک نام رنجنده خامه ییانه دن طلب شبهه مولو بنف و اصل و لشکر
 ایکوز شس سنی محمد با پیکه مکره احسان رسته مرقوم جمدی لافره سنده
 اردو قاضی مغنی ترجمه اردوی هما یون جاننده روان اولمشرا بدی روسته معالیه سنده
 ظهوره کلان خود شری مقابل استانبول با پیر رجب سینه بکام و ایکوز بدی ذی الحجه سنده
 بالفعل فضا دار السلطنه ابد معنی المرام اولوب جوابات احداث خصوصه بنات عدم قبول
 برده بر نفی و جلال بر بنجه و رب ایکوز سینه مدت او داده افتاده گرفتار محسن و کدور
 غربت و کربت اولد فون حکمه عفو و طلاق بیوز بهرق در سعادت عودت ابلشرا بدی
 بیک ایکوز اولن ایکه محرّمه صدر والای انا طون به صعود و اولن اوج جمادی الاخره سی
 او اسطنده روم ایله به مسی حاتیه سوزان قلب خود ابد و رب بیک ایکوز اولن دوت
 رجبده بالفعل صدر والای روم ایله به رونق افزا و بعد العزل اولن سکر شعبانده ثاب
 رونق بخش اولد رقی بیک ایکوز بکری بر رجب شریفه اوچینی کونی منقب نقابت بلبش
 الشرافه شریفه اولمشرا بدی بیک ایکوز بکری ایله سینه محمّد اونی بدیجی کونی بعد العصر
 ترک و غده جهان و عزم بستان سرای جهان ابلد پراسکده رده مقبره مخصوصه
 مدفون دحم فقا و متواری خاک پاک غیره دالر * مات علامه الدیمر * تاریخ و فائزیه
 مولانای مشربیه حصه من انواع علوم صفحه جیشده انوار سبادت عبت و جنات اطوبه
 شجاع غایت برین المعان سبدا به معالیه کسند نیز خیر نکارم برود اولوب انارندن وقت
 شبانه حکم اولمشرا کتری ناری دیوان مرتبه و رساله متعدد و سر و اطراف کتبه تعلیق
 وز محشر نیک اسسایملا غه نام کنبدن مجازاتی جز بایله اعجازا لا بجاز کتاب و درشت
 مقداری مدون انشاسی و سرتقار بفر بلیغه سی و غایتله خوب خطی و از در آخر و قنده بلیه
 نکیه سی شبنجی شبنج نغمه اسه افند بدن اخذ انا نبله و نماز کرد فکر ایلد مشغول ابد بفر رحمة الله علیه *

بوم و لا تری
 روز و فائزیه نقاد
 اتفاقات غریب
 و ندر

المولای ذری زاده السید عبداللہ فندی

مولانا میشاربہ عصر سلطان سلیم خان نالندہ النی سنہ دن منجا وز رونق افزای
 مقام فنی اولان درنی زاده مولانا السید محمد عارف اندیک فرزند فروزندہ انور
 عالم عدمن صحرائ وجودہ بانہ سادہ درود و دایہ جودت و زکات اغوشندہ
 مبلغ کمالہ صعود ابد کد نغمہ مخضیل علم و معارف ملک و شمیم علم اوزرہ مدرسہ
 رؤسہ نامزد مالک اولشرا بدی دور مدار سر و طفرات پیدر پد ایدہ مخرج مولوی
 از میر و بعدہ بلاد اربعہ بہ او غرامتین مکہ مکرمہ واستانبول قضا لریہ نامہ مرام
 و بیک اکیوز بکری سنہ سی ماہ صفر نیک سکر بنی کون صدرا نا طولیہ زینت
 افزا و اکیوز بکری ایک سنہ سی بحر نیک اون سکر بنی کون رائف اسماعیل
 پاشا زاده ابراہیم عصمت بک و فائز دن منصب نقابت سادات کرامہ
 شرفین اولشرا بدی بکری اوج سنہ سی ماہ شوال نیک اکیوز کون اول و بعد انزل
 بکری بدی سنہ سی غرہ غرای جمادی الاخرہ سنہ ثانیہ مقام والای فتوایہ روضہ
 عاطفت اولوب اونوز سنہ سی ربیع الاخر نیک اون سکر بنی کون عزل و اونوز
 النی سنہ سی رجبندہ بعض حسادک غمز و نقا قلمیہ منیب بہ نفی و اجلا و لنوب ایک
 سنہ دن منجا وز اورادہ اقامتہ گرفتار انواع الم و محن اولد نری حالہ اونوز
 سکر سنہ سی شہر شہبان شہر نیک اون در دینی جمعہ کون کہ خداوند کار غازی عبد المجید
 حضرت نیک ولایتی ہما بون نیک غرہ سنہ سی اولہ رقی و عفو و اطلاق اولدہ رقی در سعادتہ
 عودتہ خانہ و سا حلقہ لرنده اقامتہ اوزرہ ایکن اکیوز رقی در سنہ سی
 شہر جمادی الاول نیک بکری اوچینی کون لذت بخش خوان عیمہ النوال مات
 و تارک مشعلہ کائنات اولوب اسکدار دہ فرہ جہ اجد جوار ندہ کائن
 قبر مخصوصہ دفن خاک مزار اولدای تفصیل ترجمہ مالک مشایخ اسلامہ
 صرہ سندہ باز شدہ * رحمہ اللہ علیہ * * * المولای

المولی الفاضل السید زین العابدین افندی

مولانا یشار الیه شیخ الاسلام سلمه السلام مدینا جلیلی زاده اسماعیل عاصم افند نیک حیدر
 روسفیدی و صهر ابنی زاده محمد سعید افند نیک مخدوم سعید پدر بزرگ پوز النضر اوج
 نارنجنده طراز کهواره وجود اولوب بیک پوز سکن بوی سنده سنده زاس
 رؤسب نامزد طریق علیهم رسیمیه ملک مرا سیمه مائز اوله رف و وره مقناده بر بهد الکبیل
 دابر الحدیث سلیمانیه ده رئیس المدرسین و بلاد فائده معلومه نیک بریده بخیر رصد
 بین الیکن اوج بنش سنه سی اسکدار مولو بنی نوجیه اولنمغه مفوم وایکوز بکرمی بر سنه سی
 ادرنه ویکرمی الیکده مکرمه واستما نیول پاید رفیه لریده مشرف و بیک ایکیوز
 بکرم اوج شوالیک و ربغی کون دری زاده بنداه افند نیک مقام مشیخی شریف
 جاء جلیل نقابت الیه حاضر اقبال و شرف اولوب بکرم سکر جمادی الاخره سی
 غره سنده عزله خلافته اسلاف و دفر علما ده معز و لون نقیب الاشراف بار بوب
 بکرمی طغوزده انا طوک با بر سببه رفیع الشان وارنوز سنه سی ربیع الاخر نیک
 او نبغی کون مقام بنداضرام شیخ الاسلام الیه کامران اوله پرا و نوز اوج سنه سی
 ربیع الاخر نیک طغوز نبغی کون عزله مبتلا و برودیه یا جلا اولنمغه ابدی او نوز درت
 محرمده فریبا اطلاق اوله رف اسکدارده زبینه با لا خانه اقامت و کذا زنده ابام
 راحت الیکن او نوز طغوز سنه سی رجبک اوج در ربغی کجیه سی بوکهنه سرای فاییدن
 انتقال و رحلت و فرم دار نفیم جنت اولمشدر مثلاً کورانی جامعی قارن سنده جدی
 جلیلی زاده مرقدی جنبده متواری خاک پاک مغفرت اولدی قنصل ترجمه حال
 شایخ اسلامیه صره سنده زبیا بنش ملک سلطوره اولمغه بوراده بو ندرجی الیه
 * اکتف اولدی رحمه الله علیه *

المولی السید محمد امین افندی

مولانای مشرف به شیخ الاسلام سید محمد بن سید ابی نصر الله افندی
زاده شیخ الاسلام سید مصطفی افندی که خدمت و صدارت و درین معزول بکن
بیک بوز سکن بر سنه سی جمادی الاولی و آخر خنده و فاسد ایدن نقیب الف
الذکر عباده افندی که غره وجودی و خلف صاحب در بیک بوز سکن اوج سنه سی
محرک بکری سکنه طریق تدریس دخول ایدوب دور مدارس معناده دن صکره
بیک ابکوز اوج بر سنه سی رمضان شریف غره سند ضبط اینک اوزره یکبشر مدیون
و بیک ابکوز اوج طغوز محرم غره سندن اعتبار ایدوب حکومتی و ابکوز بکری یک
ربیع الاول خرنیک اوج بشنده مکره بایه سی اسان اویشیک ابکوز بکری بدی
سنه سی زی القنده سنک اوج بشنده استانبول و ضامی اید بکام اولوقدن صکره
ابکوز بکری سکنه سی جمادی الاخره سی غره سند چلی زاده حیدری نقیب سالف
از کراسید محمد زین العابدین افندی بر سنه نقیب الاشراف اولوب ابکوز اوج بوز ربیع
الاولک اوج چند غزل و نقی اویشیک ایدی بعد الاطلاق ابکوز اوج تواریک محرم
غره سند انا طوک بایه سبیل مکره اویشیک ابکوز اوج توار اوج سنه سی رحلت دار
بقا ایدرک اسکدرده اجداد و پدر لری مغیره سند مد فوندر لر رحمة الله علیه *

المولای سید محمد صدیق افندی

مولانای مشرف به شیخ الاسلام سید محمد بی نوین افندی مرحوم ملک حیدری
اولوب بیک بوز خنجر بدی سنه سی رمضان قدم نهاد که هوار شهر و سن تبیره
و اصل از قد غنصل علوم و معارفه بذل مجهود ایدرک بیک بوز طفن الن سنه سی محرم
اوینجی کون طریق فینو رفیق تدریس داخل و دورد قرات معناده دن صکره بیک اوج سکن
سنه سی جمادی الاول غره سند اسکدر و بیک ابکوز بکری اوج سنه شعبان سنه
اوج سنه سی و بکری سکنه معرقا هر و بکری سکنه محرمه مکره بایه سی
سنه فروردیه رجبه اوج سکنه ماه مدت ضبط اینک اوزره بالفضل مکره فضا سبیل

اوله رقی برار القده سفارتده ایرانه روان و ابغای لوازم نامور تبه در سعادت عودت
و پویان اولد قری آوانده مکده مکره بایه سیاحت و چون کجکسین استانبول بایه
رفیعه سی نو جهیده کسب شرف و عزتشان ایشتر و اونور برسینه سی ذی الحجّه سی غره سنده
صد رخ زاده احمد رشید افندی انصاف لادن صدر صدارت اناطولک ایدش دان اولمشرا بدک
مذکور اونور اوج سنه سی ربیع الاخر نیک بکره ایکنی کورن نو بن افندی حنفی صمد بن افندی
انصاف لادن نقابت سادات منصب رفیعه برونق اونور اوجده روم ایل بایه جلیله سنه
دخی بانهاد اولوب اونور الیق سنه سی جمادی الاخره سنک بکره در دخی کورن مقام
شعبه انتخاب و طرف سلطنتده درش فضا کربوش لیا ندر سنه ای خلعت بعضی ونوچه
مقام والای قوی ایلده قورعلیا لک و بالاولمشیدی اونور سکر سنه سی صفر نیک
بکره بشنخی کورن موزول و کورنای مقداری مدت از مبدده اتانده عودت و خانه لر نه
عبادت و دعای دوام عمر و اقبال پادشاه ایلده مشغول ایکن فرق اوج سنه سی شوال
شرف نیک بکره ایکنی کورن ثانیای جای والای قوی ایلده ملطیف و قدر قاسم استغافری
خلعت بیضیای سمور ایلده شریف بیور رشیدکا بکره دخی درت سنه اونای بکره الی کورن
کمال عز و احترام ایلده مقام والای شعبه متکا بیر اولوب بالجمعه علما و صلی خلدنه فوق
القابیه حسن معاهده و نوازش ایضا بایه عفا و غنیت معلج شرعیه و مهمام مهم ده کما بینقی بدل صل
اونور بیور رشید ایلده مقتضای هر م پیروی بدندینه طاری اولان ضعیف حبیلده فرق سکر
رمضان نیک اون بیزنخی کورن لاجلا استراجه عفو بیور بیدرق خانه و سامانی نه لر نه مشغول
حمدا داشت و طاعات ایکن فرق کورن سنه سی رمضان مغفر نیک عشر اخر نه رخصت و بیلده
ندرده بینوشت لجه مغفر اولدی ایشت قورن انهای زمانه بید و کینا کین ایاسه
مشایخ اسلامیه صره سنده بر وجه تفصیل ذکر و بیان قلمشدر * رحمه علیه *

المولانا الشیخ الحاج محمد ابو الحیر افندی

مولانای مشایخ الاسلام علی مقادیر محمد شریف افندی نیک مشایخ شریف و جدی و پدر

و بر نوحیم مسعود پدر حال شنبه که از ابد و بستان تحصیلده بذل اجتهاد و بسیاری فیض
 خدا داد ابد تکمیل شده است خدا داد کند حکم به یک بوز سکن بدی سندی خارج
 رؤسبه طریق تدریس عازم اولوب نسیم توفیق ربان اید حرکت و موالی عصرهای سنده
 اداره کونس فضل و حکمت قبله رف سنانیک دشا مشرف شد بغیله کوب انبار بر توافر
 برن مسدات اوشیدی یک ایکوز او توزا یکی نارنجیده بالفعل مدینه منوره به قاضی اوله رف
 حرم شریف بنوبیک تعمیراتند بالنفس خدمت به عت العیفر والمغفره به موفق اوله قدری
 وادیج و ابغای لوازم ع و خ ابد کله حاله تکمیل مدینه در سعادت عودت و بیک
 ایکوز او توز بش جمادی الاخره سنده استانبول قاضی اید بکام و بعد الغزل بیک ایکوز
 او توز بدی رجب الاول بیک او بنجی کون نقابت اشرف منصب جلیلی اید مفضی المرام
 اولشرا بیک بر مدت حکم چه یعنی او توز سکر جمادی الاخره سن او اخره و فات
 ایدوب ابا ایدوب انصار کار رضی الله عنه الهاری ترب شریفی جوارنده دین خاک مغفرت
 اوله بر مولانای مشا را لیه علم و تقبلت و معرفت بکانه عقیق و لطیف و نفیقه و هر فیه
 و انفس موت عمر نه شهباس کند و سندا صد و راجتا مشرباک سیرت و بر کوهرا انجین
 و جید و فردانه ابدی بر کجه عالم مفاده حضرت سید المرسلین شاه ایدوب خدمتی
 مقبول اوله یعنی تبشیر له بشر اوله بنیدن خدمت اللهم جبارنده تقر اید کله موفوق به
 و معتد علیه بر ذالک لسانند لهما مسعود و انما رقیه سندن منظور اوله یعنی بعوض الهده
 کور سندن نور اید مرقده و جعل الجنة منواه * * *

المولی استیاد احمد رشید خدی

مولانای مشا را لیه علماء صدور و مدن تاناز حق زاده عبد الله افندیک شاخ
 و حده وجودی و غره شنبه سر مسعود پدر بیک بوز بنشرف رشید ذی الحج سنده
 او بنجی کون پرده سرای عددن ظهور و انجین وجوده فیض نور تبشیدی پدری مشا را لیه
 خطبه تربیه سنده نامت کشیده اولوب مثال غل سر فراز جن برک و بار معارف ابد فرین

اولدقه طریق سعادت رفیق علمیه ایله جمله منای حرکت و بیک یوزطفان بشر
 محرمات بکرم او چنچی کونل مخزن رو سنده نامتبه انتباس شرف و رفیت ایدوب
 بیک ابکوزارن الهی سینی مومنده قدس شریف قضا سیده سرافراز و بیک ابکوز
 بکرم ایکی شهبانده قاهره ظاهر حکومت ایداعزاز و لشبیدی بیک ابکوز بکرم
 سکر سینی محرمات بکرم یو بچی کونل مکه مکره با به سیده بکرم و ابکوز او نوز
 بر سینی ربع الاولاتک اون طغوز بچی کونل دار الحنفیه العلمیه با به سی ایله مقفی المرام
 اولمشیدی بیک ابکوز او نوز بش رمضاناتک اون یو بچی کونل انا طول با به سی
 احسان و او نوز بدی سینی ربع الاخریاتک بش بچی کونل با شغل انا طول صدر
 والاسبله شان اولوب او نوز سکر تار بخشیده مغزول و ابکوز فرق بر سینی
 شعبانک بکرم یو بچی کونل روم ایلی با به جلیله سنده موصول اولمشیدی سنده
 مرقومه شواتک بکرم ملنوز بچی کونل منصب جلیل نقابت ایله احترام اولمشد بفرق
 ایکی سندی ذی القعدة سنلک غره سنده صدر والای روم ایلیده خلیل محمد پاشا
 زاده میر عارف نقیب ایدوب فرق در سینی محرم غره سنده مغزول و بر لرینه
 جرکس بک زاده میر محمد رحی افندی موصول اولدی فرق بدی سینی ذی الحجه سنده
 نقابتدان دس غفو بیور به ذق نقابت مذکوره ایله عصمت بک زاده عارف حکمت
 بک افندی تجیل اولمشد بر صاحب ترجمه مشا را لیه خانه و ساحلی نه نرنده دعائیماران
 دوام عمر و دولت بادشاه اولاندی حالده و بکوز الی شهبانلک اون الفنی
 کونل ریش العلماء اولابنی حالده مات ریش العلماء * رحمه المولک نار بچی عابجه عازم
 کلزار جنان اولمشد رومولانی مشا را لیه عالم و فاضل حسب سبب بر ذات شریف
 سوده اولدی رق ابواجده اوله جن متداری اشعار واد در رحمه الله علیه بو غزل اشعار در بار نرنده

نظمیات
 به فرمان نایبسی
 بده قرائت
 بزمین کوندر

خلق اچیزه اول مهه عرض نیاز نبلکه کونل نه چور دله بادن احضار اینسکده کونل	یا دایتمش بولوس افشای رازانبلکه کونل ایله غشقه غمرا یلمت امر عبیر *
--	---

چشم منک سوزد رنگ بیک در نونا زاجا اید
قبله حاجا دل محراب ابر و سنده در
درد عشقه صبر و طاقت فیض شکر ای رشید

هزنگاهک بربر مردن امتیاز اینمکه کونج
 بوجهنده عاشقه ترک ناز اینمکه کونج
 کرچه ترک ناز بین و نواز اینمکه کونج

المولى الفاضل الكمال السيد الحاج عافى حكيمى

مولانا میثا راییه نقیب الدین ذکر ائمه ابراهیم عصمت بک افند نیک
مخدوم نصائر مر سو میدربیک یکوز بر سنه سی خلائد مانند ماه مسعود ضیا کتر عالم وجود
اولوب ایکوز اون بر نارنجینه و نام بغیرات دفتر تر بر سه روننده اعتقاد و در رسد معارف
صره سببه رونن بخت اولاد فون صکره پیرا عظم اقب ایکوز اونوز بر سنی قدس شریب
وایکوز اونوز ابن سنی مصر تا هره و ایکوز اونوز محمود سنی موبه منوره مولوبت سرنده
طالع و فرق ایک سنی دار الحنفیه العلیه فضایی پای معتبر سنی خانز و ایکوز فرق بدی
سنی دی الحی سنده نقابت خدمت مستوجب المهور تیله متمایز بیور ربوب فرق سکر
سنی محرم الحرام سنده صدر اناطول پای جلیده سی ذات بیدار پلر بله اقتباس شرف و زینت
والا سنی صفر نیک التبی کون منصب نفا بک انفصال و اختیار استرا جملہ ال درنده
روایه پای رفیع سنی دخی بالا از ابتدا مجلس والای احکام عدلیه و مؤخر داری شوری عسکره
اعضای صنفه لایع و لشکر و ایکوز التشریک دی الحی سنی ابجی ست کون سنده والای
مشیتنا اسلامیه به رونن از اولوب ایکوز بنشر سنه سی جمادی الاول سنی بکر منجی ملک
کون بالا انفصال دوم ایضا حصاره کائنات ساحتی نه سعادت آشیانه لرنده جادات
و طاعت ایزد کر دکا و مزاوله کتب و اسفار و مداوله صنایع صحایف انار بله امرار
ابام و لبال ایلمه ابکن بنشر بنشر سنی شعبان شریف نیک اون بشی حد کچه سی طی کرده
برات انفس و متوجه درگاه خاقان السلا و لوب اسکراده نوح بنوسی جوار نره
سکائن مغیره مخصوصه ده تنواری خاک غبر اولاد پلر تفصیل ترجمه عالمی شایع اسلامیه صریحه
کشیده ملک امدانقش در حرمه اسم علمه به عزال اشعار در در باور ندر * * *

غزل

هر غنچه بر کایم مهتاب در بوشب بخت سیاه روز و کران خواب در بوشب کیم زب و شمع فروه سنجی در بوشب ظلمت مدارا بشرب تا بدر بوشب روشن چراغ بکسرت آب در بوشب	گلشن که فیض نور ابد سیرا در بوشب بیدار بودی بانگ نیازم سپیده دم ستابندی هوشی زرم چراغان ماهتاب آینه جمال هنر بخت نیز در * ملکوت بر نشین سخن دلروز ابله
--	--

المولانا عبد الرحیم افندی

مولانا میثا رالیه روح اصحاب فضل و عرفان اولان محوسه بروسه فائزان علم کنندان
 و مولانا دور به دن اولوب عهد سلطان سلیم خان ثالث علیه رحمة و الباعثه انتقال
 داربت ابدن سلیم شاه مرحومک فرزند پور عاکبر لری اثر بنه اقتضا و اخاضه فرستلر بلم
 فضل معارف و علومه سعی صرف بیعت ایدرک الیگزاونج سنه سی خلاصه طریق تدبیر
 دور به یه داخل و غرر کمال و هنر لری شیخ الاسلام السبق دری زاده عجله اخذ نیک
 منتظم سلسله اعتباری اوله رفق توجه و همسر بنه نام و موت زامانرا اولمشدر ایدی دوره مدارس
 طریق دور به یه نگینر ایدر کفری اشناده بکیرت بشور سنه سی بر سنه و بکیرت سکرده صوفیه مولانا
 بکام و فضا بین مذکور بنده نصفه و غنقه مدت معتاده لرین حسن اختم ابلری پسندیده اکار
 اعلام و مرعوب انام اولوب خصوصاً صوفیه مولو بنر اولانزه دخی بعضو اموره رای و تدبیر
 احصایت اراسی خفله نده فوج اعتبار بنور سنه مستعدی و اول خلاصه نامورا اولطر فده بولنان
 رجال دولت علیه دن جللی افندی مرحومک سیما خورشید احمد پاشا نیک حسن شهرت و قدری
 برهان مدتی اولمشدی بعده اولوزالیتی سالتده دارالمینة ادره و اولوز سکر خلاصه
 مدینه متوره نقصانیه بسط استجاده امکام شریعت و اول بلد مبارکه که ده امور شرع پیغمبری بک
 برو جه حقانیت رؤیت ایدر کفری باعث سعادت اولوب بعد العوده فرق البینه منصب رفیع
 فضا دارالملازمه ایدر عواطف شایسته دن قد طیف و قدر و اعتبار لری تراز و تصنیف فلسفیه

قلندری عفت و دقتی جمله عهد و سبها پادشاه عدالت فرین سلطان محمد
خان ثانی عدالت علیه رحمة و الهادیده مشهور و آشکارا و لغله خلف نعم السلف بر
خاف یعنی قرن سکه است بی منصب مذکورده مکررا بخشیده زب و شرف اولد بر زرف
طنوز محضت بشی کوکله انا طوک پادیه سید بکام والای سنی صفر بک ابنی کون عازف نکست
بک اندی حضرت می بر بنه جاد شریفنا نقابت جلیده ابد مظهر نور و احترام و نال الطاف
شهر بارانام و شلرا ابدی ال ایکی سنه شوال شریفی غره سنده بالنعول صدر والای انا لک
ز بنش افزا والای درت سنی غزلری رونما اولوب مؤخر اصد روم ابلی پادیه جلیده سنی
وخی حائز اولد رف کوا ازنده ایام و نهو را لکن ایکی بدی بدی سنی جمادی الاخر بک
اون بدی کون ارغمال داربشا ابدوب چهارشنبه بازارنده واری شیخ محمد اندی
خبر سنده دین خاک عطرنا کدر مولای مشایبه علم و فضل ابد راسته وجود سنی و
مکرم و عفت و استقامتله پیراسته بذات شریف سماحت ردیف ابد بر حمة الله علیه *

المولی السید محمد اسعد اندی

مولای مشایبه عهد سلیم خان ثالث علیه رحمة الملک الباقی عفت علی سندن اولوب موق مدینه منوره
اولوب ثانی طریقه غریقا ارغمال داربشا ابدی صیغ شریفی الحاج احمد اندی مرحومک صیدین بک ایگوز
بر خالنده زب مهند وجود اولوب سن نمیزه رسیده اولد فوزه والدی مرحوم شرا بیدن و بعضی علما
مقدما علوم عربیه به شروع ابدوب اول خلایده یعنی ایگوز اوج تار بخشده والدی قدس
شریف قاضی اولد فوزه بر سنده دبار مقدسه ده اقامت و تکبیل مدینه در سعاده
عودت ابدوب ایگوز سنه مردونده مصر قاضی اولوب متبعا استقامت و بر سنده
مدت خفا مندره مدینه منوره قضای نوحیه اولد فوزه جانب جازم غفر نظر ازده عازم
ایکن بر سوبنده راکب ولزغری سفینه تلف اولوب ایچده بولان نفوسدن صاحب نرحم ایلده برادران
و همینی دیوان هما بون قلمی کتبه معارف مندانندن اولوب بوندن او نوز سنه مقدم بوغاز ایچده استیقام
مخلد غریقا وفات ابدوب استیقامتله بر سنده مدفون اولان عبدالرحمن افند نام ادیب بهم جانله

برستون به پشتوب حفظ ملک متعال ایلد کجی کجه در باره قالد قلدن سکرس جل
سلامت جفد قلدن عربان کر بان بر خریه به وصولدنده افتخار اول طریقه مصرده والی
والاشان انوشیروان دیوسدر اسبق خود شنبه شمر حرمک دانه سی اقبالدن بر مرد غیور
غفر اساطیر دراپدوب اول ایک نهال باغ نصیبانی کس اویکاب ایلد استعجاب والی
مشا رالبه حضور بنه کنور دکره حقدر نه اکرام و حرمت و کمت و طسرتیه مغز ااعاده
وار ساله کمت ایوب نقدان والایله به فروت و سامان در سعادته وصولدنده
صاحب ترجمه رؤس تر بیه و عیشت مدر سینه نادر و کمت تحصیل معارفه حضور اوقات ایلد
ناظر اولوب شهر و خواجرا بین افند بک موت و غیره خلقم بزم اناده سکندر حاضر
و هر شمر فتنه بعد خبر قاصدا اولوب نزل زکما و کوشش به بهمت ایلد سبق اخوان ایشیدای
لکن انشاق عیال ضمنده کتب معاشرا یله اشتقاق نشر عکس ماغ اولوب دوم ایلد
وانا طلوسده بعضی فضایل نه نیابت و در سعادته خدمات شریعه ده استخدام و تابعینی
شهودنا صر و عام اولد رقی او نوز طغوز خلاصده و قعه نویسر شای زاده مرحومک
حب القدر انصافنده و قعه نویسر دولت و کویک اقبال نظر شهر یاری ایلد رخشده مطلع
سعادت ایشیدای چون یکدین و قعه خبر به نتیجه حسن ظهور و مدار اقبال و سرور اولد قده
موفنا اسکدر ارمو نویسه شادان وار دوی هما یون قاضیانی توجیه و حسن بیور بلوب
چون یکدین در سعادته جلب بیور افعین منجیبی اولان اسکدر رضا سنی بالفعر ضبط و تکمیلده
مکه مکر مه به سبیله مجول و بر سینه مرورنده صوفیه و شهر کویک طرفه بخیر نفعده مأمور و عودنده
نقوم و تابع ایا دنده نظارت عهده سته توجیه و دارالطباعه نظارت دخی علاوه مأمورینی بیور بلوب
فرن سکدر خلاصده استانبول به به سی و بعد بره من الزمان بالفعر استانبول قاضیایی
توجیه و انتی ماء مرورنده نظارت مذکور عهده سنده اولدینی حالده به پای انا طوک سفارش
سنبه ایلد جانب ابرار و بر سینه دن صکره کبیر مأمور بنده در سعادته وصول و انکشاف
شاهانه به موصول اولوب نوز قندر و شای ایشیدای بعد الوصول امتداد و خراف
مزاج ایلد نظارت مذکوره دن مغز اولدین قرینده نظارت سنده بر مدت استخدام و بعد ایزل

بالعزل روم ایلچی با به سید اکرام اولمیشیدی بابت تنظیمات خبر به ذمه مجلس احکام
عذلیه اعضا لقبه ایکنه سنده قدر ابقای اموریت و کشتان و منفعت ابدوب بعده مجلس
مذکور دن مغزول اولد بقی اشناده الی بدی سنده سی جمادی الاخره سنده منصب لائیزاف
السید عبدالرحیم افندیک ارفالنده خدمت جلیله شغبت و التفرنا رنجده بالفعول روم ایی صدارتبه
مبجور و سنده اولوب اولدی ماه صدارت مذکورده اجرای احکام شهر منفعه دفت و لیدان نقض
مجلس موافقه نامور اولدی التفرنا یک او اخر نینج عمومییه نظارت عهده سنده توجیه و قدر و نیت
تنویه بیورلدست غنائت وجود و امتداد انحراف مزاج سببیه مکاتب عمومییه نظارت
التفرنا درت صفر نیک ابتدا سنده مجلس معارف عمومییه نظارت تهنه تبدیل و لنوب لکت
بوکره انحراف مزاج قابل دوا و لما مغله شهر مذکورک او چینی ملک کچه سی سکت سکر
بجن راده لرند و مرغ روح بر فتوحی تفسر جسمندن عالم عقب به پرواز انیمکله ایرتسی کون
سندخان احمد خان جامع شریفی مهنا سنده نماز بنی جماعت کثیره اید حاضرین اولان علما
وصلی و سیمایغ زمان و صدور و بعضی مشیران و ادرکان سلطنت بالاد اکنتخانه سی خطر سنده
اعداد ایلدی که حدیث معتبره نهاده و لندکار حجت الله علیه مولانا میث رالبه علم و فضل اید ارسنه
و شعر و انشا ایدم پیرا سنده اولمغله مشاهدات نازندنا ترجمه مستظرف و اسن طغوز و بیبا
نوارنج و با غنچه صفا اندوز و رسالتر کثیره و مرتب دیوان اشعار و مدون نشت
نامدار کار و سرافاری سرشوق اربا و کنتخا سنده موجود و مهبادر

المولی السید الحاج حسین بک افندی

مولانا میث رالبه صفت سجالات الرحمن علیه السلام جنت مشامده بین الاهل بیت الشرف
و نبیکله معروف خانه عالیک نه الاصل صاحبی سادات حسینیه دن قبر بس جزیره سے
محصلی اسبق مرحوم الحاج محمد خانک غلر سادات منا بقدر جوهر نادر وجودی جزیره
مذکور دن معدن رجال احرار اولان لفقوشنده ملک ایکوزاون بشر سنده سنده نمودار
اوله رقی نر بیت پدر عالم همت اید تفهیم کلامه مکنت کله کله ابتدا ملک ادب اولان مکنتبه

قرآن کریم بعد از سه سبیل فن بخوبی و در وجه قرآنی معلوم کاملان تعلم و تلمذ و مقدمات
 فنون آلیه به بعضی افاضل ان اخذ و تلمذ و در صکره جاز به شصت ابد والد ماجد
 در سعادت رحلت ابد کرد. الولد الحرفی بآبائیه الفز ما لنجه مشارالیه دخی بر وجه
 عزیمت و بعضی فنون بنام و فضیلتی کرامدن علوم عالییه به تحصیل و اربابیه و دوا وین و کتب
 بدیعیات و نسخ نادری می ضرات فدا کرده سنه بزل قدرت و کمالات بیشتر به دن معدود
 اولان حسن خطه دخی بر ارقی میل و تشیق و اول تار بخبرده بین الخطاطین ممتاز اولان
 لاز عمر افندیدن گفت و نسخ تشیق ابد رک نسخی و ذات نقضایک مانتر بر وجه تکبیر
 نهذب و نهذهیب ابد یکی حاله کما جرت العاده ادر نه رؤ سبیل سر خلقه اهل افاده
 اوله رقی بعد از دودیه دن صوفیه فننا سنه صبح استخفا فی صاحب خلعت
 بیضا جانب غالب شدن امضا بعد از اعتبار مخزن اسکدار ربه سنه نفرا ابد بقبوط
 ا مثال و بر مدت حکمره چه بنی الی سنه سی صفر نیک اول طعوز بجی کوشیدن
 ضبط اینک اوزره مکمل مکره پایه رفیعله خارج معارج اقبال بیور بوب
 ادای تربیضه رج و ایضای و جیبه رج و رخ در یارت روضه حضرت سید بشیر
 علیه الصلوٰه و السلام ما طلعت الشمس و القمر نیت غایبه سبیله بجا زان سمت جاز
 و ک بود یارب که جاد بر شرب و بطی کنم * مصرعی ز فریم ساز اوله رقی قبله انام اولان
 ببت اسم الحرام و وصول ابد حصول المرام اولاد دن صکره چند ماه مجاورت و سجاده
 مشین ارشاد و کرامت اولان شیخ محمد جان افندی حفر ترندن اخذ اصول لرغبیت
 علیه نقشبندیه و انفا سر قدس لرندن کسب فیوضات خفیه و جلیه و اختیار مجاهدات
 ابد درونن تصفیه قله رقی بعد از دار الخلافه العلییه به عودت ابد کرده استانبول پایه
 و الاسبله قد و ملری نشر نفی و بونو جیه مناسبله دفع ذابنری تضعیف بیولاشیدی
 کمال غشت اوزره بر ازمیت آرام و کمرار شوق نام ابد جانب مغفر غائب طیب
 طیبیه عازم و بوبولده بکبله جلت ز غمک غایبی عین رحمت اوله جعفر حازم و کوا
 یاردی غیبت ملک معبود ابد کعبه مقصوده و اصل و انشود دفعه ثانیه ده مرادی

مرادی حاصل اوله رف عز بزمش را بیه ضرر نیک است رت لازم الا با بنسیر بیله
 اقام سلوک و تزیین و اسرار طریقی بولیه نفی ابد رکست لایسر خزنه خلافت و مختار
 عود و حجت اوله رف نجه نفراذ مستغنی بیک نظر کما انزله غنائی قلبه مالک و طریقه
 مستعد اوله رفی بر روز جهل سالک اینش را بیری عاقد را هلا الغر من نای الفرائم
 مؤاسنجه علو جهل ظاهری و باطنی رباستلری جمع ابد انا طور و دروم ابلی پایه لری
 و مکر را با فضل روم اید صدارتی احراز ابد رکست خلاف شریعت حکم و قضاء و حضور
 جناب احکم الحاکمینه مؤلفه حجت اوله رفی و لمان چون اوله رفی و لمان عوای مزوری
 استماع و مضاد انحراف اوله رفی مدت عربیه لری اتمام و عمر لری التشراف و وجه
 رسیده اوله رفی و رفیق افزای دست ریاست علما و فیک پیری مسند و الای نقابت
 اشرف اوله رفی حاکمه بنسیر سکری سی شهر صفر نیک اون برنجی بازار کون علی
 الصباح ارغمال دار السلام ایدوب حضرت خالدر ضعی علیه رب الواعده خوب شریعتی
 جوارنده والده سلطان نزهه الطیفه سی خطیره جنت نظیره سنده دین خاک عطر ناک
 اوله رفی در رحمة الله علیه مولانا میث را بیه ثروت و بار و نزاعت و وفار
 ابد خواجہ احرار یکی شهر شفا و مشایخ انان برهیز کارا و لوب درجه بد غفیری
 و قوت احاطه علی لری زاده طبع نفا و لری اولان اشمار دن وجود دست خط ملکه لری
 انما نعلم مشکین رفت لری اولان لوحه لردن جلی و بد بداد در التشراف و ج باشند
 تکبیر انفا سمدوده بیور ملک دخی انفا شفا حسدن و ذات سنده و شفا لری
 سادات حسنه دن اوله رفی شفا بیک نشینده مظهر مغفرت اوله رفی الطاف
 عمده رحمانیه دن مستعد و سکدر *

بسم الله الرحمن الرحیم
 الحمد لله رب العالمین
 و الصلاه علی سیدنا محمد
 و آله الطیبین الطاهرین
 اجمعین

المولک السید محمد علی افندی

مولانا میث را بیه شایسته جمیله لری مقتضای مقام اوله رفی مسند عیالی شایسته
 اسلامیه بر شرفین اولان علما و عظام و فضلاء با هر لایف م صره سنده بیان

و متبایان اولت شیخ الاسلام سیدی مقام بسنجی زاده السید عبدالوهاب
 افند بیک مخدوم فرح نژاد پدر بیک ابکوزا و نوزالین سنه سی رجب شریفیک
 بکر بسنجی کون در سعادتمند فنجان مجید برپوشنده کائن کون که کنه فونان غی
 در بیکلمه معروف خانه سعادت اسپانه ده ابخمن ارای وجود و بر نوازند از عالم نهود
 اولش در قاضی زاده طاهر افندی مرحوم بیک مشیخزاده یعنی بیک ابکوزا فرزند اوج
 سنه سی شعبان شریفیک بکر بسنجی کون مدرسلک رؤسنه نانور و شبیه علما و زره
 دور مدارس را ربوب بوضه ده کون بیکلمه محمد افندی و در سر و کبلی بسنجی حاجی عمر افندی
 و فرزند حرم علی مصطفی افندی و صدر اعظم خواجه دیکلمه معروف زبجه لی مرحوم ابراهیم
 افندی بن خضیر علوم عربیه و فنون شرعیه اید کلری کبی حالامکه مکرمه مدبری محمد افندی
 و اوقاف هما بون ناظری اسبق کون بیک مرحوم دن خط شیخ و فنی و صدور
 عطا مدد ابن بیک زاده عبدالقادر بیک مرحوم دن دنی نقیب خطی نقسم
 و فنی اید اذن و اجازت الشرف و طفرات مناسبتیه اید التشر بر سنه سی صفر
 غره سنه یکبشر فاعمولو بینه و اصدرا و نشر ایدی ترفیع با دار بعه اید بیک
 ابکوزا التشر اوج تار بینه مکرمه مکرمه بیه سیده کونم و التشر درت سنه سی رمضان
 شریفیک بکر بسنجی کون دار السلطنه السیه بیه رفیع سیده فاعظم اولوب
 التشر کون سنه سی شوال شریفی غره سنه بالفعل استانبول فاضیلغیه بکام و ايام
 معاده بن تکبیل و خدمات علیه لری شکور و الفعله التشر طغوز سنه سی شعبان شریفیک
 بکر بسنجی کون انا طول بیه جلبله سبله معضی المرام و تبشیر ایک سنه سی ذی القعدة سی
 غره سنه بالفعل جاه والای صدر انا طول اید بجهیر و اکرام اولوب مدت معانی
 بعد التکبیل تشر درت سنه سی ربیع الاخر بیک بدیجی کون روم ایل بیه جلبله
 اصدرا و التشر ایدی تبشیر سنه سی رجب شریفیک مجلس والای احکام
 علیه و موخر بجهیر علی تنظیمات اعضا و تبشیر ایدی سنه سنیک رجب شریفیک
 غره سنه صدر العلماء روم و ناظر غایت الغایات مرحوم اولوب سنه کامله کمال

کمال نژاد هندی طایفه امور و نهایت سدار و استغنا منتهی و احوال و جمهور را به
مدد ملوک و تکمیل و تقسیم بهشت ابدی بیک ایگور و تمش سکر سنه سی رجب الاول و ثالث
التبخی کوته ریشا علما حسن عجب بک و دانشمند منصوب جلیل نقابت اشرف المیه
نامک مطلب اوله رفقا حالا اول منصب عالیده فرار و دعا و واجب الای

نهیستفاهی اید و افات کردار در مولانای مشاییر

صمیمیت و غرض حبسه شهر حسن و خندان

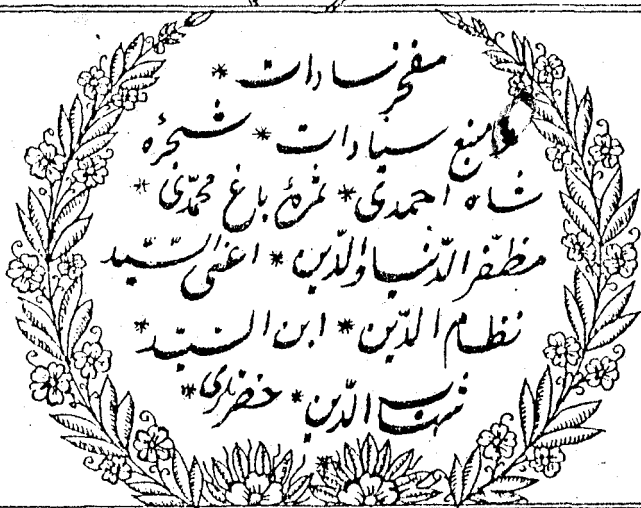
طلب لا غرض علم الطبع سلیم النفس و نور

و جبرع منق و منشور بند و النعم

فانذ ان کثیر الاحاسان در

طول اسم عمر

امین

ش راجه بغداد پیر و لایت عارفه سادانه نصیب اوله قدری حالده سلطان سلیم
علیه الرحمة و الغفران استانبوله جلب ایدوب کلی رعایت بیورد قدری شلو و خاندن
حکمر سلطان سلیم خان حضرتی جلوسند ابراهیم پاشا وزیر اعظم اکن نصیب اشرف
نصیب اوله قدری و بعده فراغت ایدوب سلورغا قیوسی خارجنده و قین خاک عطر ناک